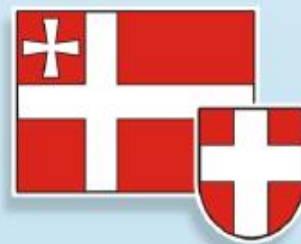
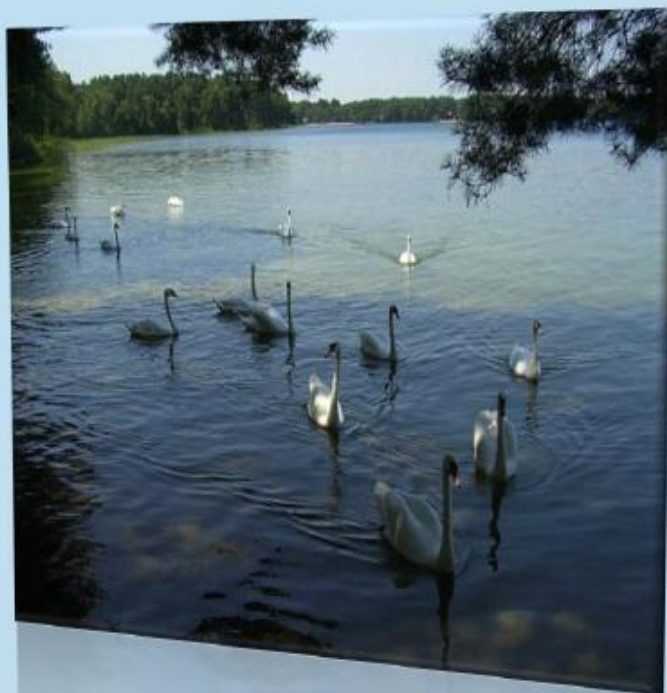

Волинська обласна державна адміністрація

***Стратегія
розвитку Волинської області
на період до 2020 року***

Луцьк 2015

**Структура проекту Стратегії розвитку
Волинської області на період до 2020 року**

Рішення сесії ОР № 34/7 від 20.03.2015

Стор.

	ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА	
	Обґрунтування необхідності та підстав для розробки Стратегії розвитку Волинської області на період до 2020 року	4
РОЗДІЛ I	АНАЛІЗ ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	6
	1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБЛАСТІ	6
	1.1. Географічна характеристика	6
	1.2. Система розселення. Адміністративно-територіальний устрій	6
	1.3. Порівняльна характеристика області серед регіонів одного типу	9
	1.4. Основні планувальні документи території	11
	2. ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ОБЛАСТІ	12
	2.1. Земельні ресурси	12
	2.2. Природні мінеральні ресурси	18
	2.3. Водні ресурси	18
	2.4. Лісові ресурси	21
	2.5. Історико-культурна спадщина Волині	22
	3. ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ	23
	3.1. Чисельність населення	23
	3.2. Природний приріст та міграція населення	24
	3.3. Розподіл населення за статтю та віком	26
	3.4. Демографічне навантаження	27
	3.5. Трудові ресурси	30

4. ІНФРАСТРУКТУРА

4.1. Транспортна інфраструктура (<i>Транспорт. Дороги. Пункти пропуску через державний кордон</i>)	32
4.2 Телекомунікаційна інфраструктура	42
4.3 Енергозабезпечення. Енергоефективність	44
4.4. Житлово-комунальне господарство	49
4.5 Освітня інфраструктура (<i>Дошкільна освіта. Загальна середня освіта. Позашкільна освіта. Професійно-технічна освіта. Вища освіта.</i>)	56
4.6 Культура і туризм	59
4.7 Фізкультура і спорт	62
4.8 Соціальна сфера <i>Охорона здоров'я. Соціальне обслуговування</i>	65

5. ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО 75

5.1 Структура регіональної економіки	75
5.2 Промисловий потенціал	79
5.3 Агропромисловий комплекс (<i>сільське господарство, інфраструктура аграрного ринку, розвиток сільських територій</i>)	86
5.4 Інвестиційні ресурси. <i>Капітальні інвестиції (інвестиції в основний капітал, будівництво)</i>	99
5.5 Інноваційна діяльність	108
5.6 Розвиток малого та середнього підприємництва	110
5.7 Споживчий ринок	113
5.8 Зовнішньоекономічна діяльність	116
5.9 Значення м.Луцька для регіону в економічному вимірі	119

6. ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНА СФЕРА 120

6.1. Доходи. Загальна характеристика	120
6.2. Доходи бюджету області у розрізі територій	124
6.3. Видатки бюджету Волинської області	126
6.4. Бюджет розвитку	126
6.5. Формування інвестиційної складової місцевих бюджетів за рахунок субвенцій з державного бюджету	127

	7. ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ НАСЕЛЕННЯ	129
	8. ЕКОЛОГІЯ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ	134
	8.1 Стан атмосферного повітря	134
	8.2 Екологічна ситуація в галузі водокористування	135
	8.3 Стан ґрунтів	139
	8.4 Природні об'єкти та збереження різноманіття	141
	8.5 Утворення та накопичення відходів	142
	9. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ	143
РОЗДІЛ II	АНАЛІЗ СИЛЬНИХ СТОРІН, МОЖЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ, СЛАБКИХ СТОРІН ТА ЗАГРОЗ РОЗВИТКУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ (SWOT- АНАЛІЗ)	148
	SWOT-матриця Волинської області	152
	Порівняльні переваги, виклики та можливі ризики для Волинської області	156
РОЗДІЛ III	КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ	158
	Сценарій розвитку Волинської області на період до 2020 року	158
	Стратегічне бачення Волинської області	163
	Узгодженість Стратегії з Державною стратегією регіонального розвитку	164
РОЗДІЛ IV	СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ, ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ, ЗАВДАННЯ ТА ЗАХОДИ ЩОДО РОЗВИТКУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ	165
РОЗДІЛ V	МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ	172
РОЗДІЛ VI	МОНІТОРИНГ І ОЦІНКА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ	174
	ДОДАТКИ	

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Обґрунтування необхідності та підстав для розробки Стратегії розвитку Волинської області на період до 2020 року

Стратегія розвитку Волинської області на період до 2020 року (*далі – Стратегія*) є головним плановим документом розвитку Волині на довгострокову перспективу.

Стратегія розроблена на підставі законів України «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про стимулювання розвитку регіонів», на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 06 серпня 2014 року № 385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року», розпорядження голови облдержадміністрації від 14 листопада 2014 року № 477 «Про підготовку проекту Стратегії розвитку Волинської області на період до 2020 року», плану-графіку з розроблення проекту Стратегії, затвердженого співголовами обласної робочої групи з розробки проекту Стратегії 25 листопада 2014 року, з використанням методології проекту Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні».

Необхідність підготовки Стратегії викликана:

затвердженням постановою Кабінету Міністрів України від 06 серпня 2014 року № 385 Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року;

наближенням до завершення терміну реалізації (2015 рік) нині чинної Стратегії економічного і соціального розвитку Волинської області на 2004 – 2015 роки (*затверджена рішенням обласної ради від 10 грудня 2004 року № 16/3 з доповненнями, внесеними рішеннями обласної ради від 21 червня 2007 року № 13/5 та від 06.03.12 № 10/12*);

змінюю зовнішніх та внутрішніх умов для розвитку регіонів протягом останніх семи років. З початку 2014 року з'явилися додаткові ризики, пов'язані як із зовнішнім впливом дій Російської Федерації стосовно Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та східних регіонів України, так і з внутрішніми чинниками, що породжені недосконалістю державної політики;

доцільністю підготовки нового стратегічного документа, розробленого відповідно до європейських стандартів, на період, що синхронізується з плановими та бюджетними циклами ЄС, з урахуванням впливу світових тенденцій просторового розвитку.

Стратегія спрямована на визначення цілей регіональної політики, завдань та інструментів для розв'язання соціальних проблем, підвищення рівня економічного потенціалу територій, продуктивності їх економіки, прибутковості бізнесу та доходів населення і, як наслідок, створення умов для загального підвищення соціальних стандартів, якості життя та розвитку бизнес-середовища.

Стратегія визначає основні завдання місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, спрямовані на виконання зазначених

завдань, а також передбачає узгодженість з Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року (далі – *Державна стратегія*).

Під час підготовки Стратегії використано матеріали структурних підрозділів облдержадміністрації, територіальних органів міністерств та інших Центральних органів виконавчої влади, Схеми планування території Волинської області (*затверджена рішенням Волинської обласної ради від 30 березня 2012 року № 598*), результати досліджень і розробок дисертантів вищих навчальних закладів області та ряду інших науково-дослідних і проектних установ.

Розробка Стратегії стала важливим інструментом налагодження партнерства між обласною державною адміністрацією, обласною радою, органами місцевого самоврядування, вищими навчальними закладами, а також широким колом організацій громадянського суспільства для того, щоб стратегічний документ став надбанням усіх зацікавлених сторін та, згодом, було забезпечено суспільну підтримку реалізації заходів та проектів з Плану реалізації Стратегії.

Процес колективної роботи над Стратегією різних суб'єктів регіонального розвитку у рамках робочої групи дозволив залучити до розробки десятки організацій та активних людей області із різних секторів суспільства, органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, наукових установ та громадських організацій.

РОЗДІЛ І. АНАЛІЗ ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБЛАСТІ

1.1. Географічна характеристика

Волинська область утворена 4 грудня 1939 року. Розташована на крайньому північному заході України, на перехресті важливих транспортних шляхів зі Східної у Західну Європу, що особливо важливо для розвитку зв'язків із різними країнами світу.

Волинь – єдиний регіон України, що має кордон з країнами Європейського та Митного союзів.

На півночі Волинська область межує з Брестською областю Республіки Білорусь (*протяжність кордону – 205 км*), на сході – з Рівненською областю (410 км), на півдні – з Львівською областю (125 км), на заході – з Холмським і Замостським воєводствами Республіки Польща (135 км).

Територія Волині становить 20,1 тис. км² (3,3% *території України*), простягається з півночі на південь на 187 кілометрів, а з заходу на схід – на 163 кілометри.

Волинська область відзначається унікальністю природного середовища з високоцінними мальовничими водно-болотними та лісовими ландшафтами, надзвичайно вразливими до антропогенної діяльності. Більша частина області розташована в межах Поліської низовини, четверта частина – на Волинсько-Подільській височині в лісостеповій зоні.

1.2 Система розселення

Населення області на 01.01.2014 року нараховувало 1041,3 тис. осіб (2,3% *населення України*), у тому числі 543,7 тис. осіб, або 52,2 відсотка міського та 497,6 тис. осіб, або 47,8 відсотка сільського населення.

Майже 72 відсотки населення сконцентровано у центральних і південних районах області, де щільність сягає 76 осіб на 1 км² (*у середньому по Україні – 75 осіб*). Північна частина Волині заселена рідше – 22–36 особи на 1 км², а в середньому по області цей показник становить 52 особи на 1 км².

Серед регіонів області найбільш густозаселене м. Луцьк (5 тис. осіб на 1 км²), найменш – Турійський район (22 особи на 1 км²).

Станом на 01.01.2014 у Волинській області 1087 поселень, у тому числі: міських – 33, сільських – 1054.

Адміністративно-територіальний устрій

Адміністративно-територіальний устрій області в цілому типовий для України. Райони області у своїй більшості близькі за територією, проте суттєво відрізняються за чисельністю населення та його щільністю.

**Територія і кількість адміністративно-територіальних одиниць
у містах і районах**

	Населення наявне тис. осіб <i>на 1 січня 2014 року</i>	Тери- торія, км ²	Частка в загаль- ній площі. території області, %	Щільність населення, осіб на 1км ²	Населенні пункти			Сіль- ські ради
					міста	селища міського типу	Сільські населені пункти	
Волинська область	1041,3	20144	100,0	51,7	11	22	1054	379
м. Луцьк	216,1	42	0,2	5144,7	1	-	-	-
м.Володимир- Волинський	39,0	17	0,1	2292,0	1	-	-	-
м. Ковель	69,0	47	0,1	2292,0	1	-	-	-
м.Новово- линськ	58,1	17	0,1	3416,1	1	1	-	-
райони								
Володимир- Волинський	25,6	1039	5,1	24,7	1	-	77	20
Горохівський	52,4	1122	5,6	46,7	2	2	90	36
Іваничівський	32,4	645	3,2	50,2	-	1	58	23
Камінь- Каширський	63,4	1747	8,7	36,3	1	-	64	31
Ківерцівський	63,9	1414	7,0	45,2	1	2	72	24
Ковельський	40,4	1723	8,6	23,4	-	2	91	28
Локачинський	22,5	712	3,5	31,7	-	1	53	19
Луцький	62,1	973	4,8	63,8	-	2	83	29
Любешівський	56,0	1450	7,2	24,9	-	1	46	20
Любомльський	39,6	1481	7,4	26,8	1	1	68	22
Маневицький	54,9	2265	11,2	24,3	-	2	69	30
Ратнівський	52,1	1437	7,1	36,2	-	2	67	22
Рожищенський	39,8	928	4,6	42,9	1	1	66	28
Старовижів- ський	30,6	1121	5,6	27,3	-	1	46	19
Турійський	26,4	1205	6,0	21,9	-	2	74	20
Шацький	16,9	759	3,8	22,3	-	1	30	8

Область у своєму складі має 16 адміністративних районів, 11 міст, 22 селища міського типу, 1054 сільських населених пункти та 4 міста обласного підпорядкування.

Більше 70 відсотків міського населення зосереджено в містах обласного підпорядкування – Луцьку, Володимирі-Волинському, Ковелі та Нововолинську.

Впродовж 1989 - 2013 років населення області скоротилося лише на 1,9 відсотка (*по Україні чисельність населення впродовж двох міжпереписних періодів скоротилася на 6,3%*), відбувся перерозподіл кількості міського та сільського населення - збільшення чисельності міського населення на 4,9 відсотка та зменшення кількості сільського населення на 8,4 відсотка.

За міжпереписний період (1989 та 2002 роки) чисельність (наявного) населення області зменшилася на 0,5 тис. осіб.

Зменшення кількості населення мало місце у переважній більшості регіонів країни, за винятком Волинської, Закарпатської, Рівненської областей та м. Києва, де цей показник залишився практично на рівні 1989 року.

Динаміка рівня урбанізації в цілому по області та в розрізі адміністративних районів наведена нижче в таблиці.

Динаміка рівня урбанізації

Роки	Всього населення, тис. чол.	у тому числі		Рівень урбанізації, %
		міське	сільське	
1989	1061,2	518,2	543,0	48,8
2002	1060,7	533,2	527,5	50,3
2006	1040,4	527,2	513,2	50,7
2010	1036,7	535,4	501,3	51,6
2011	1037,1	537,0	500,1	51,8
2012	1038,6	539,1	499,5	51,9
2013	1040,0	541,5	498,5	52,1
2014	1041,3	543,7	497,6	52,2

При цьому слід відмітити, що питома вага міського населення дещо нижче середньоукраїнських показників (69% по Україні та 52,2% по Волинській області), а сільського – вище, що характерно для областей з переважно аграрним профілем спеціалізації.

Рівень урбанізації Закарпатської області – 37 відсотків, Чернівецької та Івано-Франківської – 43 відсотки, Тернопільської – 44 відсотки, Рівненської – 48 відсотків.

Рівень урбанізації Волинської області в розрізі адміністративних районів

Назва територіальних одиниць	Населе- ння на 01.01.02	у тому числі		Рівень урбаніза- ції, %	Населе- ння на 01.01.2014	у тому числі		Рівень урбанізації %
		міське	сільське			міське	сільсь- ке	
Область	1060,7	533,2	527,5	50,3	1041,3	543,7	497,6	52,2
<i>Райони</i>								
Володимир- Волинський*	66,6	40,6	26,0	61,0	64,6	41,2	23,4	63,8
Горохівський	57,1	15,1	42,0	26,4	52,4	15,0	37,4	28,6
Іваничівський*	94,8	65,7	29,1	69,3	90,5	64,9	25,6	71,7
Камінь- Каширський	61,9	10,8	51,1	17,4	63,4	12,2	51,2	19,2
Ківерцівський	66,4	25,7	40,7	38,7	63,9	24,0	39,9	37,6
Ковельський*	109,4	74,7	34,7	68,3	109,4	77,6	31,8	70,9
Локачинський	25,3	4,1	21,2	16,2	22,5	3,9	18,6	17,3
Луцький*	264,9	214,5	50,4	81,0	278,2	222,2	56,0	79,9
Любешівський	36,8	5,6	31,2	15,2	36,1	5,8	30,3	16,1
Любомльський	43,3	13,6	29,7	31,4	39,6	13,3	26,3	33,6
Маневицький	57,3	14,2	43,1	24,8	54,9	14,7	40,2	26,8
Ратнівський	52,6	13,1	39,5	24,9	52,1	14,2	37,9	27,3
Рожищенський	42,9	15,4	27,5	35,9	39,8	15,2	24,6	38,2
Старовиживський	34,1	5,3	28,8	15,5	30,6	5,3	25,3	17,3
Турійський	29,1	9,1	20,0	31,3	26,4	8,9	17,5	33,7
Шацький	18,2	5,7	12,5	31,3	16,9	5,3	11,6	31,4

*- з урахуванням чисельності міст обласного значення відповідно Володимира – Волинського, Нововолинська, Ковеля та Луцька

Нерівномірність розміщення виробничого комплексу по території області знайшла своє відображення на рівні урбанізації окремих районів. Найбільший рівень урбанізації в Луцькому районі, високим рівнем урбанізації відзначається Ковельський, Іваничівський та Володимир-Волинський райони, які є промислово зорієнтованими. Рівень урбанізації районів з переважним аграрним напрямком розвитку відрізняється показниками нижчими за середньообласні.

Висновок

Низька урбанізація та низька щільність населення передусім периферійних районів створює додаткові проблеми регіонального розвитку, пов'язані з обмеженістю трудових ресурсів, розпорошенням органів та закладів, що надають послуги місцевому населенню.

Упродовж 1989 - 2013 років населення області скоротилося лише на 1,9 відсотка, а починаючи з 2006 року чисельність населення зростає, в основному, за рахунок природного приросту.

1.2 Порівняльна характеристика області серед регіонів одного типу

У гео економічному просторі України Волинська область посідає важливе місце, що зумовлено зручним транспортно-географічним положенням регіону, зосередженням тут значного природно-ресурсного, трудового та економічного потенціалу, особливостями історичного та територіального розвитку її господарства.

За чисельністю наявного населення Волинська область займає 23 місце в Україні (*менше у Кіровоградській (987,6 тис. осіб) та Чернівецькій (908,5 тис. осіб) областях*) та 18 місце серед регіонів – за щільністю населення у розрахунку на км².

Населення області на 1 січня 2014 року становило 1041,2 тис. осіб (2,3% населення України).

Щільність населення становить 52 особи на 1 км², що значно менше за середній показник по країні (75 осіб на 1 км²), майже удвічі менше, ніж у Закарпатській (98 чол.) та Івано-Франківській (99 чол.), у 2,2 раза - ніж у Львівській (116 чол.) та Чернівецькій областях, в 1,5 раза – від Тернопільської, на 21,2 - 10,3 відсотка – Хмельницької (63 чол.) та Рівненської (58 чол.). Серед областей Західного регіону область випереджає лише Житомирську область (42 чол. на 1 км²).

Питома вага реалізації інноваційної продукції області у загальнодержавному обсязі серед областей Західного регіону за 2013 рік склала 0,8 відсотка – і це четверте місце (у Закарпатській області – 3,8 відсотка, Івано-Франківській – 2,5 відсотка, Львівській – 2,4 відсотка, Тернопільській – 0,4 відсотка, Рівненській та Чернівецькій областях – 0,3 відсотка). Таким чином, внесок області у інноваційний розвиток країни є досить посереднім.

Волинська область може бути кваліфікована як аграрно-індустріальний регіон, питома вага промислового виробництва якої у 2013 році складала 0,9 відсотка від обсягу промисловості країни. За даним показником область займає лише 23 місце серед інших регіонів.

Місце Волинської області у господарському комплексі України

Показники	Роки		
	2005	2008	2013
Питома вага у валовому регіональному продукті, %*	1,48	1,34	1,37
Місце серед регіонів України	24	24	24
Питома вага у реалізованій промисловій продукції, %	1,2	0,9	0,9
Місце серед регіонів України	22	21	23
Питома вага у валовій продукції сільського господарства, %	2,8	2,6	2,5
Місце серед регіонів України	19	21	22
Питома вага в експорті товарів, %	1,0	0,7	1,0
Місце серед регіонів України	18	19	14
Питома вага в імпорті товарів, %	2,6	1,5	1,4
Місце серед регіонів України	7	11	11
Питома вага в обсягу інвестицій в основний капітал, %	1,2	1,5	1,2
Місце серед регіонів України	22	21	18
Питома вага в обсягу прямих іноземних інвестицій, %	1,3	0,8	0,6
Місце серед регіонів України	14	15	17
Питома вага у роздрібному товарообороті, %	1,9	1,7	1,9
Місце серед регіонів України	19	20	15
Питома вага регіону за чисельністю населення, %	2,2	2,3	2,3
Місце серед регіонів України	25	24	23

Не дивлячись на низьку частку реалізованої промислової продукції Волинської області в загальнодержавному обсязі, частка регіону у складі окремих видів діяльності вагоміша за середньообласний показник. На підприємствах області у 2013 році вироблено 92 відсотки загальнодержавного обсягу електричних трансформаторів, більше половини (53,5 %) кетчупів та томатних соусів, третя частина майонезу та емульгованих соусів, 12,2 відсотка замороженого м'яса великої рогатої худоби, 21,2 відсотка деревостружкових плит та подібних плит з деревини, 12 відсотків меблів для офісів і підприємств торгівлі.

Об'єктивне визначення місця та ролі області в країні було б неповним без аналізу основних показників функціонування економіки, приведених у розрахунку на 1 особу населення. Значною мірою вони підтверджують виявлені особливості розвитку області, роблять їх більш рельєфними.

Так, у 2013 році обсяг промислового виробництва у розрахунку на 1 особу населення в області був майже у 2,5 раза нижче середньодержавного показника. Натомість продукція сільського господарства більша на 10 відсотків. Однак, у 2005 році така диференціація становила 2 рази та 26 відсотків, що свідчить про нижчі темпи розвитку економіки регіону у порівнянні із середніми показниками по Україні. Про це свідчать і показники

валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу. Вищими у порівнянні з Україною був темп зростання обсягу експорту товарів (2,2 *раза по області, 1,9 раза – по Україні*).

**Основні показники економіки України та Волинської області
у розрахунку на 1 особу населення**

Показники	Роки		
	2005	2008	2013
Валовий регіональний продукт, грн			
Волинська область	6285	12340	19249*
Україна	9372	20495	32002*
Місце серед регіонів України	19	19	22
Обсяг промислової продукції, грн.			
Волинська область	5158	8963	9802
Україна	9947	20331	24333
Місце серед регіонів України	16	15	23
Обсяг продукції сільського господарства, грн. (у порівнянних цінах 2010 року)			
Волинська область	4805	4965	6097
Україна	3813	4357	5559
Місце серед регіонів України	11	11	12
Обсяг експорту товарів, дол. США			
Волинська область	269	449	604
Україна	730	1451	1394
Місце серед регіонів України			
Обсяг імпорту товарів, дол. США			
Волинська область	638	1262	1046
Україна	769	1854	1694
Місце серед регіонів України			
Обсяг інвестицій в основний капітал, грн.			
Волинська область	1140,1	3376	3206
Україна	1983,9	5058	5909
Місце серед регіонів України	17	18	17
Обсяг прямих іноземних інвестицій, дол. США			
Волинська область	109	211	327
Україна	349	774	1284
Місце серед регіонів України	12	7	17
Обсяг роздрібного товарообороту, грн.			
Волинська область	1759	4155	7847
Україна	2003	5338	9436
Місце серед регіонів України	9	14	10

* - 2012 рік

1.4 Основні планувальні документи території

Окрім Стратегії економічного і соціального розвитку Волинської області на 2004 – 2015 роки базовим планувальним документом території є Схема планування території Волинської області (*перспективний комплексний*

просторовий план до 2031 року), яка розроблена у 2010 році авторським колективом інституту „Діпромісто”. Головною метою розробки схем планування території областей, в сучасних умовах, є створення перспективної програми використання території області на основі її оптимальної організації, яка б відповідала як розвитку регіону, так і України в цілому. Схема планування території області передбачає створення планувальної основи для раціонального використання території, визначення пріоритетів розвитку господарського комплексу та інженерно-транспортної інфраструктури, охорони довкілля, охорони здоров’я населення, збереження пам’яток історії та культури.

Зважаючи на важливість розробки схем планування усіх територіальних одиниць, за рахунок виділених у 2012 році з обласного бюджету коштів в сумі 370,8 тис. грн. відповідно до Регіональної програми розроблення планувальної документації, в області виготовлені цифрові векторні карти М1:10000 (*підоснова для розроблення схем планування територій всіх районів області*) для Ковельського, Старовижівського та Іваничівського районів, протягом 2013 року - Ківерцівського, Луцького, Рожищенського, Турійського та Шацького районів.

У 2014 році кошти обласного бюджету в сумі 1890.4 тис. гривень спрямовані на завершення робіт зі створення цифрової карти Володимир-Волинського, Горохівського, Камінь-Каширського, Любешівського, Любомльського та Ратнівського районів.

2. ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ОБЛАСТІ

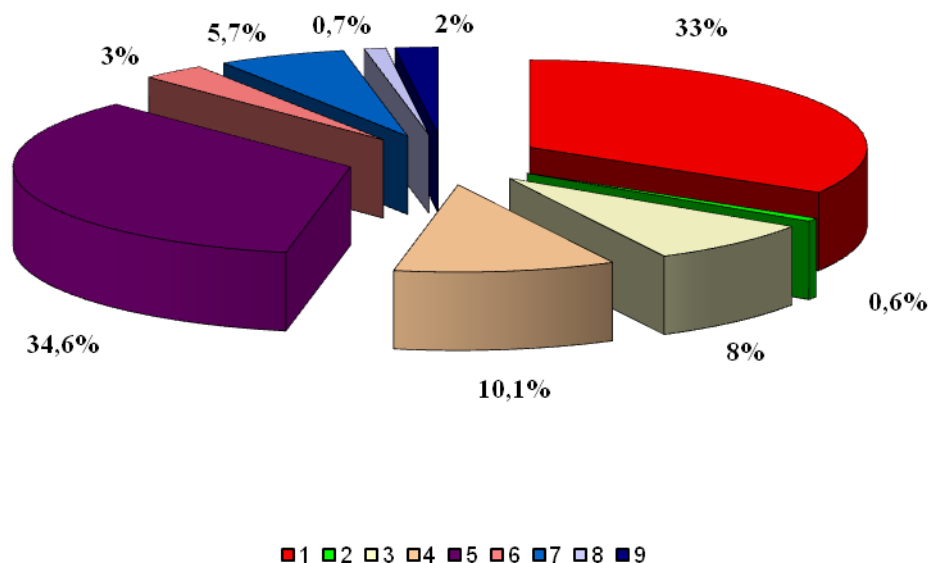
2.1. Земельні ресурси

Земельний фонд області на 01.01.2014 року становив 2014,4 тис. гектарів. У структурі земельного фонду області більше половини території зайнято сільськогосподарськими землями – 1080,8 тис. га (54%).

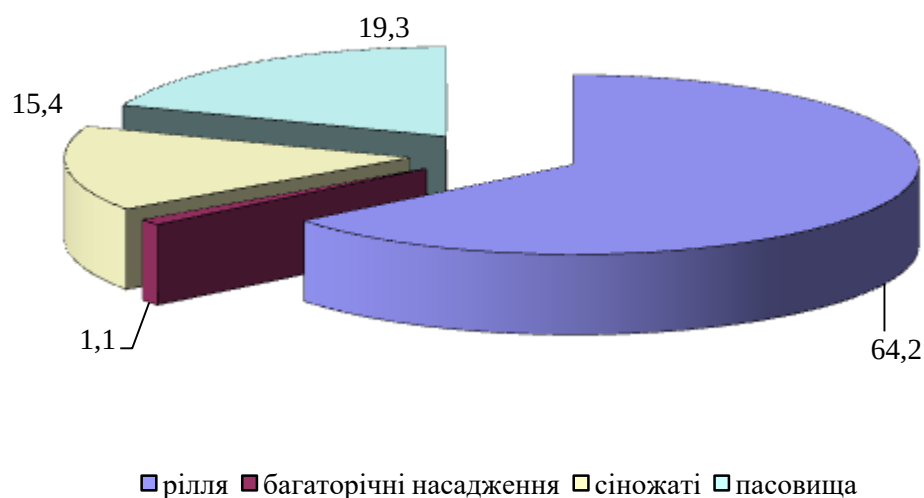
Сільськогосподарські угіддя становлять 52 відсотки (1048,7 тис. га), в тому числі рілля (1) – 33 відсотка (673,2 тис. га), багаторічні насадження (2) – 0,6 відсотка (11,7 тис. га), сіножаті (3) – 8 відсотків (161,2 тис. га), пасовища (4) – 10,1 відсотка (202,6 тис. га), що свідчить про високий рівень сільськогосподарської освоєності земель.

Під лісами та лісовкритими площами знаходиться (5) – 697,7 тис. га або 34,6 відсотка, забудовані землі (6) займають – 60,1 тис. га або 3 відсотки, болота (7) – 115,9 тис. га, або 5,7 відсотка, відкриті землі без рослинного покриву (8) – 14,5 тис. га, або 0,7 відсотка, води (9) – 45,4 тис. га або 2 відсотки.

Структура земельного фонду області станом на 01.01.2014 року, (%)

Структура сільськогосподарських угідь, (%)

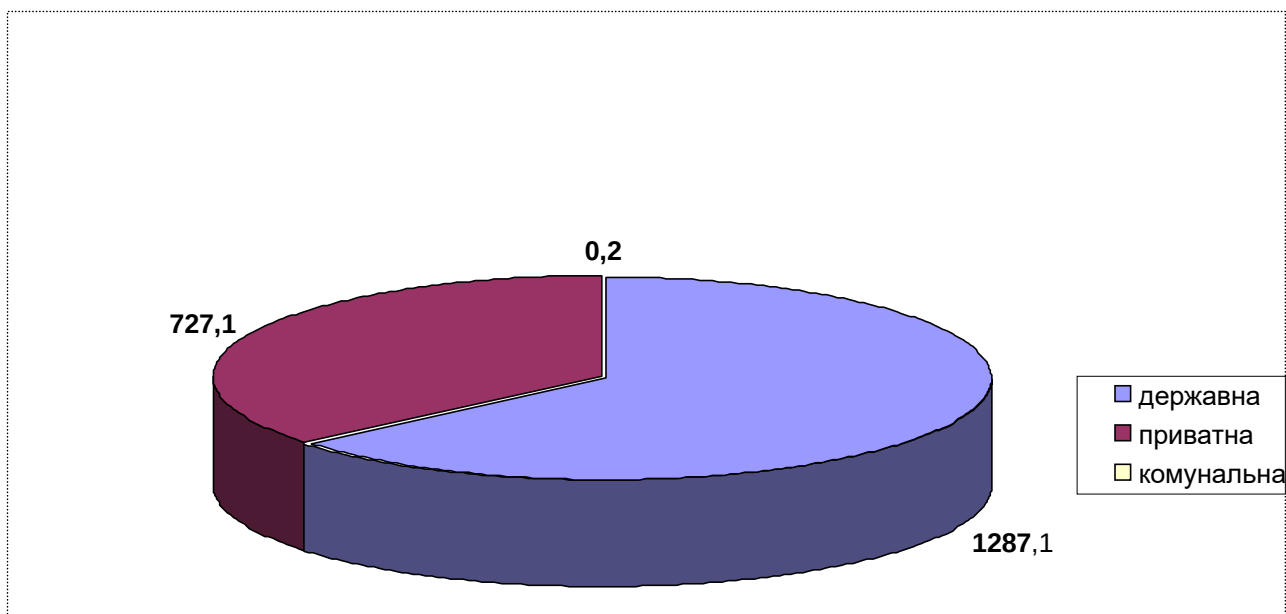

За розподілом земельного фонду в розрізі основних землекористувачів та власників землі найбільшу питому вагу складають громадяни, у власності і користуванні яких знаходиться 662,5 тис. га земель, з них для:

- ведення селянського (фермерського) господарства - 5 тис. га;
- особистого селянського господарства- 132,1 тис. га;
- будівництва та обслуговування житлового будинку і господарських будівель (присадибні ділянки) - 50,4 тис. га;
- ведення товарного сільськогосподарського виробництва -389,1 тис. га.

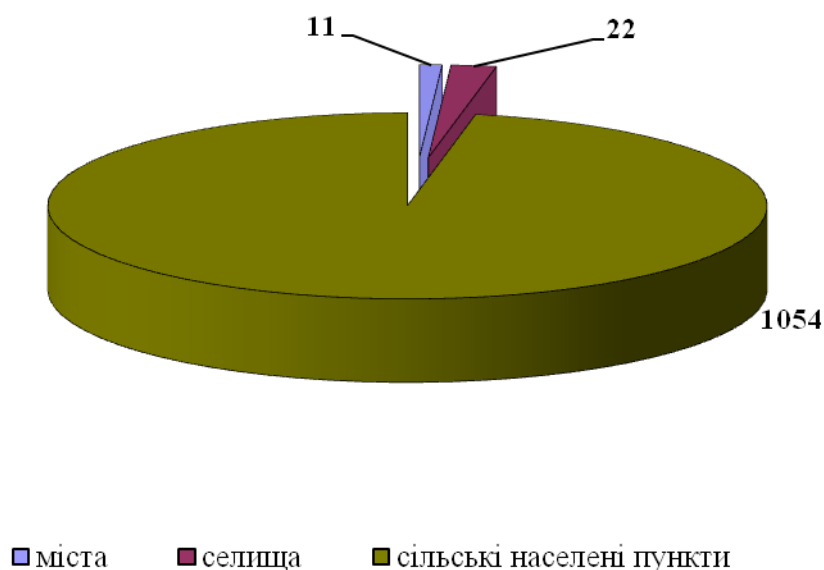
Станом на 01.01.2014 року в державній власності знаходилося 1287,1 тис. га (64%) землі, у приватній власності 727,1 тис. га (36%), у комунальній власності – 0,2 тис.га.

Розподіл земель по формах власності, (тис. га)

На території області налічується 429 рад, на яких розміщено 1087 населених пунктів, з них 4 міста обласного підпорядкування, 7 міст районного підпорядкування, 22 селища міського типу та 1054 сільських населених пункти.

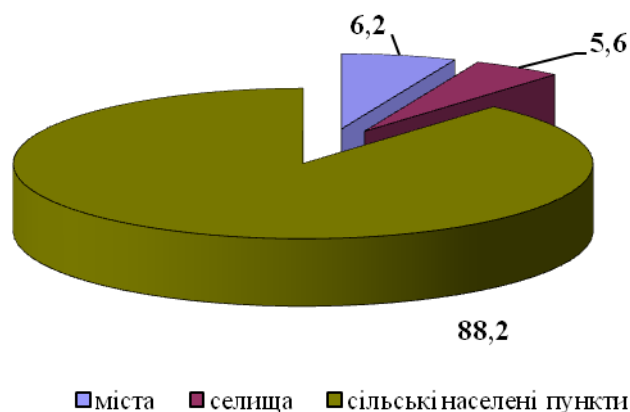
Структура кількості населених пунктів Волинської області, кількість

Площа земель в межах населених пунктів становить 293,3 тис. га, або 14,6 відсотка території області, в тому числі: міста – 17,8 тис. га, або 0,9 відсотка території області та 6,2 відсотка площі населених пунктів; селища –

16,2 тис. га, або 0,8 відсотка та 5,6 відсотка відповідно; сільські населені пункти – 259,3 тис. га, або 12,9 відсотка та 88,4 відсотка відповідно.

**Структура показників площ населених пунктів Волинської області
станом на 01.01.2014, у відсотках**

**Стан укладення договорів оренди та виплати орендної плати власникам
земельних часток (паїв)**

Встановлено та змінено межі за проектами землеустрою в 1050 населених пунктах (*сільських населених пунктів – 1032, селищ – 15, міст районного значення – 3*) з 1087 населених пунктів області, що становить 96,6 відсотка від їх загальної кількості.

Нормативну грошову оцінку земель проведено в усіх населених пунктах області, у 1021 населеному пункті (*або 94 % загальної кількості*) оновлено нормативну грошову оцінку земель загальною площею 279,63 тис. га.

Грошова оцінка 1 га ріллі у Волинській області у 2014 році

Проведення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів у 2010 - 2012 роках сприяло збільшенню надходжень до місцевих бюджетів від плати за землю. Зокрема, якщо у 2010 році надійшло 79,1 млн. грн., то у 2011 році – 85,1млн. грн., у 2012 році – 100,7 млн. грн., у 2013 році – 110,4 млн. гривень.

Нормативна грошова оцінка сільськогосподарських угідь за межами населених пунктів проведена у 1995 році.

В області 237,6 тис. громадян отримали право на земельну частку (пай). Право власності на земельну ділянку взамін сертифікатів оформлено для 207,3 тис. громадян, що становить 88,1 відсотка. З них 197,8 тис. власників сертифікатів оформили право власності на земельні ділянки (84 %). В стадії оформлення прав знаходиться 13,6 тис. сертифікатів (5,8 %).

У власність громадянам безоплатно передано 570,3 тис. земельних ділянок загальною площею 156,9 тис. гектарів. Правовстановлюючі документи на земельні ділянки оформили 269881 громадянин, або 78,7 відсотка від кількості громадян, які приватизували земельні ділянки.

На території області обліковується 333,1 тис. га сільськогосподарських угідь державної власності. З них, не наданих у власність та користування 125,5 тис. га, в тому числі: земель запасу 74,9 тис. га та державного резервного фонду - 50,6 тис. га. Площа переданих в оренду земель не витребуваних земельних часток (паїв) становить 25, 5 тис. гектарів.

У 2014 році на умовах оренди сільськогосподарськими підприємствами, фермерськими господарствами та іншими товаровиробниками сільськогосподарської продукції використовувалося 191,3 тис. га земельних часток (паїв), укладено 90082 договори оренди, що на 10369 договорів більше, ніж у 2013 році. Орендна плата в грошовому еквіваленті становила 118,9 млн. грн., що на 18,3 млн. грн. більше, ніж у 2013 році.

Від використання земель станом на 01.12.2014 року до державного та місцевих бюджетів надійшло 119,91 млн. грн. (у 2013 році за аналогічний період – 113,73 млн. грн.).

У структурі зазначених надходжень від продажу земель отримано 14,84 млн. грн. (12,3 %), від сплати земельного податку – 35,7 млн. грн.

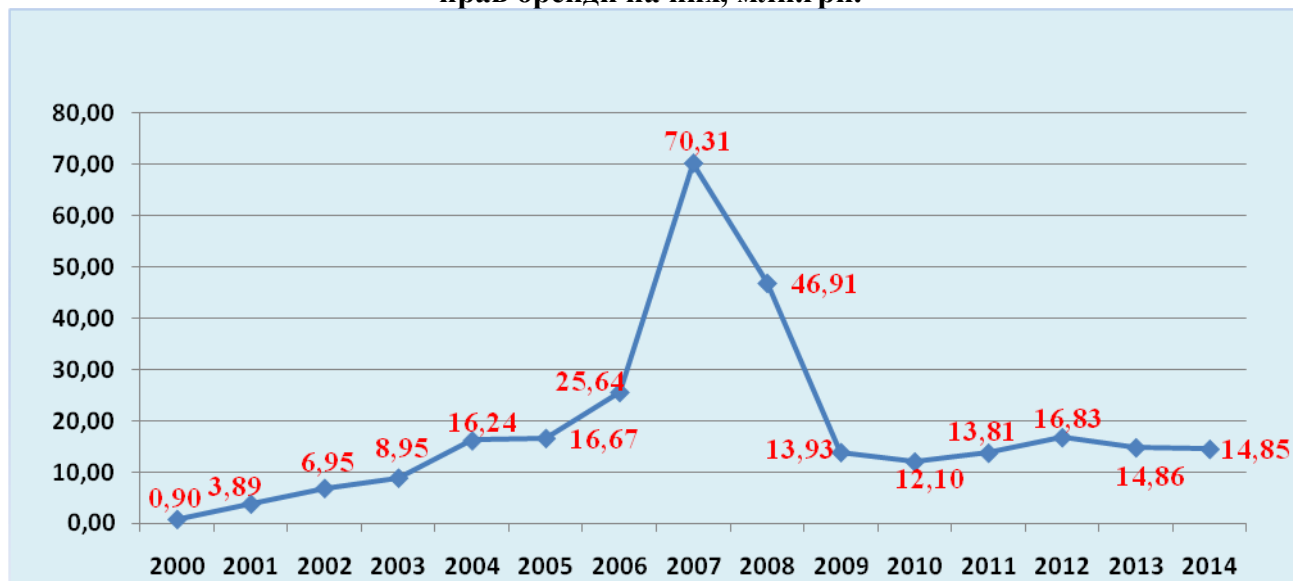
(29,8%), від орендної плати за користування земельними ділянками – 68,56 млн. грн. (57,2%) та від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва – 0,81 млн. грн. (0,7 %).

У 2014 році в області продано 106 земельних ділянок державної та комунальної власності загальною площею 28,3 га на суму 13,3 млн. гривень. Крім цього, на земельних торгах реалізовано право оренди на 21 земельну ділянку площею 69 га, загальна орендна плата яких становить 109 тис. грн. на рік.

Від продажу земельних ділянок станом на 01.12.2014 року до бюджетів усіх рівнів надійшло 14,85 млн. грн. проти 13,3 млн. грн. за аналогічний період 2013 року.

Динаміка надходження коштів до місцевих бюджетів від продажу земельних ділянок та прав оренди на них, млн.грн.

2.2. Природні мінеральні ресурси

Мінерально-сировинна база області має значний потенціал, спроможний забезпечити дальший розвиток промисловості в ринкових умовах та характеризується наявністю в надрах 18 видів корисних копалин, серед яких 12 (*вугілля, газ природний, торф, германій, пісок скляний, підземні прісні та мінеральні води, торф'яна грязь, сировина цементна, мідь і фосфорити*) належать до корисних копалин загальнодержавного значення. Останні два види (*мідь і фосфорити*) розвідано недостатньо, їх запаси не визначені, а місце залягання до державного фонду розвитку поки що не віднесено. Газ природний представлено одним Локачинським родовищем, балансові запаси якого становлять 7,8 млрд.куб.м., що дасть змогу протягом 20 років задовольняти потреби області в споживанні газу на 50 відсотків. Кам'яне вугілля представлене 10 родовищами, балансові запаси якого становлять 73,7 млн. тонн.

У цілому надра області достатні для забезпечення збалансованого розвитку промисловості та сільського господарства і могли б задовольнити потреби області у мінеральній сировині. Проте, є ряд недоліків, які істотно знижують ефективність використання надр, не забезпечують їх належної охорони і спричиняють виникнення протиріч між використанням надр і охороною навколишнього природного середовища.

Згідно з Концепцією поліпшення екологічного становища гірничо-видобувних регіонів України екологічне становище Волинського (Нововолинського) гірничовидобувного району Львівсько-Волинського кам'яновугільного регіону визнано “суттєво помірним”. Унаслідок інтенсивної гірничо-видобувної діяльності тут накопичено 31 млн.тонн шахтних порід, у яких, згідно з матеріалами геологічних досліджень, виявлено стійке перевищення у 2-4 рази вмісту ванадію, нікелю, кобальту, інших елементів, які в різних сполуках відносяться до першого і другого класу небезпеки, 7,7 тис. га земної поверхні в межах підроблених територій зазнала просідання, внаслідок чого почалися процеси підтоплення і заболочування, пошкодження промислових об'єктів, розриви каналізаційних мереж тощо.

Загальні запаси міді у Волинському міднорудному басейні сягають 30-ти мільйонів тонн. Для того, щоб розпочати видобуток, потрібно від 200 мільйонів доларів інвестицій. Найперш - для будівництва фабрики зі збагачення мідної руди. Окупність проекту складе менше 5 років, з урахуванням кон'юнктури на світових ринках.

2.3 Водні ресурси

Річки

В області нараховується 137 річок довжиною більше 10 км. Гідрологічна мережа області представлена річками двох великих басейнів: р. Прип'ять і р.Західний Буг.

У басейні р. Прип'ять протікає 111 річок загальною протяжністю 2812,7 км. Найбільші з них - Прип'ять, Стир, Стохід, Турія. Загальна кількість малих річок довжиною більше 10 км становить 107, загальною протяжністю – 2058,7 кілометра.

У басейні р. Західний Буг 26 річок загальною протяжністю 824,89 км., з них малих річок довжиною більше 10 км – 25, загальною протяжністю – 604,89 кілометра.

Більшість річок області бере початок в її межах. Річки протікають по території області, в основному, з півдня на північ, мають повільну течію, що пов'язане з незначним зниженням поверхні області на північ. У поліській частині області річки мають невеликий похил 0,27—0,40 м/км, розширені заплави, в яких навесні після повені залишаються тимчасові озера. Особливість річок поліської частини — дуже повільна течія 0,1—0,2 м/с.

Річки Волинської області за своїм режимом належать до рівнинного типу, переважно снігового живлення. В середньому за рік талі снігові води в річному стоці займають близько 70 відсотків, решта стоку має дощове і підземне походження, причому підземне живлення становить до 30 відсотків річного стоку. Характер живлення рік області обумовлює їх рівневий режим і режим стоку. Річному ходу рівнів рік області властива яскраво виражена висока весняна повінь і низька межень, яку порушують літні і зимові паводки.

Весняна повінь починається в першій половині березня, закінчується у другій половині квітня або на початку травня. Весняна повінь триває півтора – два місяці і залежить від довжини річки і заліснення басейну.

У водотоках області в середній по водності рік формується стік в об'ємі 2180 млн.м³, в дуже маловодний рік - 940 млн.м³. З врахуванням притоку з суміжних територій загальний стік води в річках області в середній по водності рік становить 4050 млн.м³, або 3,9 тис.м³ на одного жителя, в дуже маловодний рік - 1980 млн.м³ в рік і 1,9 тис.м³ на одного жителя.

Озера

Область багата на озера. Серед західних областей України вона має їх найбільше. Загальна їх кількість становить – 267, в тому числі: в басейні річки Прип'ять – 198, а в басейні річки Західний Буг - 69.

За походженням вони різноманітні. Переважна більшість – карстові озера, інші – заплавні. Останні неглибокі, приурочені до заплави річки Прип'ять та її приток, являють собою залишки старих русел. Їх режим тісно пов'язаний з річками, а під час весняної повені самостійне існування озер припиняється. Заплавні озера заболочені, з низькими берегами і в'язким дном.

Карстові озера розташовані на водозборах річок Турії, Виживки, Циру і Стоходу та межиріччя р. Західного Бугу і р. Прип'яті. Карстові озера живляться атмосферними опадами, поверхневим стоком і підземними водами. Підземні води є найбільш стійким і основним видом живлення озер і зумовлюють їх температурний режим.

Шацькі озера — група озер у північно-західній частині Волинського Полісся у басейні Західного Бугу на території Шацького національного природного парку. Тут близько 30 озер, загальна площа плеса яких сягає близько 60 квадратних кілометрів. **Серед них найглибше озеро в Україні – Світязь**, площа якого – 2621 га, максимальна глибина – 58 м.

В озерному басейні річки Прип'яті, насамперед, слід виділити саму заплаву річки, де є дуже багато озер, утворених повеневими та паводковими водами. Таким чином, озера існують завдяки водообміну з річкою. Озера прісні. Взимку замерзають. У межах Волинської області в заплаві річки Прип'яті налічується

понад 20 озер площею близько 10 га. Найбільшим озером є Люб'язь, через яке протікає Прип'ять поблизу с. Люб'язь (площа 4,3 км²). Озеро глибоке (7 м), живиться водою Прип'яті, гідрологічний режим його залежить від цієї ріки.

Крім того, в долині Прип'яті виділяються озера Біле і Волянське, через які постачається вода в Дніпро - Бузький канал з річки Прип'ять. Озеро Біле глибоководне – максимальна глибина досягає 13,5 м.

У басейнах приток Прип'яті є також багато озер різноманітного походження, наприклад у басейні Виживки їх – 16. Серед них особливо цікаве карстове озеро Сомине (поблизу с. Сомин). Максимальна глибина його – 56,9 м. Озеро живиться переважно підземними водами. Має постійну низьку температуру води і не заростає.

Штучні водойми

У Волинській області в експлуатації знаходиться 9 водосховищ ємкістю більше 1,0 млн.м³. Площа дзеркала води в водосховищах при нормальному підпертому рівні становить 1964,7 га з повною сумарною ємкістю 36,39 млн.м³, у тому числі в басейні р. Дніпро – 7 водосховищ площею 427,4 га та повним об'ємом 10,69 млн.м³, в басейні р. Західний Буг – 2 водосховища площею 1537,3 га та повним об'ємом 25,7 млн.м³.

За призначенням водосховища, в основному, використовуються для зволоження осушених земель на меліоративних системах, риборозведення та масово – культурного відпочинку населення.

З допомогою водосховищ проводиться перерозподіл стоку річок області на протязі року з метою збільшення їх водності та подальшого використання з акумульованих об'ємів води для зволоження осушених земель в засушливі періоди.

Бихівське, Гривенське, Кримнівське, Кортеліське, Кричевицьке, Цирське і Турське водосховища заповнюються водою в період весняних і літніх паводків з допомогою насосних станцій.

На території області станом на 01.11.2014р. нараховувалося 929 *ставків* загальною площею водного дзеркала 5257,83 га і сумарним об'ємом 59,05 млн.м³, в тому числі в басейні р. Прип'ять – 635 ставків площею 3936,56 га, об'ємом – 43,19 млн.м³, в басейні р. Західний Буг – 294 ставка площею 1321,27 га, об'ємом – 15,86 млн.м³.

В основному ставки знаходяться в південній частині області, яка характеризується більш вираженим мікрорельєфом і розташовані в балках, ярах, на невеликих струмках, в витоках річок і понижених місцях.

Основним джерелом живлення є талі, повеневі, дощові і підземні води. Підземними водами живляться ставки, розташовані в районі сіл Оконськ і Северинівка Маневицького району.

Ставки в господарствах області використовуються, в основному, комплексно, а також для цільового використання: боротьби з ерозійними явищами, відпочинку населення, зволоження осушених земель, риборозведення.

Висновок

Для вирішення питань збереження водних ресурсів області необхідно вирішити наступні питання із екологічного оздоровлення водних об'єктів:

- розробка заходів для здійснення контролю за екологічним станом річок області (берегоукріплення, влаштування захисних дамб);
- регулювання річок, відновлення і підтримання сприятливого режиму та їх санітарного стану;
- захист від забруднення та виснаження підземних вод;
- здійснення моніторингу рівня ґрунтових вод;
- проведення робіт з оновлення та затвердження запасів підземних вод;
- вирішення проблеми поводження з твердими побутовими та промисловими відходами з метою запобігання забрудненню підземних горизонтів;
- визначення та встановлення в натурі водоохоронних зон і прибережних смуг та встановлення посиленого контролю за дотриманням режиму господарювання в них;
- запровадження на промислових підприємствах водозберігаючих технологій, скорочення питомих витрат води на одиницю продукції, модернізація діючих та будівництво нових систем зворотного і повторно-послідовного водопостачання з доведенням їх продуктивності до рівня 90 – 92 відсотків загального об'єму води;
- створення замкнених систем водопостачання пром підприємств;
- використання доочищених стічних вод населених пунктів для потреб виробництва та сільського господарства;
- забезпечення будівництва нових і модернізацію існуючих споруд очистки господарсько-побутових і промислових стічних вод області, у тому числі в прикордонних районах області з впровадженням ефективних сучасних технологій;
- будівництво очисних споруд на випусках зливових стічних вод;
- реконструкція існуючих водозабірних споруд;
- здійснення заходів по охороні та раціональному використанню водних ресурсів;
- модернізації водопровідно-каналізаційних систем згідно з регіональною екологічною програмою «Екологія 2011 - 2015 та прогноз до 2020 року» (відкоригованої);
- здійснення басейновий принцип використання водними ресурсами;
- поліпшення фінансування природоохоронних заходів.

2.4 Лісові ресурси.

Волинь є одним із найбільш заліснених регіонів України. Загальна площа земель лісового фонду області становить 697,7 тис. га, в тому числі земель, вкритих ліською рослинністю, – 646,4 тис. га. Це становить третину території області і 6 відсотків площі лісів України. Найбільш залісненими є Маневицький, Камінь–Каширський, Шацький райони, де площа лісів займає 58–48 відсотків території.

Основними лісокористувачами є підприємства, підпорядковані обласному управлінню лісового та мисливського господарства та Шацький національний парк Державного агентства лісових ресурсів України (78,3% загальної площі), підприємства Мінагрополітики (21,2%), військове лісництво Міноборони (0,5%).

Лісогосподарське виробництво нерозривно поєднує в собі дві однаково

важливі складові: вирощування лісу і промислове виробництво. В 2012 році в області вироблено продукції, робіт та послуг лісового господарства на 323,2 млн. грн., що на 7,6 більше, ніж у попередньому році. Питома вага продукції лісозаготівель в загальних обсягах продукції лісового господарства становить 93,1 відсотка.

Найбільша частка продукції припадає на підприємства Маневицького (22,9% загального обсягу виробленої продукції), Ківерцівського (14%), Камінь–Каширського (11,1%), Любомльського (8,5%), Ковельського (8,4%) та Любешівського (7,3%) районів.

Основні показники ведення лісового господарства

Показники	Роки				
	2000	2005	2010	2011	2012
Обсяги продукції, робіт та послуг лісового господарства (у фактичних цінах), млн.грн.	26,8	96,2	211,1	300,5	323,2
у тому числі обсяги продукції лісозаготівель	...	84,5	188,2	279,4	300,9
Площа рубок, тис.га	32,4	45,8	32,5	31,7	38,8
Головного користування	0,9	2,7	2,4	2,7	2,6
Формування і оздоровлення лісів та інших заходів	31,5	43,1	30,1	29,0	36,2
Заготівля деревини, тис.м3	...	946	1029	1037	1084
у тому числі ліквідної	642	877	977	975	1022
від рубок головного користування	328	514	460	520	514
від рубок формування і оздоровлення лісів та інших заходів	314	363	517	455	508
Із загальної кількості заготовленої деревини лісоматеріали круглі, тис.м3	201	485	645	779	815
Відтворення лісів, га – усього, з них:	3177	4744	4025	4485	4200
садіння і висівання лісу	1776	3093	2400	2414	2477
природне поновлення	1401	1651	1625	2071	1723
Переведення лісових культур у вкриті лісом землі, га	1694	2872	4385	5354	6071
Залишки:					
деревини на лісосіках, тис.м3	9,3	8,0	29,4	16,2	28,2
неочищених площ, га	808	–	1200	267	47
Кількість лісових пожеж	161	116	34	–	21
Площа лісових земель, пройдена пожежами, га	110	58	35	–	20
Збитки, заподіяні лісовими пожежами (у фактичних цінах), тис.грн.	67,5	43,8	13,8	–	42,3

2.5 Історико-культурна спадщина Волині

У Волинській області знаходяться своєрідні історичні населені пункти та унікальні пам'ятки містобудування і архітектури, функціонує два історико-культурних заповідники: у м. Луцьку – «Старе Місто» та м. Володимирі–Волинському – «Стародавній Володимир».

За 15 кілометрів від м. Луцька в селі Рокині є скарбниця історичних пам'яток - Народний музей історії сільського господарства Волині, який налічує понад 200 експонатів, діюча експозиція просто неба - Волинський скансен.

Яскраві регіональні особливості Волинської області, поряд з багатим природно-ресурсним та історико-архітектурним потенціалом, створюють всі

передумови для організації сучасної туристичної інфраструктури і розвитку вітчизняного та міжнародного туризму на її території.

Кількість пам'яток культури, що охороняються державою, на території Волинської області становить понад тисячу двісті об'єктів. Багато з них розташовані в обласному центрі - місті Луцьку.

До найцінніших пам'яток культури цього міста належить Верхній замок Луцька (т. зв. Замок Любарта) XIII-XIV ст., Церква Покрови Пресвятої Богородиці XIII - XV ст., Кафедральний собор Святих Апостолів Петра і Павла XVII ст., Церква Воздвиження Хреста Господнього XVII в., синагога XVII ст., Собор Святої Трійці XVIII ст., а також Євангельсько-Аугсбургська церква початку XX ст. Унікальний характер має єдиний на території України Музей волинської ікони, у фондах якого знаходиться чудотворна Холмська ікона Божої Матері XI ст.

Багато цінних пам'яток культури знаходиться у Володимирі-Волинському, одному з колишніх градів червенських, який у середні віка був столицею Володимир-Волинського князівства. До найбільш важливих відноситься Собор Успіння Пресвятої Богородиці XII ст., Церква Святого Василя XIII-XIV ст., а також залишки середньовічного городища. Неподалік Володимира-Волинського, у селі Зимне, знаходиться Святогірський Успенський монастир, побудований наприкінці X - на початку XI ст., який є одним з найстаріших об'єктів такого типу в Україні.

Велике туристичне значення має також селище Олика - колишня резиденція магнатського роду Радзивіллів, в якому зберігся замок кінця XVI - початку XVII ст., костел Св. Петра і Павла XVI ст., а також костел-колегіата Святої трійці XVII століття.

3. ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ

3.1 Чисельність населення

У 1995–2009 роках в області відслідковувалась тенденція до зменшення чисельності наявного населення за рахунок його природного скорочення та міграційних процесів.

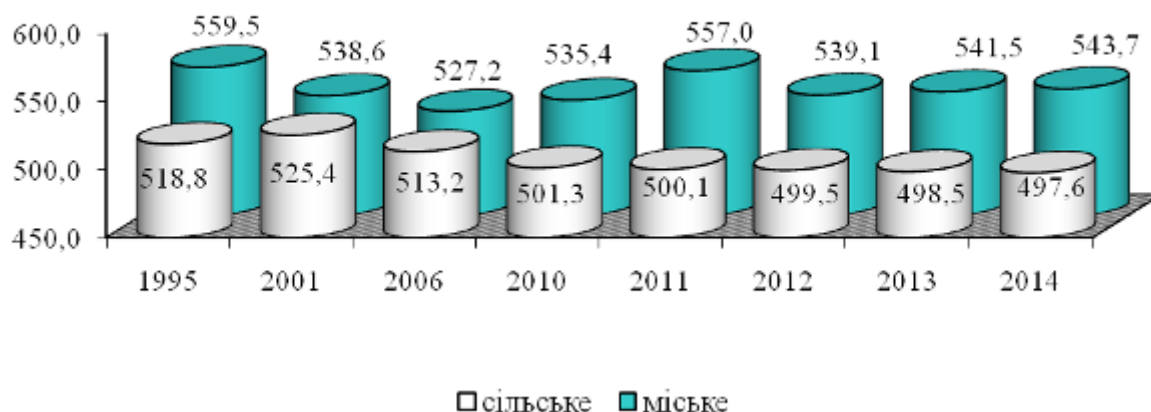
З початку 1995 року до початку 2005 року кількість наявного міського населення скоротилась на 33,3 тис. осіб або на 6 відсотків.

Починаючи з 2006 року, кількість наявного міського населення збільшилась на 17,5 тис. осіб (на 3,3 %).

Для чисельності наявного сільського населення характерна наступна тенденція: збільшення у 1995-1999 роках на 4,9 тис. осіб (на 0,9%), зменшення у 2000 році на 0,3 тис. осіб (на 0,1%), збільшення у 2001-2002 роках на 4,1 тис. осіб (на 0,8%). З початку 2003 до початку 2014 року спостерігається тенденція до скорочення чисельності наявного сільського населення області на 29,9 тис. осіб (на 5,7%).

Починаючи з 2006 року, в цілому по області спостерігається поступове зростання кількості наявного населення за рахунок наявного населення міських поселень.

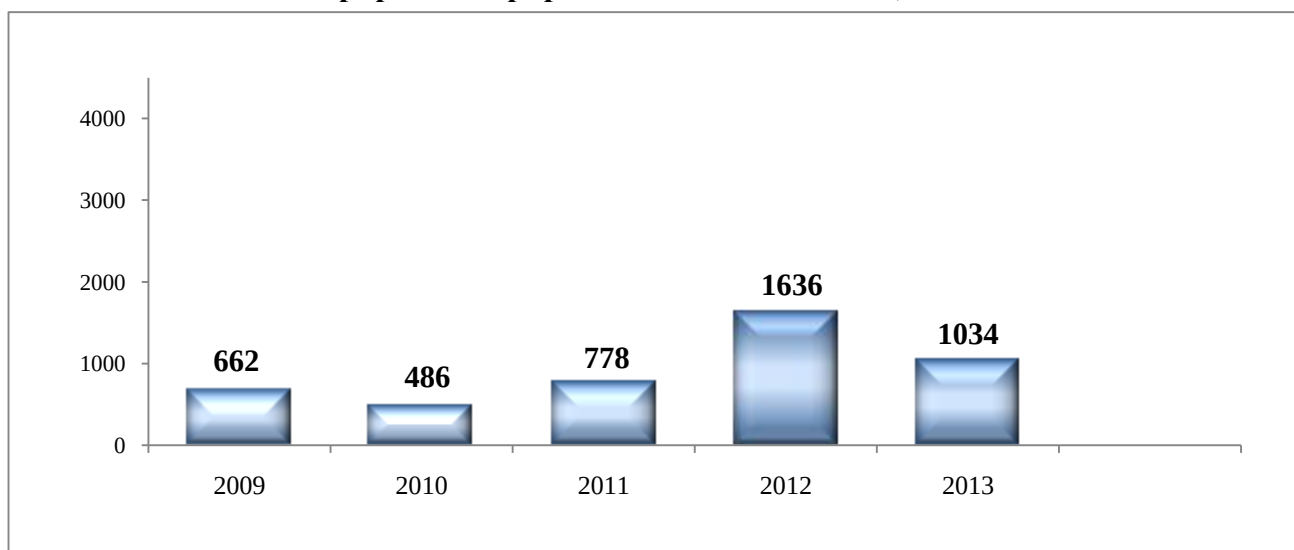
Динаміка чисельності наявного населення Волинської

3.2 Природний приріст та міграція населення

З 2007 року природний приріст населення відслідковувався лише у міських поселеннях, тоді як у сільській місцевості природне скорочення зареєстроване з 1995 по 2013 рік (за виключенням 2012 року).

Природний приріст населення в області, осіб

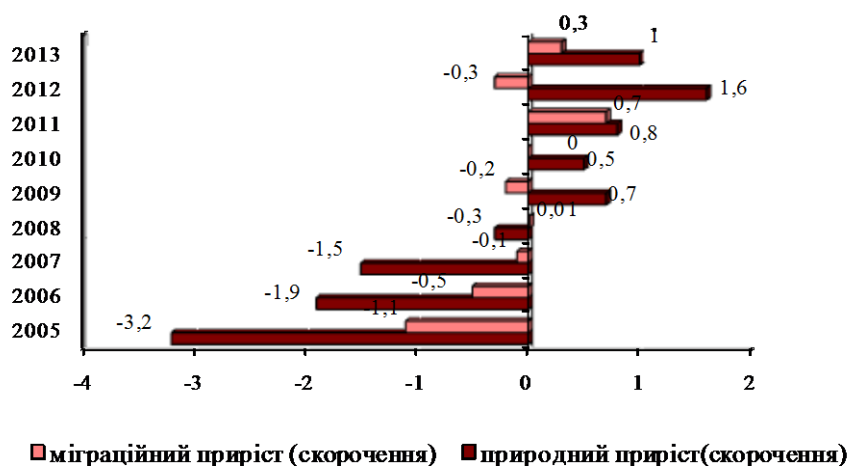
В області відслідковується міграційне скорочення чисельності населення. Так, з 1994 по 2008 роки чисельність населення області зменшувалась за рахунок як природного скорочення, так і від'ємного міграційного сальдо. При цьому, міграційне скорочення було значно меншим природного скорочення населення.

Виїзд жителів за межі області був відчутним у зменшенні населення по 2007 рік. В подальшому, під впливом позитивних змін соціально-економічного розвитку області, в регіоні відбувалось зменшення величини міграційного руху.

Якщо у 2002 році природне та міграційне скорочення населення становило, відповідно (– 3,1) та (– 1,9) тис. осіб, то у 2013 році природний приріст населення склав 1,0 тис. осіб при міграційному прирості - 0,3 тис. осіб.

В цілому за 2002 - 2013 роки міграційні відтоки населення становили 6,7 тис. осіб, природний приріст – 11,7 тис. осіб.

Формування чисельності населення області у 2005 - 2013 роках (тис. осіб)

Станом на 1 січня 2014 року в області проживало 1041,3 тис. осіб наявного населення, у тому числі у міських поселеннях 543,7 тис. осіб і сільській місцевості - 497,6 тис. осіб.

Протягом 2013 року кількість населення в цілому по області збільшилась на 1,3 тис. осіб, або на 0,1 відсотка. За чисельністю населення область займає 23 місце в Україні.

Питома вага населення області у загальній чисельності населення України становить 2,3 відсотка, в тому числі міського – 1,7 відсотка, сільського - 3,5 відсотка.

Зростання кількості жителів області у 2013 році відбулося внаслідок природного приросту на 1,03 тис. осіб та міграційного приросту на 0,31 тис. осіб. Крім Волині, за 2013 рік природний приріст населення відслідковувався ще в двох регіонах України – Рівненській та Закарпатській областях.

Природний приріст (скорочення) населення за 2013 рік

	Природний приріст (скорочення) населення осіб	Загальні коефіцієнти (на 1000 осіб наявного населення)		
		народжуваності	смертності	природного приросту
Волинська	1034	14,1	13,1	1,0
Закарпатська	3689	14,7	11,8	2,9
Івано-Франківська	-642	12,1	12,6	-0,5
Львівська	-2124	11,6	12,5	-0,9
Рівненська	2889	15,1	12,6	2,5
Тернопільська	-2875	11,0	13,7	-2,7
Україна	-158712	11,1	14,6	-3,5

Природний рух населення області у 2013 році порівняно з 2012 роком характеризувався зменшенням народжуваності та зниженням смертності. Загальний рівень народжуваності в області в 2013 році становив

14,1 народжених на 1000 жителів проти 14,8 – у 2012 році (*по Україні – 11,1 у 2013 році, 11,4 - у 2012 році*).

Коефіцієнт смертності зменшився з 13,2 померлих на 1000 жителів у 2012 році до 13,1 - у 2013 році (*по Україні – 14,6 у 2013 році, 14,5-у 2012 році*)

**Рівень народжуваності та смертності у 2012- 2013 роках
по Волинській області та Україні**

	<i>по Волинській області</i>		<i>по Україні</i>	
	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
<i>Коефіцієнт народжуваності</i>				
Всього	14,8	14,1	11,4	11,1
в тому числі				
міські поселення	13,5	12,8	10,9	10,5
сільська місцевість	16,2	15,6	12,6	12,3
<i>Коефіцієнт смертності</i>				
Всього	13,2	13,1	14,5	14,6
в тому числі				
міські поселення	10,6	10,6	13,1	13,2
сільська місцевість	16,0	15,9	17,7	17,7

Висновок. Незважаючи на зниження коефіцієнта народжуваності у 2013 році у порівнянні з 2012 роком, у Волинській області цей показник вищий ніж по Україні в цілому, у тому числі в міських та сільських поселеннях. Коефіцієнт смертності нижчий у Волинській області, ніж по Україні в цілому, в міських та сільських поселеннях як у 2012, так і у 2013 році.

3.3 Розподіл населення за статтю та віком

Станом на 01.01.2014 року в області налічувалось 1038,6 тис. осіб постійного населення, в тому числі 489,3 тис. осіб чоловічої статі (47,1%) та 549,3 тис. осіб жіночої статі (52,9%). Причому, чоловіків менше, ніж жінок як у міських поселеннях (248 тис. чоловіків та 289,6 тис. жінок), так і у сільській місцевості (241,3 тис. чол. та 259,7 тис. жінок).

Слід зазначити, що в 9 районах області: Володимир-Волинському, Іваничівському, Локачинському, Любешівському, Любомльському, Рожищенському, Старовижівському, Турійському, Шацькому та м.Володимирі-Волинському проживало від 17 до 40 тис. осіб в середньому на район (місто).

В 4 районах (Горохівському, Ковельському, Маневицькому, Ратнівському) та м. Нововолинську – від 40,1 тис. осіб до 60 тис. осіб постійного населення в середньому на район (місто).

В 3 районах (Камінь-Каширському, Ківерцівському, Луцькому) та м. Ковелі проживало понад 60 тис. осіб постійного населення в середньому на район (місто). В обласному центрі місті Луцьку станом на 01.01.2014 проживало 213 тис. осіб постійного населення.

Статеві-віковий аналіз чисельності постійного населення області станом на 01.01.2014 свідчить про те, що понад дві третини населення області (706,86 тис. осіб) – у віці від 15 до 64 років. З них 344,22 тис. осіб (48,7%) – чоловіки,

362,64 тис. осіб (51,3%) – жінки. Відслідковується незначна кількісна перевага осіб чоловічої статі від 0 до 14 років - 102,8 тис. осіб (або 51,6%). У віці 65 років і старшому жінок понад 2 рази більше, ніж чоловіків.

Область характеризується суттєвими відмінностями у віковій структурі населення від вікової структури населення України (на 01.01.2014).

Характеристика вікової структури населення

	Чисельність постійного населення (тис. осіб)				Частка населення		
	Всього	0-14 років	15 - 64 років	65 років і старше	0 – 14 років	15 – 64 років	65 років і старше
Волинська область	1038,6	199,3	706,9	132,4	19,2	68,1	12,7
Україна	45245,9	6710,7	31606,4	6928,8	14,8	69,9	15,3

Зокрема, частка населення у віці від 15 до 64 років та осіб від 65 років і старшому віці в області нижча від середньоукраїнського показника. Проте, частка дітей до 14 років – значно вища, ніж в середньому по Україні.

Із загальної чисельності населення області у віці 15-64 років у міських поселеннях проживало 54,3 відсотка населення області, сільських – 45,7 відсотка.

Протягом останніх років спостерігалось повільне зростання середнього віку населення області. Зокрема, середній вік населення області (обидві статі) становив: за даними перепису населення на 12 січня 1989 року – 35,2 року, на 5 грудня 2001 року – 36,7 року, на 1 січня 2008 та 2009 років – 37,3 року, на 1 січня 2010 – 2012 років - 37,4 року, на 1 січня 2013 року – 37,5 року.

Станом на 1 січня 2014 року середній вік населення Волині становив 37,5 року (по Україні – 40,5 року). При цьому середній вік жінок становив 39,8 року, чоловіків – 34,9 року (по Україні, відповідно, 42,9 та 37,7 року). Середній вік жінок у міських поселеннях – 39,5 року, у сільських – 40,2 року, середній вік чоловіків у міських поселеннях – 35,1 року, у сільській місцевості – 34,6 року.

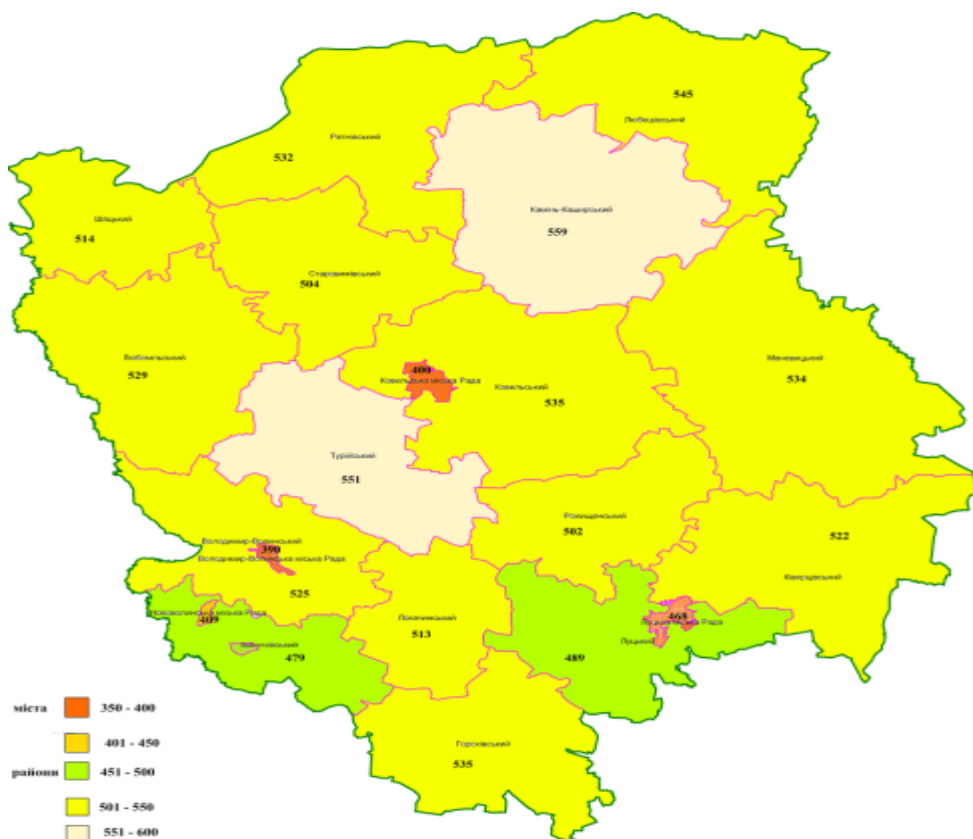
3.4. Демографічне навантаження

Демографічне навантаження, яке є узагальнюючою кількісною характеристикою вікової структури і показує навантаження на суспільство населенням у віці від народження до 14 років та особами у віці 65 років і старшому віці, становило в області 469 осіб на 1000 осіб постійного населення у віці 15-64 років (в середньому по Україні - 431 особа).

Навантаження на 1000 осіб у віці 15 - 64 років особами похилого віку (65 років і старшому віці) в області станом на 01.01.2014 становило 39,9 відсотка (по Україні – 50,8%).

Навантаження на 1000 осіб у віці 15-64 років дітьми до 14 років в області становило 60,1 відсотка (по Україні – 49,2 %).

Демографічне навантаження на населення у віці 15-64 років у містах і районах на 01.01.2014

Серед районів та міст обласного значення найвищі показники демографічного навантаження на 1000 осіб у віці 15-64 років у Камінь-Каширському (559 осіб), Турійському (551 особа) та Любешівському (545 осіб) районах, найнижчі – у містах Луцьку (368 осіб) та Володимирі-Волинському (390 осіб).

Демографічне навантаження на осіб у віці 15-64 років зростало протягом 2011 - 2013 років, в основному, за рахунок осіб у віці 0-14 років (59,3% на 01.01.2012, 59,9% на 01.01.2013, 60,1% на 01.01.2014).

Однак, не зважаючи на тенденцію до зниження (40,7% на 01.01.2012, 40,1% на 01.01.2013, 39,9% на 01.01.2014), існує навантаження особами похилого віку на осіб у віці від 15 до 64 років.

Демографічне навантаження особами у віці 0 - 14 років на 1000 осіб населення у віці 15-64 років на 01.01.2014

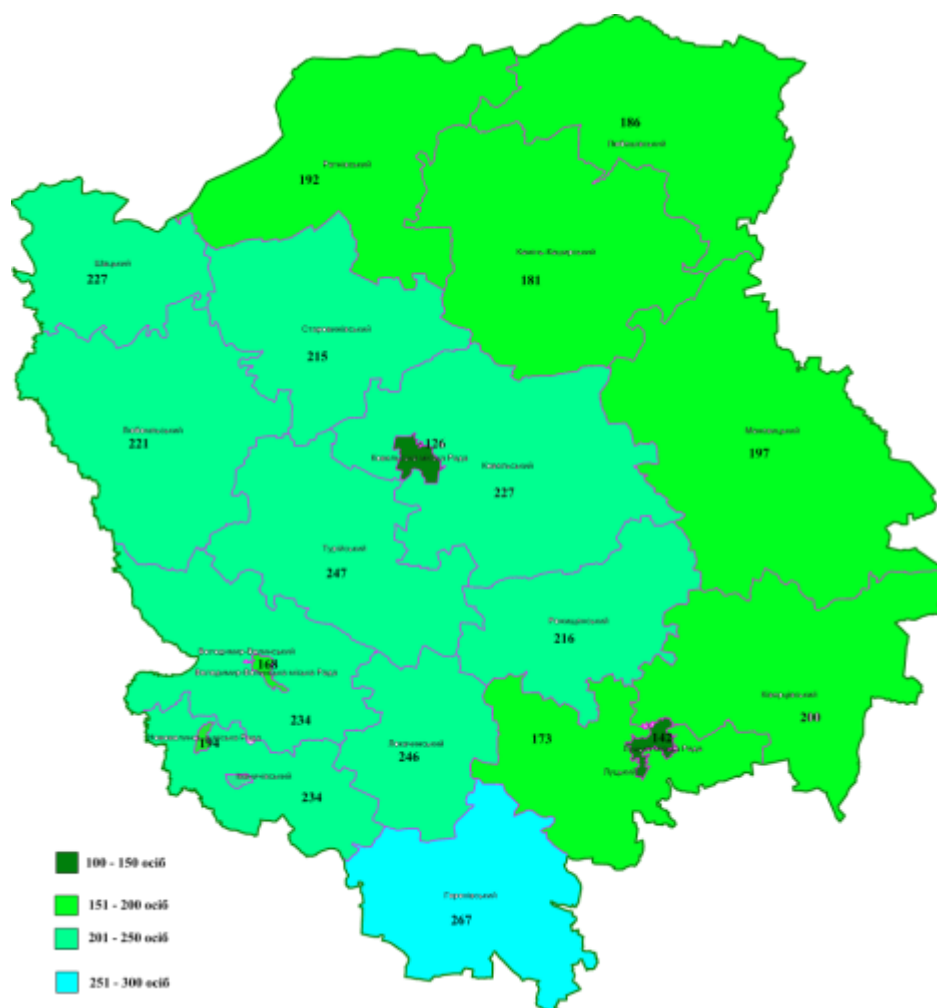
У сільських районах показники демографічного навантаження на 1000 осіб у віці 15-64 років вищі у категорії навантаження особами як у віці 0-14 років, так і у віці 65 років і старшому.

Отже, у сільських територіях кількість осіб у віці 15-64 років значно менша, ніж у міських поселеннях. Існує додаткове навантаження на осіб у віці 15-64 років щодо утримання осіб інших вікових категорій.

Водночас, *область є найбільш перспективною в Західному регіоні України на середньострокову та довгострокову перспективу щодо наявності трудових ресурсів за рахунок дітей, що дозволить пом'якшити демографічне навантаження на працездатне населення громадянами похилого віку.*

На даний час існує надлишок трудових ресурсів у поліських територіях області (північна частина регіону).

**Демографічне навантаження особами у віці 65 років і старше
на 1000 осіб населення у віці 15-64 років на 01.01.2014**

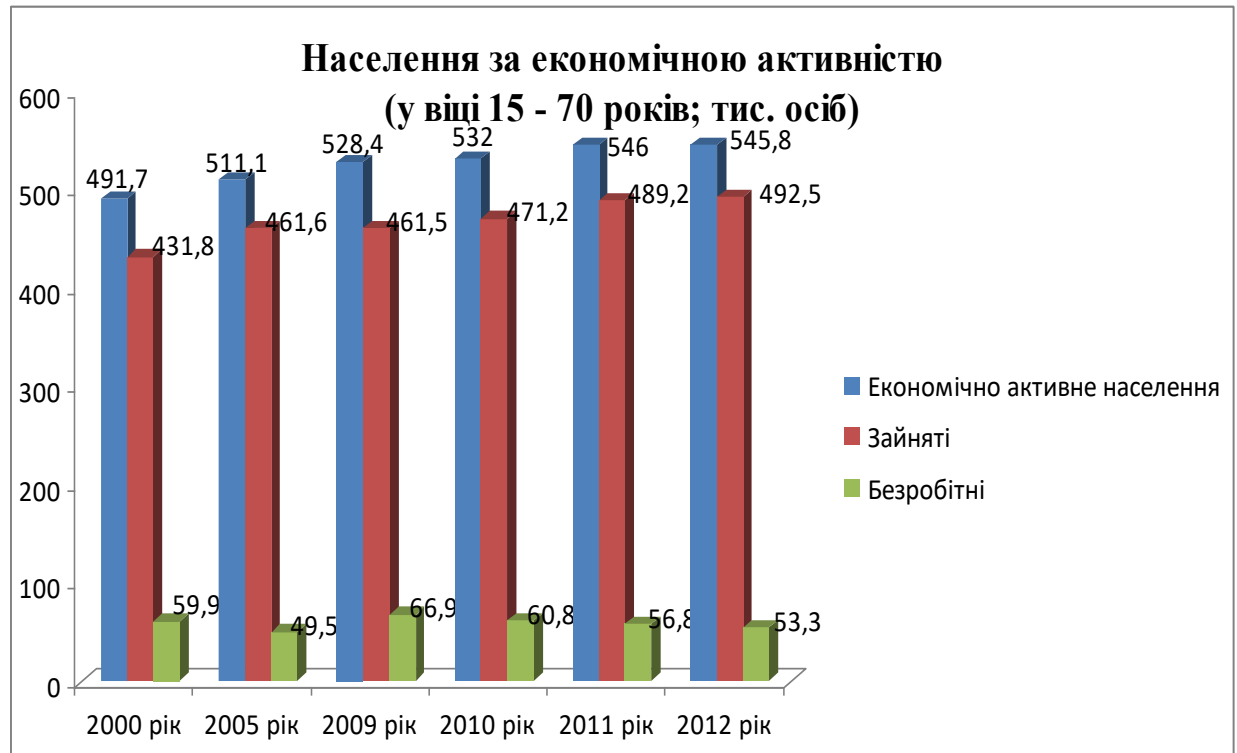

3.5 Трудові ресурси

В області забезпечено позитивну динаміку розвитку економічно активного населення. Якщо у 2005 році чисельність економічно активного населення становила 471,8 тис. осіб, то у 2013 році – 483,6 тис. осіб.

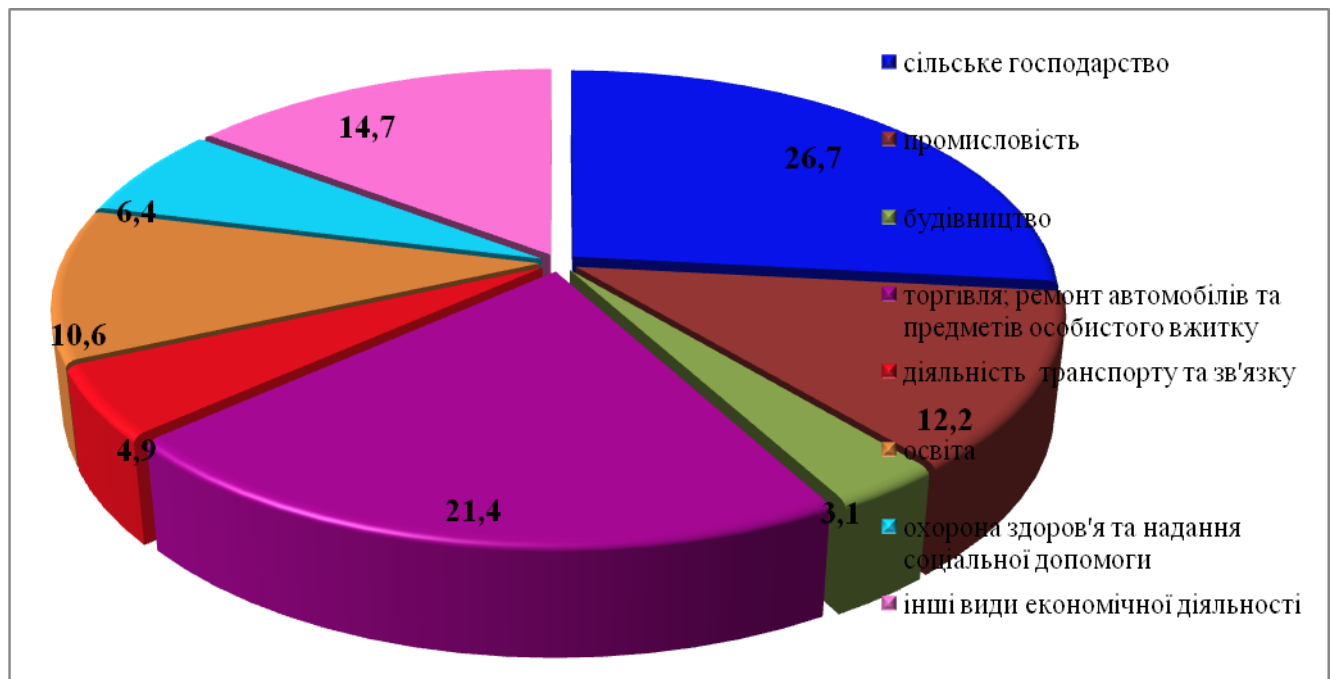
Пропозиція робочої сили за цей період зросла на 2,5 відсотка.

Позитивна динаміка зайнятого населення в області спостерігається із 2005 року. Економічною діяльністю в регіоні зайнято понад 90 відсотків економічно активного населення. Зокрема, у 2011 році – 440,1 тис. осіб (91,7%), у 2012 році – 442,8 тис. осіб (91,9%), у 2013 році – 445,7 тис. осіб (92,2%).

Рівень зайнятості населення у віці 15 - 70 років за 2013 рік становив 59,7 відсотка. (по Україні - 60,3%), що вище, ніж у Рівненській (59,6%), Чернівецькій (58,7%), Закарпатській (58,6%), Тернопільській (56,2%), Івано-Франківській (55,4%).

Структура зайнятості населення за видами економічної діяльності, у відсотках

Близько половини зайнятого економічно активного населення у 2013 році здійснювало економічну діяльність у галузях: сільське, лісове та рибне господарство, оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів та мотоциклів. Четверта частина населення зайнята в галузях освіти, охорони

здоров'я та надання соціальної допомоги, в транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності. В промисловості працювало 12,2 відсотка економічно активного зайнятого населення області, в інших галузях економіки – 14,7 відсотка.

З 2009 року в області зменшується кількість безробітних громадян. У 2013 році в області нараховувалося 37,9 тис. безробітних, що на 1,1 тис. осіб, або на 2,8 відсотка менше, ніж у 2012 році.

Станом на 01.01.2014 чисельність офіційно зареєстрованих безробітних в області становила 11,1 тис. осіб.

Рівень зареєстрованого безробіття в регіоні, розрахований за методологією МОП, зменшився з 9,4 відсотка у 2010 році до 7,8 відсотка за підсумками 2013 року.

Економічна активність населення областей Поліського регіону у віці 15–70 років

	2000		2005		2010		2012	
	тис.осіб	% до населення у віці 15–70 років	тис.осіб	% до населення у віці 15–70 років	тис.осіб	% до населення у віці 15–70 років	тис.осіб	% до населення у віці 15–70 років
Україна	22830,8	63,2	22280,8	62,2	22051,6	63,7	22011,5	64,6
Волинська	540,0	72,0	471,8	63,1	474,1	63,6	481,8	64,5
Житомирська	624,8	61,9	632,5	64,2	621,1	65,9	609,2	65,6
Рівненська	491,7	59,2	511,1	61,2	532,0	64,0	545,8	65,6
Чернігівська	586,9	64,8	562,3	64,9	536,2	66,2	527,1	66,7

В області з 2005 року зберігається позитивна динаміка рівня економічної активності населення. Якщо у 2005 році рівень економічної активності населення становив 63,1 відсотка, то у 2012 році – 64,5 відсотка.

У 2013 році економічна активність населення області становила 64,8 відсотка (по Україні – 65,0%). За цим показником область випереджає ряд областей Західного регіону (Івано-Франківську – 59,8 %, Тернопільську - 62%, Львівську – 63,3%, Чернівецьку – 63,4%).

Висновок

Тенденція останніх років свідчить про стабілізацію ситуації в демографічній сфері (зокрема зростанням чисельності населення, покращенням міграційного балансу), а також збільшенням зайнятих економічною діяльністю, зменшенням кількості безробітних та зростанням економічної активності населення в регіоні.

4.ІНФРАСТРУКТУРА

4.1 Транспортна інфраструктура

Аналіз розвитку транспортного комплексу

Транспортна інфраструктура є одним з найбільш важливих факторів, котрі формують основу для суспільно-економічного розвитку. Від транспортних шляхів у великій мірі залежить доступність даної території, що

впливає на підвищення її конкурентоспроможності з точки зору як її здатності до залучення інвестицій, так і конкурентоспроможності експорту.

Розташування при дорогах державного і міжнародного значення, тобто доступ до надрегіональної транспортної інфраструктури, має безпосередній вплив на інвестиційну привабливість, яка збільшує цінність економічного простору і підвищує можливості залучення та абсорбції екзогенних факторів розвитку.

Волинська область знаходиться на невеликій відстані від столиць та більшості головних міст Центральної і Західної Європи, на інтенсивно зростаючих світогосподарських зв'язках в напрямках Захід-Схід та Північ-Південь, які реалізуються через відносно розвинену мережу транспортних магістралей, зокрема, Київ-Ковель-Варшава-Берлін, Київ-Ковель-Брест, Ковель-Луцьк-Львів, тощо.

Щільність автодоріг з твердим покриттям (*в км на 1000 кв. км території*) в області перевищує середній по Україні показник (*відповідно 277 і 269 км*).

Автомобільний транспорт відіграє провідну роль у забезпеченні вантажних і пасажирських перевезень. Перевезення пасажирів і вантажів здійснюється спеціалізованими автопідприємствами та великою кількістю приватних перевізників.

В області удосконалюється мережа приміських та міжміських внутрішньообласних автобусних маршрутів загального користування.

Автобусна маршрутна мережа області нараховує 98 міських, 343 приміських та 279 міжміських маршрутів. Для обслуговування внутрішньообласних маршрутів задіяні 967 одиниць транспортних засобів.

Залишаються незабезпеченими автотранспортним обслуговуванням населені пункти, до яких відсутні дороги, що відповідають вимогам з безпеки дорожнього руху.

В області наявна мережа автостанцій в усіх районах області. В м. Луцьку функціонує 2 автостанції ПрАТ "Волинське ОПАС".

Протяжність **залізниць** загального користування в межах Волинської області складає 596,8 км, з них 101,2 км електрифікованих; щільність залізниць становить – 29,5 км/тис.кв.км, що нижче за середній показник по Україні (36км/тис.кв.км).

Довжина найбільш технічно обладнаних електрифікованих ділянок складає біля 17,8 відсотка, двоколійних – 6 відсотків. Основні залізничні станції: *сортувальна* – Ковель, *вантажна* – Луцьк.

Територію області перетинають: одноколійна електрифікована з двоколійними вставками залізнична магістраль *Рівне-Ківерці-Ковель-Ягодин (Хелм)* - найбільш напружена залізнична магістраль із значним об'ємом вантажних і пасажирських перевезень на Польщу; одноколійна ділянка *Луцьк-Ковель-Заболоття (Брест)*, по якій прямують потоки до Білорусі. Залізнична ділянка Ягодин-Ковель суміщена з європейською колією.

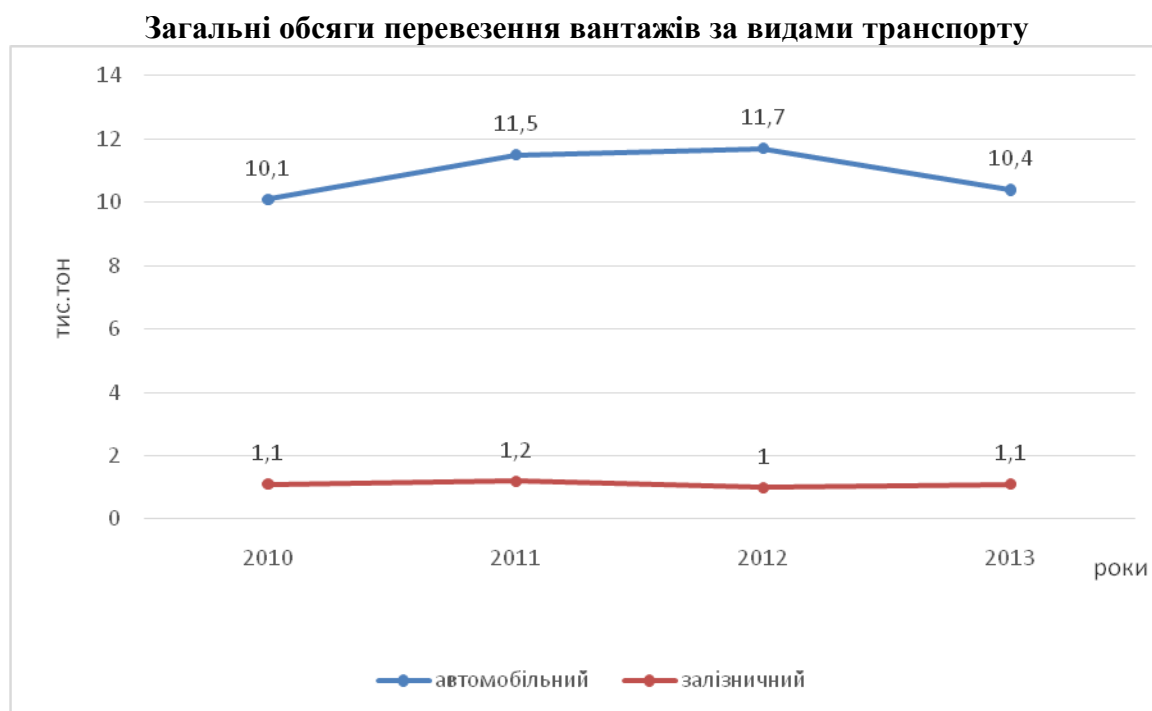
Окрім вище названих основних залізничних напрямків, на території області прокладені одноколійні залізничні лінії: Ковель-Сарни-Коростень-Київ, Ковель-Камінь-Каширський, Ковель-Володимир-Волинський-Червоноград – на Підзамче (Львів), Ківерці-Луцьк-Кам'янка-Бузька-Підзамче, відмикання від лінії Ковель-Червоноград - колія Володимир-Волинський –Лудин –Хрубешув.

Особливий інтерес при вирішенні господарських питань виникає до прикордонних районів, де функціонують ділянки залізничних колій різної ширини, що перетинають кордон сусідніх держав. Нижче надається перелік цих ділянок.

Найменування залізничних ділянок та їх технічне оснащення	
Польща	Україна
1. Колія 1435мм	
Хелм-Дорогуськ-держкордон (двоколійна, електрифікована)	Держкордон-Ягодин-Ковель (одноколійна, електрифікована)
2. Колія 1524мм	
Хелм –Дорогуськ-держкордон (одноколійна, теплотяга)	Держкордон-Ягодин-Ковель (одноколійна, електрифікована)
Катовіце-Замосць-держкордон (одноколійна, теплотяга)	Кордон-Лудин-Володимир- Волинський (одноколійна, теплотяга)
Білорусь	Україна
Колія 1524мм	
Брест-Хаціслав-Ковель (одноколійна, теплотяга)	Держкордон-Заболоття- Ковель (одноколійна, теплотяга)

У 2013 році залізницею області перевезено (відправлено): 1,1 млн. тонн вантажів, 4,5 млн. пасажирів. Рухомість населення області становить 4,4 поїздки на рік (в тому числі у дальньому сполученні 0,5 поїздки), що значно нижче за середні показники по Україні (відповідно 9,7 та 1,3).

Зростають обсяги перевезень вантажів залізничним транспортом.

Разом з тим, у зв'язку із подорожчанням пального та іншими факторами за останній рік спостерігається певний спад перевезення вантажів та пасажирів

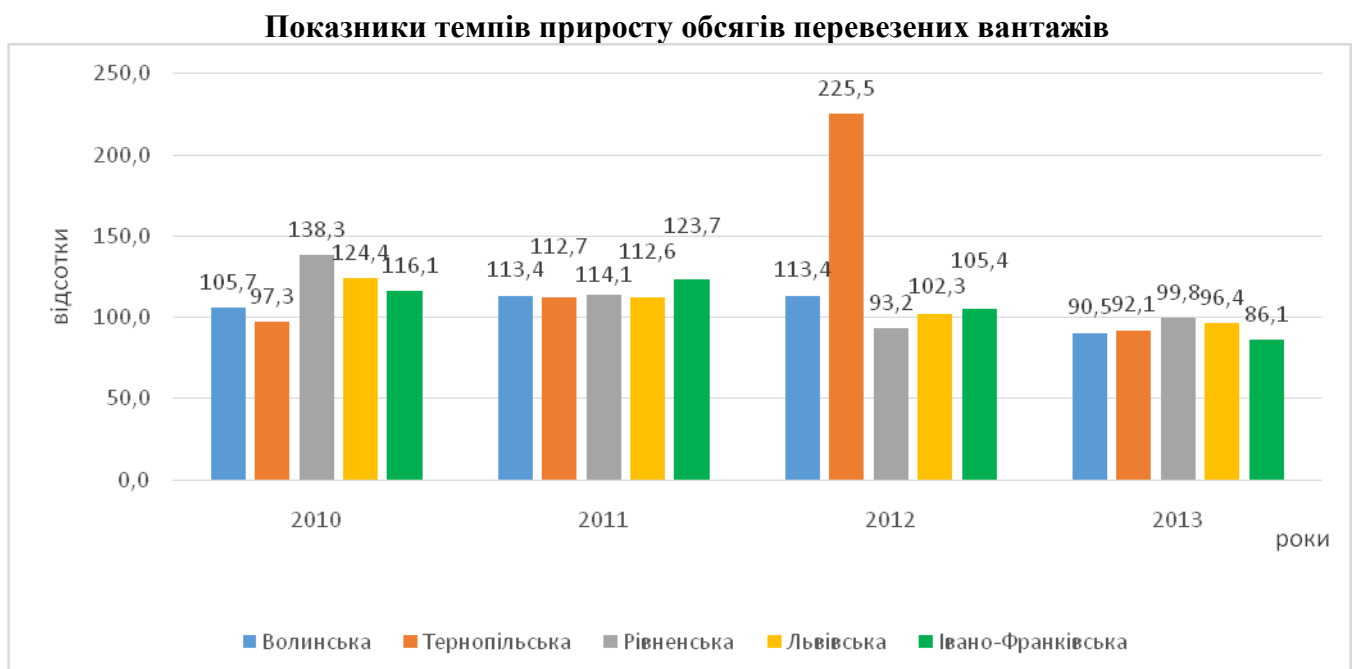
автомобільним транспортом.

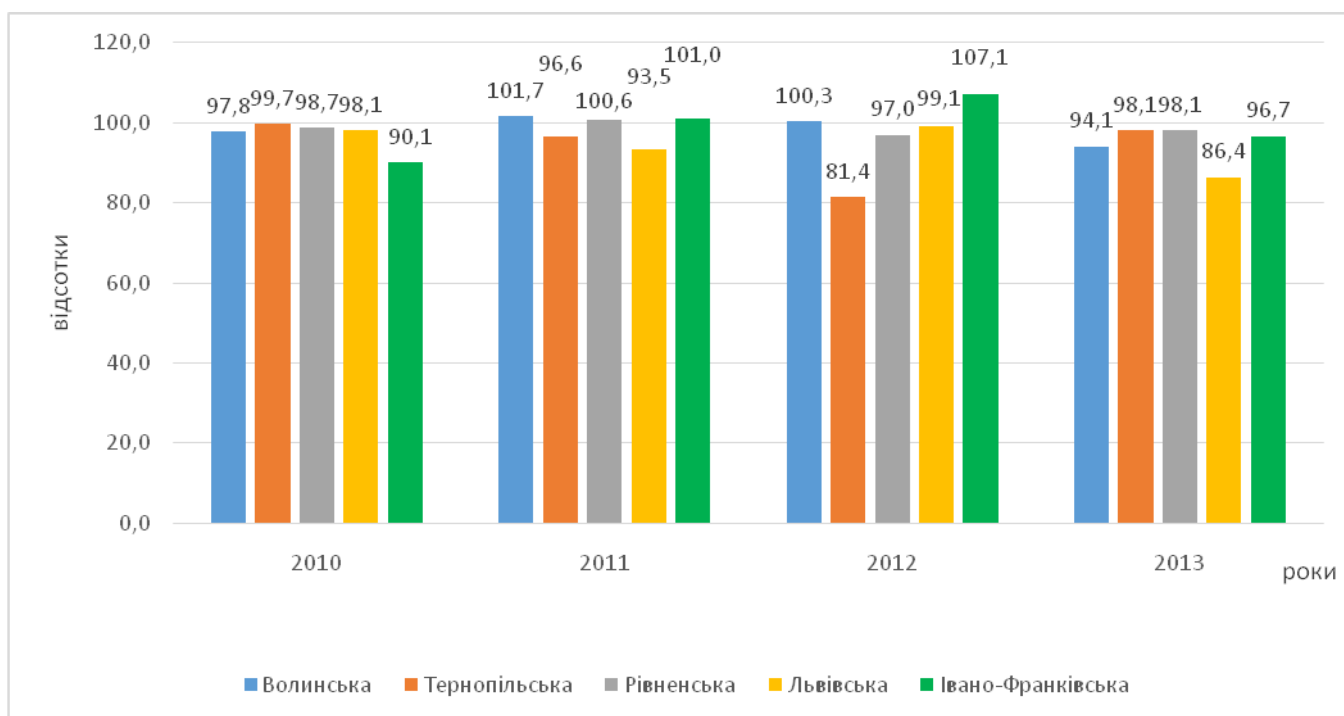
Зменшення обсягів перевезення пасажирів спричинено:
 скороченням перевезень міським електротранспортом у зв'язку з значним фізичним зносом рухомого його складу (*середній вік парку тролейбусів складає 21,7 року*);

недостатнім фінансуванням субвенції з державного бюджету як компенсації перевізникам за пільговий проїзд окремих категорій громадян.

Основні показники роботи транспортної галузі області в порівнянні з областями Західного регіону зазначено на діаграмах:

Показники темпів приросту обсягів перевезення пасажирів

Аналіз розвитку дорожнього комплексу області

Мережа автомобільних доріг загального користування області складає 6195,3 км, у тому числі з твердим покриттям:

- 1824,3 км доріг державного значення (з них: 321,3 км - дороги міжнародного значення, 189,9 км - національні дороги, 1071,4 км - територіальні дороги);
- 4371 км доріг місцевого значення (з них: 2092,4 км - обласні дороги, 2278,6 км - районні дороги).

Існуюча мережа автомобільних доріг загального користування області обслуговується 12 філіями ДП «Волинський облавтодор», у тому числі 4 філії дорожньо-експлуатаційних ділянок обслуговують дороги державного значення і 8 філій автодоріг обслуговують дороги місцевого значення та державні територіальні дороги.

Загальна протяжність вулиць і доріг комунальної власності області становить 7292,6 км, у тому числі з твердим покриттям 3317,1 км. За видами покриття комунальні дороги поділяються:

- 1736,4 км - асфальтобетонне покриття;
- 1330,8 км - білощебенеve покриття;
- 157,4 км - чорне шосе;
- 86,7 км - бруківка;
- 3975,5 км - ґрунтове покриття.

Важливу роль для Волинської області відіграє її вигідне географічне розташування поблизу кордонів, а також той факт, що територією області проходять найкоротші транспортні шляхи, які ведуть до держав Східної та Західної Європи. Зокрема, територією Волині проходить міжнародний транспортний коридор (МТК) «Балтика - Чорне море» (автомобільний та залізничний транспорт). Ці міжнародні транспортні коридори в значній мірі

пролягають паралельно: МТК для автомобільного транспорту: Ягодин – Ковель – Луцьк і МТК для залізничного транспорту Ягодин – Ковель – Ківерці – Рівне.

Ділянка залізниці Ізов – Ковель – Ківерці – Рівне розглядається як складова Євразійського транспортного коридору.

Також територією регіону проходить міждержавний транспортний коридор Ужгород – Львів – Ковель – Доманово протяжністю 510 км за основним напрямком і 185 км – за відгалуженнями. Транспортний коридор проходить паралельно східному кордону Євросоюзу і зв'язує між собою майже всі МТК.

У рамках реалізації цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу великі капіталовкладення були інвестовані у реконструкцію та капітальний ремонт доріг державного значення, зокрема, М-07 Київ – Ковель – Ягодин, Н-22 Устилуг – Луцьк – Рівне. Всього з 2010 по 2012 роки на реконструкцію і ремонт доріг державного значення було інвестовано коштів державного бюджету та залучено кредитних ресурсів під гарантії Уряду на суму понад 885 млн. грн., що дало можливість реконструювати та відремонтувати ділянки доріг загальною протяжністю понад 300 кілометрів.

За рахунок приватних інвесторів вздовж основних дорожніх магістралей протягом останніх років побудовано значну кількість об'єктів дорожнього сервісу і туристично-рекреаційної інфраструктури (АЗС, СТО, мотелі). Зокрема, було виготовлено та встановлено 13 додаткових автопавільйонів на автобусних зупинках вздовж автомобільної дороги М-07 Київ-Ковель-Ягодин, 28 автопавільйонів та 17 посадкових майданчиків вздовж дороги М-19 Доманове-Ковель-Чернівці-Тереблече, 5 посадкових майданчиків уздовж дороги Н-17 Львів-Радехів-Луцьк, 3 автопавільйони та 10 посадкових майданчиків уздовж дороги Р-14 Луцьк-Ківерці-Маневичі-Дольськ.

Після проведення чемпіонату Європи 2012 року з футболу спостерігається суттєве зменшення обсягів інвестування у реконструкцію та капітальний ремонт доріг державного значення області. На дорогах загального користування здійснюється, в основному, поточний і середній ремонт, а на 2014 рік кошти передбачені лише на експлуатаційне утримання доріг загального користування, і зовсім незначна частина з цих коштів передбачена на експлуатаційне утримання доріг місцевого значення, що призводить до вкрай незадовільного технічного стану цих доріг. У той же час через невідповідність дорожнього полотна сучасним статичним та динамічним навантаженням ділянка автомобільної дороги Н-17 Львів – Радехів – Луцьк знаходиться у вкрай незадовільному технічному стані.

З 2010 року у ремонт вулиць і доріг комунальної власності інвестовано 307 млн. гривень субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам та коштів обласного бюджету, що дало можливість покращити технічний стан вищезгаданих доріг загальною протяжністю 629 кілометрів. У 2014 році залучено на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності коштів субвенції державного бюджету місцевим бюджетам (у тому числі обласному бюджету) – 100,1 млн. грн., та коштів обласного бюджету у сумі 15,856 млн. гривень.

Проблеми

Недофінансування дорожнього господарства, як наслідок, несвоєчасне проведення ремонтних робіт, як доріг загального користування, так і комунальних доріг, що призводить до руйнації їх покриття.

Вкрай незадовільний технічний стан та недостатність доріг на рівні адміністративних районів.

Зношеність рухомого складу негативно впливає на кількісні і якісні показники транспортної галузі, безпеку руху, екологічний стан навколишнього середовища, стримує розвиток внутрішніх об'ємів перевезень і транзиту.

Висновок

Наявна в області мережа автомобільних та залізничних магістралей, в основному, достатня для забезпечення освоєння очікуваних на середньострокову перспективу обсягів вантажних та пасажирських перевезень. Разом з тим, відповідна інфраструктура потребує суттєвої модернізації з метою наближення її до стандартів Європейського Союзу. Зокрема, необхідно:

- мобілізувати внутрішній та зовнішній інвестиційний ресурс для вирішення проблеми модернізації автомобільних доріг регіону, особливо, що стосується ділянок з високим рівнем ДТП;
- законодавчо врегулювати функціонування регіональних та місцевих доріг;
- райдержадміністраціям розробити плани капітального та поточного ремонтів автомобільних доріг місцевого значення на 2015 – 2020 роки в залежності від ступеня зносу їх транспортно-експлуатаційних властивостей;
- розробити схеми маршрутів та побудувати велодоріжки у містах обласного підпорядкування
- забезпечити прокладання нових тролейбусних маршрутів, включаючи приміські.

Повітряний транспорт

Проблемою на сьогодні, як для транскордонного регіону, є відсутність сучасного аеропорту. У подальшому з покращенням економічної ситуації в регіоні та країні, розбудовою інфраструктури, розвитком ділових контактів, туризму в регіоні з'явиться ще більша необхідність у розвитку повітряного транспорту.

На сьогодні аеропорт КП «Луцьк» не виконує перевезення пасажирів і вантажів. Авіаперевезення пасажирів області обслуговуються, в основному, через Львівський і Рівненський аеропорти.

Захід «Відновлення авіаційного сполучення в області шляхом розбудови Луцького аеропорту» був включений до Угоди щодо регіонального розвитку на 2010 – 2014 роки між Кабінетом Міністрів України і обласною радою. Угодою передбачалося створення в м. Луцьку на базі військового аеродрому міжнародного вантажопасажирського аеропорту.

Існуючий аеродром, який розташований поблизу м. Луцька, належить до сфери управління Міністерства оборони України.

Згідно із спільним наказом Міністерства оборони України та Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації від 17 листопада

2006 р. № 666/761 військовий аеродром у м. Луцьку визначено як аеродром спільного використання військовою та цивільною авіацією України.

Злітна смуга військового аеродрому визнана інспекційною комісією УЄФА однією з найкращих в Україні. Довжина її становить 2520 метрів, ширина — 44 метри. Обладнання аеродрому і його інфраструктура відповідають вимогам нормативних документів для Повітряних Сил Збройних Сил України. Військовий аеродром як аеродром спільного використання має можливість розмістити 15 пасажирських літаків усіх класів. Однак існує потреба у приведенні його у відповідність з вимогами щодо здійснення міжнародних авіап перевезень. Потребує вирішення питання щодо внесення аеродрому до Державного реєстру цивільних аеродромів України, отримання сертифіката.

Пропонувалося два етапи розвитку Луцького аеропорту. Перший етап дасть змогу забезпечити прийняття літаків з пасажирами. Для прискорення проходження пасажирами паспортного та митного контролю і оптимального процесу видачі багажу на території аеропорту мав будуватися пасажирський термінал пропускною спроможністю 500 пасажирів на годину, привокзальна площа, гостьові стоянки для легкових автомобілів та автобусів, руліжна доріжка.

Другий етап розвитку Луцького аеропорту передбачав будівництво вантажного терміналу, готельного комплексу, розвиток сучасної інфраструктури, що суттєво впливатиме на збільшення вантажо-пасажирського потоку, підвищення іміджу та інвестиційної привабливості регіону.

Для будівництва пасажирського терміналу пропускною спроможністю 500 пасажирів на годину на території військового аеродрому визначено земельну ділянку площею 1,4 гектара (акт вибору та обстеження земельної ділянки для встановлення тимчасового пасажирського терміналу від 18 серпня 2009 р.). У цілому площа земельної ділянки військового аеродрому становить 332,94 гектара і належить до земель Міністерства оборони України.

Для здійснення розбудови інфраструктури аеропорту згідно з рішенням Жидичинської сільської ради Ківерцівського району від 11 серпня 2007 р. № 12/19 отримано дозвіл на відведення земельної ділянки площею 20 гектарів (на 49 років). Українським державним проектно-технологічним науково-дослідним інститутом цивільної авіації “Украеропроект” розроблено містобудівне обґрунтування розташування аеропорту “Луцьк”, яке затверджено рішенням Жидичинської сільської ради Ківерцівського району від 13 листопада 2009 р. № 32/14.

Українським державним проектно-технологічним науково-дослідним інститутом цивільної авіації “Украеропроект” розроблені стислий техніко-економічний розрахунок підготовки Луцького аеропорту для обслуговування фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні та План стратегічного розвитку Луцького аеропорту до 2020 року та на перспективу. На їх виготовлення з обласного бюджету у 2009 році спрямовано 80 тис. гривень.

Для здійснення спільного заходу сторони зобов'язувалися вирішити в установленому порядку питання про передачу у користування Жидичинської сільської ради Ківерцівського району земельної ділянки площею 1,4 гектара із складу земель оборони; передбачати під час формування Державного бюджету

України на відповідний рік кошти для розроблення проектно-кошторисної документації та розбудови аеропорту у рамках Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу; сприяти у вирішенні питань щодо внесення аеродрому до Державного реєстру цивільних аеродромів України та отримання сертифіката.

Обласна рада - передбачити під час формування обласного бюджету на 2010 рік кошти у сумі 280 тис. гривень для створення комунального підприємства «Дирекція з будівництва та введення в експлуатацію аеропорту «Луцьк»; передбачити під час формування місцевого бюджету на відповідні роки кошти з обласного бюджету для забезпечення співфінансування спільного заходу; залучити кошти інвестора для розвитку інфраструктури; забезпечити координацію виконання робіт. Захід Угоди залишився не виконаним.

На сьогодні потенційним інвестором Luft Express GMBH розроблено техніко-економічне обґрунтування інвестиційного проекту «Будівництво та експлуатація регіонального аеропорту на базі військового аеродрому у м. Луцьку», яке надіслане Міністерству інфраструктури України. Інвестор має намір побудувати аеровокзал площею понад одну тисячу квадратних метрів пропускною спроможністю 70 пасажирів на годину.

Однак, залишилося не вирішеним погодження з Міноборони України питання вилучення земельної ділянки площею 0,3 га для розміщення інфраструктури цивільного аеровокзалу «Луцьк» та під'їзних шляхів для нього.

Пункти пропуску

На Волині функціонує 9 пунктів пропуску, з них: 4 - на українсько-польському кордоні та 5 - на україно-білоруському кордоні.

На українсько-польській ділянці державного кордону розташовано чотири *міжнародні* пункти пропуску, які функціонують цілодобово, а саме:

- 2 автомобільні – «Ягодин-Дорохуськ», «Усилуг-Зосін»;
- 2 залізничні – «Ягодин-Дорохуськ», «Володимир-Волинський (Ізов)-Грубешув».

На українсько-білоруському кордоні діє 5 пунктів пропуску, які функціонують цілодобово, а саме:

- 4 автомобільні - *1 міждержавний* «Піща-Олтуш», *3 міжнародні*: «Пулемець-Томашовка», «Доманово-Мокрани», «Дольськ-Мохро»;
- 1 міжнародний залізничний – «Заболоття-Хотіслав».

Крім цього, у тимчасовому режимі функціонують 3 місцеві пункти пропуску: «Самари», «Тур», «Гута».

Існуючі проблеми:

недостатня кількість пунктів пропуску, зокрема на кордоні з Польщею, посилює дисбаланс між пропускними можливостями України і сусідніх країн. На кордоні з Польщею загальною протяжністю 432 км в межах Волинської та Львівської областей області функціонує лише 6 пунктів пропуску для автомобільного сполучення автотранспорту (*щільність – 1 ПП на 72 км*). А на німецько-польському кордоні до приєднання Польщі до Шенгенської угоди діяло 36 пунктів пропуску із щільністю розміщення – 1 ПП на 12-13 км (за

існуючими європейськими нормами має бути розташований один пункт пропуску на 20-30 км кордону);

незадовільний стан роботи з будівництва та облаштування місцевих пунктів пропуску. Інфраструктура більшості пунктів пропуску не відповідає сучасним вимогам та потребує суттєвої реконструкції. Рівень технічного обслуговування пунктів пропуску, зокрема технічними та спеціальними засобами контролю, становить біля 39 відсотків від потреби. Існують невирішені питання, а саме:

- недостатня кількість місць поглибленого огляду транспортних засобів, різниця у кількості смуг руху з суміжною стороною та невирішеність питання щодо розподілу автомобільних потоків;

- відсутність належних умов для обов'язкового контролю вагових параметрів, що ускладнює контрольні процедури; відсутність вантажних автотерміналів. Так в межах Волинської області функціонує тільки один вантажний автотермінал біля пункту пропуску «Ягодин» і у цьому пункті пропуску працює лише 1 вага;

- не достатньо впорядковані та розвинені зони обслуговування, що не відповідає загальноєвропейським стандартам;

пропускна спроможність міжнародних автомобільних пунктів пропуску є недостатньою і, практично, вичерпаною. Навіть після проведення реконструкції пункту пропуску «Ягодин» із збільшенням кількості смуг до 6, він поступається закордонним аналогам за кількістю виділених смуг для оформлення вантажного автотранспорту при загальноєвропейських нормах 10-12 смуг;

не всі пункти пропуску мають під'їзні шляхи у задовільному стані.

Висновок

З метою задоволення потреб населення та економіки області в пасажиро- і вантажоперевезеннях у подальшому потрібно забезпечити ефективне використання його транзитного потенціалу з інтеграцією транспортного комплексу до європейської транспортно-комунікаційної системи.

Характеристика існуючого стану транспортної системи регіону свідчить про наявність досить розвиненої його інфраструктури і мережі автомобільних магістралей і залізниць. Для освоєння очікуваних об'ємів вантажних і пасажирських перевезень на найближчу перспективу існуючого потенціалу транспортного комплексу достатньо при проведенні робіт по його модернізації.

Однією з найгостріших проблем для всіх видів транспорту є високий рівень амортизації виробничих фондів, рухомого складу, невідповідність їх технічного рівня сучасним вимогам, недостатність об'ємів інвестицій, що вкладаються в техніко-технологічну модернізацію і розвиток. Зношеність рухомого складу негативно впливає на кількісні і якісні показники транспортної галузі, безпеку руху, екологічний стан навколишнього середовища, стримує розвиток внутрішніх об'ємів перевезень і транзиту.

Недостатнє фінансування дорожньої галузі приводить до скорочення об'ємів робіт з будівництва, реконструкції і ремонту доріг. Більшість автобусних станцій на сьогодні потребує проведення реконструкції, подальшого удосконалення маршрутної мережі і облаштування сучасною технічною апаратурою.

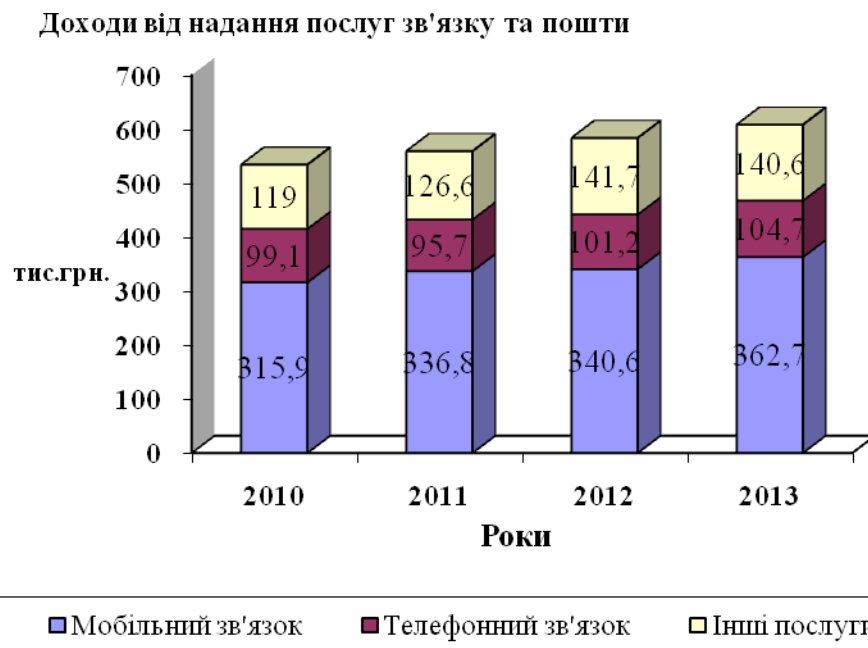
Найближчим часом потрібно провести значну роботу: з будівництва мережі автомобільних доріг і залізниць за напрямками міжнародних транспортних коридорів, модернізації і реконструкції існуючих шляхів сполучення для досягнення високих швидкостей і забезпечення безпечних умов руху транспорту, що підвищить ефективність автомобільних і залізничних перевезень; по облаштуванню і розвитку інфраструктури пунктів пропуску з проведенням реконструкції під'їздів до прикордонних пунктів пропуску, які розташовані на головних магістральних напрямках, по будівництву нових пунктів пропуску місцевого значення.

Потребує проведення капітального ремонту і перебудови велика кількість існуючих мостів, шляхопроводів та будівництва нових об'єктів.

Одним з основних напрямів розвитку авіатранспорту на перспективу є проведення заходів щодо модернізації і реконструкції існуючого аеродрому, будівництво пасажирського аеропорту, гелікоптерних майданчиків у районних центрах та рекреаційних і оздоровчих центрах.

4.2 Телекомунікаційна інфраструктура

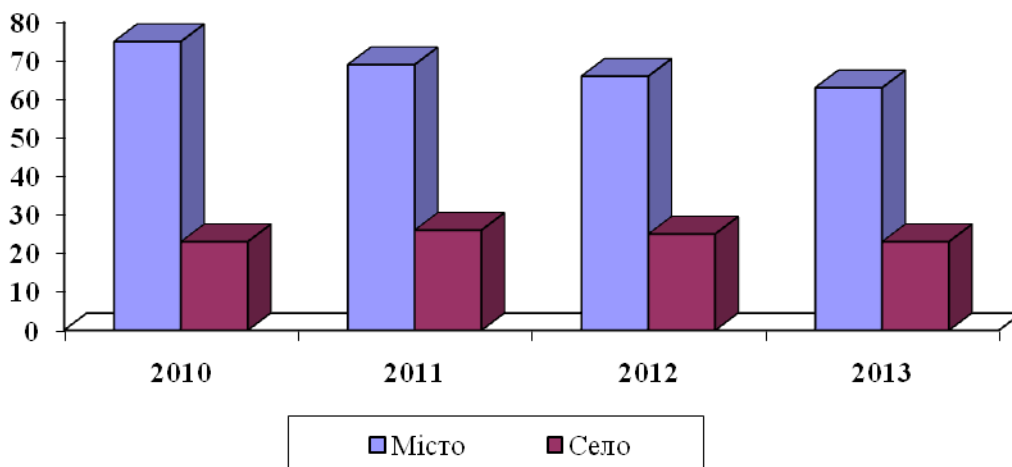
За останні роки спостерігається позитивна динаміка у сфері телекомунікаційних, поштових та кур'єрських послуг, в основному за рахунок збільшення надання послуг мобільного зв'язку.

Лідером у сфері телекомунікаційних послуг Волині залишається Волинська філія ПАТ «Укртелеком». В області діють цифрові та аналогові АМТС, на яких постійно відкриваються нові напрямки автоматичного зв'язку. Послуги місцевого телефонного зв'язку на території Волинської області надаються міськими та сільськими АТС. Рівень телефонізації на 100 сімей становить 61 телефонні апарати в місті, та 22 апарати в сільській місцевості.

Незважаючи на збитковість проводового мовлення, даний вид послуг надалі підтримується. Динаміку спаду популярності проводового мовлення в області можна побачити на діаграмі:

**Забезпеченість основними телефонними апаратами
на 100 сімей**

Волинська філія ВАТ "Укртелеком" проводить роботу з модернізації обладнання телефонних станцій, подальшому його розвитку на основі використання найсучасніших цифрових комутаційних систем, цифрових систем міжстанційного зв'язку, розвитку мережі широкосмугового доступу до мережі Інтернет (ШСД). Так, станом на 10.10.2014 ємність мережі ШСД становить 57712 портів, абонентська база послуги Інтернет досягла кількості 54130 абонентів.

Послуги мобільного зв'язку в області надають: ПрАТ «Київстар», ПрАТ «МТС Україна», ТОВ «Астеліт», ТОВ «Інтертелеком», які забезпечують практично повне покриття території області. Кількість абонентів мобільного зв'язку становить 1451,6 тис. одиниць.

Населення області має можливість отримувати аудіовізуальну інформацію національних мовників через супутникове, ефірне мовлення та кабельні мережі.

Кількість ліцензованих телекомпаній, що ведуть мовлення з території області складає 21, з яких 4 місцеві, а саме: Волинська ОДТРК, ДП «ТРК «Аверс» ВАТ «Корпорація «Аверс», ПП «Інформаційна студія «Полісся-TV», ТОВ «Володимир-Волинське агентство телевізійного мовлення «Володимир».

Відповідно до Регіональної угоди країн-учасниць Міжнародного союзу електрозв'язку «Женева-2006» в Україні з 2016 року аналогове телебачення припиняє своє існування, на заміну якому приходить стандарт наземного телевізійного мовлення другого покоління DVB-T2. Волинська область, як прикордонна, належить до 1-го регіону вимкнення аналогового телебачення.

На 6-ти об'єктах Волинської філії Концерну РРТ (*Горохів, Ковель, Луцьк, Нововолинськ, Шацьк*) встановлено 24 передавачі цифрового телевізійного стандарту DVB-T2 ТОВ «Зеонбуд».

Середній відсоток охоплення населення області цифровим мовленням складає близько 82 відсотки, проте забезпеченість населення цифровими приставками (тюнерами) для прийому DVB-T2 є досить низькою.

На підставі ліцензій Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, в області налічується 7 провайдерів, що ретранслюють телепередачі в багатоканальних (кабельних) телемережах міст області, та один провайдер, що веде власне мовлення в кабельних телемережах.

На території області ведуть мовлення 18 радіокомпаній, з яких 3 є місцевими. Варто відзначити, що в прикордонних районах області доступні для прийому іноземні радіопрограми.

Основним підприємством поштового зв'язку області є Волинська дирекція українського державного підприємства поштового зв'язку «УКРПОШТА», мережа якого налічує 467 відділень в т.ч. у містах і селищах міського типу – 62 відділення, селах – 405 та 7 пересувних відділень.

Динамічно розвиваються приватні підприємства експрес-доставки, серед яких компанії «Нова Пошта», «Інтайм», «Автолюкс», «Делівері», «Нічний експрес».

4.3 Енергозабезпечення. Енергоефективність.

Електропостачання

Волинь є одним з найбільш енергозалежних регіонів України (в загальноукраїнському рейтингу обсягу потужності електростанцій Волині поступаються лише Закарпатська та Житомирська області). Система електроенергетики Волинської області базується на використанні електроенергії, яка вироблена за межами області.

На території Волинської області знаходяться чотири теплоелектроцентралі цукрових заводів та газотурбінна електростанція на Локачинському газовому родовищі, виробництво електроенергії на яких в частково передбачене для забезпечення власних потреб (із вироблених у 2013 році 82 млн. кВт/год у мережу було відпущено 59,7 млн. кВт/год).

Енергосистема області по лініях електропередачі напругою 220-330кВ з'єднана з Рівненською, Львівською областями та по ПЛ-35кВ «Кортеліси – Мокрани» з енергосистемою Білорусі. Також територією області проходить ЛЕП-750кВ «Рівненська АЕС – Західно-Українська».

До основних джерел електропостачання відносяться Рівненська АЕС (встановлена потужність 2835МВт) та Добротвірська ТЕС (встановлена потужність 600МВт). Споживання електроенергії по Волинській області за 2013 рік склало 1547,9 млн. кВт/год.

Основними опорними підстанціями Волинської області є: ПС-330кВ «Луцьк-Північна» (1АТЧ200МВА + 1АТЧ125МВА), ПС-330кВ «Нововолинськ» (1АТЧ200МВА + 1АТЧ125МВА), ПС-330кВ «Ковель» (1АТЧ200МВА + 2АТЧ125МВА) та ПС-220кВ «Луцьк-Південна» (2АТЧ125МВА).

Основною енергопостачальною організацією Волинської області є ПАТ «Волиньобленерго». Розподіл електроенергії між споживачами передбачено по мережах 110кВ та 35кВ через підстанції тих же рівнів напруги. В експлуатації ПАТ «Волиньобленерго» знаходиться 39 підстанцій напругою 110кВ, загальною встановленою потужністю 847,9МВА та 72 підстанції напругою 35кВ, загальною встановленою потужністю 332,0МВА. Також на території

області знаходяться 6 абонентських ПС-110кВ (219,8МВА) та 4 абонентських ПС-35кВ (16,8МВА).

Загальна довжина ліній електропередач – 25 611 км, кількість підстанцій – 5 815, загальна потужність трансформаторів – 2 108 МВА, площа постачання – 20,2 тис. кв. км. ПАТ «Волиньобленерго» обслуговує 340 000 фізичних та більше 7000 юридичних споживачів.

Основною проблемою електропостачання області є те, що на більшості існуючих електропідстанціях всіх рівнів напруг працює фізично та технологічно застаріле обладнання, що викликає відмови, ремонти та погіршення технологічних процесів, а значна кількість мереж відпрацювала свій нормативний ресурс. Так, на балансі ПАТ «Волиньобленерго» перебуває 23451 км повітряних і кабельних ліній 0,4-10 кВ, знос яких становить 89 відсотків. Характеристика технічного стану електромереж за останні роки свідчить про поступове збільшення їх зношеності (приріст до 1,3 - 1,7% в рік). Найбільш гострими проблемами в забезпеченні надійного електропостачання споживачів області є наявність 2852 км низьковольтних електромереж, побудованих в 60 - 70 роках минулого століття, які потребують повної заміни, а також незадовільний технічний стан обладнання ТП, РП 6-10 кВ (5752 шт.), яке повністю відпрацювало свій ресурс (70,9% від загальної кількості).

Побудова деяких ділянок мережі 35-110кВ на території Волинської області не відповідає нормативним вимогам, наприклад, магістраль ПЛ-110кВ «Ковель – Маляновичі – Лукив – Любомль – Головне – Шацьк – Ст.Вижівка – Буцень – КС» (174,5км). В мережі 110-35кВ існують несекціоновані вимикачами ділянки ПЛ 110-35кВ. Деякі підстанції 110кВ мають одне джерело живлення: ПС «Ратне», ПС «Локачі», ПС «Горохів», ПС «Берестечко», ПС «Колки», ПС «Ківерці», ПС «Цумань».

Висновок

Потреби Волинської області в електроенергії на розрахунковий період покриватимуться за рахунок генерації електроенергії зовнішніми джерелами. Для збільшення маневрених потужностей і стабілізації управління режимами роботи об'єднаної енергетичної системи України та зважаючи на те, що блочне обладнання електростанцій значно зношено, фізично та морально застаріле та відпрацювало свій граничний ресурс, необхідно провести реконструкцію та модернізацію енергоблоків та заміну обладнання через моральне та фізичне зношення на Рівненській АЕС та на Добротвірській ТЕС. Завершити будівництво енергоблоку №9, потужністю 225МВт Добротвірської ТЕС-2; провести будівництво малої ГЕС на водосховищі Добротвірської ТЕС.

Для забезпечення надійного зовнішнього електропостачання області необхідно виконати нове будівництво електропідстанцій та ліній електропередач.

Газопостачання

На території Волинської області функціонує система транзитних і внутрішньообласних магістральних трубопроводів. Магістральні газопроводи І-го класу (> від 2,5 до 10,0 МПа вкл): “Івацевичі-Комарно (Дашава-Мінськ)“,

“Івацевичі-Долина-ІІ,ІІІ”, “Турійськ-Луцьк-Рівне” та на півдні – гілка на АГРС “Луцьк” від м/г “Кам'янка-Бузька-Рівне”.

У складі об'єктів магістральних газопроводів побудовано дожимну компресорну станцію “Ковель”. На півдні області експлуатується Локачинське газове родовище. Нині на базі родовища працюють дві ГРС, розташовані в даному районі. Обсяг надходження природного газу власного видобутку в структурі споживання енергоносіїв у 2013 році становив 7,2 млн.м3. В межах області, як відгалуження від магістрального продуктопроводу у напрямку з Торжка на Броди і далі, розташовано продуктопровід у напрямку Білорусі повз міст Луцьк, Рожище, Ковель та смт Ратне з базами і резервуарним парком нафтопродуктів: “Ковельська” і “Луцька”. На даний час цю ділянку продуктопроводу законсервовано і, частково, демонтовано. Перспективу його експлуатації остаточно не визначено. На території області виявлені проявлення нафти.

Газопостачання області здійснюється через 38 газорозподільних станцій (ГРС), розташованих на мережі відводів від внутрішньо-обласної системи магістральних газопроводів, і далі від ГРС – через систему міжселищних газопроводів на ГРП районних населених пунктів. Протяжність магістральних газопроводів, що перетинають територію області, складає близько 870 км. Газотранспортна система деяких районів потребує реконструкції у зв'язку із зносом або недостатньою пропускною спроможністю трубопроводів. При суттєвих темпах газифікації сільських населених пунктів, але все ще недостатній розвиненості внутрішньо-обласних магістральних розвідних і міжселищних розподільчих газопроводів, у ряді районів, взагалі не газифікованими залишаються два райони – Шацький та Любомльський. Маневицький район до 2011 року теж відносився до не газифікованих, проте станом на 01.10.2014 є 4 села, в яких проведено природний газ до осель мешканців. Всього не газифіковано 425 населених пункти, з них місто Любомль, 6 селищ та 418 сіл. На територіях, не забезпечених природним мережним газом, у т.ч. через наявність фактору рентабельності його споживання, використовуються інші, доступні для споживачів види енергоносіїв.

Обсяг споживання природного газу всього по області у 2013 році – 608,28 млн. куб метрів (найменше серед областей Західного регіону України), у т.ч. населенням – 352,2 млн. куб метрів. Показник використання газу природного до загального споживання у структурі окремих видів енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти, склав 56,3 відсотка, газойлів (*палива дизельного*) – 18,3 відсотка, торфу паливного – 8,6 відсотка, вугілля кам'яного – 2,7 відсотка.

За структурою витрат природного газу по напрямках споживання – на перетворення в інші види енергії припадало 76,2 відсотка, на кінцеве споживання – 14,8 відсотка, втрати при розподілі, транспортуванні та зберіганні склали 9 відсотків.

В області усіма споживачами за 2013-й рік використано природного газу на 5,2 відсотка менше, ніж за 2012 рік.

Починаючи з 2004 року, на Волині було газифіковано 326 сіл, смт Любешів та місто Устилуг (у 2004 році – 38 сіл, у 2005 році – 25 сіл та

селище, у 2006 році – 41 село та місто, у 2007 році – 44 села, у 2008 році – 42 села, у 2009 році – 37 сіл, у 2010 році – 51 село, у 2011 році – 10 сіл, у 2012 році – 27 сіл, у 2013 році – 11 сіл).

Станом на 01.10.2014 в області газифіковано 319777 квартир (в т.ч. – приватних будинків), з яких – 235687 газифіковано природним газом, а 84090 – скрапленим.

Рівень оснащення населення області лічильниками газу на 01.10.2014 становив 76,65 відсотка. Абоненти, які використовують газ на опалення і комунально-побутові потреби, оснащені приладами обліку газу на 99,7 відсотка.

Газифікованих тільки зрідженим газом: міст – 1, селищ міського типу – 6, сільських населених пунктів – 422. Газопостачання на базі використання ЗВГ відбувається з ГНС та ГНП області, в основному споживачів, територіально розташованих поза межами централізованого забезпечення природним мережним газом. Протягом 2013 року споживачам області було відпущено 1909 тонн скрапленого газу, у т.ч. населенню – 1031 тонна. ЗВГ надається споживачам автотранспортними засобами. Кількість споживачів ЗВГ має тенденцію до скорочення.

Висновок

Відповідно до Закону України «Про забезпечення комерційного обліку природного газу» та розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.04.12 № 259-р «Деякі питання забезпечення комерційного (приладового) обліку природного газу» постачання природного газу для потреб населення області, що проживає у квартирах та приватних будинках, здійснюватиметься за умови забезпечення його комерційного обліку:

для підігріву води та приготування їжі – з 1 січня 2016 року;

тільки для приготування їжі – з 1 січня 2018 року.

Враховуючи загальний стан на ринку газопостачання України, а також беручи до уваги той факт, що газифікація регіонів України, у тому числі Волинської області, переважно здійснювалась відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2009 року № 1001-р «Про добудову підвідних газопроводів», питання подальшої газифікації нових населених пунктів області вирішуватиметься лише після завершення реорганізації НАК «Нафтогаз України» і *(прогнозовано)* лише в рамках незавершених станом на 01.01.2014 проектів добудови підвідних газопроводів *(14 населених пунктів)*.

Енергоефективність

В області поетапно впроваджуються заходи, передбачені Регіональною програмою підвищення енергоефективності області на 2011 – 2015 роки *(затверджено рішенням обласної ради від 13 травня 2011 року № 6/13)*.

З період функціонування зазначеної програми органами виконавчої влади, місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання усіх форм власності здійснено значний обсяг робіт з підвищення енергоефективності регіону, та втілення заходів, спрямованих на зменшення використання природного газу і залучення альтернативних видів палива до паливно-енергетичного балансу області.

Так, в рамках виконання вищевказаної регіональної програми, у 2013 році в області впроваджено 1572 енергоефективні заходи, на реалізацію яких використано 167,1 млн. гривень. Розрахунковий економічний ефект становить 121,93 млн. гривень. Здійсненими заходами за звітний період забезпечено економію ПЕР в обсязі 74,15 тис. т.у.п.

У бюджетній сфері реалізовано 786 енергоефективних заходів, на що спрямовано 49,23 млн. гривень. Економія ПЕР у бюджетній сфері становила 11,2 тис. т.у.п., вартість яких 16,3 млн. гривень. У 2013 році в бюджетній сфері області використано природного газу на 4,4 відсотка менше, ніж у 2012 році.

За 2013 рік здійснено заміну 101 одиниці котельного обладнання. З цієї кількості 90 котлів (*72 твердопаливні, 18 газоспоживаючих*) встановлено у бюджетній сфері (у тому числі впроваджено 20 твердопаливних котлів, які замінили газоспоживачі котли).

В рамках реалізації другого етапу проекту Програми розвитку ООН в Україні та Європейського Союзу «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», за ініціативи громад, сільських рад, при фінансовій підтримці райдержадміністрацій та облдержадміністрації у 2013 році впроваджувався 61 енергозберігаючий мікропроект в закладах бюджетної сфери загальною вартістю майже 9,4 млн. гривень. В проекті беруть участь Володимир-Волинський, Іваничівський, Камінь-Каширський, Ківерцівський, Ковельський, Локачинський, Луцький, Любомльський, Маневицький, Ратнівський, Рожищенський, Турійський та Шацький райони.

У рамках реалізації основної концепції залучення приватних інвесторів до втілення енергоефективних проектів у галузі виробництва та постачання теплової енергії та завдяки прийняттю постанови Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 року № 453 «Про стимулювання заміщення природного газу під час виробництва теплової енергії для установ та організацій, що фінансуються з державного і місцевих бюджетів», для потреб тепlopостачання бюджетних закладів області заплановано до кінця 2014 року провести реконструкцію 20 газоспоживаючих котелень із встановленням твердопаливних котлів. Розрахунковий обсяг вивільнення природного газу після реалізації вказаних проектів – 2,6 млн. метрів кубічних. Також аналогічні приватні інвестиційні проекти реалізуються у 2014 році в трьох закладах бюджетної сфери, тепlopостачання яких здійснювалось від старих твердопаливних котелень із низьким ККД.

Із вказаної кількості проектів, станом на 11 грудня 2014 року в області введено в експлуатацію 15 модернізованих об'єктів теплогенерації (*12-и газоспоживаючих та 3-х твердопаливних*).

Станом на 01.10.2014 тепlopостачання житлово-комунального господарства (*у тому числі опалення житлового фонду*) та закладів бюджетної сфери області здійснюється 869 котельнями, з них працюють на газовому паливі – 381 котельня, 134 котельні використовують вугілля та 354 котельні – альтернативні види палива (*торфобрикети та тирсобрикети, дрова та відходи деревообробного виробництва*).

У 2014 році в 32-х газових котельнях замінено 20 одиниць котельного обладнання на газовому паливі з низьким коефіцієнтом корисної дії (80-82%) та встановлено 12 котлів сучасних моделей на альтернативних видах палива.

Крім того, в 20-х котельнях, що працюють на альтернативних видах палива, здійснено заміну 22-х одиниць котельного обладнання застарілих моделей (*встановлені у 90-х роках минулого століття, ККД=60-62%*). У зазначених котельнях встановлювалися сучасні котли з ККД біля 80 відсотків.

Всього за січень-вересень 2014 року здійснено заміну 54 одиниці котельного обладнання, на що використано 9,5 млн. гривень. З цієї кількості 37 котлів (21 твердопаливних, 16 газоспоживаючих) встановлено у бюджетній сфері. На цю мету спрямовано 4 млн. гривень.

Висновок

В області актуальними є:

проведення комплексу робіт з метою забезпечення майже повної відмови від споживання природного газу на об'єктах бюджетної та житлово-комунальної сфери і переведення їх на використання альтернативних видів палива;

стимулювання населення області до енергоефективності у власних помешканнях;

завершення робіт із влаштування енергоефективного освітлення у закладах бюджетної сфери області;

вирішення питання створення централізованої логістичної системи забезпечення потреб споживачів області в альтернативних (*місцевих*) видах палива.

4.4 Житлово-комунальне господарство

Водопостачання

Забезпечення споживачів питною водою здійснюють 34 підприємства, у т.ч. 5 спеціалізованих підприємств водопровідно-каналізаційного господарства, що створені у містах Луцьку, Ковелі, Нововолинську, Володимирі-Волинському та Ківерці (*водовідведення*), в інших містах і селищах міського типу цю діяльність здійснюють районні і селищні виробничі управління житлово-комунального господарства (*ВУЖКГ*), комунальні підприємства (*КП*).

У цілому в області централізованим водопостачанням охоплено 11 міст (100 %), 18 селищ міського типу (82 %) та 214 сіл (20 %). У всіх населених пунктах вода подається цілодобово.

Для питних потреб населення області використовується вода виключно з підземних джерел водопостачання. Функціонують 40 централізованих водозаборів. На даних водозаборах діє 194 свердловини.

За 2013 рік загальний обсяг води, яка була подана у мережу, становить 29,79 млн.м³ у рік, що на 1,36 млн.м³ у рік більше у порівнянні з 2012 роком (28,43 млн.м³ у рік). Відпущено води усім споживачам за 2013 рік 20,95 млн. м³ у рік, що на 0,12 млн. м³ у рік більше у порівнянні з 2012 роком (20,83 млн. м³ у рік). Витік та невраховані втрати води за 2013 рік склали 8,8 млн. м³ у рік, що на 1,2 млн. м³ більше у порівнянні з 2012 роком (7,6 млн. м³ у рік).

Головним проблемним питанням у забезпеченні населених пунктів області якісною питною водою є незадовільний стан водопровідних мереж. Із загальної їх протяжності – 1108,9 км повністю амортизовано та знаходиться у аварійному стані 419,3 км, що становить 37,8 відсотка.

Фактична зношеність основних фондів підприємств, що надають послуги з централізованого водопостачання та водовідведення становить 61 відсоток.

Нижче наведено перелік об'єктів водопровідно-каналізаційного господарства, фактична зношеність яких перевищує 50 відсотків та експлуатація яких може привести до аварійної ситуації:

каналізаційний напірний колектор діаметром 1000 мм довжиною 2,4 км від КНС-5 до КНС-1 у м. Луцьку (введений в експлуатацію в 1969 році, стан зношеності 80 відсотків);

каналізаційний напірний колектор діаметром 730 мм довжиною 3,2 км від КНС-2 до КНС-1 у м. Луцьку (введений в експлуатацію в 1982 році, стан зношеності 60 відсотків);

водогін першого підйому від артсвердловин до Дубнівської площадки водопідготовки діаметром 300 мм довжиною 2,8 км, діаметром 400 мм довжиною 3,2 км, діаметром 600 мм довжиною 5,3 км у м. Луцьку (введений в експлуатацію в 1968 році, стан зношеності 70 відсотків).

напірний водогін від Південного водозабору до м. Нововолинська діаметром 426 мм довжиною 6 км (введений в експлуатацію в 1963 році, стан зношеності 100 відсотків);

каналізаційні очисні споруди у м. Ковелі (введені в експлуатацію в 1976 році, стан зношеності 60 відсотків).

Водопостачання сільських населених пунктів з підземних водоносних горизонтів здійснюється як централізовано, так і децентралізовано за допомогою індивідуальних свердловин та шахтних колодязів. Частина свердловин сільської місцевості є безгосподарською, або вийшли з ладу. Вони стають джерелами забруднення підземних водоносних горизонтів, особливо там, де вони розташовані поблизу з джерелами забруднення і не мають герметизації та потребують тампонажу.

Для розвитку та поліпшення стану водопровідно-каналізаційного господарства на забезпечення заходів Загальнодержавної програми «Питна вода України» на 2006 - 2020 роки в області затверджена рішенням обласної ради від 21.12.2012 №14/13 регіональна програма «Питна вода Волинської області» на 2012-2020 роки (далі - Програма).

На забезпечення виконання заходів Загальнодержавної програми «Питна вода України» на 2006 - 2020 роки у 2011 році були виділені кошти субвенцій з державного бюджету в сумі 9,652 млн. грн. та 3,286 млн. грн. – з місцевого бюджету, що дало змогу:

комунальному підприємству «Луцькводоканал» провести реконструкцію систем знезараження питної води на станції водопідготовки Дубнівського водозабору у м. Луцьку;

виконати перший етап модернізації технологічної системи станції водопідготовки м. Луцьк;

комунальному підприємству „Ковельводоканал” провести реконструкцію фільтрів знезалізнення питної води на станції другого підйому в м. Ковелі;

ввести в експлуатацію новозбудовану станцію знезалізнення питної води для населення Гіркополонківської та Баївської сільських рад Луцького району.

У 2012-2013 роках фінансування об'єктів з державного бюджету відповідно до Програми не здійснювалося.

Слід зазначити, що без державної підтримки здійснити реконструкцію та розвиток централізованого водопостачання та водовідведення у містах та селищах неможливо.

Існуючі проблеми:

- незадовільний екологічний стан окремих підземних джерел питного водопостачання (*підвищені концентрації заліза, органолептичних показників*);
- незадовільний технічний стан і зношеність значної частини основних фондів систем питного водопостачання та водовідведення;
- застосування застарілих технологій та обладнання в системах питного водопостачання і водовідведення міських та інших населених пунктів;
- висока енергоємність обладнання, встановленого на об'єктах централізованого питного водопостачання та водовідведення;
- обмеженість інвестицій та дефіцит фінансових ресурсів, необхідних для розвитку, утримання в належному технічному стані та експлуатації систем питного водопостачання та водовідведення;
- недостатність фінансування Програми за рахунок коштів Державного бюджету України та коштів місцевих бюджетів (*на умовах співфінансування з урахуванням заходів, які фінансуються у рамках регіональних та галузевих програм і проектів, що реалізуються*).

Висновок

- Розв'язати проблему можливо шляхом:
- фінансування Загальнодержавної цільової програми «Питна вода України» на 2011-2020 роки;
 - охорони та раціонального використання джерел питного водопостачання;
 - доведення якості питної води до вимог державних стандартів;
 - завершення розпочатого будівництва, реконструкції та ремонту об'єктів позаплощадкового водопостачання населених пунктів області;
 - будівництва нових та реконструкції існуючих локальних систем водопостачання;
 - проведення тампонажу недіючих та безгосподарних свердловин;
 - проведення реконструкції, технічного переоснащення та будівництва нових (*при необхідності*) водоочисних споруд із впровадженням сучасних методів очистки (*багатоступеневих*);
 - реконструкції та заміни на екологічно безпечні методи знезараження питної води (*гіпохлорид натрію, ультрафіолетові лампи*);
 - здійснення заміни та санації зношених мереж для запобігання витоків з систем водопостачання з використанням нових матеріалів та методів відновлення трубопроводів;
 - зниження енергоємності системи водопостачання;
 - введення 100-відсоткового обліку та забезпечення раціонального споживання води;
 - розроблення схем оптимізації роботи систем централізованого водопостачання та водовідведення в містах і селищах міського типу області;

створення для сільської місцевості районних централізованих відомчих лабораторій (*оснащених сучасним контрольно-аналітичним обладнанням*) для здійснення контролю за якістю питної води ;

проведення модернізації насосного обладнання з встановленням регуляторів обертів електродвигунів для економного використання електроенергії.

Водовідведення

Централізованим водовідведенням забезпечено 9 міст (81,8 %), 18 селищ міського типу (81,8 %) та 48 сільських населених пунктів (4,6 %).

За 2013 рік зібрано стічних води 22,13 млн. м³ у рік, що на 2,28 млн. м³ у рік більше у порівнянні з 2011 роком (19,85 млн. м³ у рік).

В області функціонує 35 каналізаційних очисних споруд, із них 21 потребує реконструкції та капітального ремонту. Каналізаційне господарство нараховує 216 насосів, з яких 86 (39,8 %) потребують заміни.

Із загальної протяжності каналізаційних мереж – 787,3 км повністю амортизовано та знаходиться у аварійному стані – 221,6 км, що становить 28,2 відсотка. Цей показник у порівнянні із 2012 роком (28,3%) на 0,1 відсоткового пункту зменшився.

Практично всі очисні споруди каналізації збудовані до 1990 року на технологіях, розроблених у 60-70 роках минулого століття, і на даний час вимагають реконструкції, а в окремих населених пунктах – будівництва нових.

Для вирішення ряду питань із забезпечення охорони водних ресурсів від забруднення в області діє Регіональна екологічна програма «Екологія 2011 - 2015 та прогноз до 2020 року», що затверджена рішенням обласної ради від 28 грудня 2010 року № 2/42.

Спорудження, оптимізація та реконструкція централізованих систем водовідведення є одним із пріоритетних завдань соціально-економічної політики держави та важливим фактором зниження соціальної напруженості в суспільстві.

Існуючі проблеми

Незадовільна екологічна ситуація, яка потребує відтворення водних ресурсів та їх захисту від забруднення та виснаження.

Надмірне навантаження на водні об'єкти внаслідок скидання неочищених та недостатньо очищених стічних вод, що призводить до кризового зменшення їх само відтворювальних можливостей.

Незадовільний технічний стан та зношеність основних фондів систем водовідведення, висока енергоємність та високий ступінь аварійності централізованих систем водовідведення.

Висновок

Комплексне розв'язання проблем потребує:

збільшення обсягу будівництва та реконструкції централізованих систем водовідведення у результаті залучення коштів державного і місцевих бюджетів, забудовників та інших інвесторів;

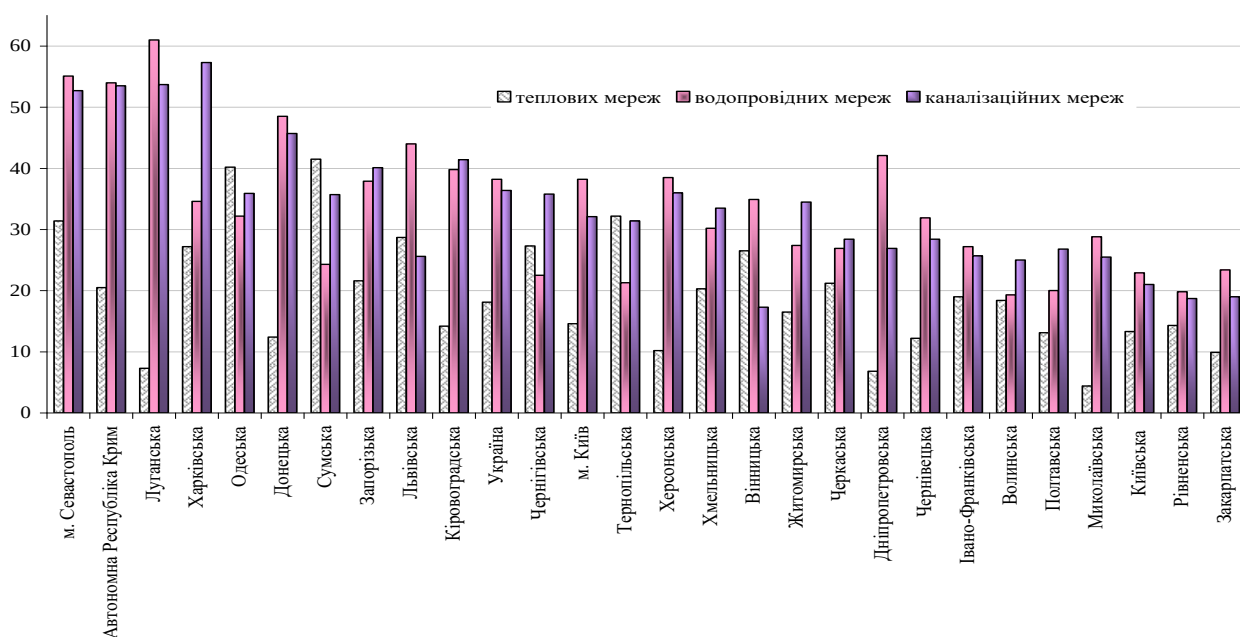
перегляд планів та розроблення комплексних програм розвитку централізованих систем водовідведення населених пунктів з урахуванням нових видів і методів їх спорудження;

підвищення відповідальності користувачів централізованих систем водовідведення за їх належну експлуатацію та утримання, недопущення використання таких систем не за призначенням;

розроблення схем оптимізації роботи систем централізованого водовідведення в містах і селищах міського типу області.

проведення робіт із будівництва систем водовідведення та реконструкції мереж каналізації відповідно до визначених пріоритетів.

Питома вага мереж житлово-комунального господарства, які знаходяться в аварійному стані

Житлове господарство

В області експлуатується 3616 житлових будинків різних форм власності загальною площею 5455,7 тис.кв.м, з них 3116 будинків (86,2 %) загальною площею 3485,6 тис.кв.м (63,9 %) експлуатують житлово-комунальні підприємства області.

Житлові будинки за роками побудови розподіляються наступним чином:
побудовані до 1919 року - 0,3 відсотка;

1920 – 1960 роки - 29 відсотків;

1961 - 1980 роки - 42,5 відсотка;

1981 - 1990 роки – 11,2 відсотка;

1991 – до даного часу – 17 відсотків.

Для створення конкурентного середовища на ринку послуг з управління та утримання багатоквартирного житлового фонду, забезпечення належного утримання майна багатоквартирних будинків, захисту прав їх співвласників та підвищення відповідальності за його збереження і використання в області станом на 1 жовтня 2014 року створено 433 об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (далі - ОСББ), які обслуговують 452 житлові

будинки загальною площею 904,5 тис.кв.м, що становить 16,6 відсотка від загальної площі багатоквартирного житлового фонду.

У м. Луцьку створена Асоціація ОСББ “Лучани”, а в м. Нововолинську – Асоціації ОСББ “Містечко”, «Граніт-НВ», «Жовтневе», до яких входить декілька об’єднань.

З метою забезпечення умов для прискорення впровадження інституту ефективного власника житла, формування конкурентного середовища на ринку комунальних послуг рішенням обласної ради від 21 грудня 2012 року № 14/14 затверджена Програма сприяння діяльності об’єднань співвласників багатоквартирних будинків у Волинській області на 2013 - 2015 роки.

У 2013 році відбулася перша установча конференція голів ОСББ області, на якій створено обласну раду голів ОСББ як добровільний консультативно-дорадчий орган з питань функціонування ОСББ в області, прийняте Положення про її діяльність.

Програми сприяння діяльності ОСББ розроблені і затверджені Володимир-Волинською, Луцькою та Нововолинською міськими радами. Рішенням районної ради така Програма на 2014 - 2017 роки затверджена у Маневиському районі.

У 2014 році на реалізацію заходів місцевих Програм підтримки діяльності ОСББ міським бюджетом Луцька та Нововолинська використано уже 1509,7 тис. гривень.

До обслуговування житлового фонду залучено 3 приватні підприємства, які обслуговують 162 житлових будинки загальною площею 815,1 тис.кв.м, що становить 14,9 відсотка від загальної площі багатоквартирного житлового фонду.

Станом на 1 грудня 2014 року в області нараховується 69 гуртожитків різних форм власності, з них 41 гуртожиток загальною площею 86,7 тис.кв.м. знаходиться у власності відповідних територіальних громад, 26 – у власності підприємств, установ, організацій, утворених у процесі корпоратизації чи приватизації, сільськогосподарських підприємств, 2 – у державній власності (*один підлягає передачі у власність територіальної громади, один пустує*). Крім цього в області налічується ще 10 гуртожитків Міноборони і Міністерства внутрішніх справ України (*державна власність*), на які не поширюється дія Закону України “Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків”. Із 41 гуртожитку, що знаходяться у власності територіальних громад, у 35 гуртожитках проводиться приватизація займаного житла мешканцями, з них у двох гуртожитках – приватизація житлових приміщень завершена повністю.

Рішенням обласної ради від 21 грудня 2012 року № 14/15 затверджена Програма передачі гуртожитків у власність територіальних громад Волинської області на 2012-2015 роки, якою передбачено передачу у власність відповідних територіальних громад двох гуртожитків державної форми власності. Гуртожиток в смт Ратне переданий у комунальну власність у 2013 році. Інший гуртожиток, що перебуває на балансі ВАТ «Мостобуд» Мостозагін №60», Луцька міська рада мала наміри прийняти у власність територіальної громади у 2014 році, проте на 01.01.2015 року він не прийнятий. Балансоутримувач гуртожитку подав судові позови про виселення окремих громадян з

гуртожитку. Після завершення розгляду справ в апеляційному суді, балансоутримувач буде передавати зазначений гуртожиток у власність територіальної громади. Рішення Луцької міської ради про погодження прийняття гуртожитку в комунальну власність прийняте.

Протягом 2010 - 2013 років у власність відповідних територіальних громад області прийнято 15 гуртожитків, двом з них після проведеної реконструкції надано статус житлового будинку.

В області нараховується 14 гуртожитків, що були включені до статутних капіталів товариств, створених у процесі приватизації (корпоратизації) і які підлягають передачі у власність територіальних громад за умови попередньої повної компенсації вартості гуртожитку або безоплатно, за умови згоди на це власника гуртожитку. Одним із шляхів реалізації мешканцями цих гуртожитків конституційного права на житло відповідно до Закону України “Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків” є приватизація житла за умови передачі їх у власність територіальних громад.

Проблеми

Для вдосконалення роботи з питань створення і функціонування ОСББ на законодавчому рівні необхідно врегулювати окремі питання, зокрема:

про експлуатацію внутрішньобудинкових систем газопостачання, експлуатацію димовентиляційних каналів, визначення відповідальних за газову безпеку та порядок обслуговування електричних мереж;

щодо обов’язкового створення ОСББ в новозбудованих житлових будинках;

розробити та прийняти єдиний порядок оформлення прибудинкових територій багатоквартирних будинків об’єднанням співвласників та житлово-будівельним кооперативом.

На державному і на місцевому рівнях необхідно передбачати пільгове кредитування ОСББ для проведення ремонтних робіт та термомодернізації житлових будинків.

Для прискорення процесу передачі гуртожитків, що були включені до статутних капіталів товариств, створених у процесі приватизації (корпоратизації), необхідно внести зміни до Закону України “Про Загальнодержавну цільову програму передачі гуртожитків у власність територіальних громад на 2012-2015 роки”, зазначивши перелік таких гуртожитків.

Забезпечити щорічне виділення коштів з державного бюджету на компенсацію вартості гуртожитків, що були включені до статутних капіталів товариств, створених у процесі приватизації (корпоратизації) для їх передачі у власність територіальних громад.

Висновок

Нестача фінансових ресурсів стримує технічне переоснащення житлово-комунальних підприємств та розвиток комунальної інфраструктури області.

Фізичний знос основних конструктивних елементів житлових будинків, особливо інженерних мереж, призводить до збільшення витрат енергоносіїв, необхідності збільшення коштів для проведення капітальних та поточних ремонтів житлового фонду.

В економічній площині пріоритетними напрямками в житлово-комунальній галузі залишаються:

контроль за встановленням економічно-обґрунтованих тарифів на житлово-комунальні послуги;

оплата у повному обсязі усіма категоріями споживачів житлово-комунальних послуг;

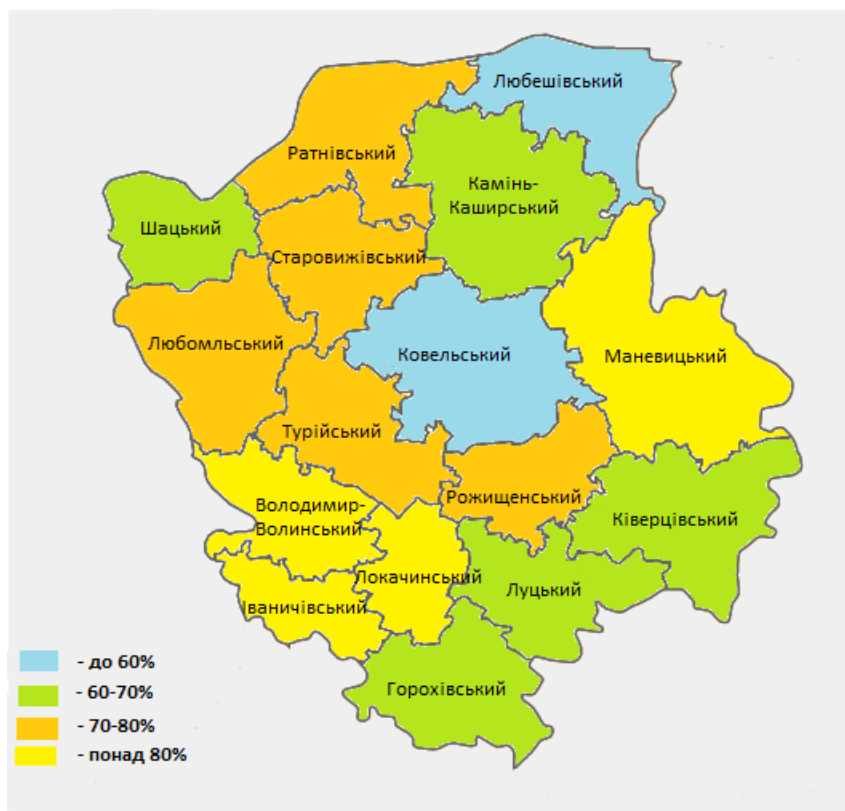
недопущення заборгованості з виплати заробітної плати на підприємствах житлово-комунальної галузі.

4.5 Освітня інфраструктура

Дошкільна освіта

Станом на 01.01.2014 року в області функціонувало 413 дошкільних навчальних закладів та 57 навчально-виховних комплексів, у яких виховується 37308 дітей. Показники охоплення освітою у ДНЗ дітей віком від 3 до 6 (7) років становлять 70,3 відсотка (*міста – 90,7%, сільська місцевість – 55 %*), усіма формами здобуття дошкільної освіти охоплено усього 79 відсотків (*міста – 94 %, сільська місцевість – 64 %*). 100 відсотків дітей 5-річного віку охоплені дошкільною освітою.

Охоплення дітей дошкільними закладами

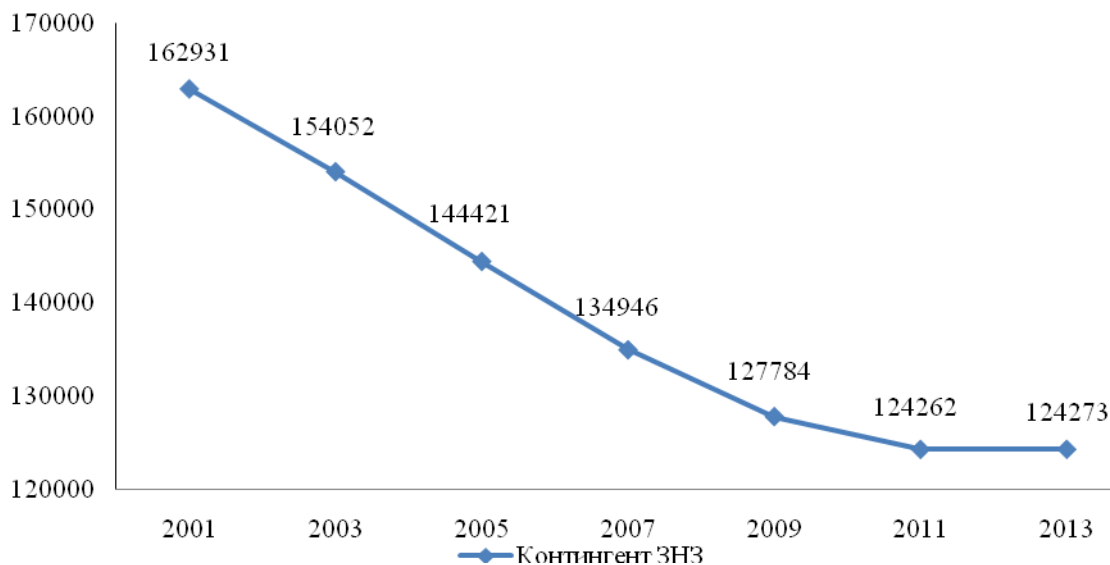

Загальна середня освіта

В області функціонує 769 денних, 3 вечірні загальноосвітні школи системи освіти, 2 школи інших міністерств і відомств та 1 приватна школа.

У денних загальноосвітніх школах області за різними формами навчання здобуває освіти 124273 учні (*119176 учнів за класно-урочною формою*).

Динаміка контингенту учнів ЗНЗ

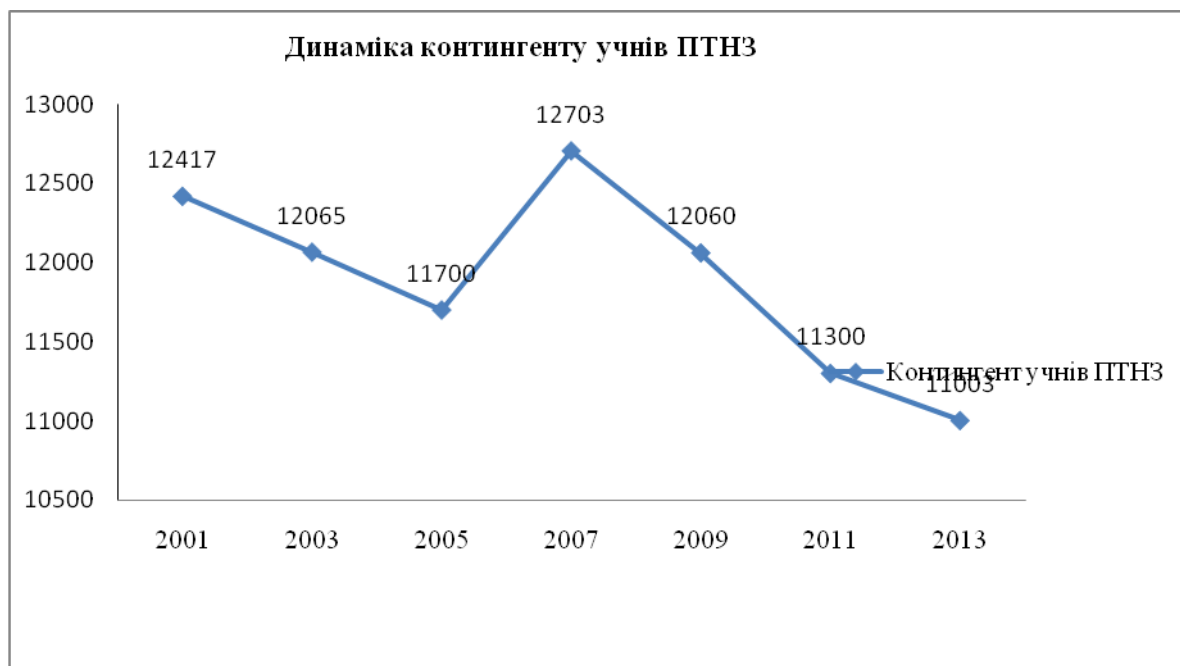
Професійно-технічна освіта

Мережа професійно-технічної освіти Волинської області становить 22 навчальні заклади державної форми власності, з яких 19 – професійно-технічні навчальні заклади (ПТНЗ), що знаходяться в оперативному управлінні управління освіти і науки та 3 навчальні заклади, що є структурними підрозділами вищих навчальних закладів (ВНЗ).

Підготовка робітничих кадрів здійснюється для галузі будівництва у 7 навчальних закладах; для промисловості – у 9 навчальних закладах; для сільського господарства – у 6 навчальних закладах.

Крім того, підготовку робітничих кадрів здійснюють 37 ПТНЗ різних форм власності та підпорядкування: 15 автомобільних шкіл, 5 міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, 6 ВНЗ II акредитаційного рівня, 2 загальноосвітні школи та інші. Функціонують 2 установи: навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Волинській області та Волинський державний центр естетичного виховання учнів загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів.

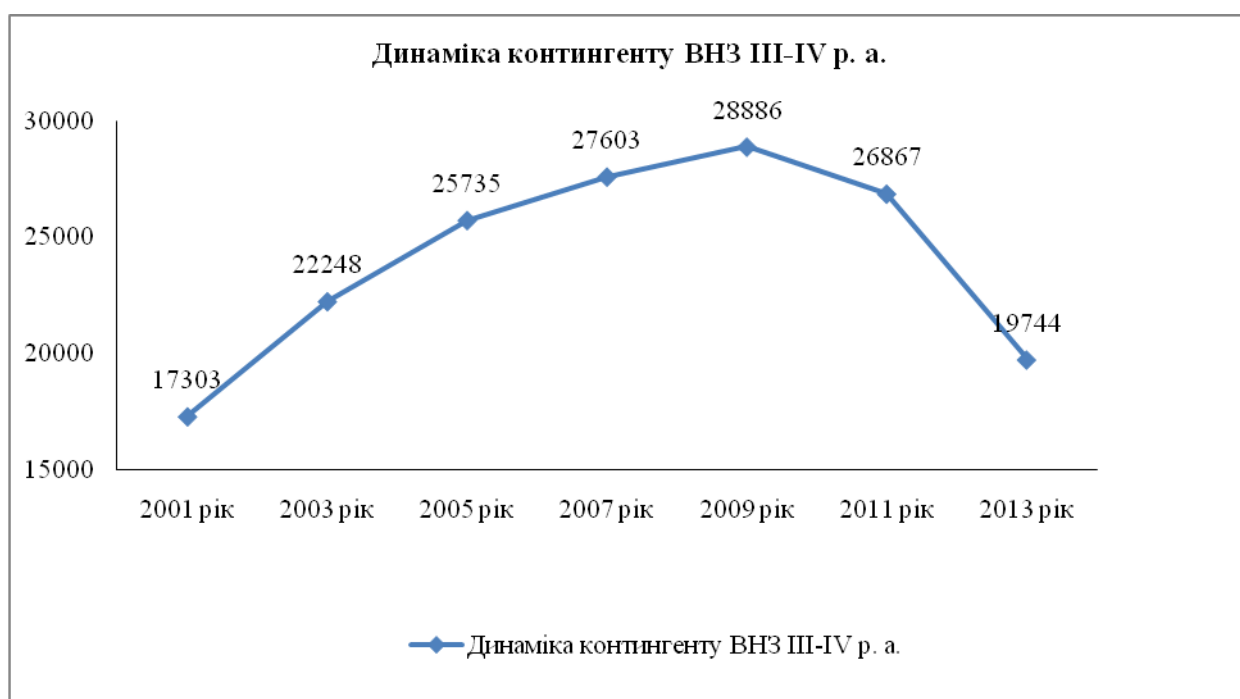
В усіх професійно-технічних навчальних закладах області щорічно навчається понад 10 тис. учнів. Навчання проводиться більш як зі 102 робітничих професій та 8 спеціальностей за освітньо-кваліфікаційним рівнем “молодший спеціаліст”; 66 відсотків учнів одночасно із професією здобувають повну загальну середню освіту, 70 відсотків здобувають дві та більше професій, що підвищує мобільність випускників на ринку праці.

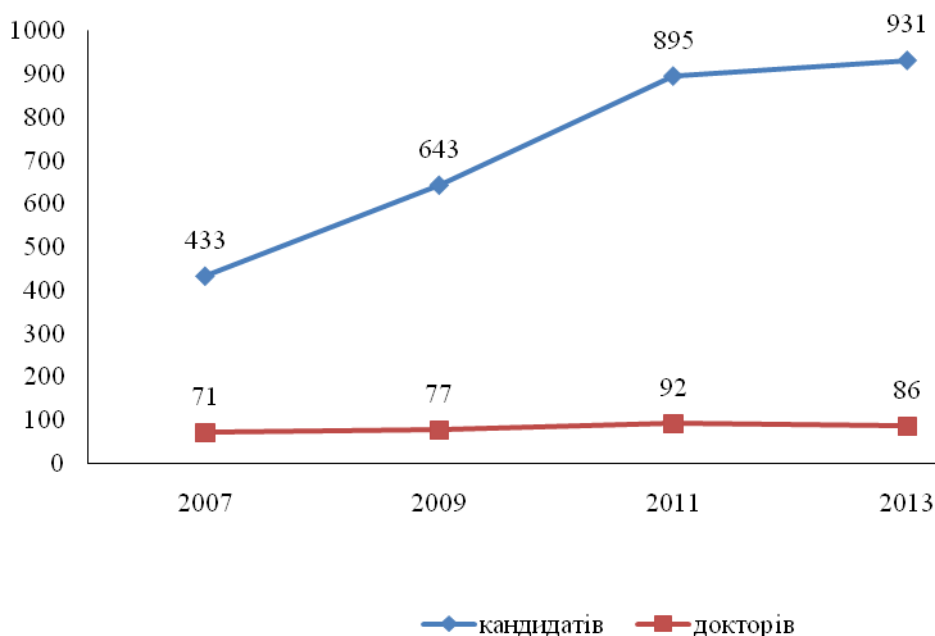
Вища освіта

Вищі навчальні заклади Волині забезпечують фундаментальну наукову, професійну та практичну підготовку спеціалістів різних освітньо-кваліфікаційних рівнів для всіх соціальних сфер регіону. Характерна для останніх років тенденція розширення міжнародних контактів ВНЗ сприяє інтеграції вітчизняної освіти до європейського наукового співтовариства, створює умови для впровадження нових освітніх технологій, що підвищує рівень фахової підготовки випускників, якість науково-дослідних робіт, розширює можливості залучення іноземних інвестицій у різноманітні програми.

На сьогодні спеціалістів з вищою освітою готують 26 вищих навчальних закладів, у тому числі: I-II рівня акредитації – 20 та III-IV рівня акредитації – 6.

Динаміка кількості наукових працівників

Позашкільна освіта

З метою надання додаткових освітніх послуг та організованого проведення дозвілля в області станом на 01.01.2014 року працювало 119 позашкільних навчальних закладів, у яких навчалося 70 140 учнів (59,6%):

60 позашкільних навчальних закладів системи галузі освіти, у яких навчалося 57 098 учнів загальноосвітніх навчальних закладів, що становить 47,9 відсотка від загальної чисельності дітей шкільного віку, без врахування чисельності дітей, які навчаються за індивідуальною формою навчання (у 2013 році 35,5%),

37 позашкільних навчальних закладів системи галузі культури, у яких навчалося 7 779 учнів (6,5%),

22 позашкільних навчальних заклади системи молоді та спорту, у яких навчалося 5 263 учні (4,4%).

4.6 Культура і туризм

Культура

Основними завданнями в галузі культури області є забезпечення реалізації прав громадян на доступ до інформації, здобуття мистецької освіти, залучення до культурних цінностей і духовних надбань, створення умов для функціонування базової мережі закладів культури місцевого рівня, надання якісних культурних послуг для всіх верств населення, особливо дітей та юнацтва, державна підтримка професійного мистецтва; збереження та актуалізація нематеріальної культурної спадщини, розвиток народних художніх ремесел; забезпечення охорони, збереження і використання культурної та археологічної спадщини.

Станом на 01.01.2014 року у Волинській області сформована базова мережа закладів культури і мистецтва. Це, зокрема:

- 668 клубів і будинків культури, при яких діє 3197 клубних формувань, з них 875-для дітей, в яких беруть участь 36.9 тис. аматорів;
- 567 бібліотечних установ, які обслуговують 480,9 тисяч осіб, з них 241,4 тисячі – в сільській місцевості;
- 37 шкіл естетичного виховання (28 музичних, 3 художні, 6 шкіл мистецтв) та 11 їх сільських філіалів. Крім цього, функціонує 61 сільський клас навчання гри на різних інструментах. Контингент учнів складає 7,7 тис. вихованців;
- 17 комунальних музеїв та 82 громадських музейних заклади, в т. ч. 5 – народних;
- 2 державних історико-культурних заповідники (у містах Луцьку та Володимирі-Волинському).

Вагому культурно-мистецьку та просвітницьку діяльність здійснюють 11 обласних культурно-мистецьких установ (обласна комунальна власність).

Під охороною держави перебуває 1535 пам'яток історії, монументального мистецтва, археології, містобудування та архітектури, в т.ч. 202 – національного значення, 1333 – місцевого значення.

Протягом останніх (2012 – 2014) років здійснено комплекс заходів по зміцненню матеріально-технічної бази, забезпеченню повноцінного функціонування наявної мережі закладів культури і мистецтва області, підтримці належного технічного стану приміщень.

Відновлено опалення у 31 закладах культури області (11 бібліотек, 19 клубів).

Проводилась належна робота з організації дозвілля населення і розвитку аматорського мистецтва, реалізації культурно-мистецьких проєктів, вживалися заходи для поліпшення якості культурно - освітніх послуг, залучення до занять народною творчістю широких верст населення. Зокрема, реалізовано заходи згідно проєкту “Волинь фестивальна”.

Набули широкого резонансу та масовості проведені дійства: музичний фестиваль “Ігор Стравінський і Україна”, міжнародні фестивалі «Берегиня», «Поліське літо з фольклором»; фестиваль мистецтв «Пісні Великої Волині»; (м. Луцьк), фестиваль народної культури “Українське коровай - сузір'я”, районні свята та фестивалі.

В рамках обласного фестивалю мистецтв “З Кобзарем у серці”, присвяченого 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка та Року Тараса Шевченка, у 2013- 2014 роках проведені творчі звіти аматорських колективів і окремих виконавців районів і міст області, фестивалі, конкурси, тематичні конференції, видання книг, збірок, буклетів.

З метою виявлення і підтримки обдарованих дітей проведено обласні конкурси і фестивалі серед учнів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів з різних напрямків дитячого виконавства та обласні відбіркові тури всеукраїнських конкурсів, зокрема: за програмою Українського фонду культури “Нові імена України”, учнівської творчості “Об'єднаймося ж, брати мої...”, Всеукраїнський фестиваль молодих виконавців сучасної української пісні “Володимир”.

Значна робота здійснюється книгозбірнями області з упровадження нових інформаційних технологій. В обласній науковій універсальній бібліотеці імені

Олени Пчілки продовжувалася діяльність Інтернет-центру, Центру європейської інформації, інформаційного центру «Вікно в Америку», регіонального тренінгового центру. Виконано гарантійні зобов'язання щодо матеріально-технічного стану бібліотечних установ 11 районних централізованих бібліотечних систем області, які стали переможцями III раунду конкурсу проектів програми «Бібліоміст» і отримали комп'ютерну техніку та мережеве обладнання. Волинська обласна бібліотека для дітей, як переможець IV раунду конкурсу програми «Бібліоміст», отримала 10 одиниць комп'ютерної техніки. Всього з початку дії програми комп'ютеризовано 78 бібліотек області.

Підготовлено тематико-експозиційний план для створення експозиції Музею етнографії та народних промислів Волині у м. Луцьку.

Туризм

Волинська область володіє значними туристично-рекреаційними ресурсами. На території області під охороною держави перебуває 1534 об'єкти культурної спадщини, налічується 20 історичних населених місць, діють два історико-культурні заповідники, знаходиться 265 озер, 231 рекреаційна зона та три Національні природні парки (Цуманська пуща, Припять-Стохід, Шацький), достатньо розвинена мережа туристично-рекреаційних закладів. Виокремились провідні підприємства, які працюють над створенням власного туристичного продукту, інвестують кошти у розвиток власної матеріально-технічної бази.

На даний час працює більше 130 туристичних фірм (*туроператорів та турагентів*). Мережа санаторно-курортних і відпочинкових закладів області нараховує понад 200 установ, більше 300 садиб сільського зеленого туризму, 226 з яких у Шацькому районі.

Протягом попередніх років значні кошти державного та місцевого бюджетів було спрямовано на ремонтно-реставраційні роботи на пам'ятках історії та культури - об'єктах туристичного показу. А саме відремонтовано та відреставровано: меморіальний музей Вячеслава Липинського у с. Затурці Локачинського району, Шляхетський будинок у Луцькому замку, будинок Ігоря Стравінського в Устилузі та Покровської церкви в с. Піддубці Луцького району. З метою розвитку туристичної та рекреаційної інфраструктури Шацького району за рахунок коштів державного бюджету здійснено будівництво дороги навколо оз. Світязь та каналізаційного колектора санаторію „Лісова Пісня”.

З 2010 року триває реалізація проекту «Волинь туристична», основною метою якого є формування спільних туристичних продуктів в межах територій історичної Волині (*Рівненської, Волинської, Житомирської, Хмельницької та Тернопільської областей*). Укладено угоду про гуманітарно-культурне співробітництво, яка регламентує спільне впровадження згаданого проекту. Продовжується робота щодо інформаційного наповнення веб-сайту „Волинь туристична” – www.volyntavel.com.ua, видано путівник та відзнято відеоролики, проведено ряд презентацій цього проекту.

Значна робота щодо інформування туристів, промоції краю поширенню інформації про його туристично-рекреаційні можливості здійснюється комунальними підприємствами «Центр туристичної інформації та послуг у м.Луцьку» та «Волинський екскурсійно-методичний центр».

У рамках Програми Прикордонного Співробітництва «Польща-Білорусь-Україна 2007-2013», яка фінансується Європейським Союзом, за участі організацій та установ Волинської області у 2013-2015 роках упроваджується 5 транскордонних проектів у галузі туризму на загальну суму 3,5 млн. євро. За ці кошти модернізується зоопарк у м. Луцьку; будується водолікувальний корпус санаторію матері й дитини «Пролісок» у с. Грем'яче Ківерцівського району; ведеться підготовка фахівців для туристичної сфери; прокладаються та маркуються піші, кінні, велосипедні та водні туристичні маршрути; укладено угоду про створення міжнародного туристичного кластера та спільної промоції бренду «Полісся».

З метою створення додаткових атракцій, туристичних подій, майже щорічно на Волині проходять: інтеркультурна феєрія «Ніч у Луцькому замку», фестиваль з екстремального водного туризму «Поліська регата», фольклорні фестивалі «Поліське літо з фольклором» та Берегиня, сучасного театрального мистецтва «Мандрівний вішак» та «Різдв'яна містерія», джазу «АртДжазКооперейшн» сільського туризму «Мальованка» та багато інших.

Висновок

Органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадськими організаціями, установами та підприємствами області вживаються заходи для розвитку туристично-рекреаційної сфери, однак усі зусилля точкові та не містять комплексного характеру.

Уповільнює розвиток галузі недосконала нормативно-правова база.

Туристично-рекреаційні та лікувальні ресурси використовуються не в повній мірі.

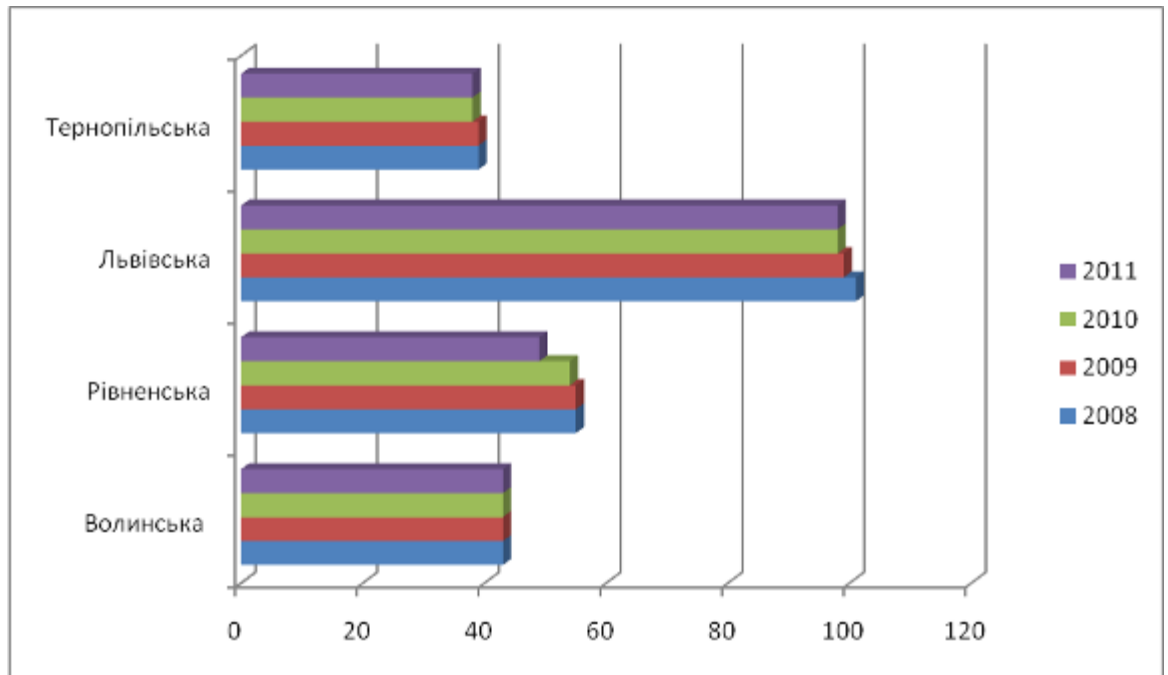
Залишається велика кількість пам'яток історії та культури – об'єктів туристичного показу, що потребують проведення ремонтно-реставраційних робіт, встановлення туристичних знаків-вказівників до них та облаштування їх засобами для доступу людей з обмеженими фізичними можливостями.

Потребує активізації робота щодо промоції туристичних можливостей шляхом започаткування проведення щорічної міжнародної виставки «Волинський туристичний ярмарок», прес-турів та промо-турів, участі у більшій кількості виставкових заходів в Україні та закордоном.

4.7 Фізкультура і спорт

Станом на 01.01.2014 року у регіоні функціонує 42 дитячо-юнацьких спортивних школи та СДЮСШОР (проти 43 установ у 2012 році).

Порівняльні показники функціонування дитячо-юнацьких спортивних шкіл регіонів-сусідів за попередні роки:

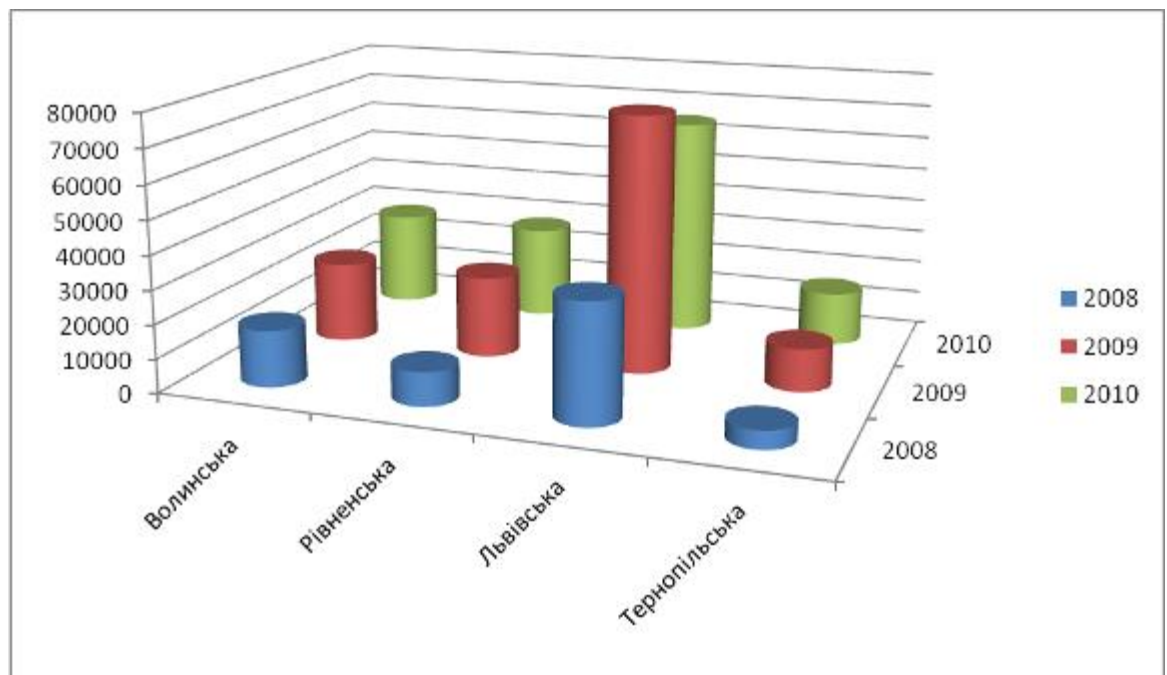

У позашкільних закладах спортивного спрямування культивується 25 видів спорту, з них 18 – олімпійських. Заняттями у спортивних секціях охоплено 12612 осіб (*проти 11961 у 2012 році*).

У ШВСМ функціонують відділення з 7 видів спорту. Всього до занять залучено 113 осіб (*основний склад 76/перемінний 37*) проти 109 у 2012 році.

У 2013 році вихованцями ШВСМ завойовано 22505 залікових очок (*проти 28157 у 2012 році*).

Рейтинг серед ШВСМ регіонів-сусідів за попередні роки

На території області функціонує 3543 спортивних об'єкти (*проти 3547 у 2012 році*). З них: 31 – стадіон; 446 – спортивних зали; 7 – плавальних басейнів; 15 – тенісних кортів; 381 – футбольних полів; 1740 – спортивних майданчиків, в т.ч. – 42 майданчики з синтетичним покриттям; 555 – майданчиків з тренажерним обладнанням; 272 – приміщень для фізкультурно-оздоровчих занять, в т.ч. 112 – з тренажерним обладнанням.

Фінансове забезпечення галузі в регіоні:

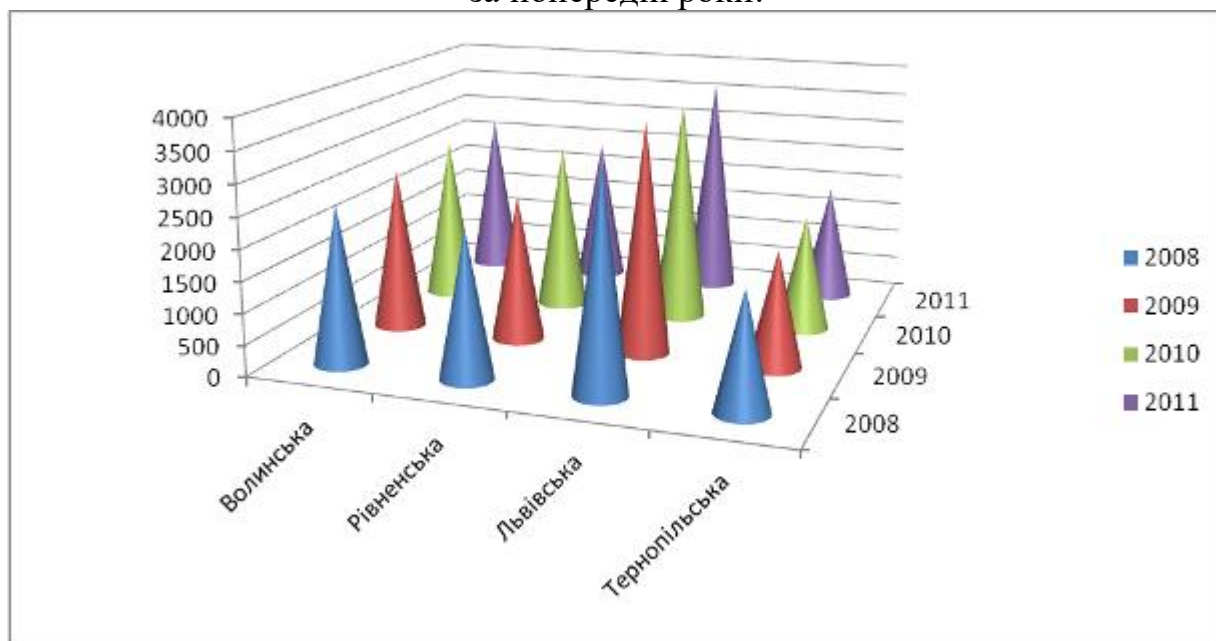
2012 рік – 14032616 грн. з обласного бюджету;

2013 рік – 15468800 грн. з обласного бюджету.

За рахунок коштів обласного бюджету здійснюється фінансування (*надається фінансова підтримка*):

- 3-х ДЮСШ, які є комунальними закладами;
- 3-х ДЮСШ, засновниками яких є фізкультурно-спортивні товариства «Колос» та «Динамо» України;
- ВО ШВСМ;
- Регіонального центру фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт»;
- ВО ЦФЗН «Спорт для всіх»;
- ВОР ФСТ «Колос»;
- виплачуються стипендії та грошові винагороди.

Аналіз показників кількості спортивних споруд з показниками регіонів-сусідів за попередні роки:

Проблемні питання:

Підвищення рівня спортивної майстерності збірних команд області з видів спорту.

Удосконалення роботи дитячо-юнацьких спортивних шкіл області. Розвиток дитячо-юнацького спорту.

Підвищення ролі громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування у підготовці спортсменів високого класу (*федерацій, ФСТ та відомств*).

Зміцнення матеріально-спортивної бази галузі.

4.8 Соціальна сфера

Охорона здоров'я

За 2010 - 2013 роки в галузі охорони здоров'я області здійснено комплекс заходів щодо формування оптимальної мережі закладів первинного рівня надання медичної допомоги на засадах загальної практики/сімейної медицини, удосконалення вторинної (спеціалізованої) та модернізації третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги.

Основні показники розвитку галузі охорони здоров'я областей Західного регіону України

станом на 01 січня 2013 року

	Кількість працюючих, осіб		Наявність лікарняних ліжок, одиниць	Планова ємність амбулаторно-поліклінічних закладів, відвідувань за зміну	
	лікарів	середнього медичного персоналу		всього	на 10 тис. населення
Волинська	3868	10671	8456	18237	175,8
Рівненська	4694	12844	9864	28835	249,5
Івано-Франківська	8705	14847	11710	27180	197,1
Львівська	14479	27462	24209	48419	192,0
Тернопільська	5541	11619	9555	21222	197,6
Чернівецька	5738	9396	7466	17161	189,8

На першому етапі реформування:

- прийнято та реалізовано обласну програму розвитку первинної медико-санітарної допомоги населенню, що дозволило суттєво покращити якість та доступність медичної допомоги населенню області на всіх її рівнях;
- створено центри первинної медико-санітарної допомоги;
- розроблено проекти планів-схем шести госпітальних округів.

Станом на 01.01.2014 року в системі охорони здоров'я Волинської області функціонувало 47 лікарняних закладів, що надають стаціонарну допомогу населенню, в т.ч. 15 центральних районних лікарень, 7 районних лікарень, 4 дільничних лікарні, 4 міські лікарні, 2 пологових будинки, 2 психіатричні лікарні, 3 туберкульозні лікарні для дорослих, 1 обласна інфекційна лікарня для дорослих, 1 обласна клінічна лікарня для дорослих, 1 обласна клінічна дитяча лікарня, 1 дитяча міська лікарня, 1 госпіталь для ІВ, 1 обласна лікарня "Хоспіс", 3 обласні диспансери – протитуберкульозний, онкологічний, наркологічний та 1 міський шкірно-венерологічний диспансер.

Крім того, в області функціонує будинок дитини для дітей з ураженням нервової системи на 60 ліжок та 3 санаторії на 400 ліжок: для дорослих, хворих на туберкульоз – 100 ліжок, для дітей, хворих на туберкульоз – 200 ліжок, санаторій неврологічного профілю для дітей з батьками на 100 ліжок.

У 2013 році в області створено та функціонує 15 самостійних центрів первинної медико-соціальної допомоги. До складу Центрів, як структурні

підрозділи, ввійшли 120 лікарських амбулаторій (85 сільських та 35 міських), у т.ч. 32 з них новостворені та 712 ФАПів.

Як результат реорганізації, в області зменшилась кількість амбулаторно-поліклінічних закладів і складає відповідно 138. З них 33 поліклініки (амбулаторії, жіночі консультації), що входять до складу лікарняних закладів, 5 диспансерів, 15 ЦПМСД, 3 самостійні поліклініки для дорослих, 1 госпрозрахункова поліклініка, 6 стоматологічних поліклінік, дитяча поліклініка, обласний центр по профілактиці та боротьбі зі СНІД, 3 лікарських та 15 фельдшерських здоров'я пунктів, 52 ФАПів.

Загальна потужність ліжкового фонду області станом на 01.01.2014 року становила 8613 ліжок, з яких: 8153 лікарняних, 400 ліжок санаторних, 60 ліжок в будинку дитини. Стаціонарну допомогу населенню області надавали 47 лікарняних заклади, в яких розгорнуто 8153 ліжок. Відповідно зі скороченням кількості ліжок зменшився і показник забезпеченості ними на 10 тис. населення, рівень якого становив 78,6 в 2013 році проти 79,2 у 2012 році (Україна 2013 – 80,5).

Динаміка мережі стаціонарних закладів та число ліжок

Типи закладів	Число закладів			В них ліжок		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Обласні заклади	7	7	7	2413	2413	2413
Міські лікарні	4	4	4	1083	1083	1073
Дитячі міські лікарні	1	1	1	45	45	45
Туберкульозні лікарні	3	3	3	220	220	220
Центральні районні лікарні	15	15	15	3006	2991	2996
Районні лікарні	7	7	7	341	341	341
Дільничні лікарні	11	7	4	128	78	30
Пологові будинки	2	2	2	330	330	330
Диспансери з ліжками	4	4	4	705	705	705
Всього	54	50	47	8271	8206	8153

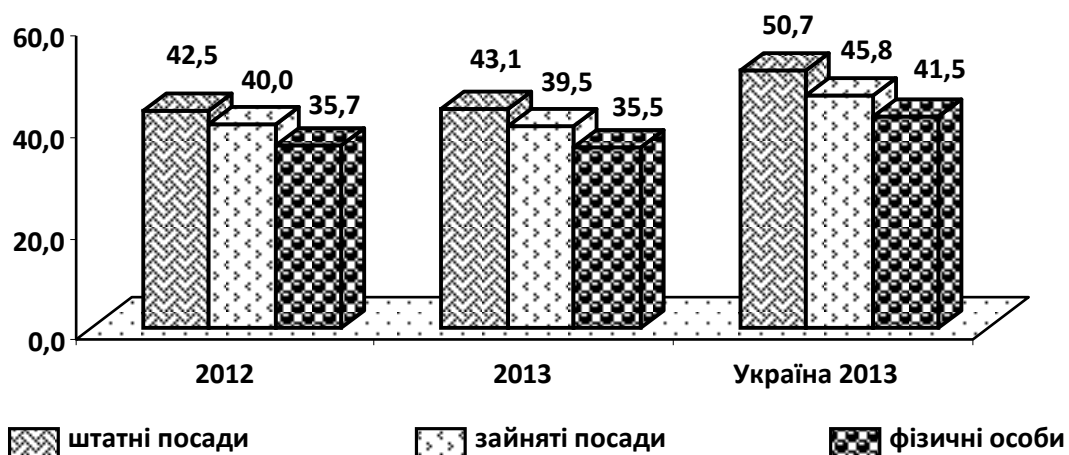
За останні роки зберігається тенденція скорочення середнього терміну перебування хворого на ліжку: з 12,2 дня в 2008 році до 11,5 дня в 2013 році (Україна 2013 – 11,85 дня).

В 40 амбулаторно-поліклінічних закладах області у звітному році було розгорнуто 1452 ліжка денних стаціонарів та 100 ліжок денного стаціонару для осіб з розладами психіки та поведінки.

Забезпеченість ліжками денних стаціонарів (без ліжок психіатричного профілю) на 10 тис. населення по області становить 14, що менше середньо-українського показника на 11,9 відсотка (Україна 2013 – 15,9).

У системі охорони здоров'я Волинської області на кінець 2013 року було зареєстровано 4474,75 штатних лікарських посад, що в перерахунку на 10 тисяч населення становить 43,1 (Україна 2013 – 50,7).

**Забезпеченість населення штатними, зайнятими посадами
і фізичними особами лікарів (на 10 тис. населення)**

За останні роки поліпшилась укомплектованість лікарями. Чисельність лікарів станом на 31.12.2013 року досягла 3679 осіб. Показник забезпеченості лікарями на 10 тис. населення становить 35,5 проти 35,7 в 2012 році (Україна 2013 – 41,5).

Забезпеченість середнім медичним персоналом становить 110 на 10 тис. населення, що повністю задовольняє потребу лікувально-профілактичних закладів.

Більшій половині жителів регіону надається медична допомога на засадах сімейної медицини. В сільській місцевості (*районах*) за принципом сімейності медичну допомогу отримують 96,2 відсотка населення.

Забезпеченість сімейними лікарями зростає до 1,8 на 10 тисяч населення (*по Україні – 2,0*).

На виконання Закону України «Про екстрену медичну допомогу» утворено комунальний заклад «Волинський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф». Створено оперативно-диспетчерська служба центру екстреної медичної допомоги (ЕМД) та медицини катастроф. Працює 71 бригада ЕМД у 18 відділеннях та 31 пункті базування, насамперед у сільській місцевості.

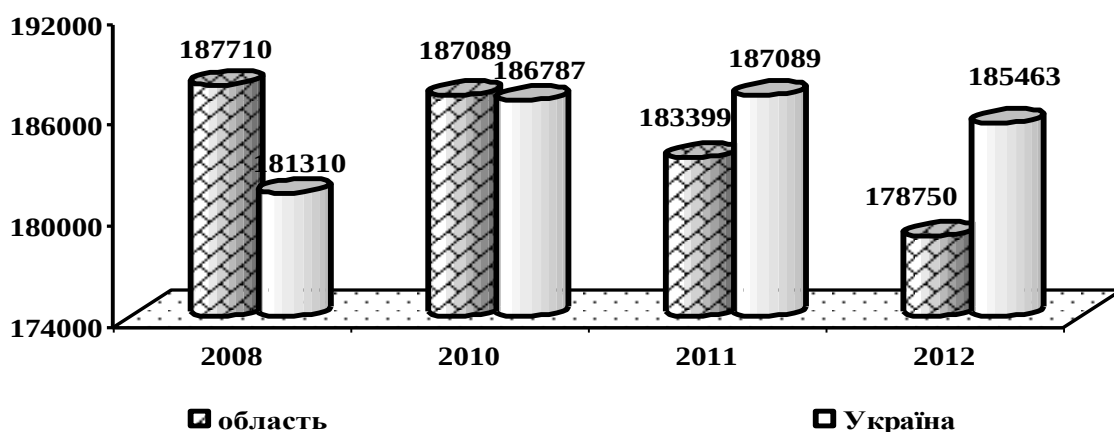
Структурні підрозділи комунального закладу «Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» (*підстанції, пункти постійного базування бригаад екстреної медичної допомоги*) забезпечені в повному обсязі лікарськими засобами та виробами медичного призначення. За рахунок субвенції з державного бюджету для потреб служби екстреної медичної допомоги придбано санітарні автомашини швидкої медичної допомоги, що дозволило оновити парк санітарних автомобілів на 50 відсотків.

Захворюваність населення – це збірне поняття, що включає в себе показники, які характеризують рівень різних захворювань та їх структуру серед усього населення, або окремих його груп на даній території. В комплексі медичних показників здоров'я захворюваність посідає особливе місце. Її медико-соціальне значення визначається тим, що саме захворювання є основною причиною смерті, тимчасової та стійкої втрати працездатності, що в

свою чергу призводить до великих економічних втрат суспільства, негативного впливу на здоров'я майбутніх поколінь і зменшення чисельності населення.

Рівень загальної захворюваності населення області за останні п'ять років знизився на 4,6 відсотка - до 180100 в 2013 році на 100 тис. населення, в той час в Україні даний показник зріс на 2,3 відсотка (в Україні у 2012 році – 185463).

**Динаміка показників поширеності захворювань населення області
(на 100 тис. населення)**

За останніх п'ять років вдалось досягти зниження показника загальної захворюваності в 14 регіонах Волинської області.

У 2013 році в структурі поширеності захворювань за класами хвороб *перше місце* залишається за хвороби системи кровообігу, частка яких складає 29 відсотків, або 52226 на 100 тис. всього населення (в Україні у 2012 році – 58386, або 31,5%), *друге місце* – за хворобами органів дихання – 21,1 відсотка, або 37921 (в Україні у 2012 році – 35642, або 19,2%), *третє місце* – за хворобами органів травлення – 7,2 відсотка, або 12978 (в Україні у 2012 році – 18058, або 9,7%). *Четверте місце* посідають хвороби кістково-м'язової системи – 6,6 відсотка, або 11841 (в Україні у 2012 році – 9956, або 5,4%), а *п'яте місце* – хвороби ендокринної системи, розладу харчування, порушення обміну речовин – 6,3 відсотка, або 11424 (в Україні у 2012 році – 8699, або 4,7%).

Число вперше зареєстрованих захворювань на 100 тис. населення за п'ять років зменшилось на 9,4 відсотка з 78571 в 2009 році до 71220 в 2013 році (в Україні у 2012 році – 68558), за рахунок зниження первинної захворюваності на 11,5 відсотка серед міського населення з 92138 до 81522 (в Україні у 2012 році – 73610) та на 6,6 відсотка серед сільського населення з 64472 до 60228 (в Україні у 2012 році – 57583) відповідно. Захворюваність міського населення на 35,4 відсотка перевищує показник захворюваності сільського населення. Така тенденція характерна і для України.

З метою поліпшення здоров'я населення, забезпечення рівного й справедливого доступу всіх членів суспільства до медичних послуг належної якості, протягом 2010 - 2013 років забезпечено належне фінансування будівництва об'єктів галузі охорони здоров'я, зокрема:

- введено в експлуатацію Любомльську центральну районну лікарню на 360 відвідувань у зміну та 119 ліжок;
- введено в експлуатацію Іваничівську центральну районну лікарню, амбулаторію у с.Старий Порицьк, Іваничівського району після капітального ремонту;
- відкрито поліклінічне відділення Шацької центральної районної лікарні з денним стаціонаром на 20 ліжок і пунктом швидкої допомоги;
- відкрито поліклінічне відділення центральної районної лікарні та дитячу поліклініку у місті Ківерці;
- відкрито амбулаторію загальної практики/сімейної медицини с.Боратин, Луцького району;
- здійснено реконструкцію боксового відділення для лікування хворих на полірезистентні форми туберкульозу та з облаштуванням приміщення для генетичної лабораторії в обласному територіальному медичному протитуберкульозному об'єднанні;
- проведено реконструкцію з модернізацією відділення променевої терапії з добудовою приміщення для лінійного прискорювача, реконструкцію відділення радіонуклідної діагностики з добудовою приміщення для комп'ютерного томографа обласного онкологічного диспансеру;
- введено в експлуатацію фельдшерсько-акушерський пункт в с.Заріка, Любешівського району та дільничну лікарню села Ветли Любешівського району;
- відкрито філіал центру гемодіалізу на базі Любомльської ЦРЛ;
- відкрито фельдшерсько-акушерський пункт із службовою квартирою для фельдшера у 2012 році в селі Грабове Шацького району;
- після капітального ремонту відкрито Луківську амбулаторію Турійського району;
- відкрито після капітального ремонту реанімаційне та дитяче відділення Горохівської центральної районної лікарні;
- проведено капітальний ремонт тублікарні с.Хотешів; центральної районної лікарні;
- проведено реконструкцію покрівлі головного корпусу Ратнівської районної лікарні.

Здійснено капітальні і поточні ремонти, реконструкції низки медичних закладів практично у всіх районах області, дооснащено низку медичних установ новітнім, в окремих випадках - унікальним медичним обладнанням, що сприяє поліпшенню медичного обслуговування мешканців не тільки в лікарняних закладах обласного рівня, а що важливо - і безпосередньо на місцях.

В області запроваджена регіональна програма запобігання та лікування серцево-судинних захворювань "Волинькард" на 2011-2013 роки. У рамках згаданої програми у 2011 році використано 1896 тис. грн., 2012 – 1500 тис. гривень. У 2013 році кошти в сумі 1380 тис.грн. використані на придбання клапанів серця, наборів для стентування, тест-смужок для кількісного визначення тропоніну, тромболітиків. Додатково по програмі «Волинькард» в обласній клінічній лікарні придбано новий апарат штучного кровообігу вартістю 2,5 млн. гривень. За рахунок коштів програми проводяться обстеження хворих з серцевою патологією з усіх районів та міст області. На

рівні центральних районних і міських лікарень широко використовується тромболітична терапія - сучасний метод лікування, обсяг якої за останні три роки збільшився удвічі. В області продовжено реалізацію регіональної програми запобігання та лікування серцево-судинних захворювань "Волинькард" на 2014-2016 роки. У рамках згаданої програми на 2014 рік передбачено 3700,0 тис. гривень.

У 2013 році виділено кошти в сумі 95 тис.грн. на придбання житла для молодих спеціалістів, що прибули для працевлаштування в Четвертнянську та Троянівську амбулаторії загальної практики-сімейної медицини Маневицького району.

В області реалізовано пілотний проект з державного регулювання цін на лікарські засоби та часткового відшкодування коштів на придбання лікарських засобів для осіб, хворих на гіпертонічну хворобу.

Висновок

Поточний стан системи охорони здоров'я Волинської області, як і України в цілому, характеризується досить високими показниками захворюваності, смертності та інвалідності, особливо від таких неінфекційних захворювань, як серцево-судинні та цереброваскулярні захворювання, хвороби обміну речовин, онкологія.

Переважна більшість волинян перебувають під впливом серйозних факторів ризику: паління, надмірне вживання алкоголю, неправильне харчування, відсутність фізичної активності, забруднення повітря та води. Крім того, громадяни України залишаються незахищеними від фінансового зубожіння у разі хвороби, незважаючи на те, що на медицину витрачається значна частка бюджету, як централізовано так і на місцевому рівні (у 2012 році загальні витрати на охорону здоров'я в Україні склали 7,7% від ВВП). Ця частка є вищою ніж в таких країнах ЄС як Польща та Естонія, що забезпечують своїх громадян кращими медичними послугами.

ПРОПОЗИЦІЇ

Основою для розробки політики та визначення порядку прийняття рішень в галузі охорони здоров'я області, в тому числі рішення про наповнення та розподіл бюджетних коштів є дотримання базових принципів:

у центрі уваги та інтересів системи повинен перебувати пацієнт, а не медичний заклад. Зараз (як і на регіональному, так і на національному рівнях) є велика кількість установ охорони здоров'я, які попри свою чисельність, не можуть забезпечити доступність та якість надання медичних послуг населенню. Кошти, які виділяються з обласного бюджету на охорону здоров'я – у більшій мірі скеровуються на забезпечення захищених статей (*заробітна плата, комунальні платежі та ін.*), майже не залишаючи місця для закупівлі медикаментів та витратних матеріалів, оновлення матеріально-технічної бази. Це означає, що послуги або не надаються, або громадяни змушені оплачувати основну частину витрат зі своєї кишені. Усі заходи системи повинні бути спрямовані на задоволення потреб пацієнта, а це – якість, доступність, безпека, тривалість послуг, швидке реагування;

система охорони здоров'я повинна бути зорієнтована на результат. Система повинна триматися на принципах, коли оцінка роботи персоналу базується на результативності наданих послуг, послуги мають здійснюватися

регулярно та постійно удосконалюватися. Системні реформи можуть бути започатковані при умові отримання підтвердження, що вони призведуть до покращення очікуваних результатів;

система має бути зосереджена на поставлених цілях та мати чіткі індикатори їх досягнення. Важливо розробляти та впроваджувати детальні плани реформування системи, які чітко визначають відповідальність, часові рамки, механізми звітності;

соціальна підзвітність - звітність щодо кількості та ефективності витрачених коштів на систему охорони здоров'я, а, також, залучення громадян (фізичних осіб, громадських організацій) до участі у прийнятті та формуванні рішень, які мають безпосередній вплив на їхнє життя. Соціальна підзвітність є необхідною умовою для боротьби з корупцією, більш добросовісному управлінні (*більш ефективно і рентабельно надання послуг*), забезпечення та розширення прав людини;

створення пацієнто-центричної системи охорони здоров'я, що орієнтована на потреби людини, поліпшення здоров'я населення та збільшення тривалості життя вимагає розробки проміжних результатів для створення доступу та подальшого користування якісними медичними послугами, забезпечення вибору, безперервності обслуговування та безпеки:

- доступ до якісних профілактичних, діагностичних, лікувальних, терапевтичних та реабілітаційних технологій (*у тому числі забезпечення ліками*);

- забезпечення якісного кадрового потенціалу (*в тому числі через розробку системи мотивації*);

- створення та розвиток інформаційних технологій в сфері охорони здоров'я (*обмін інформацією, оснований на паперових носіях, не персоніфіковані медичні записи та звіти унеможливають комплексний моніторинг та оцінку ресурсів, необхідних для ефективного оперативного управління і стратегічного планування*);

- підвищення ефективності та прозорості діяльності системи закупівель та управління поставками;

- рівень надання інформації та комунікації з громадкістю;

- визначення ролі і місця приватного сектору у реформуванні системи охорони здоров'я Волинської області та його основні параметри.

Реформування системи охорони здоров'я у Волинській області.

Запровадження нових підходів до розвитку системи охорони здоров'я.

Сектор забезпечення медичними послугами у Волинській області необхідно реформувати відповідно до принципів доступності, універсальності, безперервності і комплексного підходу, що поєднує первинну і спеціалізовану допомогу. Механізми забезпечення послугами повинні бути вільні від надмірних бюрократичних регулювань і заохочувати приватні інвестиції в систему, а, також, розширення свободи вибору для споживачів як рушійної сили реформи. Постачальники послуг усіх організаційно-правових форм власності повинні мати можливість вільно входити на ринок і конкурувати на паритетних засадах за отримання державного (*в тому числі від органів*

місцевого самоврядування) фінансування, при умові, якщо їх послуги відповідають належним вимогам якості.

Медичні заклади повинні користуватися управлінською автономією для забезпечення ефективного надання послуг, дотримуватися єдиних підходів до управління. Такі професійні заходи стимулюватимуть необхідність досягнення якісних та кількісних результаті, запровадження ініціатив, розумного використання економічних ресурсів, сприяння роботі в команді.

Зміцнення первинної медико-санітарної допомоги.

Пострадянська традиція розподілу людських ресурсів (відсутність сімейних лікарів, закореніла система поліклінік) не дає в швидкому темпі перейти на ефективний та якісний рівень надання медичної допомоги на первинному рівні за схемою: сімейний лікар – пацієнт. Проте, на місцевому рівні будуть продовжуватися чіткі ініціативи щодо посилення ролі та місця первинної ланки із започаткуванням нової ролі лікарів загальної практики, особливо це стосується сільських районів. Це здійснюватиметься через поступову перепідготовку медичних працівників, розширення мережі амбулаторій та забезпечення установ первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД) необхідним обладнанням та витратними матеріалами.

Є необхідним застосування принципу вільного вибору лікаря *(на умовах конкуренції, що, також, підвищить рівень надаваних послуг)*. Принцип забезпечить одну з найбільших переваг ПМСД, коли сімейні лікарі опікуються про декількох пацієнтів, осіб, родин, що живуть/працюють неподалік і їхнє життя взаємопов'язане. Лікарі таким чином розуміють соціальні детермінанти здоров'я цих людей, а це є дуже важливим в сімейній медицині.

Лише сімейний лікар визначатиме маршрут пацієнта, що в свою чергу знизить рівень самонаправлень пацієнтів. Але систему направлень непросто реалізувати, для початку, її потрібно ретельно описати в локальних протоколах та «донести» до пацієнтів.

Одним з важливих моментів розвитку первинної медико-санітарної допомоги – є оплата праці сімейного лікаря. Потрібно переходити від схеми оплати лише бюджетними ставками до оплати за результат. Задля цього, потрібно ввести чіткі індикатори з метою оцінювання роботи кожного сімейного лікаря, наприклад: кількість пацієнтів, які в процесі лікування перейшли з первинного рівня на вторинний, кількість пацієнтів, які «стоять на обліку» у конкретного сімейного лікаря.

Якість та доступність послуг через реформування мережі медичних закладів.

Кількість і структура медичних установ у Волинській області потребує термінової оптимізації, перепрофілювання тих ліжок і лікарень, на які використовують бюджетні кошти, але які є малоефективними, непродуктивними і, як результат, економічно не вигідними.

Необхідні заходи:

розширення мережі закладів первинної медико-санітарної допомоги;

оптимізація мережі медичних закладів вторинного рівня через створення госпітальних округів, збільшити їх матеріально-технічний та кадровий потенціал;

формування державно-приватного партнерства у сфері надання послуг в медичних закладах (харчування, прання, діагностика та ін.).

Громадське здоров'я.

Система та заходи громадського здоров'я потребують раціоналізації, розділення існуючих послуг для населення на інфекційні та неінфекційні захворювання. Необхідно підвищити ефективність інформаційно-просвітницьких ініціатив щодо скорочення основних факторів ризику: створення середовища вільного від тютюну, обмеження на продаж та вживання алкогольних виробів, скорочення використання трансжирів.

Є необхідним створення регіонального центру контролю за захворюваннями та громадського здоров'я, який об'єднуватиме заклади охорони здоров'я усіх рівнів. Центром забезпечуватиметься прозорість та підзвітність структури охорони здоров'я області. Створення такого центру зіграє ключову роль в досягненні короткострокових задач шляхом вибіркового вирішення «першочергових проблем»: скринінг раку, надмірне вживання солі, фізична активність.

Соціальне обслуговування

Протягом поточного року на обліку в органах соціального захисту населення області перебуває 81,1 тис. одержувачів усіх видів соціальних допомоги, яким перераховано 1,3 млрд. гривень коштів субвенції з державного бюджету.

У 2014 році середній розмір допомоги малозабезпеченим багатодітним сім'ям склав 3151,23 гривні. Допомогу одержали 10 289 малозабезпечених родин, в яких виховується 31 003 дитини (в т.ч. 24 786 дітей з багатодітних родин).

На виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам вихователям та прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом “гроші ходять за дитиною” перераховано 10,7 млн. гривень.

Протягом січня-жовтня 2014 року 16 403 сім'ям призначено субсидію для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг на загальну суму 210,4 млн.гривень. Середній розмір призначеної у жовтні 2014 року субсидії становить 124 гривні.

Крім того, для 6 150 сімей призначено субсидію готівкою для відшкодування витрат на придбання твердого палива та скрапленого газу на загальну суму 4,6 млн. гривень. Середній розмір готівкової субсидії складає 752,5 гривень.

У липні-жовтні поточного року 438 сімей скористалися компенсацією на оплату комунальних послуг у зв'язку із зростанням ціни на газ. Середній розмір призначеної компенсації складає 63,41 гривня в місяць.

У жовтні 2014 року 146 волинянкам, які за материнську самовідданість, народження і зразкове виховання дітей відповідно до указів Президента України у 2014 році удостоєні почесного звання України „Мати-героїня” виплачено одноразову винагороду на загальну суму 1,8 млн. гривень.

Згідно з даними Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги, станом на 01 листопада 2014 року в області налічується 346 тис. пільговиків.

Щомісячно пільгові категорії населення забезпечуються пільгами з оплати житлово-комунальних послуг, твердого палива та скрапленого газу, послуг зв'язку, санаторно-курортного оздоровлення та пільгового проїзду тощо. Для цієї мети з державного бюджету станом на 01 листопада 2014 р. на всі види пільг спрямовано 135,9 млн. гривень, в тому числі на суму 13,5 млн. гривень погашено заборгованість, що виникла на кінець 2013 року.

В області всього потребує санаторно-курортного оздоровлення понад 8 тис. ветеранів та інвалідів, з яких 2,5 тис. – ветерани війни.

Станом на 01 листопада 2014 року за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам оздоровлено понад 400 ветеранів війни на загальну суму 1,8 млн. гривень.

У підвідомчих Мінсоцполітики санаторіях оздоровлено 1017 ветеранів війни, за рахунок коштів обласного бюджету оздоровлено 70 ветеранів війни в санаторно-курортних закладах області.

На даний час в області проживає 145 382 громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

На компенсаційні виплати з державного бюджету України постраждалим громадянам області передбачено 94,2 млн. грн., з початку року профінансовано 75,2 млн. грн. Заборгованість відсутня.

Станом на 01.12.2014 року на повному державному утриманні в 6-ти будинках-інтернатах для престарілих та інвалідів перебуває 753 підопічних. В їх числі в дорослих інтернатах: 342 жінки, 352 чоловіки, в Голобському дитячому будинку-інтернаті 59 інвалідів дитинства чоловічої статі до 35 років, з них до 18 років – 8 дітей.

Забезпечується зміцнення матеріально-технічної бази інтернатних установ, проведення капітальних ремонтів, впровадження енергозберігаючих технологій, що дає можливість закладам вигляду сучасних європейських установ.

В області в сталому режимі функціонує 20 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг). Виявлено і взято на обслуговування протягом року 52144 чоловіки.

В структурі терцентрів 70 відділень, загальна чисельність працівників складає 2035 чол., з них соціальних працівників - 128 чол., соціальних робітників - 1244 чол.

Висновок

Аналіз кількості фактичних отримувачів соціальних пільг та гарантій свідчить про те, що всі соціальні групи населення, які потребують соціальної допомоги і підтримки, охоплені соціальними службами.

Наявні ресурси дають можливість задовольнити попит громадян у соціальних послугах. Соціальні служби, які функціонують в області, мають

достатні можливості для покращення якості соціальних послуг, що надаються кожній конкретній особі, дозволяють забезпечити їх адресність, своєчасність і доступність.

Подальше систематичне визначення потреб у соціальних послугах соціальних груп районів і міст області дозволить оперативно реагувати на соціальні та демографічні процеси, попередити виникнення соціальних проблем.

5. ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО

5.1 Структура регіональної економіки

Рівень розвитку економіки області характеризують валовий регіональний продукт (далі - *ВРП*) та валова додана вартість (далі - *ВДВ*).

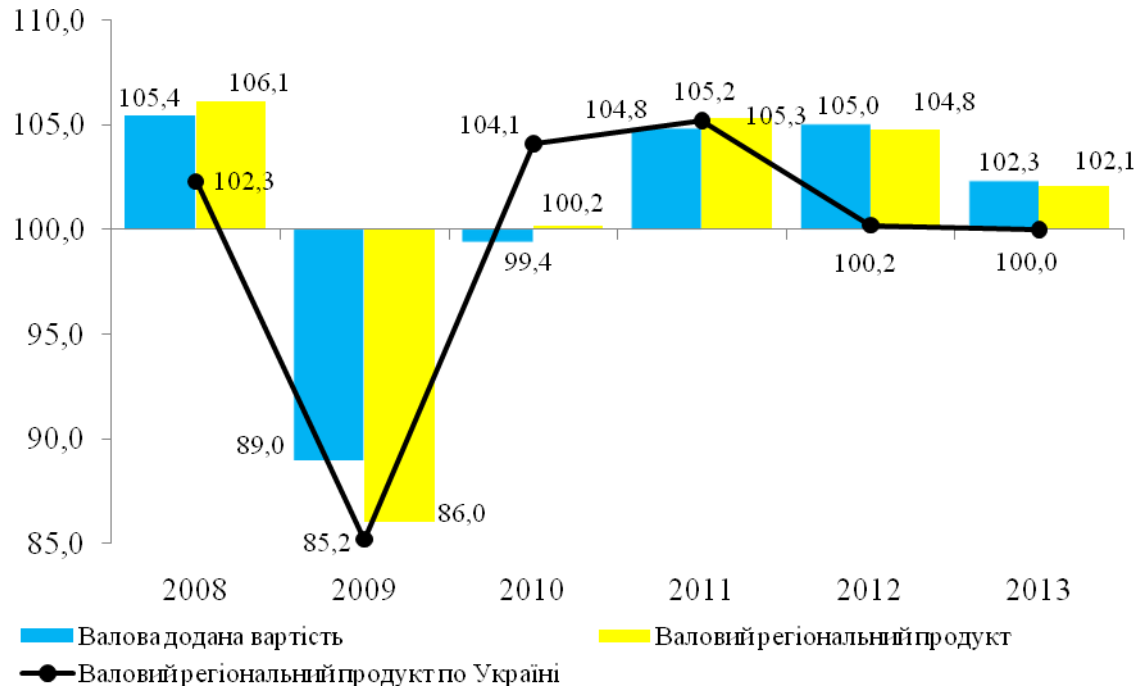
Протягом 2004 - 2013 років (за винятком 2009 року) в області відмічався приріст обсягів валового регіонального продукту в порівнянних цінах. Однак його динаміка зазнала певних коливань: від 19 відсотків у 2004 році до - 0,2- у 2010.

Упродовж усього цього періоду, окрім 2006 та 2010 років, економіка області розвивалася темпами вищими, ніж в середньому по Україні. Така тенденція збережена і у 2013 році (в Україні темп росту ВРП - 100%, в області – 102,1%), що зумовлено активізацією діяльності у добувній та переробній промисловості, оптовій та роздрібній торгівлі, інших видах економічної діяльності.

У період економічного піднесення (2000 – 2007 роки) ВДВ області зростає в 1,64 раза. Темпи зростання становили від 102,2 до 113,1 відсотка. Цей період характеризувався залученням в економіку області значних інвестиційних ресурсів, насамперед іноземних, активізацією розвитку малого підприємництва.

У 2009 році, внаслідок світової фінансово-економічної кризи, в області відбувся економічний спад, ВРП знизився на 14 відсотків, ВДВ – на 11 відсотків. Основна причина – зниження попиту на зовнішньому ринку на продукцію експортно-орієнтованих підприємств області (експорт товарів та послуг зменшився на 32,3%, імпорт – на 67%, індекс продукції промисловості становив 51,7%), зниження платоспроможності населення.

Темпи зростання валового регіонального продукту та валової доданої вартості, відсотки

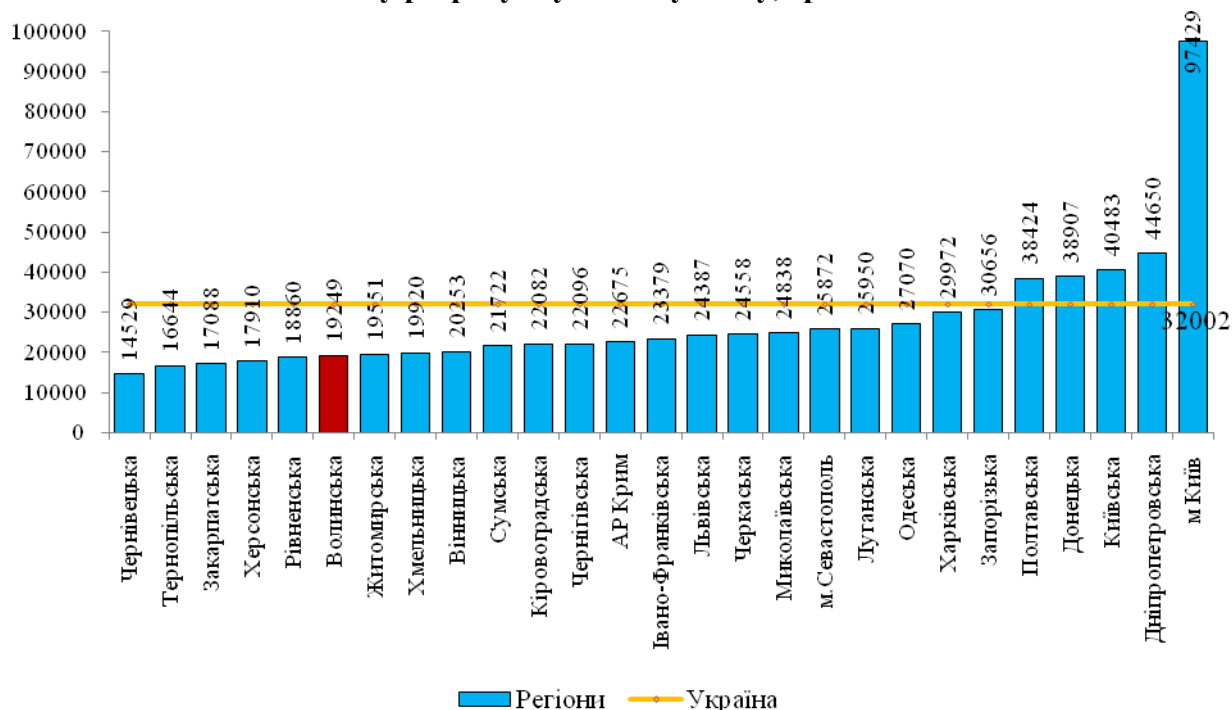

Далі спостерігається економічне піднесення: у 2010 році валовий регіональний продукт зріс на 0,2 відсотка, у 2011 році – на 5,3, у 2012 – на 4,8 відсотка і досяг обсягу 20 млрд. гривень.

Валовий регіональний продукт у 2012 році, млн. гривень, у фактичних цінах

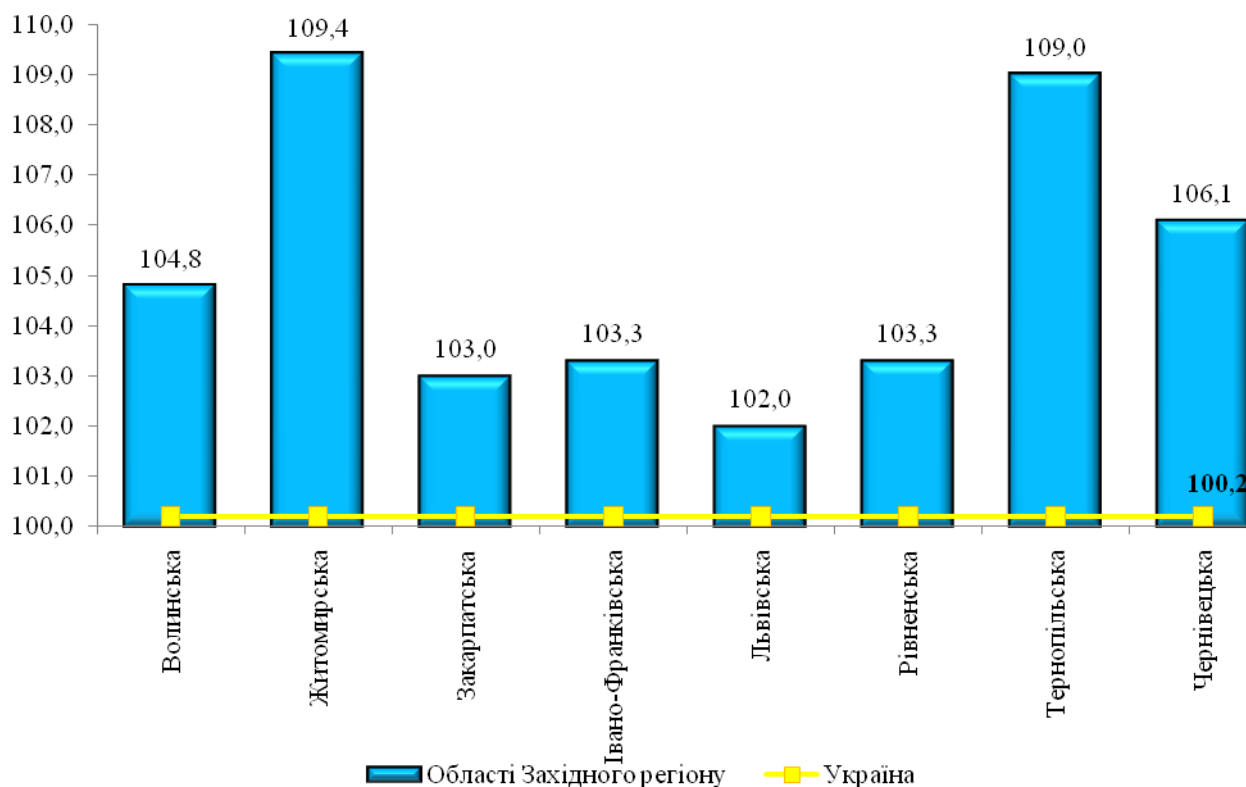

**Валовий регіональний продукт у 2012 році
у розрахунку на одну особу, грн.**

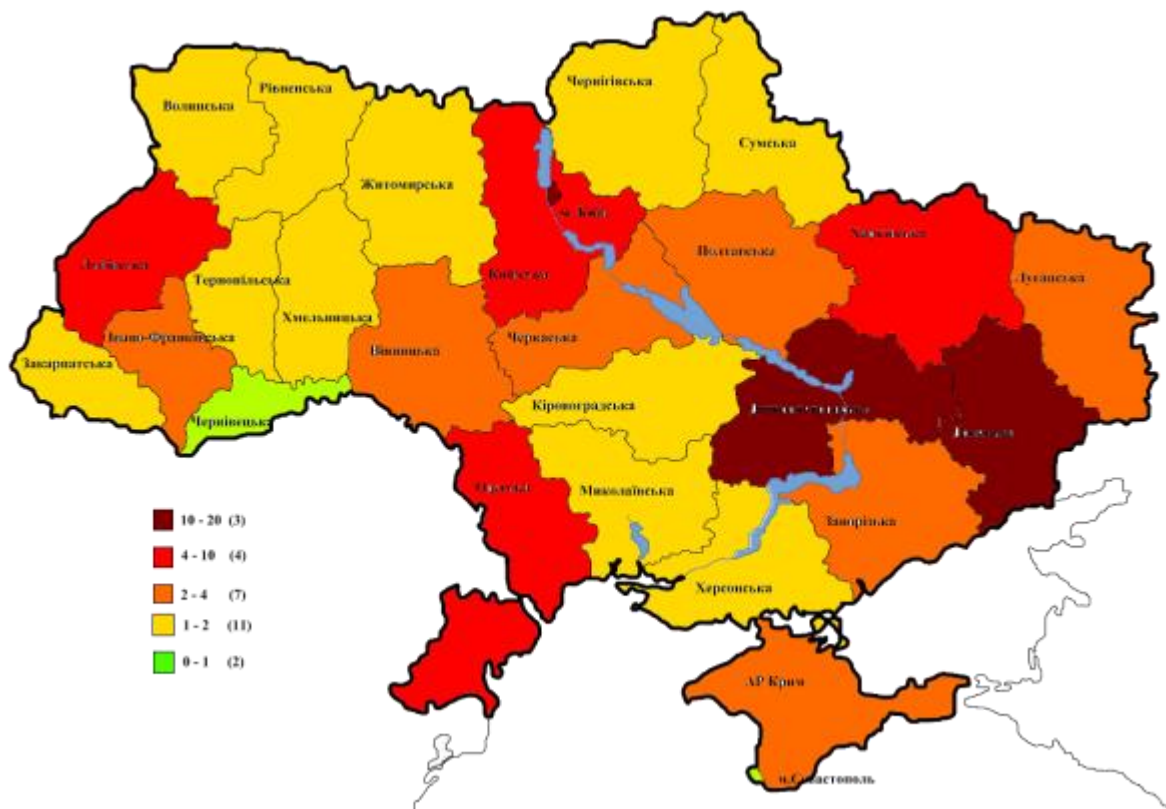
За фізичним обсягом ВРП область перебуває на 22 позиції серед областей України (*позаду – Тернопільська, Чернівецька, Херсонська*), а за показником ВРП у розрахунку на одну особу, область на 20 позиції. Цей показник вищий, ніж у Закарпатській та Рівненській областях, хоча частка ВРП в Україні цих регіонів вища, ніж у Волинській області, а також ще у трьох областях, частка ВРП яких нижча (*Чернівецька, Тернопільська, Херсонська*).

**Темп росту валового регіонального продукту у 2012 році,
% до 2011 року у порівняних цінах**

Серед областей західного регіону економіка області у 2012 році забезпечила вищі темпи зростання, ніж по Україні (*104,8% проти 100,2%*) та вищі у порівнянні із сусідніми областями – Рівненською (103,3%) і Львівською (102,0%), а також Івано-Франківською (103,3%) та Закарпатською (103%).

Частка регіонів у валовому регіональному продукті України, %

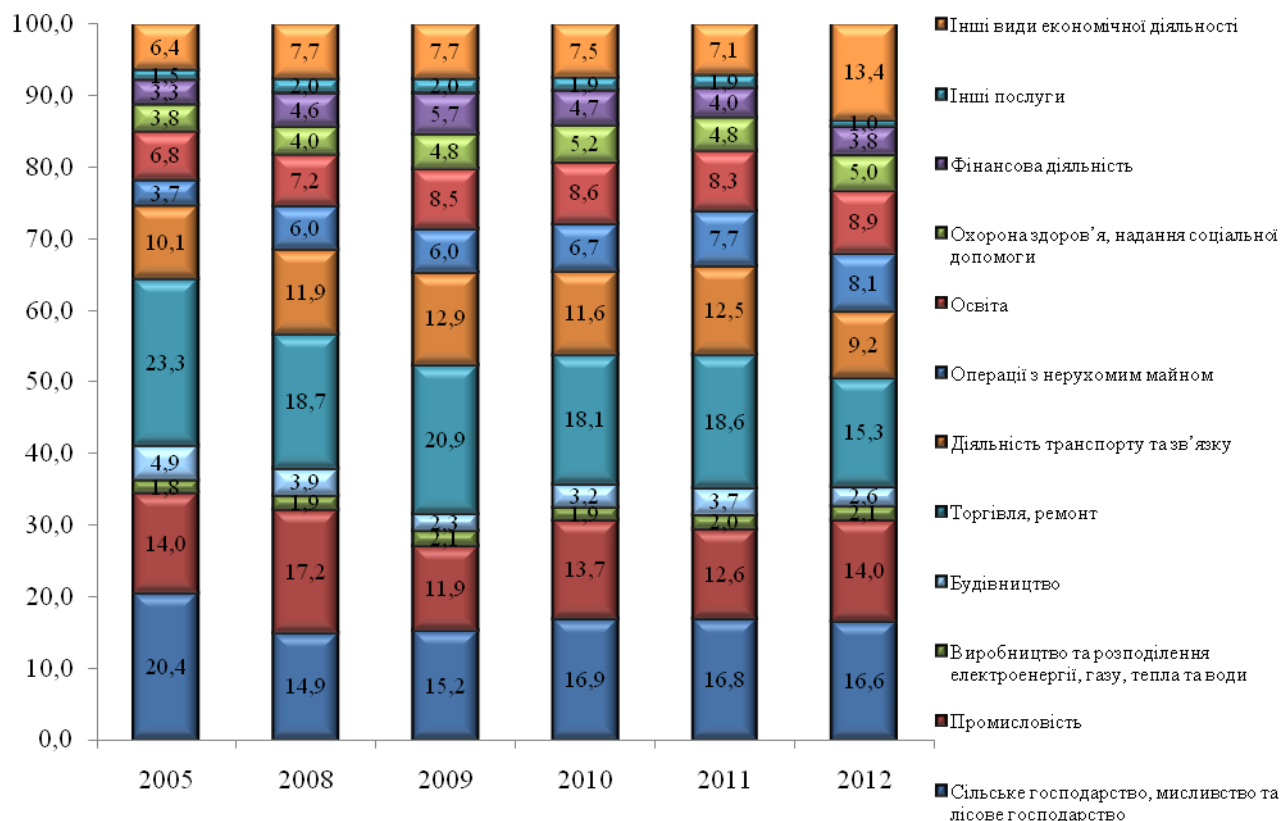

Частка області у ВДВ та ВРП, починаючи із 2008 року є незмінною і становить 1,4 відсотка (менша ця частка у Чернівецькій – 0,9, Тернопільській – 1,2 областях, вища – у Хмельницькій (1,8%), Рівненській (1,5%), Львівській (4,3), Житомирській (1,7%), Закарпатській (1,5%).

Структура ВДВ у розрізі видів економічної діяльності протягом років змінювалася під впливом активізації окремих сфер діяльності і, відповідно, зниження обсягів інших.

Разом з тим, спостерігається тенденція до зменшення частки виробничих видів діяльності зі 41,1 відсотка у 2005 році до 35,3 відсотка у 2012 році і, навпаки, збільшення частки сфери послуг з 58,9 до 64,7 відсотка. При цьому на 8 в.п зменшилася частка торгівлі та ремонту, на 0,9 в.п. - діяльності транспорту та зв'язку, натомість зросла частка операцій з нерухомістю на 4,4 в.п. (за рахунок придбання земельних ділянок для будівництва індивідуального житла), освіти, охорони здоров'я та соціальної допомоги відповідно на 2,1 та 1,2 відсоткового пункта; з'явилися нові види діяльності: інформація та телекомунікації (з часткою 1%), професійна, наукова та технічна діяльність (3%), діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (0,8%).

Галузева структура ВДВ області з 2005 року, %

Висновок

Зростання економіки області протягом 2010 – 2013 років (на 0,2, 5,3, 4,8 та 2,1 відсотка відповідно) дозволило певною мірою відновити докризові обсяги виробництва.

Зміни в структурі валової доданої вартості характеризують зниження частки виробничих видів діяльності, з'являються нові види економічної діяльності, пов'язані із наданням послуг.

5.2 Промисловий потенціал

Промисловість є однією з найважливіших складових господарського комплексу. Для області – це пріоритетна і перспективна галузь, якою створюється 14 відсотків валової доданої вартості області. Питома вага іноземних інвестицій в промислове виробництво становить понад 62 відсотки від загального обсягу інвестицій, залучених в область.

В області діє понад тисячу промислових підприємств з них: 297 - великих, середніх та вагомих за обсягом малих підприємств, де зосереджено понад 70 відсотків працівників та промислової продукції області.

Економічний потенціал області формують підприємства таких галузей промисловості: харчової, машинобудівної, деревообробної та виробництва паперу, виробництва гумових та пластмасових виробів, виробництва меблів, металургійного виробництва, текстильного виробництва та виробництва одягу, добувної і хімічної галузей.

До переліку основних підприємств *харчової промисловості* належать:

ПАТ «Володимир-Волинська птахофабрика», що входить в п'ятірку найбільших українських підприємств з виробництва м'яса птиці (*кури бройлери*).

ПрАТ «Волиньхолдінг» - український лідер з виробництва холодних соусів під торгівельною маркою «Торчин» (*виробляє майонези, соуси, приправи*).

ПАТ «Луцьк Фудз», яке займається виробництвом томатних соусів і паст, аджик і гірчиці, столового і натурального оцту, кетчупу та соєвого соусу під чотирма торговельними марками.

ПАТ «Ковельмолоко», що займається виробництвом кисломолочної продукції та молокопродуктів.

ТзОВ «Волинь-зерно-продукт» - один з найбільших багатоцільових виробничих комплексів регіону, що займається переробкою та зберіганням зернових культур, а також виробництвом борошна, макаронів, круп та комбікорму різних видів.

Машинобудівна галузь представлена такими найбільшими підприємствами:

АТ «СКФ Україна» (*публічне*), що входить до міжнародної компанії SKF і спеціалізується на виробництві конічних роликів та карданних голчатих підшипників, їх компонентів та ущільнювачів.

ДП «Луцький ремонтний завод «Мотор» - провідне підприємство України і країн бувшого ССРСР по ремонту авіаційних турбореактивних двигунів третього та четвертого покоління.

Дочірнє підприємство «Автоскладальний завод №1» АТ «АК «Богдан Моторс», яке займається випуском автобусів та тролейбусів.

ТОВ «ХАН Електробау Україна», що випускає електродвигуни, генератори і малопотужні трансформатори для побутової техніки.

До підприємств, що займаються *деревообробкою та виробництвом паперу* належать:

ТОВ «Кроноспан УА» - одне з найбільших підприємств-виробників ламінованих та шліфованих ДСП, плит та постформінгу (*меблеві фасади*) в Україні.

ТзОВ «Луцька картонно-паперова фабрика», яка виготовляє сировину для гофровиробництва (*Флютинг, Тестлайнер*), покрівельний, коробковий та палітурний картон.

ПАТ «ВГП» - виробник серветок, туалетного паперу, паперових рушників, носових хустинок під різними торговельними марками.

До основних підприємств з виробництва меблів належать:

ТОВ СП «Модерн Експо» - один з найбільших виробників і постачальників торговельного обладнання в Східній Європі. Підприємство спеціалізується на виробництві меблів та офісних стелажів.

ТОВ «ГЕРБОР-холдінг», що займається виробництвом наборів меблів для віталень, спалень, передпокоїв, кухонь та дитячих кімнат.

Галузь з виробництва *гумових та пластмасових виробів* представлена наступними підприємствами:

ПрАТ СП «Теріхем-Луцьк» - провідний виробник біаксіально-орієнтованих поліпропіленових плівок, які використовуються переважно для

упаковування продуктів харчування. Підприємство є дочірньою компанією фінської компанії AB RANI PLAST та словацької компанії Chemosvit Ltd.

ТЗОВ «Луцькпластмас», що виробляє різноманітні пластмасові вироби, займається переробкою вторинної полімерної сировини.

До основних *металургійних виробництв* відносяться:

ПАТ «Нововолинський ливарний завод» - один з найбільших ливарних заводів західного регіону України. Підприємство займається сталевим, чавунним, кольоровим металевим литвом, відливанням дзвонів, переплавом брухту чорних та кольорових металів.

ТОВ «Завод «Горсталь», що займається литтям та обробкою чавуну, сталі та інших кольорових металів.

До підприємств галузі *текстильного виробництва та виробництва одягу* належать:

ПрАТ фірма «Едельвіка», яка виготовляє різноманітні тканини (*платтяно-костюмні, декоративні, спеціальні, технічні*), одяг (*легкий жіночий, народний, спецодяг*), текстильні столові набори (*скатертини, серветки, рушники*), гардини, фільтрувальні рукави для газоочисних споруд.

ПАТ «Нововолинська швейна фабрика», що займається виготовленням робочого одягу (*комбінезонів, напівкомбінезонів, брюк, жилетів, рукавиць, халатів*).

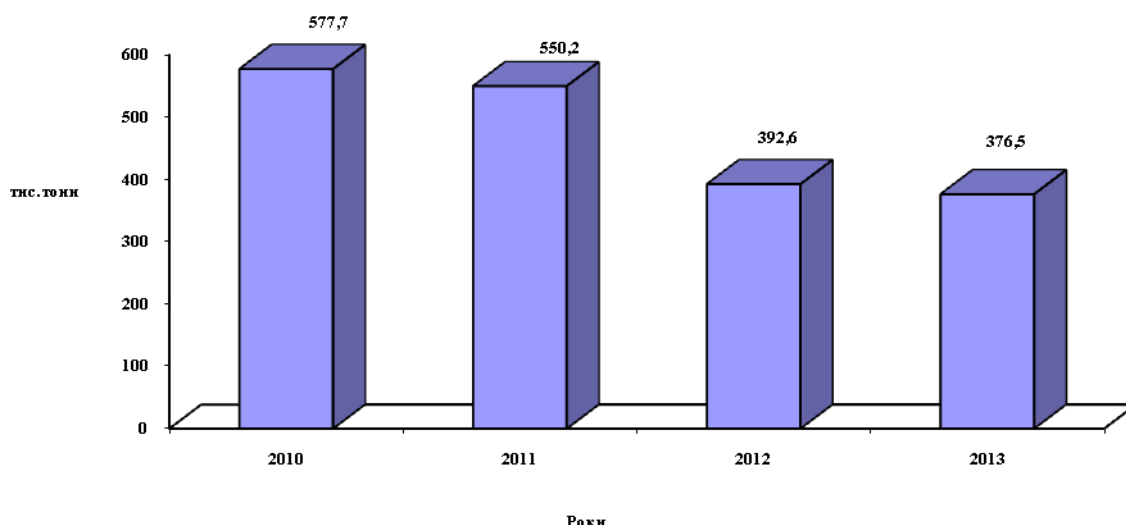
До підприємств з виробництва *хімічних речовин і хімічної продукції* належать:

ПрАТ «Західна Промислова Група», яке займається виробництвом акварельних та гуашевих фарб, художніх гуашевих фарб, пластиліну.

ТОВ «ВІКІ» - одне з перших українських підприємств, яке спеціалізується на виготовленні косметики, асортиментний ряд якого нараховує більше 200 позицій. Продукція підприємства включає професійну та звичайну косметику для волосся (*шампуні, відновлюючі маски та маски-спреї, кондиціонери, бальзами, гелі, пінка, лак та ін.*), косметику для тіла (*рідке мило, гелі для душу та інтимної гігієни, піни для ванн*).

Основу *добувної промисловості* становить вугільна галузь, яка є важливою складовою економіки області. Волинські шахти, які є частиною Львівсько-Волинського кам'яновугільного басейну, були розраховані на 30 років експлуатації, тому протягом 1998 – 2001 років через закінчення балансових запасів вугілля було закрито шість з них. На сьогодні в регіоні функціонують три вугледобувні шахти. Шахти ДП «Волиньвугілля» видобувають вугілля марки ДГ (довгополум'яне газове), основними споживачами якого є Добротвірська та Бурштинська ТЕС. Позитивним фактором діяльності ДП «Волиньвугілля» є часткове забезпечення потреб західного регіону у енергетичному паливі та зайнятість населення, яка складає більш ніж 3000 робочих місць.

Видобуток рядового вугілля по ДП "Волиньвугілля"

Відповідно до державної програми «Українське вугілля» будується шахта № 10 «Нововолинська» проектною потужністю 900 тис. тонн вугілля на рік. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2014 року № 942-р «Про затвердження скоригованого титулу будови будівництва шахти № 10 «Нововолинська» на будівництво шахти у 2014 році передбачено 100 млн. грн. державних капіталовкладень. Для введення в експлуатацію I-ї черги будівництва шахти потужністю 450 тис. тонн вугілля на рік, додатково необхідно близько 485 млн. гривень. На 2015, 2016 роки передбачено фінансування загального обсягу капітальних вкладень за рахунок інших джерел в сумах 485970,67 тис. грн. та 524789,67 тис. грн. відповідно.

Однією з необхідних і обов'язкових умов покращення техніко-економічних показників роботи шахт є їх технічне переоснащення, що дасть можливість підвищити навантаження на комплексно-механізовані вибої та забезпечить зростання продуктивності праці робітників з видобутку.

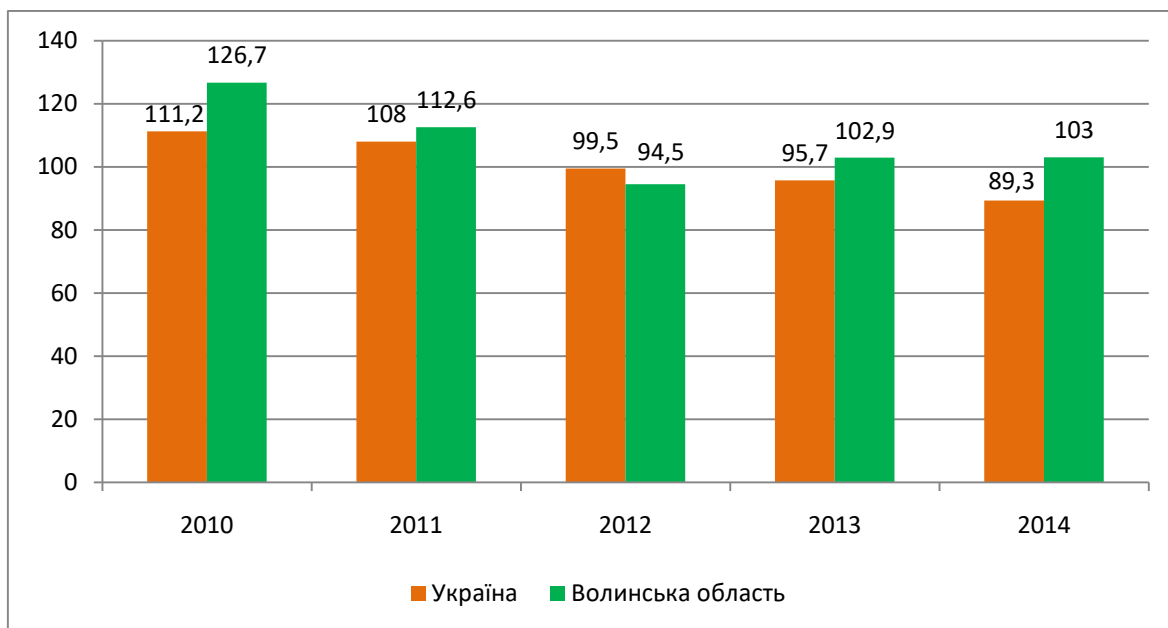
Найбільшим підприємством в області, що здійснює розробку торф'яників, є державне підприємство „Волиньторф”, до складу якого входить два заводи: «Меневичторф» та «Сойнеторф». Підприємство здійснює видобуток торфу для потреб сільського господарства (*видобуток складає до 150 тис. тонн на рік*). Також підприємство щороку випускає понад 100 тис. тонн торфобрикетів. Підприємство реалізує свою продукцію як на внутрішньому ринку, так і за кордоном, здійснює технічне переобладнання виробництва та працює над освоєнням нових видів продукції, зокрема торфопелет.

На сьогоднішній день ДП «Волиньторф» забезпечене виробничими площами на 48 відсотків від потреби. Відповідно до наявних площ підприємству залишилось працювати 3 роки з динамікою спаду виробництва, що в умовах газової кризи та широкого використання твердопаливних котлів в закладах бюджетної сфери може стати справжньою катастрофою. Причиною низького забезпечення підприємства виробничими площами є недосконале законодавство, а саме Земельний та Водний кодекси, які практично блокують розвиток торфодобувної галузі України.

В області розробляється інвестиційний проект «Розвиток торф'яної галузі», метою якого є створення економічного обґрунтування можливостей збільшення видобутку фрезерного торфу на паливо для зменшення споживання природного газу.

У 2010-2014 роках (за виключенням 2012 року) спостерігалось зростання промислового виробництва.

Темпи промислового виробництва
(до попереднього періоду; відсотків)

За величиною індексу промислової продукції у 2014 році область зайняла шосте місце серед регіонів України (103%). У середньому по Україні цей показник склав 89,3%.

Частка реалізованої промислової продукції Волинської області в загальному обсязі по Україні становить 0,9 відсотка. Не дивлячись на це частка регіону у складі окремих видів діяльності вагоміша за середньообласний показник. Так, на підприємствах області у 2013 році вироблено 92 відсотки загальнодержавного обсягу електричних трансформаторів, більше половини (53,5 %) кетчупів та томатних соусів, третя частина майонезу та емульгованих соусів, 12,2 відсотка замороженого м'яса великої рогатої худоби, 21,2 відсотка деревостружкових плит та подібних плит з деревини, 12 відсотків меблів для офісів і підприємств торгівлі.

Обсяг реалізованої промислової продукції у 2013 році становив 10185,3 млн. грн. і збільшився порівняно з 2010 роком на 37,9 відсотка.

Найбільшу питому вагу в обсязі реалізованої продукції займає продукція харчової промисловості, машинобудування, деревообробної промисловості.

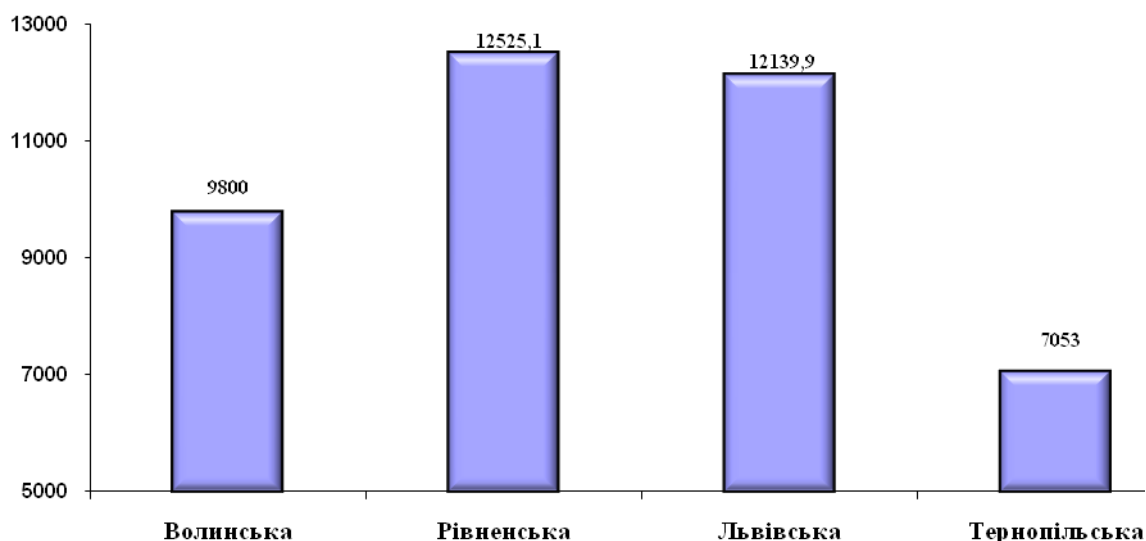
Структура обсягів реалізованої промислової продукції за основними видами діяльності у 2013 році

Обсяги реалізації продукції порівняно з 2010 роком зросли майже за усіма видами економічної діяльності, крім металургійного виробництва. Найвищі темпи зростання у виготовленні виробів з деревини, виробництві паперу та поліграфічній діяльності, а також машинобудуванні – в 1,7 раза.

У розрахунку на одного жителя обсяг реалізованої промислової продукції за 2013 рік склав 9800 грн. та перевищив рівень 2010 року у діючих цінах на 37,5 відсотка.

Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) у розрахунку на одного жителя, грн

Промисловий потенціал Волині зосереджений, в основному, в містах Луцьку та Нововолинську, Луцькому районі, на які припадає понад 60 відсотків обсягу реалізованої продукції області.

Серед районів та міст обласного значення обсяг реалізованої продукції на одну особу найвищий у місті Нововолинську (33305 грн.), Луцькому (32706 грн.) та Володимир-Волинському (22430 грн.) районах, найнижчий – в Любомльському (145 грн.), Старовижівському (195 грн.) та Камінь-Каширському (341 грн.) районах.

Промислові підприємства області завершили 2013 рік з прибутками в сумі 212,3 млн. грн., що в 1,2 раза більше, ніж в попередньому році. Із загальної кількості підприємств 63,3 відсотка працювали рентабельно і одержали 571,8 млн. грн. прибутку. В середньому кожне з цих підприємств отримало 1,2 млн. грн. прибутку, проти 1,5 млн. грн. в 2012 році.

Протягом останніх років стабільно працюють підприємства машинобудування (132,3 млн. грн. прибутку за 2013 р.) та металургійного виробництва (3,7 млн. грн. прибутку).

Висновок

Аналіз діяльності проблемних промислових підприємств свідчить, що причинами зменшення обсягів виробництва продукції, погіршення їх фінансового стану стали: скорочення попиту на продукцію на зовнішньому та внутрішньому ринках, низька конкурентоспроможність продукції, відсутність маркетингової стратегії освоєння нових ринків збуту, незадовільне кредитування промислових підприємств та інші.

Негативні тенденції:

- висока енерго- та матеріалоємність продукції;
- високий ступінь зносу основних засобів;
- низька конкурентоспроможність та якість продукції;
- недостатня інноваційна активність підприємств;
- насиченість внутрішнього ринку товарами, що завозяться за заниженою митною вартістю та контрабандним шляхом, що ставить у нерівні та не вигідні умови вітчизняних товаровиробників;
- високі відсоткові ставки кредитування інноваційно-інвестиційних проектів комерційними банками, які деколи перевищують рівень рентабельності виробництва, що унеможлиблює повернення кредитів підприємствами своєчасно та в повному обсязі;
- нестабільна курсова політика держави;
- недостатній рівень кооперації між підприємствами і науковими організаціями;
- значна частка виробництв з низьким рівнем обробки сировини;
- недостатній рівень використання механізмів залучення додаткових фінансових ресурсів для реалізації інноваційно-інвестиційних проектів, у тому числі коштів міжнародних фінансових організацій.

5.3. Агропромисловий комплекс

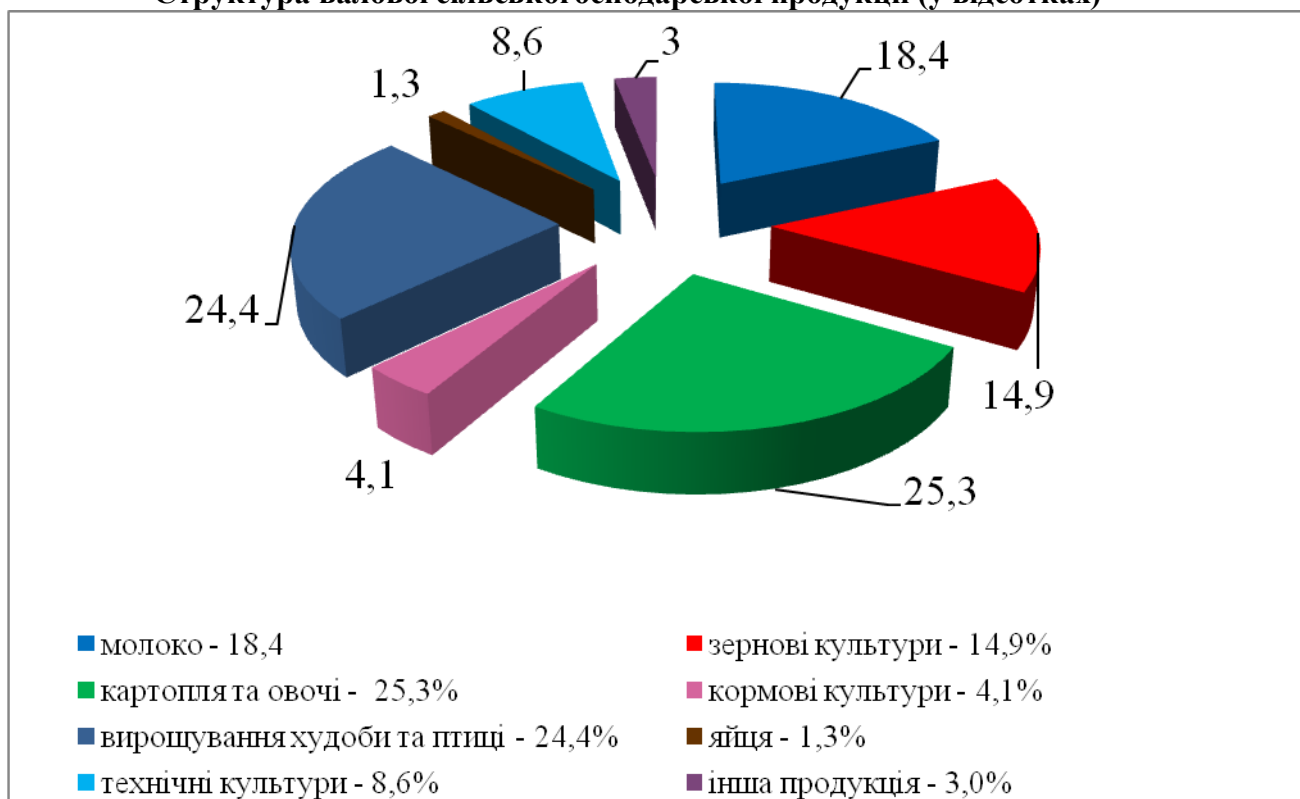
У сільському господарстві області створюється понад 16 відсотків валової доданої вартості області, а разом з харчовою промисловістю аграрії забезпечують майже третину валового регіонального продукту.

Внесок у виробництво здійснюють понад 900 суб'єктів господарювання, в тому числі 715 фермерських формувань, 93 господарських товариств, 58 приватних підприємств та 44 виробничих кооперативи, крім того понад 154 тис. власників особистих селянських господарств.

Відбулося значне зменшення кількості функціонуючих виробничих кооперативів, з 2002 по 2014 рік - на 283 агроформування. У Любешівському, Камінь-Каширському, Любомльському районах функціонуючими залишилося лише по 5- 6 сільськогосподарських підприємств.

У структурі продукції сільського господарства на рослинництво припадає 56 відсотків, тваринництво – 44.

Структура валової сільськогосподарської продукції (у відсотках)

Питома вага області у загальному обсязі валової продукції сільського господарства України становить 2,7 відсотка.

Пріоритетними напрямками розвитку аграрного сектору економіки області є виробництво зернових та технічних культур, картоплі та овочів, цукрових буряків, м'яса та молока.

В агроформуваннях у 2013 році найвищу питому вагу займало вирощування птиці (28,3%) та зернових культур (23,9%), в господарствах населення – виробництво картоплі та молока (відповідно 25,1% та 22,5%).

Протягом 2010 - 2014 років в аграрному секторі області забезпечено стабільний приріст обсягів виробництва продукції.

Діяльність великих та середніх агропідприємств шостий рік поспіль є прибутковою. Прибутковим видом діяльності є реалізація рослинницької продукції та вже третій рік поспіль прибутковою є тваринницька продукція.

У рослинництві найбільша частка у прибутку одержана від реалізації зернових культур (33,4%), ріпаку (27,0%) і сої (21,0%).

У тваринництві майже 54 відсотки прибутку одержано від реалізації птиці (з урахуванням вирощеної птахопідприємствами та переробленої на власних потужностях), 26,3 відсотка – від продажу молока.

В 2013 році підприємствами, що займаються сільським господарством, мисливством та пов'язаними з ними послугами, вкладено 242,7 млн.грн. капітальних інвестицій, що становить 7,3 відсотка загальнообласного обсягу. Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств, за рахунок яких освоєно 88,8 відсотка загального обсягу, частка запозичених коштів становила 11,1 відсотка.

Стан матеріально-технічної бази багатьох сільгосппідприємств залишається незадовільним. Зберігається тенденція до скорочення кількості основних видів сільськогосподарської техніки в аграрних підприємствах.

Темп приросту виробництва валової продукції сільського господарства в області за 2010 рік становив 1,9 відсотка, у 2011 році – 9,4 відсотка, у 2012 році – 7 відсотків, у 2013 році – 2,6 відсотка, у 2014 році – 6,1 відсотка.

За січень-жовтень 2014 року в усіх категоріях господарств вироблено валової сільськогосподарської продукції на суму 6200,9 млн.грн., що на 6 відсотків більше, ніж у відповідному періоді попереднього року, в т. ч. у сільгосппідприємствах – на 18,2 відсотка.

Рослинництво.

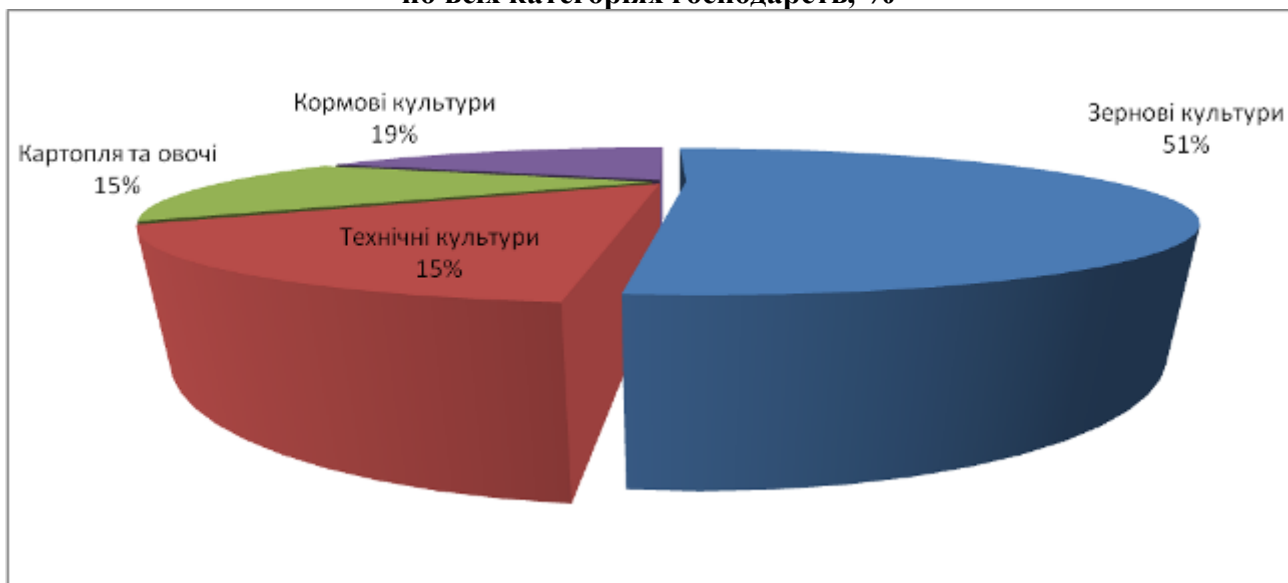
В області сільськогосподарські угіддя займають 1048,7 тис. га, з них 673,2 тис. га – рілля (532,3 тис. га – посівна площа), 161,2 тис. га - сіножаті, 202,6 тис. га – пасовища.

За останні десять років структура посівних площ області зазнала суттєвої трансформації, причиною цього є ряд чинників. Зокрема, зміна клімату та значні досягнення селекціонерів у виведення високоадаптивних сортів та гібридів, що дозволило успішно вирощувати сільськогосподарські культури, які раніш не вирощувались у наших широтах.

Починаючи з 2005 року на Волині започатковано вирощування сої, посівну площу якої у 2014 році розширено до 33,1 тис. га, намолочено 68,9 тис. тонн бобів сої. В подальшому зберігатиметься тенденція до росту питомої ваги сої у структурі посівних площ через стабільність ціни і попиту на дану культуру, що забезпечуватиме її економічну привабливість для сільгоспвиробників області.

За десять років посівні площі кукурудзи на зерно збільшилися у десять разів до 24,4 тис.га, у 2014 році збір кукурудзи становив понад 180 тис. тонн. Також, у вісім разів збільшилися площі посіву ріпаку – до 26 тис. га.

**Структура посівних площ у 2014 році
по всіх категоріях господарств, %**

Проте, зернове господарство області було і залишається найпотужнішою складовою галузі рослинництва.

У структурі посівних площ понад 51 відсоток займають зернові культури, 14,5 відсотка - технічні культури, 15,3 відсотка - картопля і овочі та майже 19 відсотків - кормові культури.

Система ведення зернового господарства та його технології ґрунтуються на зменшенні енергоємних витрат, більш інтенсивному використанні біологічного азоту, впровадженні біотехнологій, застосуванні рідких комплексних водорозчинних добрив для позакореневого підживлення рослин.

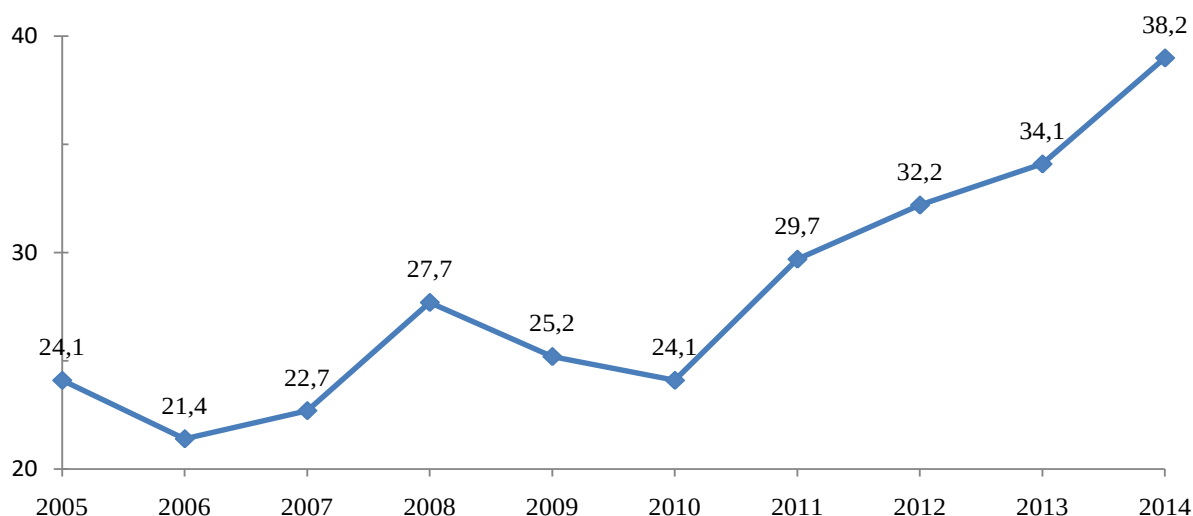
Динаміка виробництва основних сільськогосподарських культур

(тис. т)

Вид культури	2004 рік	2005 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік
Зернові та зернобобові	779,8	677,0	579,4	747,8	869,3	902,0	1035,9
Цукрові буряки	718,3	711,1	473,6	635,0	652,5	580,0	650,5
Картопля	1030,2	975,2	986,4	1135,6	1161,6	1087,0	1132,1
Овочі	185,0	215,2	248,7	279,5	281,9	282,1	277,1

У 2014 році вперше за всі роки Незалежності врожай зернових в області становив понад 1 млн. тонн. Досягнуто найвищої врожайності зернових і зернобобових культур за весь післявоєнний період – 38,2 ц/га, в тому числі озимої пшениці – 41,7 ц/га.

**Середня урожайність зернових та зернобобових культур в області,
ц/га**

Окремі агровиробники, які забезпечили дотримання технологій, отримали рекордні результати. Для прикладу: у фермерському господарстві Євгена Шелепіни з Володимир-Волинського району зібрали по 85 центнерів зернових з гектара, в сільськогосподарських підприємствах «Рать» Луцького, ім. Івана Франка Горохівського, «Птахокомплекс Губин» Локачинського району - по 80 центнерів з кожного гектара.

Збільшення обсягів виробництва зерна, кормів, сировини технічних культур можливе лише на основі комплексного підходу до запровадження прогресивних технологій, важливим елементом яких є використання високоврожайних сортів і якісного насіння.

Забезпечення виробництва зерна господарствами області до 2020 року потребує подальшого розвитку насінництва сільськогосподарських культур, зокрема: прискорення впровадження у виробництво нових сортів, проведення сортооновлення та сортозаміни, запровадження наукового супроводу виробництва добазового і базового насіння та системи реалізації сертифікованого насіння особистим селянським господарствам.

Передбачається активізація роботи щодо покращення родючості ґрунтів, корінного покращення сінокосів і пасовищ, впровадження нових сортів і гібридів, застосування інтенсивних енергоощадних технологій вирощування сільськогосподарських культур, проведення комплексних робіт із захисту рослин від шкідників, хвороб та бур'янів.

Стратегічним завданням області на найближчі п'ять років – є збереження площ посіву цукрових буряків та майнових комплексів цукрових заводів.

Завдяки сприятливим природно-кліматичним умовам, запровадженню новітніх технологій виробництва цукрових буряків та підвищенню урожайності, балансові розрахунки показують, що запаси цукру на поточний маркетинговий рік (з 1 вересня 2014 року до 1 вересня 2015 року) у повному обсязі забезпечують потребу внутрішнього ринку і створюють експортний потенціал.

При виробництві у 80 тис. тонн область забезпечує внутрішню потребу у споживанні на 180 відсотків. Фонд споживання цукру в області становить 43,5 тис. тонн.

Тваринництво – галузь сільського господарства, стан розвитку якої вагомо впливає на економічний потенціал АПК області та усі сфери суспільного виробництва, адже галузь забезпечує населення високоякісними продуктами харчування, а промисловість - сировиною.

У 2014 році усіма категоріями господарств вироблено продукції тваринництва на суму 2940 млн. грн., що на 3,5 відсотка більше, ніж у 2013 року. Сільськогосподарські підприємства збільшили обсяги виробництва продукції тваринництва на 11,5 відсотка.

Динаміка виробництва основних видів продукції тваринництва

Вид продукції	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік
Реалізовано на забій худоби та птиці в живій вазі тис.т	84,0	89,1	97,0	109,6	114,8	116,9	121,2	124,1	127,2	143,2	159,6
Виробництво молока, тис.т	522,1	560,6	544,3	509,1	485,0	463,7	450,2	450,5	466,5	467,1	459,3
Виробництво яєць, млн.шт.	214,1	219,5	213,2	189,8	184,6	183,6	181,6	197,4	186,0	185,1	190,1

В області запроваджуються сучасні технології з утримання та вирощування сільськогосподарських тварин, будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, енергозаощаджуючих технологій.

Протягом 2010 - 2014 років проведено реконструкцію та будівництво 20 тваринницьких ферм і комплексів, підприємств з виробництва комбікормів. Проводиться робота із запровадження новітніх технологій в галузі молочного скотарства.

В області функціонує 10 сучасних доїльних залів у 9 господарствах та 53 молокопроводи у 25 господарствах.

У березні 2012 року ПОСП ім. Шевченка Горохівського району розпочав переробку молочної сировини на міні-заводі потужністю 5 тонн за зміну.

Завершено реконструкцію та введено в дію тваринницьку ферму з виробництва екологічно чистої продукції в ТзОВ «Старий Порицьк» Іваничівського району.

Волинь славиться розвитком м'ясного скотарства, адже в господарствах нашої області утримується четверта частина наявного в державі поголів'я м'ясного напрямку, та третина - корів.

У ТзОВ «Ратнівський аграрій» Ратнівського району проведено реконструкцію тваринницької ферми та запроваджено безприв'язне утримання поголів'я м'ясного напрямку продуктивності.

Нарощують обсяги виробництва м'яса птиці ПАТ "Володимир–Волинська птахофабрика" та ТзОВ "Птахокомплекс "Губин", частка яких в загальному обсязі реалізованої на забій аграрними підприємствами худоби та птиці становить більше, ніж 80 відсотків.

Продукція, яка виробляється цими господарствами, відповідає європейським вимогам та стандартам.

В області створена потужна племінна база, яка представлена 57 племінними господарствами, в тому числі 26 племінними заводами та 31 племінним репродуктором. Племінна база молочного скотарства представлена 10 племінними заводами, 11 племінними репродукторами з розведення української чорно-рябої молочної породи та 1 племінним репродуктором червоної польської породи.

М'ясне скотарство представлене 15 племінними заводами та 12 племінними репродукторами з розведення волинської м'ясної породи, абердин-ангуської, поліської м'ясної, лімузин та шароле.

Розведенням великої білої породи свиней займається племзавод та 2 племінні репродуктори.

Вівчарство представляє племінний репродуктор з розведення латвійської темноголової породи овець.

Племінним птахівництвом займається 3 племінні птахорепродуктори II порядку.

Товариству з обмеженою відповідальністю «Науково-виробничий центр «Форель» присвоєно статус - племінний репродуктор з розведення райдужної форелі.

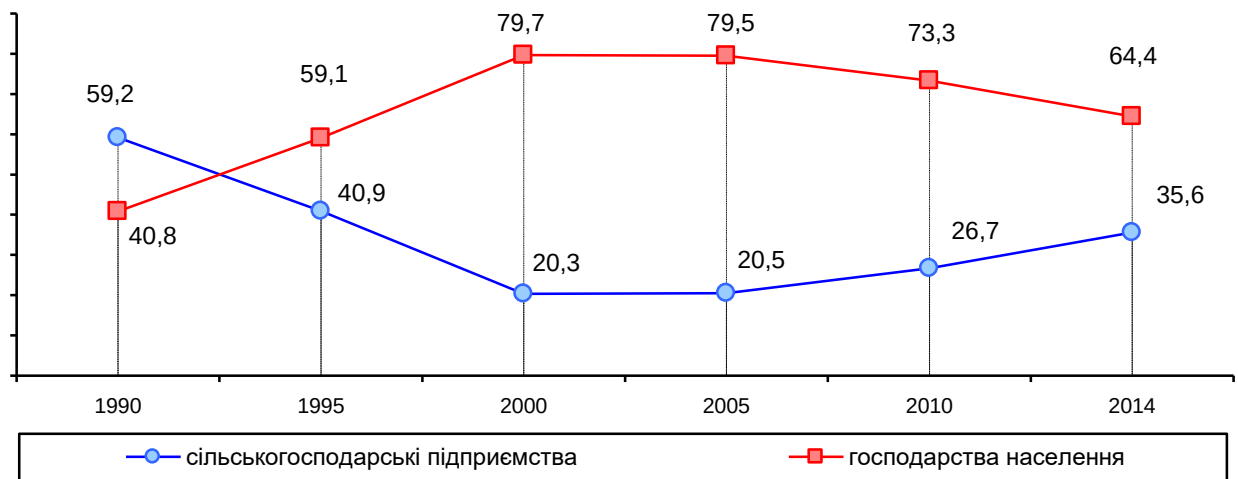
В області сільськогосподарським виробництвом займаються понад 154 тис. особистих селянських господарств, які обробляють 331 тис. гектарів землі та виробляють 67 відсотків валової продукції сільського господарства.

Частка господарств населення у виробництві продукції сільського господарства (%)

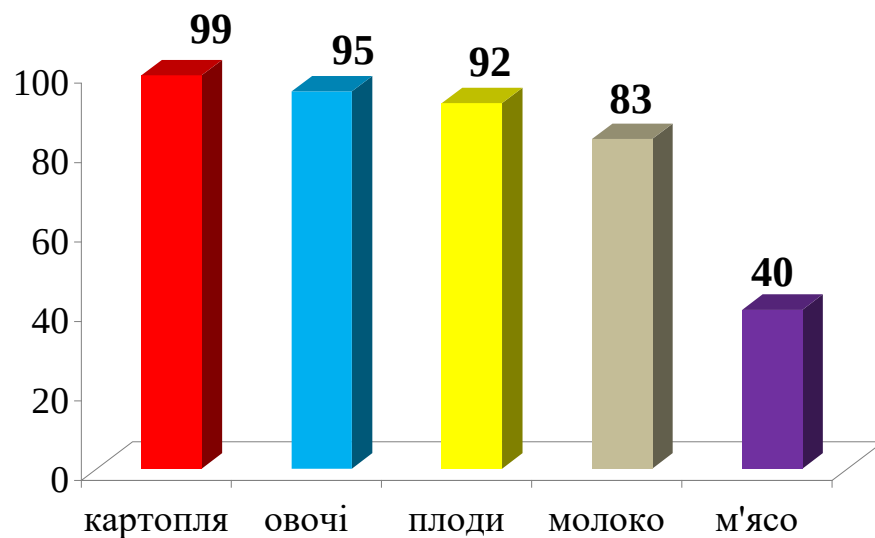
	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік
Продукція сільського господарства	73,3	71,3	69,5	68,1	64,4
Продукція рослинництва	76,7	73,7	72	70,6	66,1
Продукція тваринництва	69,6	68,3	66,3	65	62,3

Протягом останніх років спостерігається тенденція до зменшення частки господарств населення у виробництві продукції сільського господарства. Однак, **власники особистих селянських господарств є основними виробниками сільськогосподарської продукції, якими вироблено 99 відсотків картоплі, 95 відсотків овочів, 92 відсотки плодів та ягід, 83 відсотки молока, реалізовано 40 відсотків м'яса (у живій вазі).**

Внесок основних категорій господарств у виробництво валової продукції сільського господарства, у відсотках

Частка продукції, виробленої особистими селянськими господарствами, у відсотках

Вклад фермерських господарств у виробництво валової продукції сільського господарства динамічно зростає: з 0,5 відсотка у 2000 році, до 4,4 відсотка – у 2013 році.

Для особистих селянських та фермерських господарств, в умовах загострення конкуренції на аграрному ринку, однією з найбільших проблем є реалізація надлишків продукції. Підвищення цін на енергоресурси, сільськогосподарську техніку, добрива та корми, низький рівень закупівельних цін, відсутність стабільних та надійних каналів збуту сільськогосподарської продукції робить її виробництво збитковим.

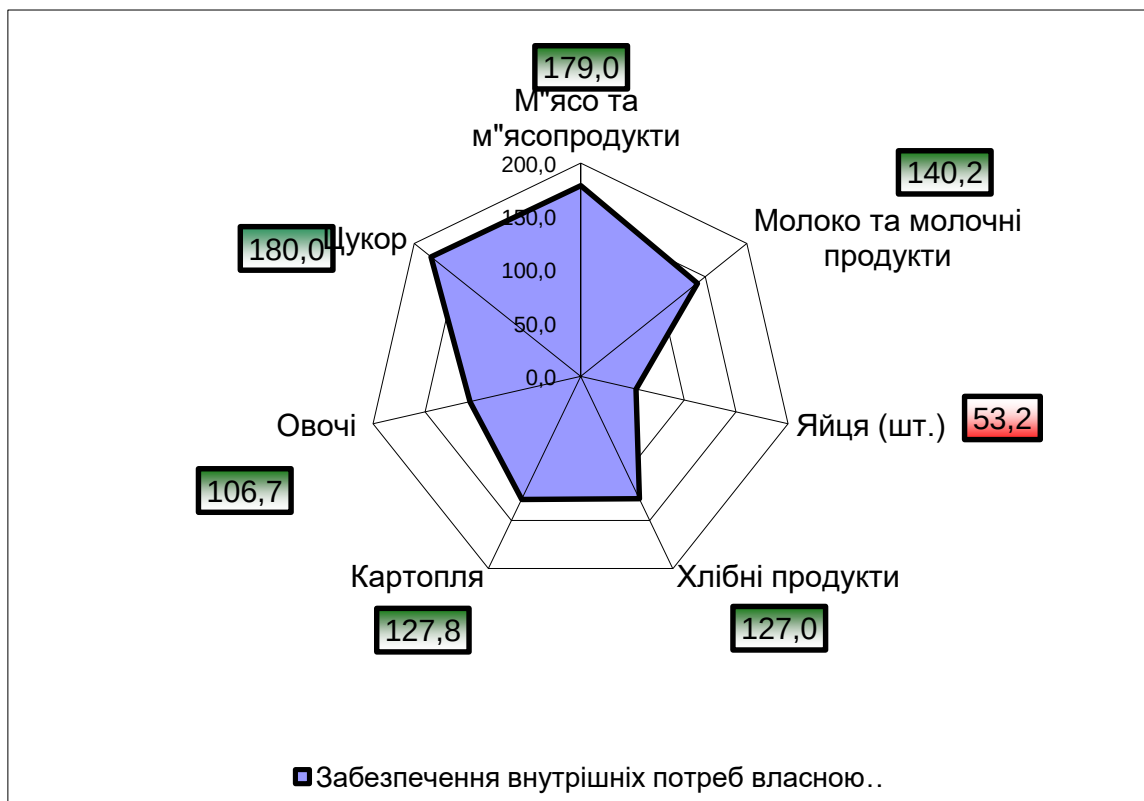
Ефективний збут сільськогосподарської продукції на сьогодні є найбільш проблемним питанням у діяльності агропромислового комплексу області. Особливо проблемним питанням є організація збуту молока та плодоовочевої

продукції, яка виробляється малими фермерськими господарствами та власниками особистих сільськогосподарських господарств.

Оскільки значна частина сільськогосподарської продукції використовується безпосередньо для харчування, або переробляється і споживається населенням, доцільно в області вирішити питання створення оптового ринку або торгівельних площадок від діючих гуртових ринків Західного регіону для реалізації сільськогосподарської продукції.

В цілому область забезпечує власну потребу в основних видах продовольства за рахунок власного виробництва.

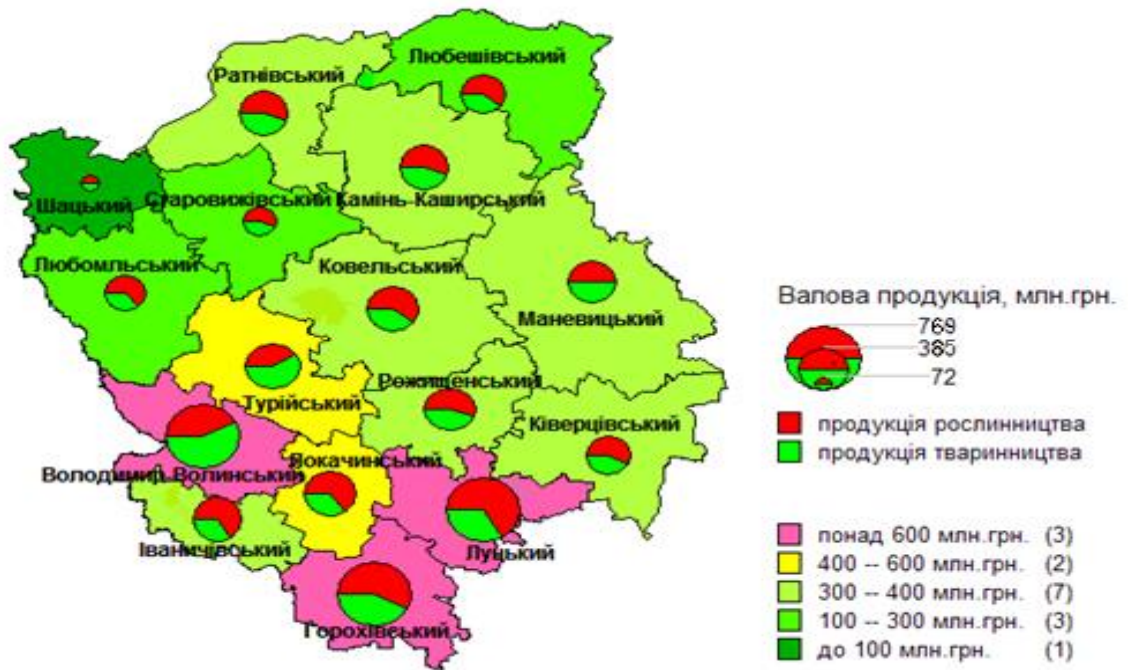
**Рівень самозабезпечення населення Волині
основними видами сільськогосподарської продукції на всі цілі у 2014 році**

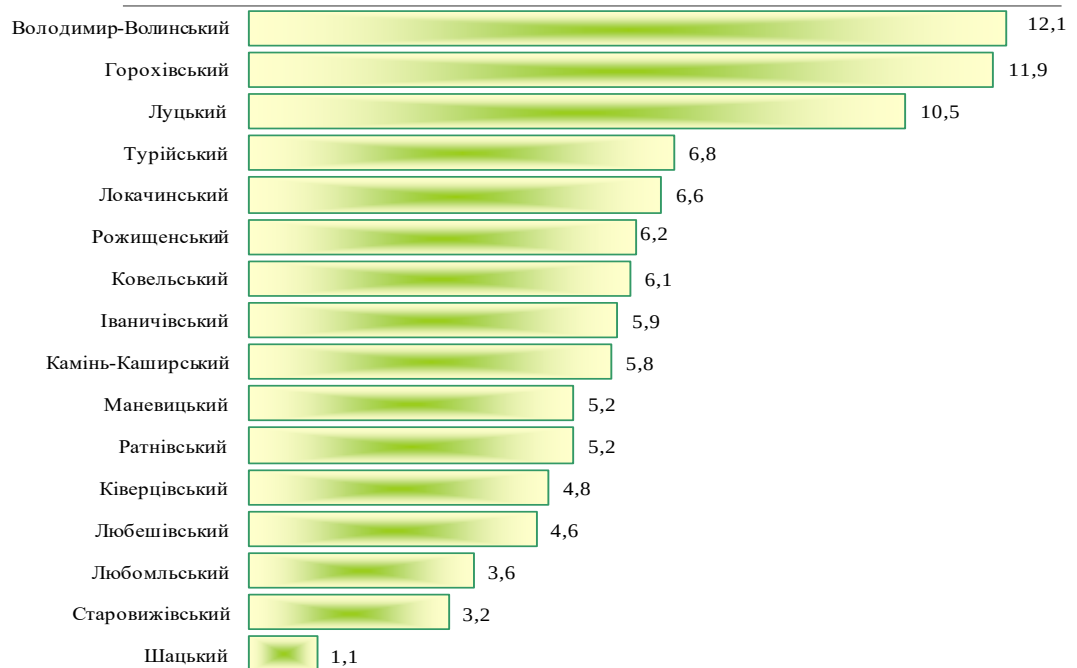
Область забезпечує власні фонди споживання та потреби у використанні на інші цілі, включаючи насіння та корм худоби, в повній мірі, окрім яйця, дефіцит яких створює необхідність нарощування обсягів їх виробництва у коротко- та довгостроковій перспективі.

Однак, сільськогосподарське виробництво розвивається нерівномірно у районах області.

**Виробництво валової продукції сільського господарства в районах у 2013 році,
млн. грн.**

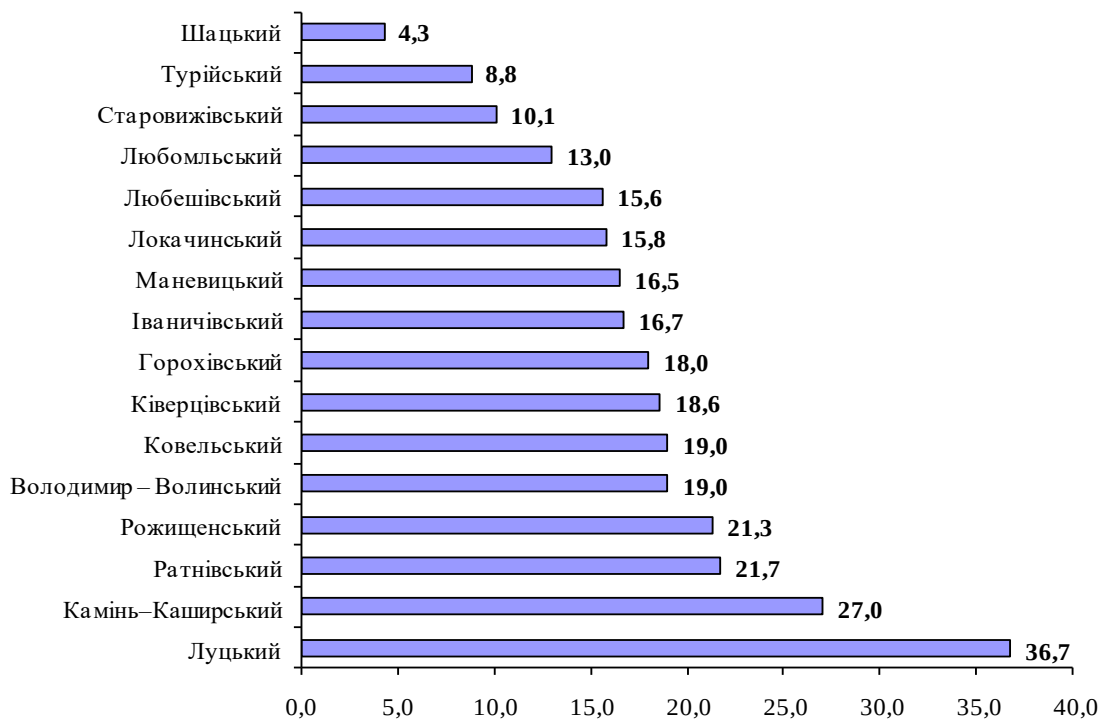

**Частка районів у загальному обсязі виробництва валової продукції сільського
господарства у 2013 році, %**

Лідерами сільськогосподарського виробництва в області є Володимир-Волинський, Горохівський та Луцький райони.

**Виробництво овочів у 2013 році
в усіх категоріях господарств, тис. тонн**

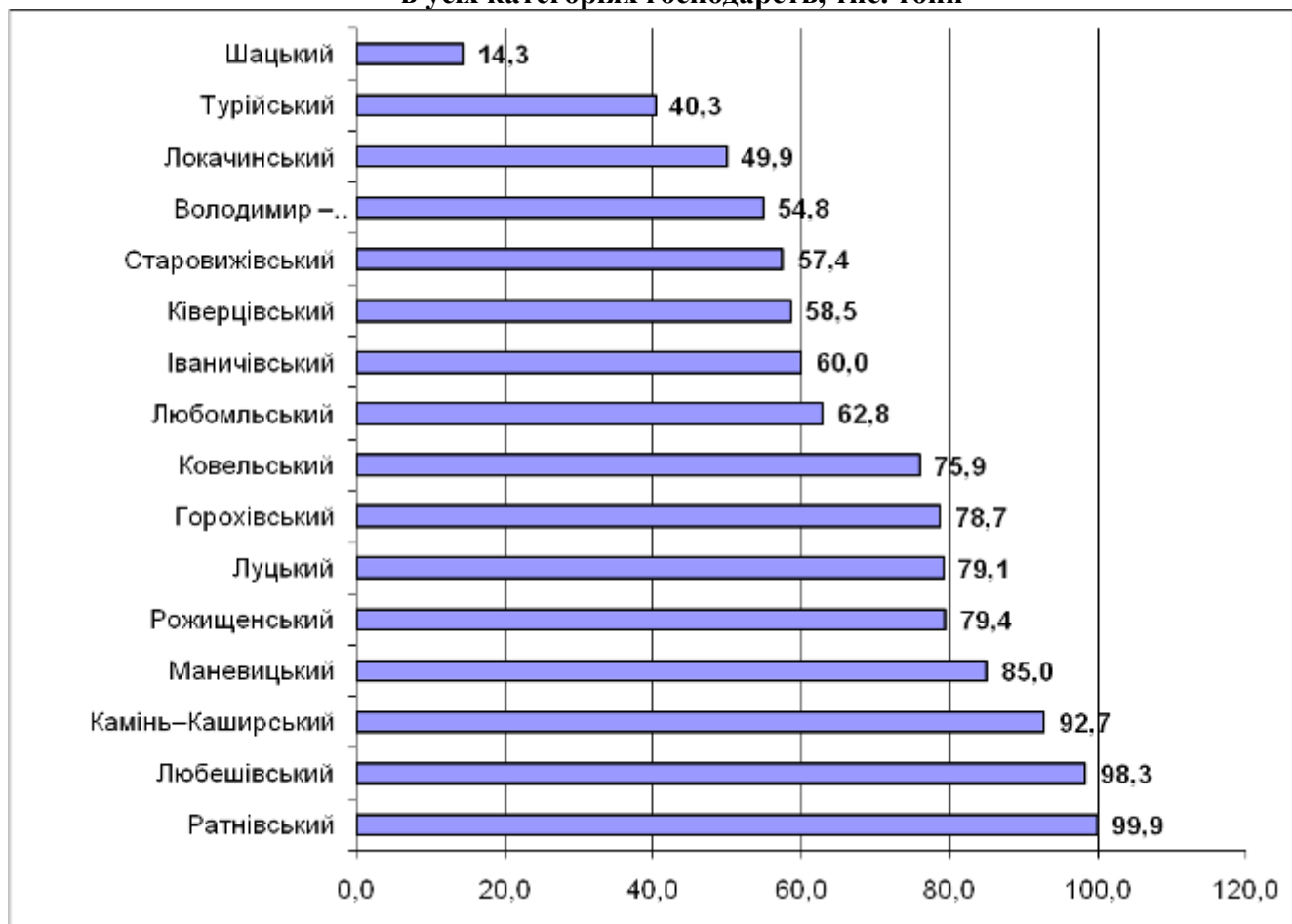

За обсягом виробництва овочів лідирує Луцький, Камінь-Каширський, Ратнівський та Рожищенський райони. Саме в цих районах стратегічним напрямком є розвиток підприємств з переробки овочевої продукції. За виробництвом картоплі - Ратнівський, Любешівський, Камінь-Каширський та Маневицький райони. Тут доцільно планувати будівництво міні-переробки картоплі, виготовлення напівфабрикатів, їх фасування.

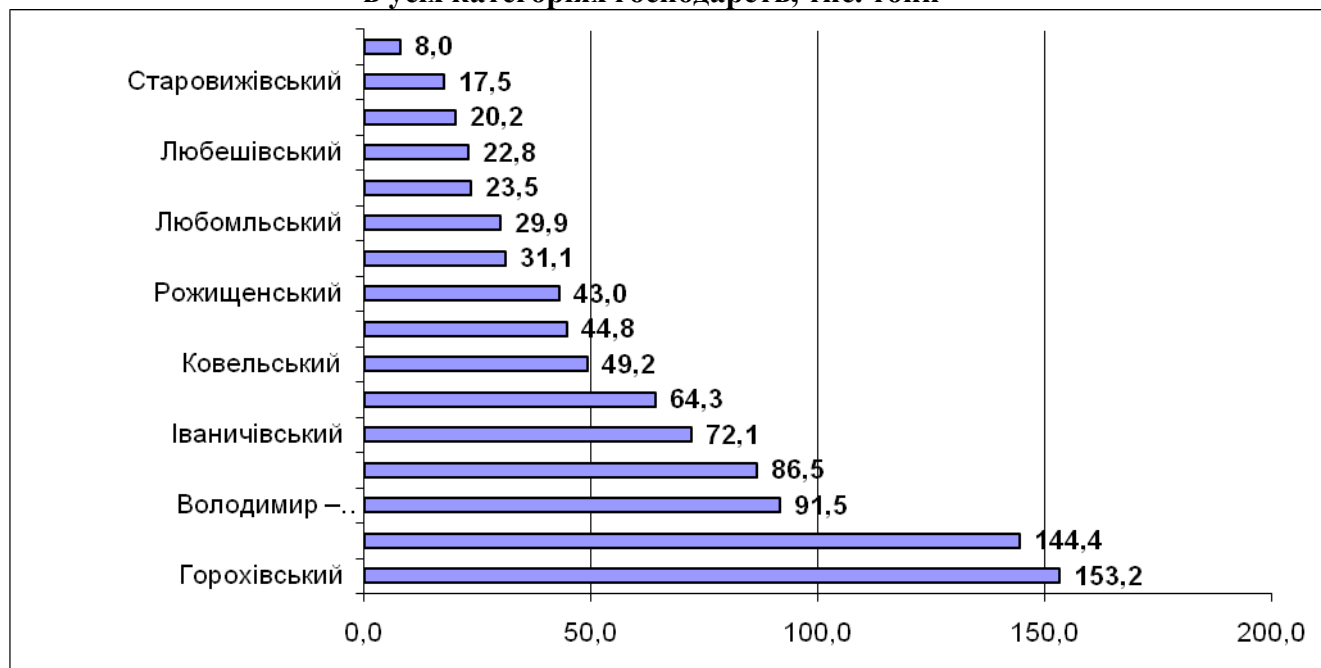
Традиційно зерновими районами залишаються Горохівський, Луцький, Володимир-Волинський та Локачинський. Пріоритетом для них є розвиток експортного потенціалу, враховуючи діючі преференції для України зі сторони Європейського Союзу.

Найбільше виробляють молока у Горохівському, Луцькому, Камінь-Каширському та Маневицькому районах. Для них стратегічними пріоритетами є розвиток міні-переробних потужностей, оскільки кількість молокопереробних підприємств в області є недостатньою. Відсутність конкуренції на ринку заготівлі молока негативно позначається, в тому числі, і на цінній ситуації для здавачів молокосировини.

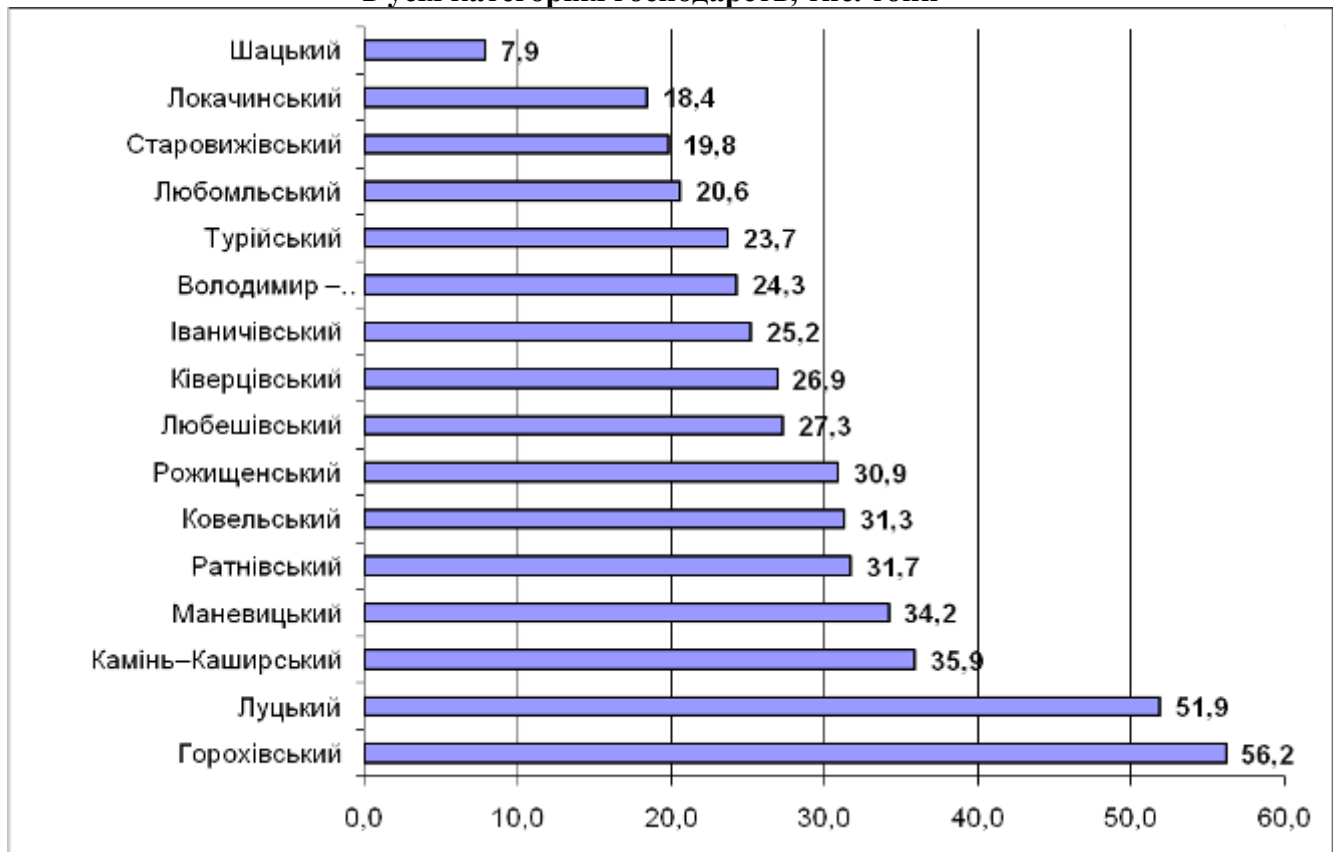
**Виробництва картоплі у 2013 році
в усіх категоріях господарств, тис. тонн**

**Виробництво зернових у 2013 році
в усіх категоріях господарств, тис. тонн**

**Виробництво молока у 2013 році
в усіх категоріях господарств, тис. тонн**

При забезпеченні внутрішніх потреб власною продукцією є відставання у фактичному споживанні від раціональної норми.

Домогосподарства області у 2013 році в середньому витрачали на харчування 2014,6 гривень на місяць, що становило 57,5 відсотка у структурі сукупних витрати. У країнах Європи питома вага витрат на харчування у загальних витратах домогосподарств знаходиться в межах 20-25 відсотків.

Завданням для області є забезпечення економічної складової продовольчої безпеки через підвищення рівня доходів населення, в першу чергу сільського.

В області створена і функціонує система інфраструктури аграрного ринку, яка представлена сільськогосподарськими обслуговуючими кооперативами, фірмовими магазинами, мережею торгових закладів системи облспоживспілки, оптово-роздрібними ринками, широкою мережею зерносховищ, картопле-, овоче-, фруктосховищ та виставками і ярмарками.

Діють 60 оптово-роздрібних сільськогосподарських ринків місцевого значення у містах обласного підпорядкування: Ковель, Володимир-Волинський, Нововолинськ та районних центрах, які суттєво впливають на збільшення реалізації сільськогосподарської продукції без посередників та зниження цін на ринку.

В 2014 році в усіх районах області, містах обласного підпорядкування та м.Луцьку було проведено 4556 сільськогосподарських ярмарків (включно торгівля сільгоспвиробників на ринках), з них виїзних 3334, реалізовано 30,5 тис. тонн сільськогосподарської продукції на загальну суму 228,1 млн. гривень.

В обласному центрі діє оптово-роздрібний ринок - торговий комплекс «Новий ринок» з продажу сільськогосподарської продукції, а також організовані і функціонують фермерські «Зелені ринки», на яких фермерські,

особисті селянські господарства та інші сільськогосподарські товаровиробники проводять торгівлю без сплати ринкового збору.

В області функціонує 40 сховищ, з них 11 – картоплесховищ, 12 – овочесховищ, 10 – комбінованих сховищ та 7 – фруктосховищ. Загальна місткість сховищ 44,5 тис. тонн. Діє 20 основних зернових складів, загальна місткість яких складає 449,7 тис. тонн.

З метою круглорічного забезпечення постачання на ринки та роздрібні мережі сільськогосподарської продукції високої якості проводиться робота щодо підтримки розбудови мережі картопле-, овоче- та фруктосховищ. Протягом 2011 - 2014 років завершено будівництво за новітніми технологіями картоплесховища на 730 тонн ТзОВ «Родючість-Агро» Луцького, овочесховища потужністю 2500 тонн ФГ «Карпо-Агро» Володимир-Волинського та фруктосховища на 500 тонн ФГ «Сад» Іваничівського районів.

В області зареєстровано 35 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, з них 31 – багатофункціональний та 4 – заготівельно-збутових. Із загальної кількості кооперативів лише 17 функціонує, зокрема у Локачинському - 3, Горохівському, Рожищенському, Турійському – по 2 та по одному - у Володимир-Волинському, Іваничівському, Камінь-Каширському, Ківерцівському, Ковельському, Луцькому, Старовижівському та Шацькому районах. Немає жодного функціонуючого кооперативу у Любешівському, Любомльському, Маневицькому та Ратнівському районах.

На підвищення поінформованості про новітні технології вирощування овочевих, плодово-ягідних культур, вирощування грибів, розведення риби, садівництва; конкурентоспроможності жителів сільської місцевості; допомоги у правильній організації та веденні особистого селянського господарства; започаткування власної справи спрямований освітній проект „Зимова агрошкола”, започаткований в області у 2008 році. За 6 сезонів проведено близько 500 семінарів, тренінгів, інших видів навчальних занять, якими охоплено біля 7 тис. осіб. У результаті 340 учасників розпочали підприємницьку діяльність у сфері сільського господарства, мисливства та лісового господарства. Передбачається розширення тематики занять „Зимової агрошколи” з питань переробки сільськогосподарської продукції, забезпечення її якості відповідно до європейських вимог, розвитку обслуговуючих кооперативів, сільського туризму тощо.

Проблемні питання

Потребують інвентаризації сільськогосподарські угіддя, в т.ч. рілля, що не задіяні у виробництві (облогує).

Невикористаний сільськогосподарський потенціал в галузі вирощування, зберігання овочів і фруктів та переробки картоплі.

Недостатньо використовуються можливості розширення сезонного впливу на сільськогосподарське виробництво. Доцільно активізувати перехід від традиційного сільського господарства до сучасного землеробства, наприклад, міжсезонне виробництво ранніх овочів і фруктів у теплицях на невеликих земельних ділянках.

Недостатня питома вага органічної продукції в структурі виробництва сільськогосподарської продукції в області.

Низька ефективність сільськогосподарського виробництва. Більшість продукції виробляється в господарствах населення з низькою продуктивністю праці та не відповідає міжнародним стандартам, що унеможливорює формування партій товару на експорт.

Незадовільний технічний стан інженерної інфраструктури меліоративних (осушувальних) систем.

Наявний диспаритет цін, що негативно впливає на стан платоспроможності сільськогосподарських підприємств та селян.

Недосконалий діючий порядок державної реєстрації договорів оренди землі. Неврегульованість окремих питань передачі в оренду земельних ділянок сільськогосподарського призначення, а також потребує спрощення процедура реєстрації договорів оренди.

Недостатність власних фінансових ресурсів виробників, а також відсутність можливості отримання кредитів і позик на прийнятних для виробників умовах.

Проблема збуту сільськогосподарської продукції: особисті селянські господарства обмежені в застосовуванні сучасних технологій вирощування продукції, її зберігання, пакування та фасування, що унеможливорює формування однорідних товарних партій продукції та вихід на організований ринок сільськогосподарської продукції.

Низький рівень професійної кваліфікації сільського населення та низька інтегрованість до ринкового середовища.

Мала продуктивність худоби більшості господарств регіону.

Дефіцит плодів та яєць власного виробництва створює необхідність нарощування обсягів їх виробництва.

Цінові коливання на ринку цукру. Обмежений ринок збуту цукру. Для її вирішення важливим напрямом роботи є активізація пошуку альтернативних ринків збуту.

Використання цукрозамінників. Для вирішення проблеми неконтрольованого завезення цукрозамінників необхідна реалізація комплексу заходів щодо обмеження використання синтетичних цукрозамінників у виробництві харчових продуктів та збільшення обсягів виробництва натуральних цукрозамінників.

Недостатнє залучення інвестицій у розвиток сільських територій, особливо зони Полісся.

5.4 Інвестиційні ресурси.

Капітальні інвестиції (інвестиції в основний капітал, будівництво)

На Волині реалізуються заходи, спрямовані на формування сприятливого інвестиційного клімату та розвиток інфраструктури інвестиційної діяльності для забезпечення модернізації господарського комплексу регіону.

Загальна фінансово-економічна ситуація в країні супроводжується змінами у інтенсивності та структурі капітальних інвестицій. Якщо в області 1991-2000 роки були періодом постійного скорочення обсягів інвестицій в основний капітал, то починаючи з 2001 року спостерігалось підвищення інвестиційної активності, з її спадом у 2009, 2010 та 2013 роках.

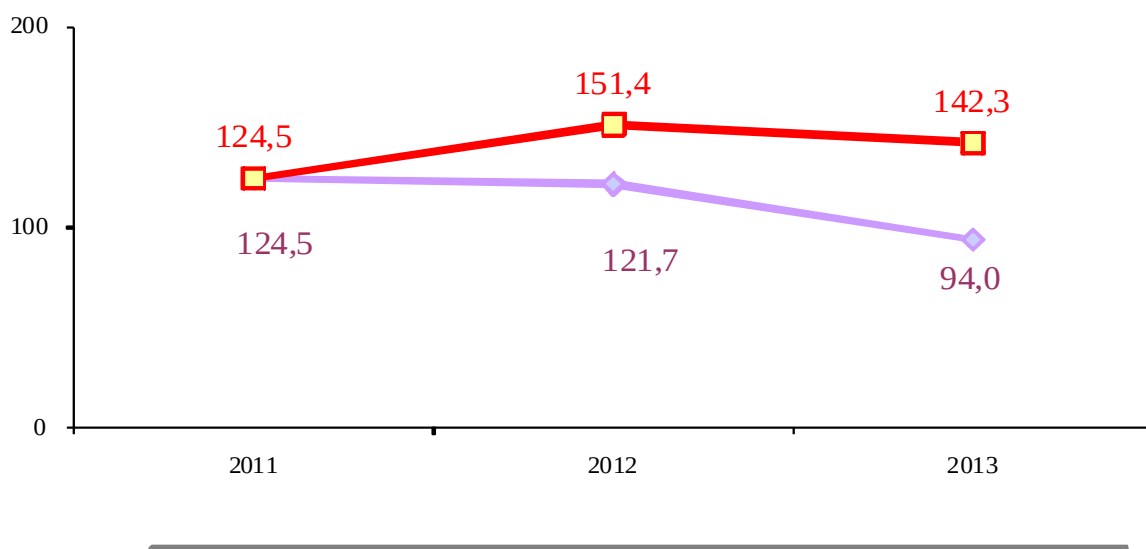
За 2013 рік у розвиток економіки області суб'єктами господарювання за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 3327,1 млн. грн. капітальних інвестицій, що у порівнянних цінах на 6,0 відсотків менше ніж у 2012 році (в Україні – на 11,1% менше).

За темпом освоєння інвестицій у 2013 році область серед регіонів України посіла 11 місце. Частка Волині у загальнодержавному обсязі капіталовкладень становила 1,2 відсотка.

Серед регіонів України за обсягом освоєння капітальних інвестицій Волинська область посідала 16 місце (Рівненська, Тернопільська і Житомирська – 19,20 і 21 місця відповідно).

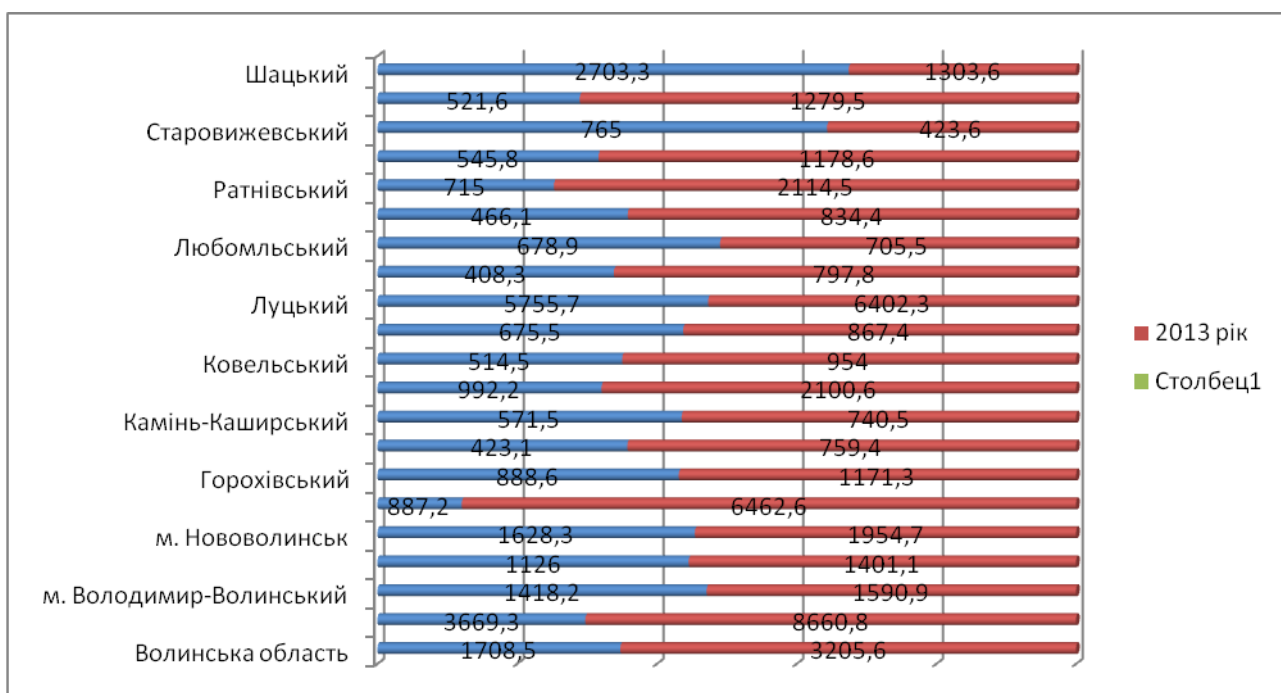
Найбільш активно освоювалися інвестиції суб'єктами господарювання м.Луцька та Луцького району, що в загальнообласному обсязі становило 67,2 відсотка.

Темпи капітальних інвестицій (у відсотках)

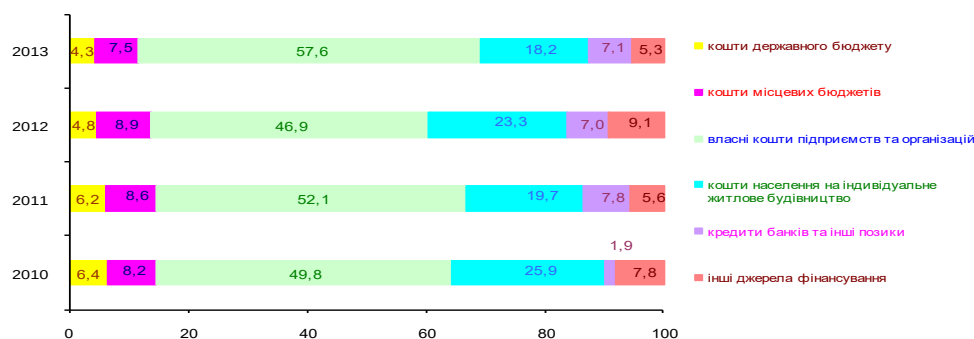
У розрахунку на одного жителя в середньому в області у 2013 році припадало 3205,6 грн. капітальних інвестицій (у 2010 році – 1708,5 грн., у 2011 році – 2489,5 грн., у 2012 році – 3139,5 грн.). Найбільший цей показник у м.Луцьку (8660,8 грн. у 2013 році), найменший – у Любешівському (408,3 грн. - у 2010 році) та Старовижівському районі (423,6 грн. – у 2013 році).

**Освоєння капітальних інвестицій
у містах і районах області у розрахунку на одну особу, грн.**

Одним з головних джерел інвестування, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких у 2013 році освоєно 57,6 відсотка загального обсягу. Понад 18 відсотків становили кошти населення на індивідуальне житлове будівництво. За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 11,8 відсотка інвестицій. Частка кредитів банків та інших позик складала 7,1 відсотка.

**Структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування,
у % до загального обсягу**

Найвагомішу частку (24,2%) капітальних інвестицій освоєно у будівництві. Проте проти попереднього року інвестиції цієї галузі зменшились на 10,5 відсотка.

Кожна п'ята гривня освоєна підприємствами промислових видів діяльності, їх обсяг зріс проти 2012 року на 9,5 відсотка. Це, в першу чергу зумовлено збільшенням (на 9,2%) інвестицій підприємствами переробної промисловості, які складають майже 81 відсоток від усіх інвестицій промисловості. На таку тенденцію вплинула діяльність підприємств з виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічної діяльності, з виробництва харчових продуктів, напоїв, машинобудування.

Капітальні інвестиції у житлові будівлі становили 21,3 відсотка від загального обсягу, що на 25,3 відсотка менше, ніж у 2012 році.

У 2013 році підприємства виконали будівельні роботи на суму 650,7 млн. гривень. Індекс будівельної продукції порівняно з попереднім роком становив 89,1 відсотка (у Рівненській області – 76,1%, Житомирській – 78,2%, Тернопільській – 92,3%). За індексом будівельної продукції Волинь посіла 13 місце в державі.

У 2014 році обсяг виконаних будівельних робіт склав 628,1 млн.грн., або 85,1% до 2013 року.

Будівельники м.Луцька та Луцького району виконали 79,6% усіх будівельних робіт.

Індекси обсягів виконаних будівельних робіт, у відсотках до попереднього року

	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Україна	93,4	84,2	51,8	94,6	111,0	86,0	85,5	85,1
Волинська область	102,4	79,2	36,1	93,7	123,2	88,3	89,1	78,3

За характером робіт традиційно переважали нове будівництво, реконструкція та технічне переозброєння (78,1%), решта – капітальний і поточний ремонт (17,0% і 4,9% відповідно).

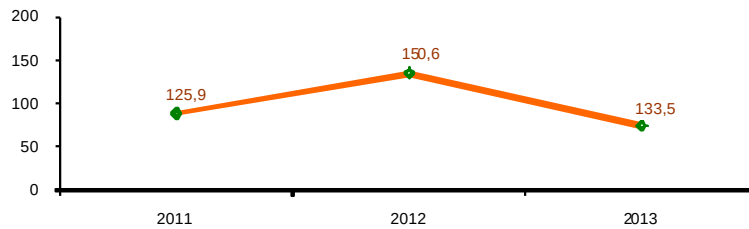
У 2013 році прийнято в експлуатацію 1779 квартир загальною площею 225,1 тис.м².

Прийняття в експлуатацію житла, кв.м загальної площі на 1000 населення

	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Україна	167	228	140	204	207	237	248
Волинська область	149	189	134	170	193	293	217
Житомирська область	144	190	69	157	127	137	138
Рівненська область	125	150	85	180	198	207	233
Тернопільська область	220	279	134	266	268	380	369

Капітальні інвестиції у житлові будівлі становили 709,8 млн.грн. (21,3% від загального обсягу), що на 25,3% менше, ніж у 2012 році.

Темпи інвестицій у житлове будівництво, у % до попереднього року

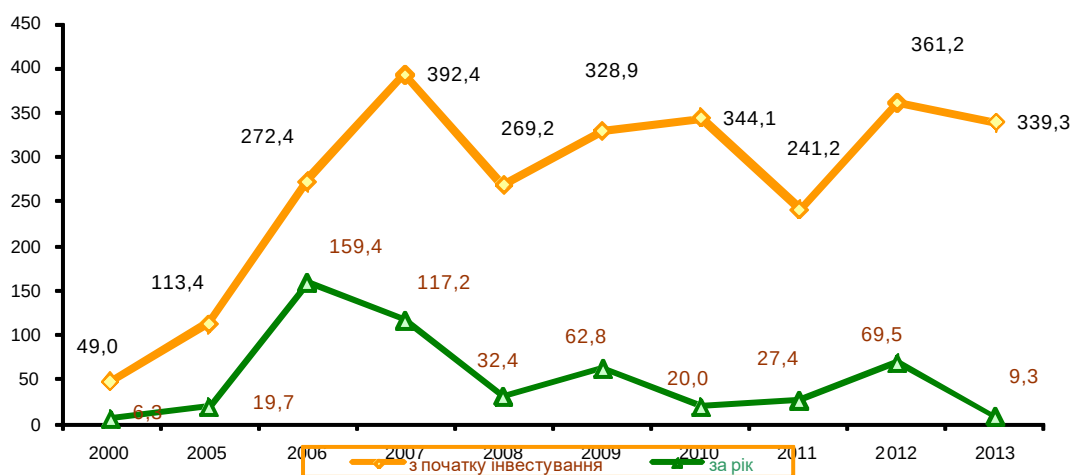
Іноземні інвестиції

Станом на 1 січня 2014 року загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в економіку області за весь період інвестування, становив 339,3 млн.дол.США, або в середньому по 326,9 дол. на одного жителя.

Частка області в загальному обсязі інвестицій в Україну становила 0,6 відсотка. За обсягом іноземних інвестицій Волинь посіла 17 місце в державі (Житомирська – 16, Рівненська – 18, Тернопільська – 27 місце).

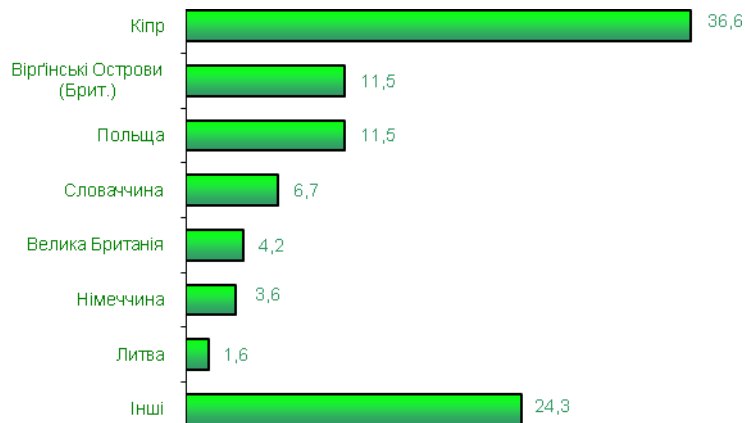
Найбільше за період інвестування вкладено у 2006 та 2007 роках (відповідно 159,4 млн.доларів США та 117,2 млн.доларів США).

Динаміка надходжень прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку Волині (млн.дол.США)

Вкладення здійснили партнери з 39 країн. Основними країнами-інвесторами економіки області є Кіпр – 124,2 млн. дол., Віргінські Острови (Брит.) – 39,1 млн. дол., Польща – 38,9 млн. дол., Словаччина – 22,6 млн. дол., Велика Британія – 14,4 млн. доларів. На ці країни припадає 70,5 відсотка загального обсягу прямих іноземних інвестицій.

**Структура прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу)
в економіці області за основними країнами-інвесторами
(на 1 січня 2014р., у % до підсумку)**

Більшість іноземного капіталу сконцентровано у м.Луцьку (164,0 млн. дол., або 48,3% всього іноземного капіталу). Значні обсяги інвестовано також у підприємства м.Нововолинська – 86,6 млн.дол. (25,5%), Ковельського – 37,8 млн. дол. (11,1%), Луцького – 21,2 млн. дол. (6,3%) районів. У вказані регіони спрямовано 91,2 відсотка всіх інвестицій.

Упродовж 2013 року в економіку Волині іноземними інвесторами вкладено 9,3 млн. дол. прямих інвестицій (акціонерного капіталу). З країн ЄС надійшло 9,0 млн. дол. (96,8% загального обсягу), з інших держав світу – 0,3 млн.дол. (3,2%).

У розрахунку на одного жителя області припадало 326,9 доларів США прямих іноземних інвестицій. Серед районів і міст області прослідковується нерівномірність у залученні іноземного капіталу. Від 1495,9 доларів у розрахунку на одного жителя у місті Нововолинську - до 0,5 долара на одного жителя у Рожищенському районі.

У підприємства промисловості внесено нерезидентами 62,5 відсотка загального обсягу прямих інвестицій.

У суб'єкти господарювання, що здійснюють діяльність у сфері інформації та телекомунікацій, вкладено 7,9 відсотка загального обсягу іноземних інвестицій, у підприємства оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,4 відсотка, у підприємства адміністративного та допоміжного обслуговування – 5,4 відсотка, у підприємства сільського, лісового та рибного господарства – 4,8 відсотка, у підприємства, що здійснюють операції з нерухомим майном – 4,1 відсотка.

Більшість іноземного капіталу сконцентровано у м.Луцьку (48,3% всього іноземного капіталу). Значні обсяги інвестовано також у підприємства м.Нововолинська (25,5 %), Ковельського (11,1 %) та Луцького (6,3 %) районів. У вказані регіони спрямовано 91,2 відсотка всіх інвестицій.

Упродовж 2013 року в економіку Волині іноземними інвесторами вкладено 9,3 млн. дол. прямих інвестицій. З країн ЄС надійшло 9 млн. дол., або 96,8 відсотка загального обсягу.

Спеціальний режим інвестиційної діяльності на території пріоритетного розвитку в області (м.Нововолинськ та селище Жовтнєве)

Спеціальний режим інвестиційної діяльності на території пріоритетного розвитку в області (м.Нововолинськ та селище Жовтнєве) (далі - ТПР) запроваджено з 1 січня 2000 року Указом Президента України від 27.06.99 № 730/99 (5 квітня 2001 року прийнято відповідний Закон України) з метою покращення соціально-економічної ситуації у шахтарському регіоні області шляхом активізації підприємницької діяльності, залучення інвестицій, створення нових робочих місць для працевлаштування гірників, вивільнених у процесі закриття шахт (у результаті відпрацювання запасів кам'яного вугілля 6 шахт із 10 перестали функціонувати, що призвело до скорочення більше 6 тисяч робочих місць).

Основні напрямки реалізації стратегічної програми розвитку ТПР на період 2007-2011 років (*затверджена Радою з питань ТПР у грудні 2006 року*) :

- створення сприятливих умов та гарантій для стратегічних інвесторів (*та тих інвесторів, що вже розпочали реалізацію інвестиційних проектів*), які вкладають свої інвестиційні кошти у розвиток виробництва на ТПР;
- розширення пріоритетних напрямків для інвестування;
- надання можливості інвесторам інвестувати у розвиток, перепрофілювання та організацію нових високоефективних виробництв на базі існуючих підприємств і об'єктів незавершеного виробництва;
- підвищення інвестиційної привабливості території пріоритетного розвитку.

Пріоритетні напрямки для інвестування у м. Нововолинську та селищі Жовтневому:

- створення нових та реконструкція діючих потужностей харчової, переробної та легкої промисловості;
- машинобудівна та деревообробна промисловість;
- охорона довкілля та розвиток соціальної інфраструктури.

З початку функціонування спеціального режиму зареєстровано 24 інвестиційних проекти загальною кошторисною вартістю 47 млн.дол.США.

У ході реалізації інвестиційних проектів створено понад 2400 нових робочих місць, залучено майже 42 млн.дол.США інвестицій, реалізовано продукції на суму понад 2,2 млрд. грн. (у т.ч. на експорт – на 92 млн грн.), до бюджетів усіх рівнів надійшло майже 200 млн. гривень.

Із числа діючих 10 проектів у 6 учасниками є іноземні інвестори, доля їх капіталу складає 40 відсотків (14,0 млн.дол.США).

Спостерігалась позитивна динаміка нарощування обсягів промислової продукції підприємствами – суб'єктами ТПР (*якщо у 2000 році було вироблено продукції на суму 4,7 млн.грн., то у 2011 році на суму майже 621 млн.грн.*) та їх частки у загальних обсягах виробництва міста Нововолинська та області (*питома вага ТПР у обсягах продукції м.Нововолинська у 2000 складала лише 4,8 відсотка, а у 2008 році – понад 60 відсотків*).

На ТПР освоєно виробництво таких нових видів продукції:

- велосипеди (ТОВ "Аркус-Ромет" Україна);
- масло-маргарин, кетчуп, білі соуси, рафінована дезодорована олія (ДП "Нововолинський олійно-жировий комбінат");
- косметична продукція (ТОВ "Скай");
- сучасне віконне виробництво (ТОВ «Алюглас»);
- виробництво меблів, плит, фурнітури для столярних виробів (ТОВ "Класік");
- ковбасні вироби, напівфабрикати з м'яса птиці та шкіри свинячої (ТОВ "СМП", "Полтрекс", «НМК»);
- виробництво рукавичок (ТОВ "ОКА");
- виробництво меблів (ТОВ "БРВ-Україна");
- виробництво гофротари (ТОВ "Волинська фабрика гофротари");
- виробництво ливарних виробів (ТОВ «Завод «Промлит»).

Діяльність ТПР позитивно вплинула на поліпшення рівня життя населення міста Нововолинська та селища Жовтнєве. Середньомісячна

заробітна плата на підприємствах - учасниках ТПР у 2008 році суттєво зросла і становила 1641 грн. (середня по місту Нововолинську – 1767 грн., по області – 1380 гривень).

З прийняттям Закону України від 25.03.05 № 2505 «Про внесення змін до Закону України про Державний бюджет на 2005 рік» та деяких інших законів» з 31 березня 2005 року для всіх суб'єктів ТПР були скасовані пільги, проте реалізацію інвестиційних проектів суб'єкти підприємницької діяльності не припинили. Термін дії договорів на їх реалізацію на ТПР завершилися.

На даний час питання відновлення пільгового оподаткування залишається актуальним у зв'язку із плановим закриттям шахт № 1 та № 9, на яких працює більше 2 тис. шахтарів, та недобудовою шахти №10 «Нововолинська».

Створення індустріальних парків

Створення індустріального парку, як промислово-виробничої інфраструктури, дозволить значно полегшити доступ інвесторів до ринку на обраних територіях, визначити основні необхідні інструменти, що можуть застосовуватися державою для підтримки найперспективніших галузей, та відпрацювати робочу схему планування, створення та управління індустріальними парками в Україні.

Розвиток індустріальних парків дозволяє економічно, екологічно та естетично структурувати населені пункти, «очистивши» міста від промислового виробництва. Концентрація промислового виробництва на обмежених площах за межами житлових, історико-культурних та рекреаційних територій не лише робить економіку громади більш ефективною через зниження транзакційних витрат, але й дозволяє покращити якість життя та екологічний стан у відповідному населеному пункті.

Висновок

Найбільш інвестиційно привабливими залишаються підприємства міст Луцька, Нововолинська, а також Ковельського і Луцького районів

Причинами низької конкурентоспроможності окремих територій області є нерівномірність розміщення економічного потенціалу, нерозвиненість інфраструктури, структурні диспропорції попиту і пропозиції на ринку праці.

Пропозиції

Сприяння залученню інвестиційних ресурсів вітчизняних і міжнародних організацій до реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних сферах економіки області, у т.ч. для реалізації проектів модернізації житлово-комунальної інфраструктури (включно з проектами енергозбереження), будівництва нового (у т.ч. соціального) житла тощо.

Здійснення комплексу організаційно-правових, планувальних та інших дій щодо пошуку, відведення і встановлення в натурі (на місцевості) вільних від забудови, або забудованих земельних ділянок, призначених для створення індустріального парку відповідно до Закону України «Про індустріальні парки».

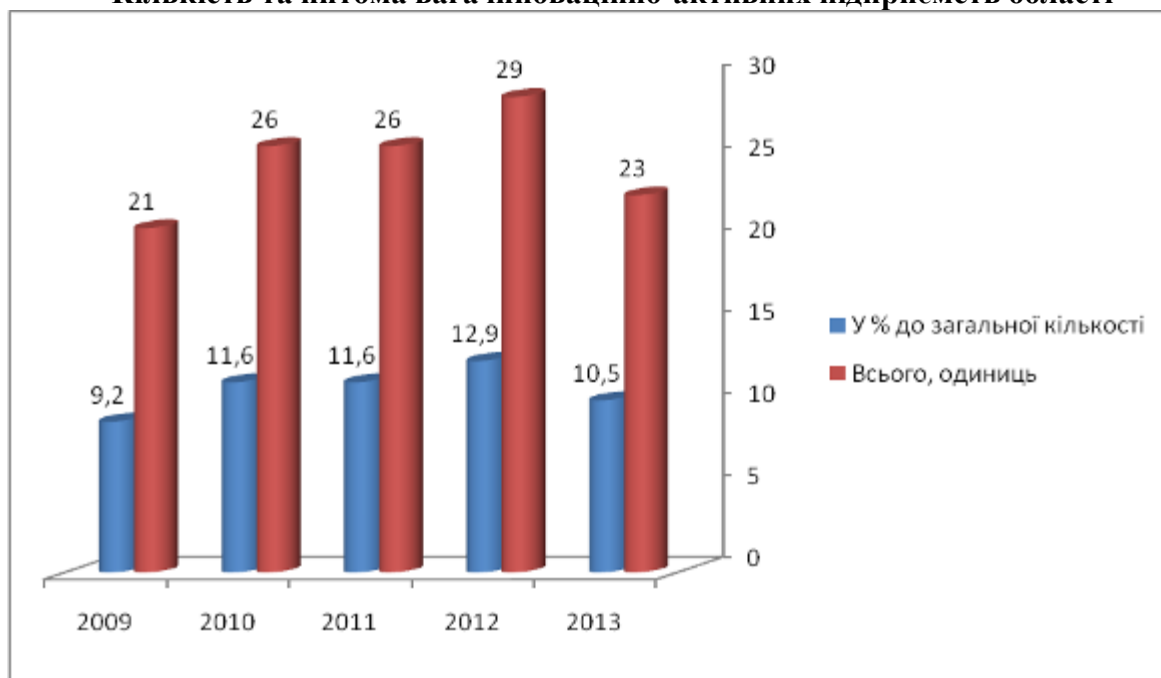
5.5 Інноваційна діяльність

Суттєвим важелем ефективного регіонального розвитку виступає інноваційна діяльність підприємств, що сприяє розширенню асортименту, випуску оновленої конкурентоспроможної продукції.

Протягом останніх п'яти років питома вага інноваційно-активних промислових підприємств в області коливається на рівні 9-13 відсотків, в Україні – на рівні 13-17 відсотків. Більше половини інноваційно-активних підприємств задіяні у виробництві харчових продуктів, виготовленні виробів з деревини, виробництві паперу та поліграфічній діяльності, машинобудуванні.

Досить різною була інноваційна діяльність промислових підприємств у адміністративно-територіальному розрізі. Із загальної кількості інноваційно-активних підприємств 47,8 відсотка розташовано у м.Луцьку, 17,4 - у Луцькому районі, 13 - Горохівському, 8,7 - у м.Нововолинську, по 4,3 відсотка - у Ковельському, Ратнівському та Рожищенському районах.

Кількість та питома вага інноваційно-активних підприємств області

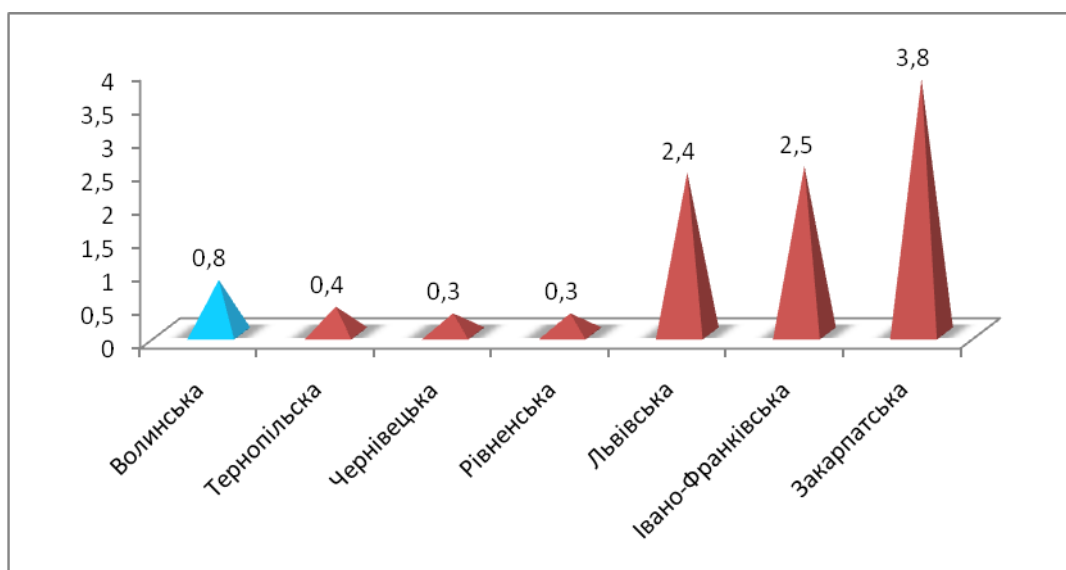

У 2013 році інноваційні роботи виконували 23 підприємств, або 10,5 відсотка від загальної кількості обстежуваних.

Основними напрямками інноваційної діяльності були розробка і впровадження нових виробничих процесів. Протягом року придбано нові технології з виробництва молочних продуктів, дитячого одягу, пластмасових меблів та інших транспортних засобів, впроваджено технологічні процеси для виробництва хліба та хлібобулочних виробів, молочних продуктів, паперових виробів, взуття, декоративної косметики, підшипників, пластмасових іграшок тощо.

Серед областей Західного регіону Волинь входить у четвірку за обсягами реалізації інноваційної продукції.

**Питома вага реалізації інноваційної продукції областей
Західного регіону в загальнодержавному обсязі за 2013 рік, %**

Впровадження технологічних інновацій дало змогу підприємствам оновити продукцію, підвищити її технічний рівень та конкурентоспроможність. Серед підприємств, які найбільш активно впроваджували інновації: товариства з обмеженою відповідальністю «Модерн-Експо», «Виробниче підприємство «Електросервіс». публічні акціонерні товариства «СКФ Україна», «Теремно-Хліб», «ВГП», ДП «Автоскладальний завод №1» АТ «АК «Богдан Моторс» та ПрАТ «Теріхем-Луцьк».

В області сформована база анкет інноваційних проектів та пропозицій. Вищезазначені анкети розміщені на офіційному сайті облдержадміністрації та сайті департаменту економічного розвитку і торгівлі «Волинь. Розвиток та інвестиції». Крім того, перелік вищезазначених анкет включений до презентаційного CD-диску «Волинь запрошує до співпраці», який розроблений українською, російською, польською та англійською мовами.

Висновок

Основними чинниками, що стримують розвиток інноваційної діяльності підприємств є:

недостатній рівень кооперації між підприємствами і науковими організаціями;

нерозвиненість інноваційної інфраструктури;

високий ступінь зносу основних фондів;

низька платоспроможність споживачів, що мають потребу у високотехнологічній продукції;

домінування галузей з низьким рівнем обробки сировини;

недостатній рівень комерціалізації науково-технічних розробок та передачі їх до сфери виробництва.

Для покращення інноваційного клімату, активізації винахідницької, раціоналізаторської та наукової діяльності необхідно зосередити зусилля усіх учасників цього процесу на наступних напрямках:

забезпечення розроблення та пріоритетного розвитку перспективних інноваційних проектів, які мають вирішальний вплив на ефективність та

конкурентоспроможність економіки; удосконалення механізмів надання пільгових кредитів банків на впровадження інноваційних проектів;

відновлення та розвиток наявного виробничо-технологічного і наукового потенціалу, формування міжрегіонального інноваційного ринку; наукоємного та інноваційного підприємництва;

законодавче врегулювання сфери інтелектуальної власності з метою її комерціалізації (*створення ринку інтелектуальної власності*);

постійне оновлення бази даних нових технологій, інноваційних проектів та пошук потенційних інвесторів;

розроблення механізму щодо надання пільг підприємствам, які впроваджують інноваційну продукцію та новітні технології.

При цьому стратегічно важливим кроком є залучення провідних регіональних вищих навчальних закладів освіти до надання послуг інформаційно-довідкового, освітнього та експертно-консалтингового характеру.

5.6. Розвиток малого та середнього підприємництва

На початок 2014 року в області функціонувало 5511 підприємств, у тому числі: 5188 малих підприємств (з них 4297 – це мікропідприємства), 312 середніх та 11 великих підприємств. Кількість малих підприємств становить 94,1 відсотка від загальної кількості підприємств області.

Кількість підприємств, одиниць

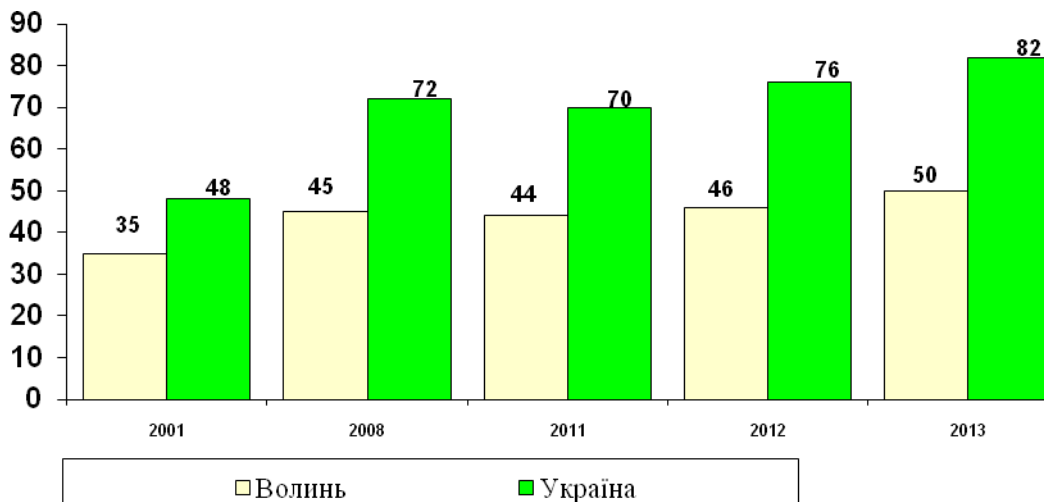
Підприємства/роки	2010	2011	2012	2013
Великі	7	10	12	11
Середні	368	359	349	312
Малі	4827	4527	4816	5188
у тому числі мікропідприємства	3873	3581	3865	4297

Спостерігається позитивна тенденція до збільшення кількості малих підприємств. Проти 2012 їх кількість збільшилась на 372 малих підприємства (або на 7,7 відсотка). Разом з тим, кількість середніх підприємств зменшилась на 8,3 відсотка (на 37 підприємств).

Із загальної кількості малих підприємств у промисловості зайнято 671 підприємство (12,9%), у сільському господарстві – 947 (18,3%), у будівництві – 408 (7,9%). Понад 56 відсотків малих підприємств працює у сфері торгівлі та послуг.

Станом на 01.01.2014 в області кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення становила 50 одиниць, що на 8,6 відсотка більше попереднього року (середній по Україні – 82, що на 7,9% більше попереднього року), в обласному центрі – 116. На районному рівні цей показник дуже різниться – від 14 до 75 одиниць.

**Кількість малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення,
на початок року, одиниць**

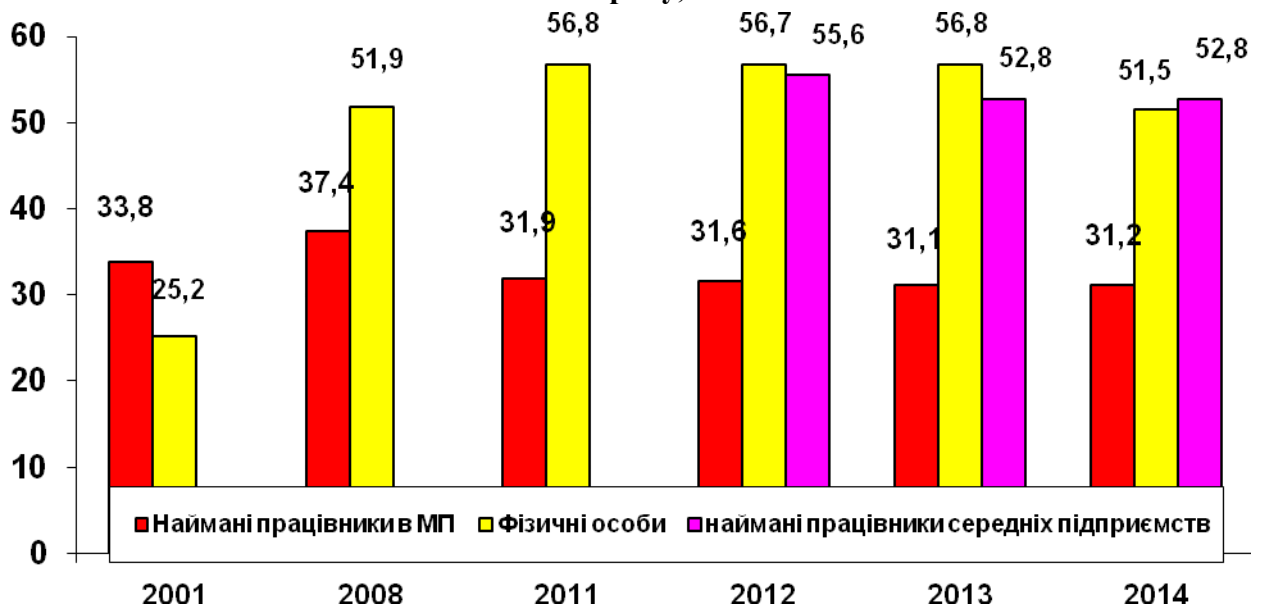

Спостерігалось зменшення кількості найманих працівників малих підприємств на 7,9 відсотка.

Всього у секторі малого і середнього підприємництва області зайнято близько 140 тис осіб, що становить майже 32 відсотки від економічно активного населення працездатного віку.

Станом на 1.10.2014 кількість фізичних осіб-підприємців, у порівнянні з відповідним періодом 2013 року, зменшилась на 9,5 відсотка і становила 51,5 тис. осіб, що зумовлено як спрощенням на законодавчому рівні механізмів виходу з бізнесу, так і загальними негативними тенденціями економічного розвитку. Фізичні особи-підприємці є найбільш уразливими до таких тенденцій.

**Кількість працівників у сфері малого і середнього бізнесу,
на початок року, тис. осіб**

Основні показники діяльності підприємств у 2013 році

Показники	Підприємства			
	великі	середні	малі	з малих - мікропідприємства
Кількість, одиниць	11	312	5188	4297
Питома вага у загальній кількості, у %	0,2	5,7	94,1	78
Обсяг реалізованої продукції, млн.грн.	25928,7	22082,5	8294,3	2701,1
Питома вага у загальних обсягах реалізації, у %	46,1	39,2	14,7	4,8

Відповідно до Регіональної програми підтримки підприємництва на 2013-2014 роки передбачені заходи з фінансової допомоги суб'єктам малого бізнесу - кошти на відшкодування відсоткових ставок за залученими кредитами. Однак, у зв'язку із складною процедурою реєстрації інвестиційних проектів у Державному реєстрі для отримання фінансової допомоги суб'єктів малого бізнесу, а також відсутністю кредитування банківськими установами суб'єктів малого та мікропідприємництва на реалізацію інвестиційних проектів, кошти на відшкодування відсоткових ставок за залученими кредитами не використовувалися.

Інфраструктура підприємництва

На виконання Закону України «Про адміністративні послуги» в області утворено мережу центрів надання адміністративних послуг – в 16 райдержадміністраціях та 4 містах обласного значення, а дозвільні центри стали їх складовою частиною. У цьому році центрами надання адміністративних послуг надано суб'єктам господарської діяльності та населенню області понад 80 тис. адміністративних послуг (з них 5,2 тис. дозвільних документів).

З метою застосування світових стандартів адміністрування податків в області утворено та діє 12 сервісних центрів обслуговування платників податків. Органи державної фіскальної служби поступово перетворюються з фіскального органу на сервісний.

В облдержадміністрації функціонує спеціалізований сайт «Прозорий контроль», роботу якого спрямовано на допомогу підприємцям: відкрита інформація про графіки перевірок допомагає правильно спланувати роботу підприємства, а органи державного нагляду і контролю, розробляючи графіки перевірок, координують свої наміри один з одним, не створюючи тиску на бізнес.

З метою розвитку партнерства влади і бізнесу у вирішенні питань соціально-економічного розвитку утворена та функціонує Регіональна рада підприємців при обласній державній адміністрації. Здійснює діяльність Координаційна рада з питань розвитку підприємництва в області. Відповідні координаційні ради функціонують в усіх райдержадміністраціях, виконкомах міських (міст обласного значення) рад (усього – 21 координаційна рада). Напрацьовані ними актуальні питання ведення бізнесу враховуються при

прийнятті управлінських рішень та підготовці пропозицій центральним органам виконавчої влади.

Висновок

Загальні параметри малого підприємництва ще не повною мірою відповідають можливостям і потребам економіки області.

За кількістю малих підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення область все ще не досягає середнього показника по державі.

Не повною мірою використовуються наявні географічні, природні, трудові ресурси і переваги регіону для розвитку малого бізнесу.

Відсутні дешеві банківські кредити для суб'єктів малого і середнього підприємництва.

Недостатнє запровадження стимулюючих факторів для активного впровадження суб'єктами малого і середнього підприємництва передових технологій та інноваційного виробництва, виробництва конкурентоспроможної продукції і послуг.

Наявні мережа центрів надання адміністративних послуг та їх складової частини - дозвільних центрів, центрів обслуговування платників податків, веб-ресурси для інформації про графіки перевірок контролюючими органами.

Налагоджена співпраця бізнесу та влади через діяльність координаційних рад підприємців.

Пропозиції

Необхідність впровадження стимулюючих інструментів для суб'єктів малого і середнього підприємництва для реалізації ними інвестиційних бізнес-проектів у сфері переробки сільськогосподарської продукції.

Удосконалення системи кредитування малого бізнесу.

Поліпшення інвестиційного іміджу сфери бізнесу малих міст і районів області.

Продовження роботи зі створення в Україні та області передбачуваного, прозорого та економічно - обґрунтованого нормативно-правового поля у сфері підприємницької діяльності, реалізації спрощених механізмів отримання дозвільних документів та адміністративних послуг органів виконавчої влади.

5.7 Споживчий ринок

Ситуація на споживчому ринку є одним із важливих індикаторів економічного розвитку області. Станом на 1 січня 2014 року стаціонарна мережа роздрібної торгівлі, що належить підприємствам-юридичним особам, нараховувала 1125 магазинів (у т.ч. 38 універсамів, супермаркетів та гіпермаркетів) торговою площею 161,0 тис.кв.м та 335 напівстаціонарних об'єктів.

Більше половини магазинів здійснювали продаж непродовольчих товарів, а 556 одиниць (49,9 % від загальної кількості) – реалізовували товари продовольчої групи. За 2013 рік кількість продовольчих та непродовольчих магазинів зменшилась відповідно на 47 (на 7,8 %) та 14 одиниць (на 2,4%).

Мережа закладів ресторанного господарства налічувала 901 об'єкт (без урахування мережі підприємств-фізичних осіб) на 61,2 тис. місць. Протягом 2013 року загальна їх кількість скоротилась на 14 одиниць (на 1,5 %).

Майже 70 відсотків закладів ресторанного господарства становили їдальні та об'єкти постачання їжі. На початок 2014 року діяло також 166 кафе, 69 барів та 44 ресторани.

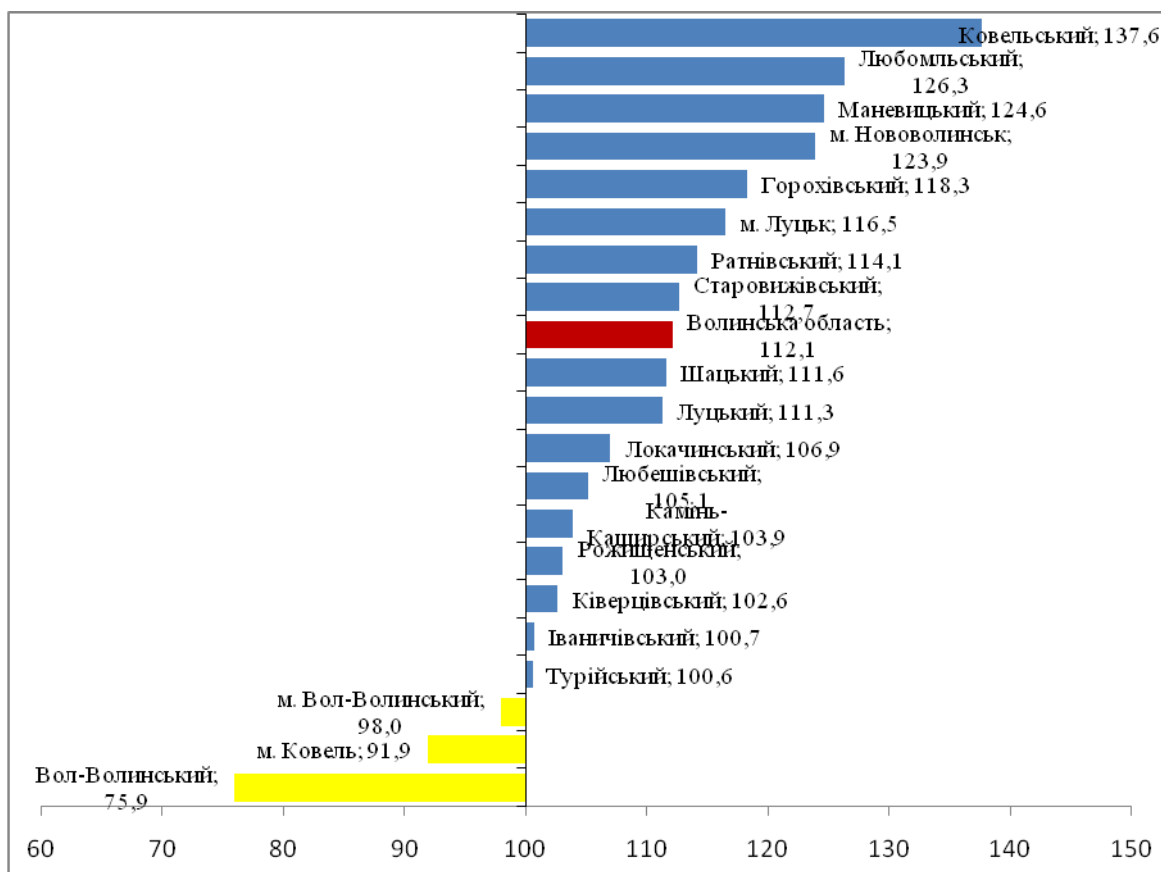
У задоволенні потреб населення товарами значне місце належить ринкам. На 1 січня 2014 року в області діяли 42 суб'єкти господарювання, у яких на балансі налічувалося 50 ринків. Найбільша кількість ринків зосереджена в обласному центрі (18), Ківерцівському районі (5), м. Володимирі-Волинському та Локачинському районі (по 4).

В структурі ринків за спеціалізацією 64 відсотки займали змішані ринки, 26 відсотків – непродовольчі та 10 відсотків – продовольчі. На ринках області налічувалося 19,8 тис. торгових місць. Загальна площа ринків залишилась на рівні 2012 року і становила 462,9 тис. кв. метрів.

На Волині реалізовано комплекс заходів щодо удосконалення функціонування ринків з продажу продовольчих і непродовольчих товарів, створення умов для продажу продукції селянських господарств та приватних сільгоспвиробників, зокрема з метою приведення діяльності ринків незалежно від форми власності до вимог нормативно-правових актів в області проведено обстеження та паспортизацію ринків.

Відбуваються позитивні зміни в розвитку матеріально-технічної бази закладів торгівлі, зокрема створюються роздрібні торговельні підприємства з впровадженням сучасних технологій європейських стандартів, а також вітчизняні торговельні мережі однієї торговельної марки.

Приріст (спад) обсягів роздрібногo товарообороту за 2013 рік в розрізі районів та міст (у відсотках до 2012 року)

Упродовж 2008 - 2013 років відслідковується тенденція зростання обороту роздрібної торгівлі. За 2013 рік роздрібний товарооборот становив 17,8 млрд. гривень і зріс проти рівня 2012 року на 12,1 відсотка. Всього за 2008 - 2013 роки оборот роздрібної торгівлі збільшився у 2 рази.

Найбільше зростання у 2013 році забезпечено у Ковельському, Любомльському, Маневицькому, Горохівському районах та у містах Нововолинську і Луцьку.

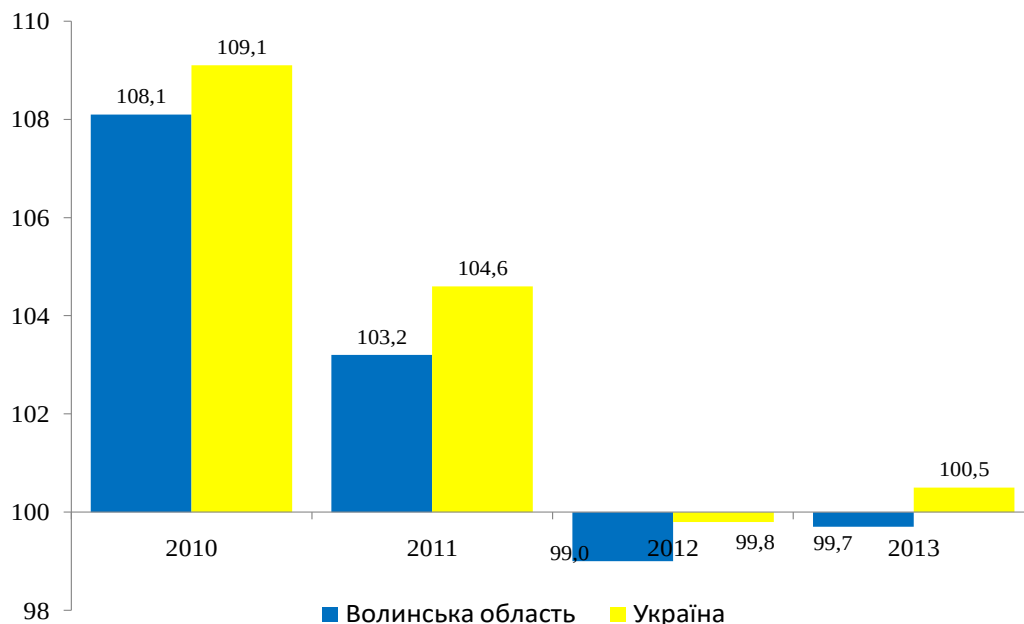
З метою задоволення потреб споживачів в області сформовано ефективну торговельну інфраструктуру. З початку інвестування станом на 01.01.2014 у сферу торгівлі вкладено 25,1 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій, що становить 7,4 відсотка загального їх обсягу.

В регіоні впроваджуються сучасні стандарти та підвищується якість торговельного обслуговування населення.

Динамічно розвивається фірмова торгівля, що сприяє здешевленню товарів та розвитку ринкових структур.

У 2010 - 2013 роках на споживчому ринку області спостерігалася низхідна цінова динаміка. Зокрема, якщо у 2010 році споживчі ціни в області зросли на 8,1 відсотка, то у 2011 році – на 3,2 відсотка (*по Україні – відповідно на 9,1 та 4,6 відсотка*). За підсумками 2012 - 2013 років в області спостерігалася зниження індексу споживчих цін - дефляція.

Динаміка індексу споживчих цін

Індекси споживчих цін серед західних регіонів України у 2010 - 2013 роках

(грудень до грудня попереднього року; відсотків)

	Рівненська область	Волинська область	Закарпатська область	Тернопільська область	Чернівецька область
2010 рік	108,3	108,1	108,5	108,5	108,2

2011 рік	103,4	103,2	103,0	103,7	102,4
2012 рік	98,9	99,0	98,8	98,9	98,8
2013 рік	99,3	99,7	99,7	99,2	99,9

За показником індексу споживчих цін у 2010 область займала третє місце серед регіонів України, 2011 році – п'яте, у 2012 та 2013 роках – дев'яте-одинадцяте місце.

Проблеми

Наявність в галузі невпорядкованих місць торгівлі та значного відсотка «тіньового» бізнесу.

Нерівномірне розміщення торговельних об'єктів в розрізі населених пунктів.

Недостатнє впровадження сучасних форм та методів торгівлі у сільській місцевості.

Надходження на споживчий ринок неякісних та фальсифікованих товарів, недосконалість системи контролю за якістю і безпекою продукції.

Недостатнє впровадження в стаціонарних підприємствах торгівлі та ресторанного господарства спеціальних платіжних засобів для проведення розрахунків за продані товари.

5.8 Зовнішньоекономічна діяльність

Важливою складовою економічного життя Волинської області є сфера міжнародної торгівлі. Зовнішньоекономічні операції здійснюються з майже 100 країнами світу. Кількість місцевих підприємств, які поставляють товари за кордон, перевищує 300, а тих, що ввозять продукцію з-за меж митної території нашої держави – 400.

У 2013 році зовнішньоторговельний оборот регіону склав понад 1,7 млрд. дол. США, що на 6 відсотків більше, ніж роком раніше та у 2,3 рази більше, ніж у 2009 році. Подібна тенденція спостерігається і в експорті, обсяги якого у 2013 році зросли на 4 відсотки у порівнянні з 2012 роком та майже подвоїлися у співставленні з 2009 роком. Для імпоротної діяльності характерні ще вищі темпи: ріст обсягів товарних надходжень з-за кордону у 2013 році становив 7,3 відсотка, а порівняно до 2009 року він збільшився у 2,5 рази.

Протягом останніх років відзначається значне збільшення від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі, рівень якого у 2013 році склав 460 млн.дол.США.

Обсяги зовнішньоторговельного обороту, експорту та імпорту у період з 2009 по 2013 роки подані нижче.

Обсяги зовнішньоторговельного обороту, експорту та імпорту
у період з 2009 по 2013 роки

(млн.дол.США)

Рік	2009	2010	2011	2012	2013
Зовнішньоторговельний оборот	746,7	1006,3	1706,0	1621,0	1717,8
Експорт	319,0	434,8	646,4	605,8	628,8
Імпорт	427,7	571,5	1059,6	1015,2	1089,0
Сальдо	-108,7	-136,7	-413,2	-409,4	-460,2

Перша десятка країн, основних торгових партнерів Волині, та обсяги реалізованих коопераційних угод з ними в останні 5 років наведені у наступній таблиці:

(млн.дол.США)

Рік	2009	2010	2011	2012	2013
Країна					
Німеччина	149,4	231,4	435,5	523,2	479,6
Польща	128,1	177,2	179,2	194,4	222,8
Російська Федерація	72,2	135,7	267,5	191,1	192,6
Білорусь	39,4	55,4	128,0	52,8	144,9
Угорщина	38,1	151,0	283,1	158,8	129,4
Франція	12,5	18,8	46,8	78,5	86,8
Італія	16,9	17,6	38,1	39,7	50,9
Казахстан	10,6	19,9	33,2	39,3	41,0
Словаччина	24,5	21,3	24,4	33,4	36,3
Румунія	5,3	2,3	13,4	15,0	26,5
Литва	45,6	10,9	50,1	19,8	24,5
Чехія	9,9	14,1	18,3	32,4	23,3
Австрія	78,3	9,2	11,4	17,3	22,2

В останні роки виразно спостерігається переорієнтація економіки регіону у сфері міжнародних торгових зв'язків. У результаті цього найважливішим торговим партнером Волині стала Німеччина та інші країни Європейського Союзу, частка яких у 2013 році склала 58 відсотків. Варто зазначити, що упродовж останніх років дещо зростає питома вага й держав СНД, передусім за рахунок істотного нарощування експортних поставок до Білорусі та Казахстану. Стабільно високими темпами розвиваються комерційні відносини з Російською Федерацією, яка є другим за величиною ринком збуту товарів з Волині.

Показники континентів, окремих економічних угруповань та країн у сукупному експорті з області приведені у нижченаведеній таблиці:

(частка у загальному обсязі, відсотків)

Рік	2009	2010	2011	2012	2013
Країна					
ЄС, у т.ч.	65,5	62,1	64,5	59,9	58,0
Австрія	1,3	1,5	1,1	1,7	2,4
Німеччина	30,9	30,3	36,4	36,1	30,9
Польща	11,5	10,2	7,0	7,0	10,9
Словаччина	3,7	2,3	1,7	1,9	1,9
Угорщина	9,9	10,0	11,9	7,0	6,0
Країни СНД, у т.ч.	27,9	34,9	33,8	38,8	40,0
Білорусь	4,1	4,0	3,3	4,7	6,6
Казахстан	3,3	4,6	5,1	6,5	6,5
Російська Федерація	18,0	24,1	23,0	23,5	23,5
Азія	3,7	2,5	1,1	1,1	1,4
Америка	0,8	0,4	0,4	0,1	0,2
Африка	2,1	0,1	0,2	0,1	0,4
Австралія	-	-	0,01	-	-

Європейський Союз є також і головним джерелом імпорتنих надходжень до регіону. На нього припадає майже 80 відсотків усіх товарів, придбаних за кордоном. Водночас, за останні два роки різко скоротилися поставки з країн СНД. Якщо у 2011 році звітти надходило близько чверті загального імпорту в область, то у 2013 році цей показник становив менше 14 відсотків.

Географія імпорту у період 2009-2013 років наведена нижче

(частка у загальному обсязі, відсотків)

Рік	2009	2010	2011	2012	2013
Країна					
ЄС, у т.ч.	78,2	76,5	72,5	85,6	78,0
<i>Італія</i>	2,7	1,8	2,6	3,2	4,0
<i>Німеччина</i>	11,9	17,4	18,9	30,0	26,2
<i>Польща</i>	21,3	23,3	12,6	15,0	14,2
<i>Угорщина</i>	1,5	18,8	19,4	11,5	8,4
<i>Франція</i>	1,1	2,2	4,0	7,5	7,7
Країни СНД, у т.ч.	9,6	12,1	22,3	7,3	13,8
<i>Білорусь</i>	6,1	6,7	10,1	2,4	9,5
<i>Російська Федерація</i>	3,4	5,4	11,2	4,8	4,1
Азія	8,0	3,5	3,6	4,6	5,2
Америка	-	7,3	1,1	1,7	1,5
Африка	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
Австралія	-	-	0,02	0,04	-

Структуру експорту формують електричне обладнання, механічні пристрої, деревина і вироби з неї, меблі, молочна продукція, зернові культури, пластмаси, полімерні матеріали, м'ясо та субпродукти.

Номенклатура основних статей імпорту включає засоби наземного транспорту, машини, обладнання та механізми, електротехнічні пристрої, полімерні матеріали, мінеральні продукти.

Протягом останніх років спостерігається активізація зовнішньої торгівлі послугами. У 2013 році їх було надано на суму 100 млн.дол.США, що у 2,5 раза більше, ніж у 2009 році.

Висновок. Зовнішньоекономічній діяльності Волинської області упродовж 2009-2013 років притаманний певний динамізм. Однак, її частка у зовнішній торгівлі України залишається незначною - 0,9 відсотка експорту та 1,3 відсотка імпорту. Це свідчить про недостатній рівень розвитку міжнародних економічних зв'язків, який є проявом периферійності та низької конкурентоспроможності регіону. У цьому контексті є пріоритетними і потребують вирішення завдання:

- підвищення ефективності використання експортного потенціалу, передусім через використання переваг преференційного режиму у торговельних взаєминах Україна – ЄС;

- диверсифікації ринків збуту для товарів місцевого виробництва шляхом їх активного просування до країн Близького Сходу, Перської затоки, північної Африки, Латинської Америки, Закавказзя, ін.;

- нарощування обсягів експорту послуг, передусім у туристичній та рекреаційних сферах.

5.9 Значення м.Луцька для регіону в економічному вимірі

Луцьк – обласний адміністративний центр Волинської області, займає площу понад 42 кв. кілометри. Із заходу на схід і з півночі на південь він розкинувся відповідно на 10 і 15 км. Кількість мешканців станом на 1 січня 2014 року становила 216 тис. чоловік.

Місто знаходиться на північному заході України, у 150 км від кордонів з Польщею та Білоруссю. 398 км першокласної траси міжнародного сполучення віддаляють Луцьк від столиці України – Києва.

Місто Луцьк має вигідне географічне положення: відстань до державного кордону з Республіками Польщею і Білорусією не перевищує відповідно 85 і 150 км; місто знаходиться на перехресті автомобільних доріг Луцьк-Ковель-Брест, Луцьк-Київ, Луцьк-Львів, Луцьк-Чернівці, Луцьк-Ягодин-Хелм, Луцьк-Люблін, а також залізниць Київ-Варшава, Київ-Берлін, Київ-Львів, Київ-Брест та інші.

Пріоритетними напрямками економічного і соціального розвитку міста Луцька є: подальше удосконалення механізмів управління ресурсами міста, забезпечення належного функціонування інженерної та транспортної інфраструктури, доступності широкого спектра соціальних послуг, дотримання високих екологічних стандартів та створення умов для стійкого економічного зростання на інноваційно-інвестиційній основі та залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій, та як результат виконання цих цілей - підвищення рівня життя і рівня добробуту громадян.

З метою виконання пріоритетних напрямків економічного і соціального розвитку міста Луцька, владою виконуються основні завдання:

- забезпечення нормального функціонування міста, підприємств державного, комунального та приватного секторів, бюджетних організацій, збереження позитивних тенденцій соціально-економічного зростання галузей і, як наслідок, виконання планових завдань щодо наповнення бюджету міста та повної реалізації цільових програм;

- забезпечення функціонування соціальної та гуманітарної сфери на рівні державних стандартів, створення відповідних умов для поліпшення функціонування закладів охорони здоров'я, освіти, культури та інших установ соціально-культурної сфери;

- збереження та створення нових робочих місць, сприяння працевлаштуванню молоді, підвищенню рівня заробітної плати;

- створення сприятливих умов для розвитку підприємницької діяльності;

- проведення відповідної роботи щодо залучення інвестицій в економіку міста шляхом створення сприятливого інвестиційного клімату, різноманітних презентацій, виставково-ярмаркових заходів як в Україні, так і за її межами;

- створення ефективної системи управління земельними ресурсами;

- стабільна робота та розвиток житлово-комунального господарства;

- створення умов для модернізації теплоенергетичного господарства міста з метою зниження споживання енергоносіїв;

- екологічне оздоровлення довкілля, недопущення погіршення якості життя населення;

- оновлення, модернізація та стабільна робота пасажирського транспорту міста;

- розширення та поглиблення зовнішніх зв'язків, реалізація спільних програм співпраці з містами-партнерами;
- підтримка, розвиток та сприяння створенню бюджетоутворюючих підприємств;
- збереження існуючої мережі закладів культурної спадщини, пам'яток архітектури та містобудування, формування туристично-рекреаційного комплексу міста;
- подальше впровадження енергозберігаючих заходів в усіх сферах господарювання з метою економії паливно-енергетичних ресурсів.

Реалізація пріоритетних завдань та заходів економічного і соціального розвитку міста дозволить покращити інвестиційну привабливість, створити умови для підвищення рівня конкурентних переваг та потенціалу міста і його території, та на цій основі досягти належних стандартів життя та доступності якісних послуг як для населення міста, так і Волинської області (регіону)в цілому.

Завдання і заходи фінансуватимуться за рахунок коштів бюджету міста, субвенцій з державного бюджету, коштів, залучених у рамках міжнародних проектів та грантів, прямих іноземних інвестицій та власних коштів суб'єктів господарювання.

6.ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНА СФЕРА

6.1. Доходи. Загальна характеристика.

Система місцевих бюджетів області включає 429 бюджетів, у тому числі 1 обласний, 4 бюджети міст обласного значення, 16 районних бюджетів, 7 бюджетів міст районного значення, 22 селищних бюджети та 379 сільських бюджетів. Найбільше місцевих бюджетів у Горохівському – 41, Камінь-Каширському та Маневицькому – по 33, Луцькому – 32 та Рожищенському – 31 районах.

Структура місцевих бюджетів області

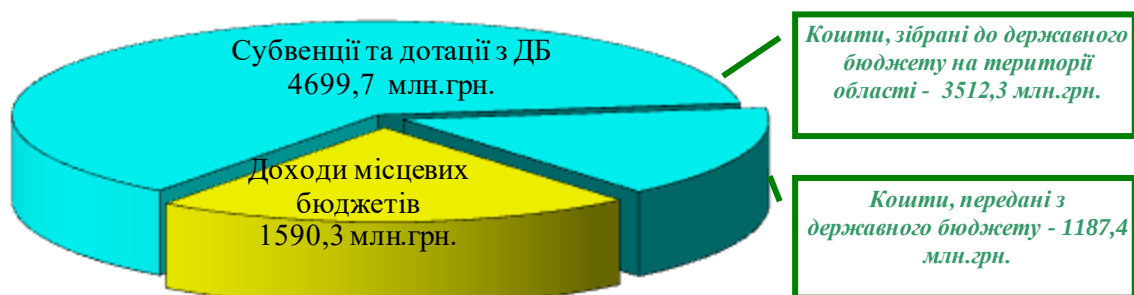
№ п/п	Назва адміністративно-територіальної одиниці	Всього	в тому числі по видах бюджетів:					
			Обласний бюджет	Міський (міст обласного значення)	Районний	Міст районного значення	Селищний	Сільський
1	м. Луцьк	1		1				
2	м. Вол.Волинський	1		1				
3	м. Ковель	1		1				
4	м. Нововолинськ	2		1			1	
5	Вол.Волинський р-н	22			1	1		20
6	Горохівський р-н	41			1	2	2	36
7	Іваничівський р-н	25			1		1	23
8	Кам.Каширський р-н	33			1	1		31
9	Ківерцівський р-н	28			1	1	2	24
10	Ковельський р-н	31			1		2	28
11	Локачинський р-н	21			1		1	19
12	Луцький р-н	32			1		2	29
13	Любешівський р-н	22			1		1	20
14	Любомльський р-н	25			1	1	1	22
15	Маневицький р-н	33			1		2	30
16	Ратнівський р-н	25			1		2	22
17	Рожищенський р-н	31			1	1	1	28

18	Старовижівський р-н	21			1		1	19
18	Турійський р-н	23			1		2	20
20	Шацький р-н	10			1		1	8
21	Обласний бюджет	1	1					
	Разом по зведеному бюджету	429	1	4	16	7	22	379

З 401 сільського та селищного бюджетів області більше 80 відсотків складають бюджети територіальних громад з чисельністю населення менше від 2-ох тисяч осіб. Розміщення області у поліській зоні, відповідна економічна орієнтація, низька чисельність і густина населення є тими чинниками, що у першу чергу впливають на забезпеченість фінансовими ресурсами видаткових повноважень органів місцевого самоврядування та самодостатність місцевих бюджетів.

Надходження до бюджетів усіх рівнів на території області займають у структурі зведеного бюджету України 1,1 відсотка. За період з 2011 по 2014 рік обсяг доходів, зібраних до зведеного державного бюджету України, збільшився на 1,3 млрд. грн., зокрема платежі до державного бюджету збільшилися на 33,3 відсотка, до місцевих бюджетів – на 34,8 відсотка. За 2014 рік до бюджетів усіх рівнів надійшло 5102,6 млн.грн. податків, зборів та інших обов'язкових платежів. До державного бюджету мобілізовано 3512,3 млн.грн., а субвенцій і дотацій область отримала в сумі 4699,7 млн.гривень. Обсяг переданих для області трансфертів на 1187,4 млн.грн. перевищує фінансовий ресурс, зібраний на території області до державного бюджету.

Доходи місцевих бюджетів Волинської області за 2014 рік (з трансфертами з державного бюджету)

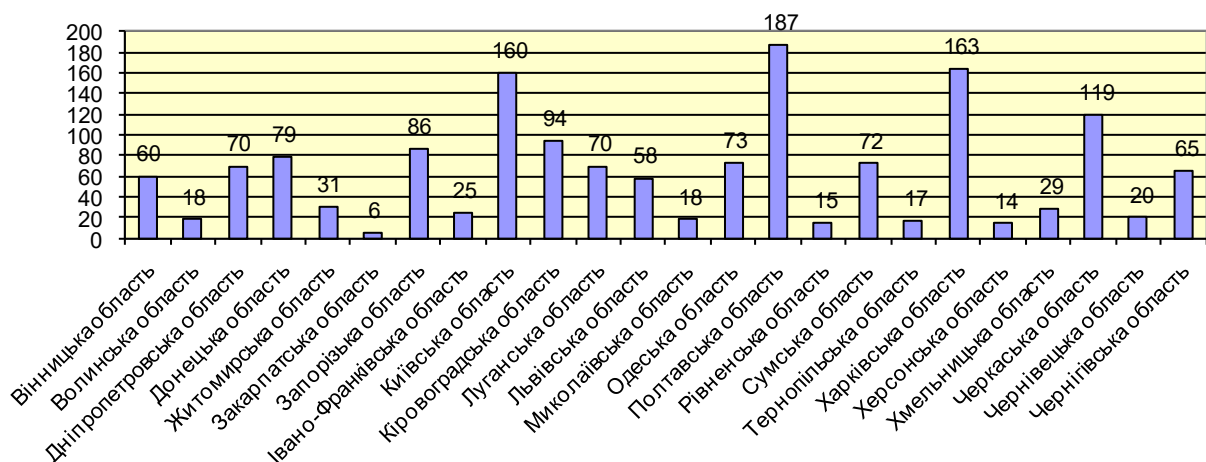

*Довідково: Кошти, які Волинська область збирала до зведеного бюджету України за 2014 рік - 5102,6 млн.грн., у т.ч. :
державний бюджет - 3512,3 млн.грн.;
місцевий бюджет - 1590,3 млн.гривень.*

За рахунок міжбюджетних трансфертів з державного бюджету у 2014 році сформовано більше 76 відсотків доходів місцевих бюджетів області. Динаміка міжбюджетних трансфертів щорічно випереджає зростання власної доходної бази. З 2010 по 2014 рік частка трансфертів у доходах області зросла на 7,8 відсоткових пункти, а їх обсяг у 2,5 рази.

Висока залежність місцевих бюджетів від трансфертів з державного бюджету та, відповідно, залежність у здійсненні регіональної політики від прийнятих рішень на загальнодержавному рівні характерна і для інших областей України.

Кількість бюджетів територіальних громад в Україні, сформованих у 2014 році з передачею коштів до бюджетів вищого рівня

Разом з тим, за кількістю самодостатніх громад Волинь (18 громад у 2014 році) знаходиться значно нижче середнього рівня по Україні (у середньому по країні з передачею коштів до бюджетів вищого рівня формується близько 60 бюджетів в області). Такий показник характерний і для інших областей Західної України.

Змінами до Бюджетного кодексу України, прийнятими у грудні 2014 року, систему балансування доходів та витрат місцевих бюджетів у системі міжбюджетного регулювання буде замінено. З 2015 року ліквідовано поняття доходів і видатків, що враховуються, або не враховуються, при визначенні міжбюджетних трансфертів. Трансферти з державного бюджету надаватимуться лише для вирівнювання податкоспроможності територій залежно від рівня надходжень на одного жителя.

Міжбюджетні відносини передбачаються лише між державним бюджетом та обласними, районними, міськими (міст обласного значення) бюджетами та бюджетами об'єднань територіальних громад, що будуть створені в ході адміністративно-територіальної реформи. Здійснення витрат з бюджетів сіл, селищ та міст районного значення відбуватиметься виключно за рахунок доходів відповідних бюджетів.

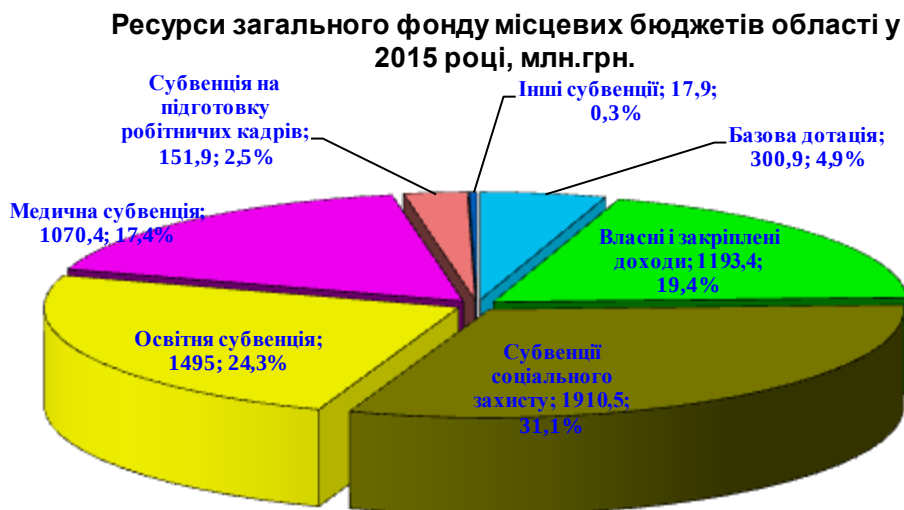
В області з реверсною дотацією до державного бюджету у 2015 році буде сформовано лише бюджет міста Луцька (сума передачі коштів 10,6 млн. гривень). Бюджет Луцького району у наступному році буде бездотаційним. Обласний бюджет та решта бюджетів районів і міст отримають з державного бюджету 300,9 млн. грн. базової дотації.

З обласних бюджетів України без базової дотації буде сформовано лише бюджети Донецької, Дніпропетровської, Запорізької, Полтавської та Харківської областей.

Разом з тим, значне зменшення дотації для місцевих бюджетів області не зумовлене аналогічним збільшенням спроможності місцевих бюджетів

внаслідок перерозподілу доходів між рівнями бюджетної системи. Змінами до бюджетного законодавства передбачається, що здійснення з місцевих бюджетів видатків на загальну і професійно-технічну освіту та охорону здоров'я буде відбуватись за рахунок цільових субвенцій з державного бюджету.

Таким чином, залежність місцевих бюджетів області від трансфертів з державного бюджету залишається значною. За рахунок міжбюджетних трансфертів у 2015 році з загального фонду місцевих бюджетів буде здійснено більше 80 відсотків усіх витрат.

Реформа міжбюджетних відносин передбачає зміни у розмежуванні між бюджетами основного джерела доходів місцевих бюджетів – податку на доходи фізичних осіб та зарахування його частини (60 відсотків по бюджету міста Києва та 25 відсотків по інших бюджетах) до державного бюджету.

У цілому, по місцевих бюджетах області в умовах дії нової редакції Бюджетного кодексу України втрати доходів за рахунок передачі 25 відсотків податку на доходи фізичних осіб до державного бюджету у 2015 році складуть 237,7 млн. грн., і компенсуються за рахунок збільшення доходів від:

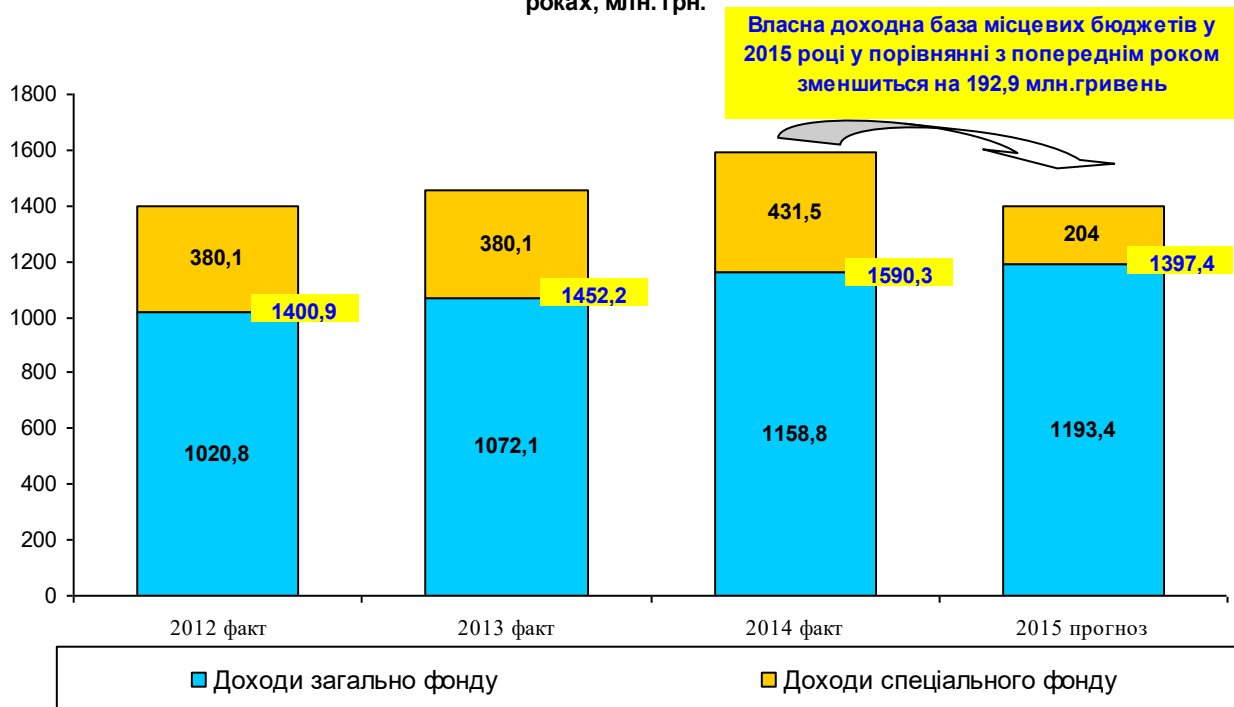
- передачі з державного бюджету плати за надання адміністративних послуг, державного мита на 34,2 млн. грн.;
- збільшення відсотка зарахування екологічного податку з 35 до 80% на 2,5 млн. грн.;
- запровадження з 2015 року акцизного податку з роздрібного продажу підакцизних товарів (*пиво, алкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукти*) за ставкою 5% вартості реалізованого товару на 117,2 млн. грн.;
- розширення з 2015 року бази оподаткування податку на нерухомість шляхом включення до оподаткування комерційного (нежитлового) майна – 4,5 млн.грн.;
- зарахування до обласних бюджетів 10 відсотків податку на прибуток приватних підприємств на 17,1 млн. гривень.

Разом з тим, місцеві бюджети області втратять 44,2 млн.грн. у зв'язку з скасуванням збору за першу реєстрацію транспортних засобів та включення

його бази оподаткування до акцизного податку, який зараховуватиметься до державного бюджету.

У цілому доходи без урахування міжбюджетних трансфертів місцевих бюджетів області у 2015 році оцінюються у 1,4 млрд. грн., що на 12,1 відсотка менше, ніж фактично надійшло за попередній рік.

Власні та закріплені доходи місцевих бюджетів Волинської області у 2012-2015 роках, млн. грн.

Власні та закріплені доходи місцевих бюджетів області на 1 жителя щороку зростають. У 2014 році цей показник складає 1112,9 грн., що на 83,3 грн. більше від фактичного показника попереднього року та на 323 грн. – порівняно з 2010 роком.

Разом з тим, відносна податкоспроможність територій області за три останні роки є вищою від середньоукраїнського показника лише в Луцькому та Іваничівському районах і складає відповідно 1,5 та 1,3. У місті Луцьку цей показник наближається до 1.

6.2. Доходи бюджету області у розрізі територій

За попередніми даними внаслідок реформи міжбюджетних відносин фінансові ресурси міських (міст обласного значення) бюджетів зросли на 248,9 млн.грн., або на 25,1 відсотка, районних бюджетів на 285,4, або на 19,1 відсотка.

Разом з тим, фінансові ресурси бюджетів міст районного значення зменшились на 40,4 відсотка – на 20,6 млн.грн., сільських і селищних бюджетів на 60,5 відсотка – на 211,9 млн.гривень.

Такий перерозподіл ресурсів на районному рівні зумовлений, у першу чергу, через зарахування до районних бюджетів усієї суми податку на доходи фізичних осіб, яка належить для району (60 відсотків від суми надходжень) та у зв'язку з переглядом видатків бюджетів територіальних громад.

Власні доходи загального фонду бюджетів територіальних громад у 2015 році зменшились на 14,4 млн.грн., або на 8,8 відсотка. Разом з тим, по 188-ми

бюджетах територіальних громад власні доходи загального фонду до фактичного надходження у попередньому році зросли у цілому на 28,4 млн. гривень. Внаслідок передачі до загального фонду бюджету єдиного податку та запровадження акцизного податку з продажів самодостатність частини бюджетів громад зросла, що відобразилось і на рівні забезпеченості ресурсами утримання апаратів сільських рад.

У середньому доходи загального фонду по бюджетах сільських громад на одного жителя складають 209,6 гривень. Разом з тим, цей показник вищий від середнього по 165-ти сільських бюджетах. При цьому, у 23-х сільських бюджетах області доходи на жителя складають від 500 до 1333,9 гривень. У зв'язку з введенням акцизного податку з роздрібного продажу підакцизних товарів, одним з об'єктів оподаткування якого є продаж через роздрібну мережу нафтопродуктів.

Без трансфертів з державного бюджету розподіл доходів за 2011 – 2015 роки відображено у таблиці і показує зростання у 2015 році частини власних доходів зведених бюджетів районів і міста Луцька, незначний ріст надходжень у містах обласного значення і значне скорочення по обласному бюджету.

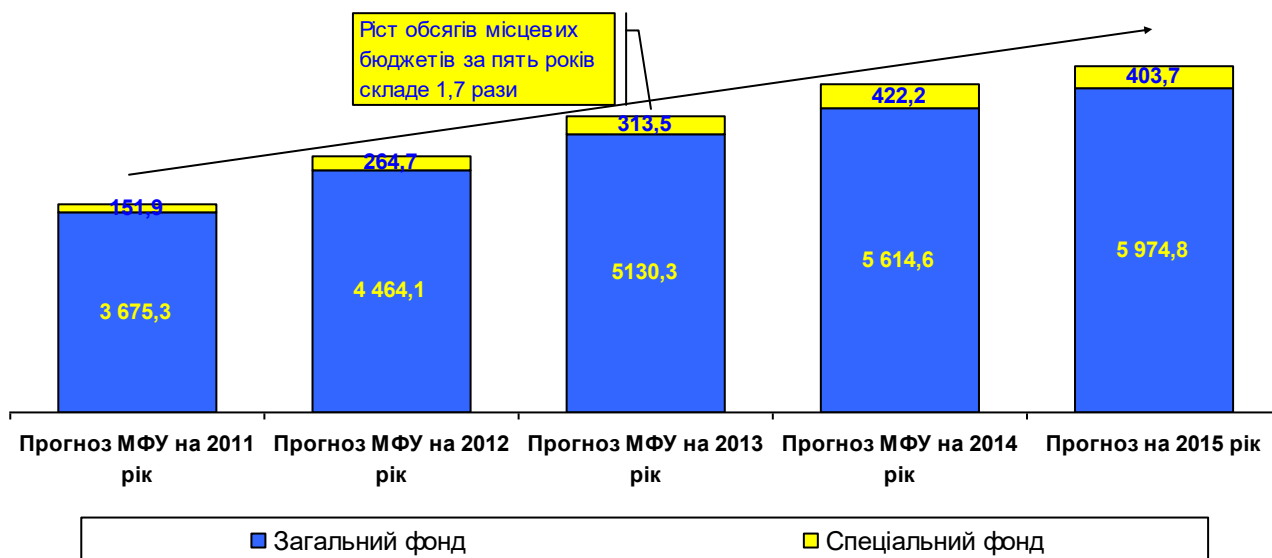
**Структура доходів бюджету області
за 2011-2015 роки (у розрізі територій)**

Назва бюджетів	К-сть бюджетів	Фактично надійшло (млн.грн.):				Прогноз 2015 року	Питома вага, %:	
		за 2011 рік	за 2012 рік	за 2013 рік	за 2014 рік		2011 р.	2015 р.
м. Луцьк	1	347,1	396,6	426,7	448,1	425,7	29,4	30,4
Міста обласного значення (без м.Луцька)	3	178,9	206,5	210,9	239,6	217,9	15,2	15,6
Зведені бюджети районів	16	370,2	476	463,5	534,9	478,8	31,3	34,3
Обласний	1	284,9	321,8	351,1	367,7	275	24,1	19,7
Всього по області	21	1181,1	1400,9	1452,2	1590,3	1397,4	100	100

За період 2011 – 2014 рр. структура доходів за видами доходів місцевих бюджетів залишалась практично незмінною. У 2015 році 25 відсотків податку на доходи фізичних осіб зараховується до державного бюджету і його частка в загальному обсязі доходів зменшилась і становить 51 відсоток проти 61% у 2014 році. Майже 13 відсотків займають власні надходження бюджетних установ, 8,7 відсотка припадає на плату за землю і 8 відсотків на єдиний податок.

6.3. Видатки бюджету Волинської області

Видатки місцевих бюджетів області характеризуються постійною та стійкою тенденцією до зростання. У 2015 році їх обсяг складе майже 6,4 млрд. гривень, що на 5,7 відсотка більше від попереднього року. За останні п'ять років обсяг видаткової частини місцевих бюджетів майже подвоївся.

У загальній структурі витрат місцевих бюджетів на протязі останніх років більше 50 відсотків складають витрати з утримання соціально-культурної сфери області, ще близько 30 відсотків витрати на реалізацію державних програм соціального захисту, що передаються місцевим бюджетам області у вигляді цільових субвенцій з державного бюджету.

Виконання місцевих бюджетів області за видатками у 2010-2014 роках характеризується відсутністю на кінець бюджетного періоду заборгованості із заробітної плати працівників бюджетної сфери, що свідчить про доволі високий рівень фінансової дисципліни в області.

Місцеві бюджети області у середньостроковій перспективі мають яскраво виражену соціальну спрямованість. Витрати на оплату праці працівників бюджетних установ, оплату енергоносіїв та реалізацію державних програм соціального захисту, що передаються місцевим бюджетам області у вигляді цільових субвенцій з державного бюджету, є найвагомими статтями витрат місцевих бюджетів. На ці видатки спрямовується близько 80 відсотків усіх фінансових ресурсів місцевих бюджетів. У 2015 році на ці витрати спрямовано близько 5,1 млрд. грн., тоді як на витрати з утримання соціально-культурної сфери та реалізацію місцевих програм лише близько 1,1 млрд. грн., на витрати розвитку – 0,2 млрд. гривень.

Відсутність належних фінансових можливостей місцевих бюджетів області та недосконала система міжбюджетного вирівнювання є основною причиною недостатньої інвестиційної складової місцевих бюджетів.

6.4. Бюджет розвитку

Бюджет розвитку є вагомим фінансовим показником забезпечення розвитку області. Надходження бюджету розвитку місцевих бюджетів збільшилися з 49,1 млн. грн. у 2011 році до 133,4 млн. грн. у 2014 році, а його частка у доходах місцевих бюджетів за цей період зросла удвічі. У 2015 році, у

зв'язку із зарахуванням єдиного податку до загального фонду місцевих бюджетів, джерелами надходжень до бюджету розвитку є кошти пайової участі у розвитку інфраструктури населених пунктів та від продажу землі і відчуження майна, за рахунок яких місцеві бюджети отримують 17,8 млн. гривень.

Разом з тим, за рахунок збільшення надходжень доходів до загального фонду у 2015 році органами місцевого самоврядування до бюджету розвитку спрямовано 185 млн.грн., що у 2,8 рази більше, ніж при затвердженні місцевих бюджетів на 2014 рік. У цілому видатки бюджету розвитку у 2015 році складуть 202,8 млн. грн., що на 15,6 відсотка більше, ніж при затвердженні бюджету на 2014 рік.

6.5. Формування інвестиційної складової місцевих бюджетів за рахунок субвенцій з державного бюджету

Незважаючи на зростання обсягу доходів бюджету розвитку його частка в інвестиційній складовій місцевих бюджетів є недостатньою. У 2013 році капітальні видатки місцевих бюджетів області склали у цілому 324,8 млн.гривень, з яких лише трохи більше третини проведено за рахунок коштів доходів бюджету розвитку.

Значна частина інвестицій в розвиток комунальної інфраструктури здійснюється за рахунок цільових субвенцій з державного бюджету.

У 2013 році з державного бюджету до місцевих бюджетів області надійшло 75970,5 млн. грн. для утримання і будівництва дорожньої інфраструктури, 16079,4 млн. грн. – на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку, 11198,6 тис. грн. – на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження. У 2014 році з державного бюджету до місцевих бюджетів області заплановано передати 94849,2 млн. грн. для утримання і будівництва дорожньої інфраструктури та 12115,7 млн. грн. – на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку.

Протягом 2012-2013 років в області освоєно 76 812,5 тис. грн. субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій.

Використання цієї субвенції у 2012 році дало можливість ввести в експлуатацію 3-5 поверхи центральної районної лікарні у смт Іваничі (13509,7 тис.грн.), дитячий садок комплексу школа з дитсадком в 55 мікрорайоні м.Луцька (19420,1 тис.грн.), другу чергу загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів наповнюваністю 356 учнів с. Карпилівка Ківерцівського району (7931,2 тис.грн.)

Крім цього, за рахунок цієї субвенції у Горохівському районі проведено капітальний ремонт загальноосвітньої школи І-ІІІ ступеня в с.Печихвости (939,7 тис.грн.), придбано та встановлено твердопаливні котли із пристроями для подачі палива, замінено тепломережу в Рожищенській центральній районній лікарні (877 тис.грн.), проведено капітальний ремонт ЗОШ І-ІІІ ст. с. Бобли Турійського району, та реалізовано багато інших соціально-важливих проектів.

Освоєння субвенції у 2013 році дозволило продовжити будівництво двоповерхового дитячого ясла-садка на 4 групи по вул. Незалежності, 47 в м. Ківерці (2115,3 тис. грн.), будівництво дитсадка на 150 місць по вул. Шапова в смт. Торчин Луцького району, проведено капітальний ремонт ДНЗ с. Козлів Локачинського району (798,7 тис. грн.), реконструкцію районного будинку культури по вул. Шковороди, 26 Шацького району (963,3 тис. гривень). Проведено будівельно-ремонтні роботи у 18-ти школах області, відремонтовано 10 дитячих садків. Значну увагу приділено впровадженню енергозберігаючих технологій, зокрема, проведено капітальний ремонт котельні із заміною котлів з переобладнанням їх на альтернативні види палива Горохівської центральної районної лікарні (918,1 тис. грн.), проведено заміну котлів та тепломережі котельні Рожищенської ЦРЛ (877 тис. гривень).

Протягом 2013 року завершено та введено в експлуатацію об'єкти: капітальний ремонт блоку молодших класів та центрального входу Любешівського НВК, капітальний ремонт приміщень поліклініки Маневицької центральної районної лікарні, капітальний ремонт хірургічного відділення Луцької центральної районної лікарні, реконструкція вуличного освітлення в с. Буяни Луцького району.

У 2014 році з державного бюджету місцевим бюджетам області передбачено 12115,7 млн. грн. субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій. Асигнування субвенції спрямовуються на 19 об'єктів для здійснення заходів з енергозбереження у частині заміщення споживання природного газу у сфері теплопостачання. Це дасть можливість модернізувати 10 котелень у закладах освіти, 3 – у закладах охорони здоров'я та 6 комунальних котелень міської теплоенергетики та скоротити споживання природного газу.

Основні висновки та проблемні питання

Внаслідок природних, демографічних і економічних особливостей області та значну централізацію фінансів у державі, забезпеченість фінансовими ресурсами видаткових повноважень органів місцевого самоврядування та самодостатність місцевих бюджетів, є недостатньою та нижчою, ніж у середньому по Україні. Місцеві бюджети області мають яскраво виражену соціальну спрямованість із спрямуванням лівової частки ресурсів на оплату праці працівників та утримання бюджетних установ. Як наслідок, вплив місцевих бюджетів області на соціально-економічний розвиток територій є обмеженим, а реалізація великих проєктів оновлення соціальної та іншої інфраструктури неможлива без залучення коштів державного бюджету чи інших небюджетних ресурсів. Разом з тим, враховуючи прикордонний статус, надходження до державного бюджету на території області на 80 відсотків покривають обсяг ресурсу, що передається з державного бюджету до місцевих у вигляді трансфертів.

Фінансово-бюджетна політика області на середньострокову перспективу має ґрунтуватись на вирішенні наступних проблемних питань:

- завершення реформи системи міжбюджетних відносин і місцевого самоврядування та створення на цій основі самодостатніх бюджетів місцевих

громад з достатнім фінансовим ресурсом для утримання соціально-культурної сфери та розвитку інфраструктури;

- збільшення надходжень до місцевих бюджетів внаслідок детінізації доходів фізичних осіб та підприємців, збільшення контролю з боку органів місцевого самоврядування за підприємницькою діяльністю у сфері лісозаготівлі, заготівлі грибів і ягід та за підприємницькою діяльністю у найприбутковіших сферах торгівлі і надання послуг;

- ефективне використання обмежених ресурсів місцевих бюджетів, їх концентрація на пріоритетних напрямках розвитку соціальної сфери та підтримки малого підприємництва, сільського господарства і туризму, унормування місцевих програм, які фінансуються з місцевих бюджетів;

- розширення державно-приватного партнерства, залучення коштів міжнародних грантів у рамках транскордонного співробітництва та державного бюджету на умовах співфінансування, об'єднання ресурсів громад для вирішення питань інфраструктурних проєктів;

- скорочення об'єктів незавершеного будівництва та збільшення фінансового ресурсу на впровадження енергозберігаючих заходів.

7. ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ НАСЕЛЕННЯ

Показники доходів населення, їх динаміка, структура доходів та витрат населення є базовими показниками, що характеризують рівень життя населення. Доходи населення є головним джерелом формування купівельної спроможності.

Структура доходів населення Волинської області у 2005 - 2013 роках

Стаття доходу	2005		2009		2010		2011		2012		2013	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Заробітна плата	2384	35,0	5070	33,4	6198	32,4	7254	32,1	8197	31,8	8506	32,2
Прибуток та змішаний дохід	1537	22,6	3137	20,7	3855	20,1	4724	20,9	5236	20,3	5409	20,5
Доходи від власності	123	1,8	393	2,6	1013	5,3	981	4,4	1015	3,9	951	3,6
Соціальні допомоги та інші одержані поточні трансфери	2764	40,6	6577	43,3	8071	42,2	9625	42,6	11293	44,0	11552	43,7
Всього доходи	6808	100	15177	100	19137	100	22584	100	25741	100	26418	100

Структура доходів населення області за останні 9 роки є незмінною: основними статтями доходів є заробітна плата та соціальна допомога і інші трансфери. При цьому, особливістю області є те, що питома вага державних соціальних допомогу структурі доходів перевищує частку заробітної плати.

При цьому частка заробітної плати у доходах зменшується, натомість частка соціальної допомоги зростає.

Тенденція переважання у структурі доходів населення частки соціальної допомоги та інших поточних трансферів, у порівнянні із часткою заробітної плати, характерна усім західним областям України.

Структура доходів населення у 2012 році в західних областях України

	Заробітна плата	Прибуток та змішаний дохід	Соціальні допомоги та інші одержані поточні трансфери	з них соціальні допомоги	Інші доходи
Волинська область	31,8	20,3	43,9	23,9	4,0
Закарпатська область	31,9	19,9	45,3	22,0	2,9
Івано-Франківська	29,4	22,5	44,9	21,5	3,2
Львівська область	38,0	16,5	40,9	20,8	4,6
Рівненська область	34,4	20,0	41,8	23,4	3,8
Тернопільська область	29,7	19,9	46,4	22,8	4,0
Хмельницька область	31,8	21,9	41,7	23,1	4,6
Чернівецька область	29,0	20,6	46,8	22,0	3,6
Україна	41,4	15,7	37,6	21,2	5,3

Упродовж останніх років завдяки вищим темпам зростання середньомісячної заробітної плати найманих працівників, у порівнянні із західними регіонами та і з середнім показником по Україні, область поліпшила свій рейтинг серед західних областей. Якщо у 2009 році за розміром середньомісячної заробітної плати область посідала передостаннє – 7 місце серед областей західного регіону України, то у 2013 році – 5 місце, випередивши Тернопільську, Закарпатську та Чернівецьку області.

Середньомісячна заробітна плата населення області за 2009–2013 роки зросла на 80,8 відсотка (по Україні – 71,3%). Якщо середньомісячна заробітна плата по області у 2009 році становила 74,9 відсотка у порівнянні з таким же показником по Україні, то у 2013 році – 79 відсотків.

Середньомісячна заробітна плата за 2013 рік становила 2580 грн. і зросла порівняно з рівнем 2012 року на 10,3 відсотка (по Україні приріст 7,9 %, серед західних областей дещо вищий темп лише у Рівненській області – 110,4%).

Середньомісячна заробітна плата в західних областях України, грн.

Регіон	2009	2010	2011	2012	2013	2013 у% до 2009
Волинська область	1427	1692	1994	2339	2580	180,8
Закарпатська область	1562	1846	2069	2351	2553	163,4
Івано-Франківська	1627	1927	2213	2539	2679	164,7
Львівська область	1667	1941	2244	2578	2789	167,4
Рівненська область	1614	1960	2211	2575	2844	176,2
Тернопільська область	1412	1659	1871	2185	2359	167,1
Хмельницька область	1521	1786	2075	2425	2641	173,6
Чернівецька область	1523	1772	1985	2329	2484	163,1

Україна	1906	2239	2633	3026	3265	171,3
----------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	--------------

Разом з тим, спостерігається значна диференціація за цим показником між районами області, містами обласного значення. У 2013 та 2012 роках співвідношення між максимальним та мінімальним рівнями середньомісячної заробітної плати на районному рівні становило 1,4 раза (2013 рік: 2745 грн. у Луцькому та 1928 у Турійському районах; 2012 рік: відповідно 2433 грн. та 1688 грн.); на рівні міст обласного значення – 1,5 раза у 2012 році та 1,4 – у 2013 (2012 рік: 3091 грн. у Нововолинську та 2046 грн. у Володимирі-Волинському, 2013 рік – відповідно 3413 та 2478 гривень).

Важливим показником для об'єктивної оцінки доходів населення є реальна заробітна плата, тобто номінальна заробітна плата, скорегована на індекс споживчих цін.

Темпи зростання індексу споживчих цін, номінальної та реальної заробітної плати

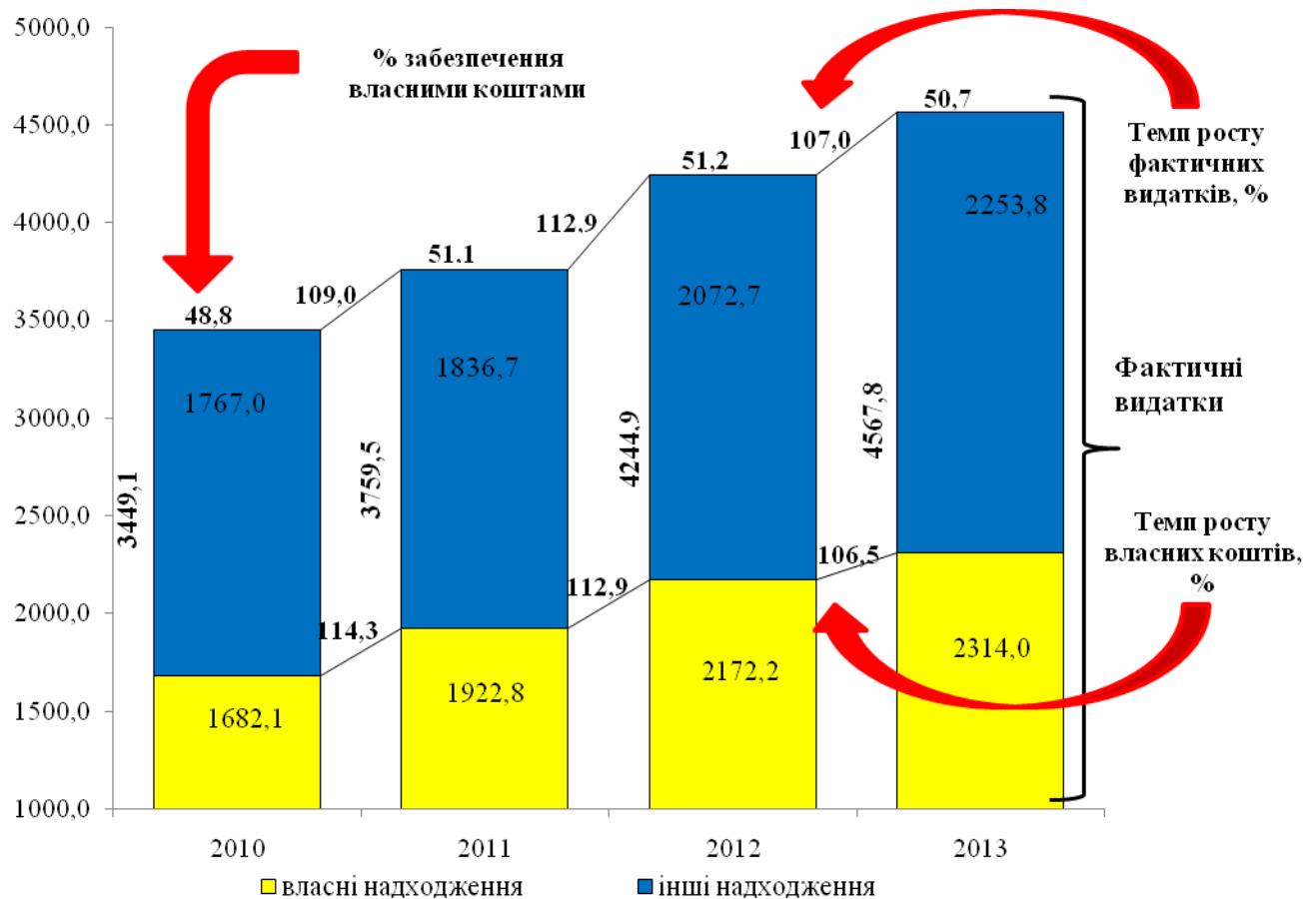
	2009	2010	2011	2012	2013
Темп зростання номінальної заробітної плати, %	103,4	118,6	117,8	117,3	110,3
Індекс реальної заробітної плати, %	91,3	114,5	110,2	108,3	111,0
Індекс споживчих цін, %	110,0	108,1	103,2	99,0	99,7

Протягом 2010 – 2011 років темпи зростання рівня споживчих цін в області були нижчими від темпів зростання доходів населення, а у 2012 – 2013 роках в області мали місце дефляційні процеси. Таким чином, реальна заробітна плата протягом 2010 – 2013 років зросла в 1,5 раза.

У структурі доходів населення області вагомую частину займає пенсійне забезпечення. Видатки на виплату пенсій та грошової допомоги у 2013 році становили 4567,8 млн. грн., що на 7,6 відсотка більше ніж у 2012 році.

З метою своєчасного фінансування виплати пенсій забезпечувався контроль за повнотою сплати обов'язкових платежів. До солідарної системи пенсійного страхування у 2013 році надійшло 2314 млн. грн., що на 6,5 відсотка більше ніж у 2012 році. Видаткова частина пенсійного бюджету області у 2013 році забезпечувалась власними коштами на 50,7 відсотка, 2012 – 51,2, 2011 – 51,1, 2010 – 48,8 відсотка.

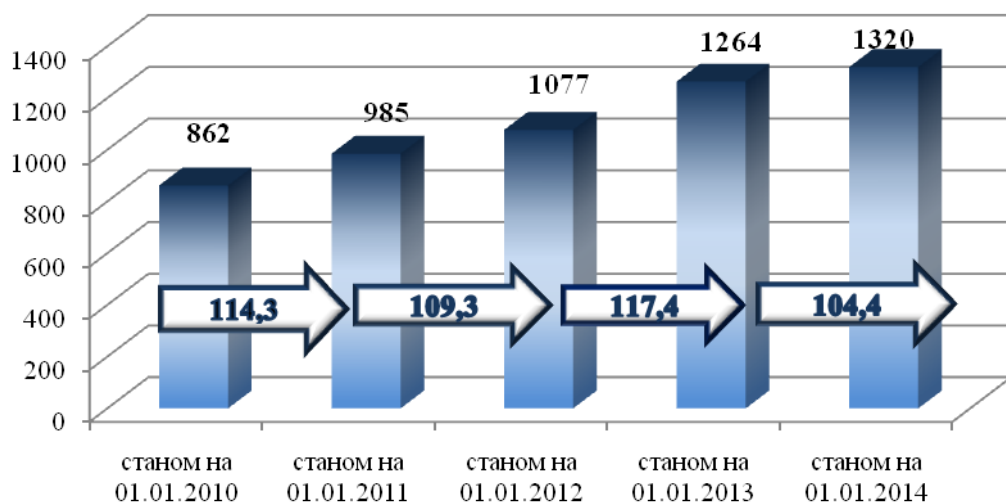
Аналіз надходження власних коштів та фактичних видатків на виплату пенсій та грошової допомоги, млн. грн.

Зростанню надходжень власних коштів Пенсійного фонду в значній мірі сприяло збільшення фонду оплати праці, на який нараховується єдиний соціальний внесок. Цьому сприяла робота, проведена в області щодо підвищення рівня заробітної плати, легалізації зайнятості.

Позитивна динаміка у надходженнях коштів до солідарної системи сприяла щорічному підвищенню рівня пенсійного забезпечення громадян області. Зокрема, станом на 01.01.2014 середній розмір пенсії по області становив 1320 грн., що на 4,4 відсотка більше ніж на 01.01.2013.

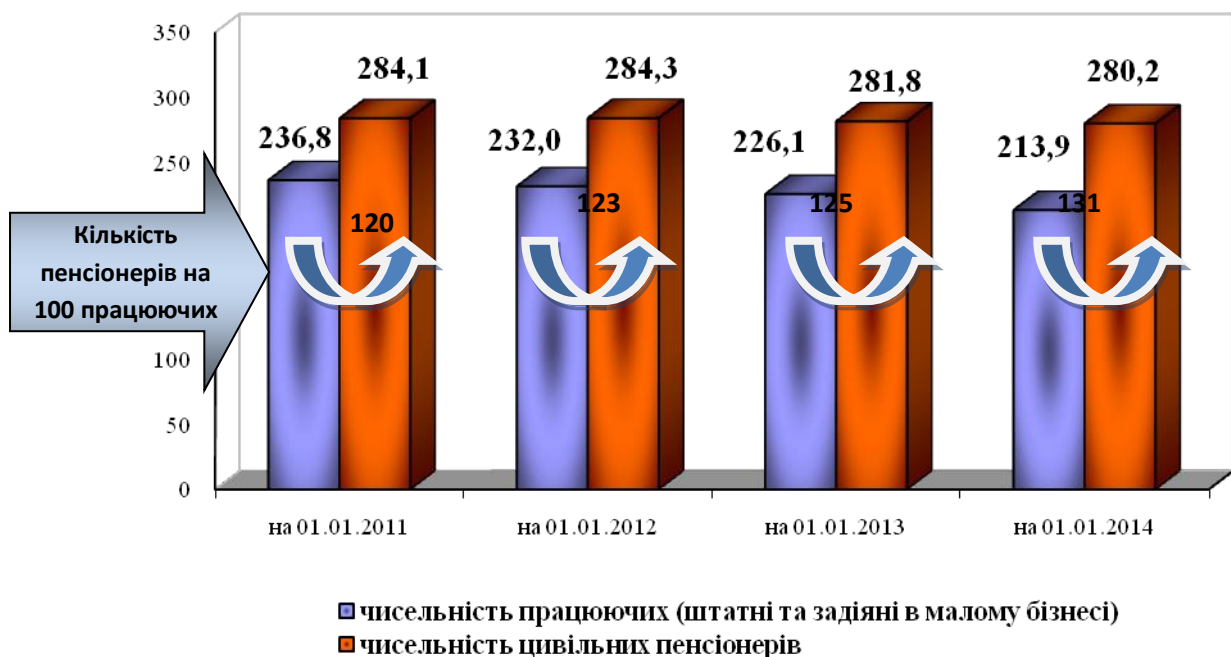
Динаміка середнього розміру пенсії, грн

Водночас, в області існує негативна динаміка чисельності працюючих, що в свою чергу впливає на розрахунки фонду оплати праці та відповідно на зобов'язання у сплаті страхових коштів. Протягом 2013 року середньооблікова чисельність штатних працівників зменшилась на 12,2 тис. осіб, 2012 – 2,4 тис. осіб, 2011 – на 5,1 тис. осіб.

Основними причинами зменшення чисельності працюючих є припинення діяльності підприємств, установ та організацій, скорочення обсягів виробництва, переведення на скорочений робочий тиждень або погодинна оплата праці, а також приєднання платника до центрального офісу в інших регіонах України.

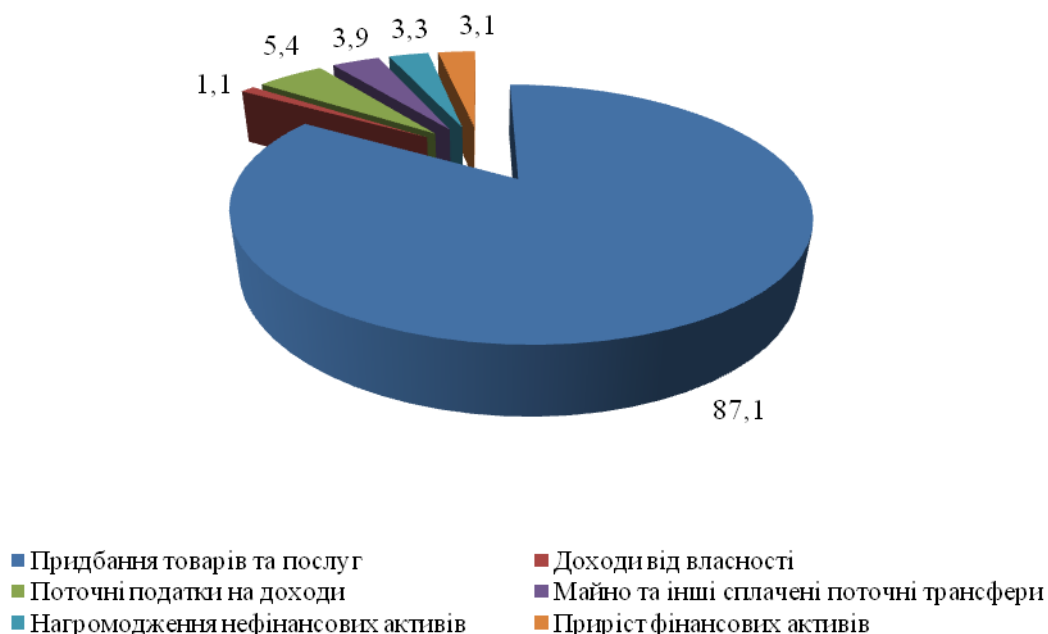
Динаміка чисельності працюючих та пенсіонерів (осіб) та їх співвідношення

У співвідношенні на 100 працюючих у 2010 році припадало 120 пенсіонерів, 2011 – 123, 2012 – 125 та 2013 – 131 пенсіонер.

За даними 2012 року понад 87 відсотків сукупних доходів населення області витрачає на придбання товарів та послуг, що говорить про низький рівень життя населення (*більше лише у Чернівецькій області - 88%*). На нагромадження фінансових та нефінансових активів припадає 6,5 відсотка доходів населення (найменше серед західних областей). Така ж тенденція зберігається і у 2013 році.

Структура витрат населення області у 2013 році, у відсотках

У 2013 році громадяни області почали більше витратити коштів на купівлю товарів та послуг, ніж у 2009 році. При цьому, дещо зменшилася питома вага поточних податків, зросла - заощаджень населення.

Висновок

Зберігається позитивна тенденція до зростання доходів населення, які з 2009 по 2013 роки збільшились на 74,1 відсотка. При цьому, структура доходів залишається незмінною: третя частина припадає на заробітну плату та понад 40 відсотків – на державні соціальні допомоги та пенсії. Хоча основним структурним компонентом доходу має бути заробітна плата і саме вона має бути головним джерелом і визначальним фактором матеріального добробуту населення (в країнах Європи частка заробітної плати у структурі доходів сягає 60-70%). Така ситуація не стимулює працююче населення реалізовувати повною мірою свій трудовий потенціал у сфері легітимної зайнятості, тим більше підвищувати власну кваліфікацію.

Упродовж останніх років в області забезпечені вищі, ніж серед західних областей та в цілому по Україні, темпи зростання середньомісячної заробітної плати найманих працівників. За 2009–2013 роки вона зросла на 80,8 відсотка (по Україні – на 71,3 %). За підсумками 2013 року область посіла друге місце серед регіонів України за темпами росту середньомісячної заробітної плати (110,3%, Рівненська - 110,4%). Завдяки цьому область у рейтингу регіонів України піднялася із 26 місця у 2010 році на 20 місце у 2013 році

Зниження росту цін у 2012-2013 роках сприяло перевищенню рівня реальної заробітної плати над її номінальним показником, що говорить про зростання купівельної спроможності населення області.

8. ЕКОЛОГІЯ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

8.1. Стан атмосферного повітря.

За даними обласного управління статистики у в 2013 році в атмосферне повітря надійшло 48,5 тис. тонн шкідливих речовин. Порівняно з 2012 роком,

загальний обсяг шкідливих речовин, які потрапили в повітря, зменшився на 4,0 % через зменшення обсягів виробництва підприємств області. Відповідно зменшилась щільність викидів і становила 2,4 тонни на 1 км² території, що на 0,1 т менше, ніж у попередньому році. На кожного мешканця області в середньому припало по 46,6 кг шкідливих речовин проти 48,5 кг в попередньому році.

Головними забруднювачами атмосфери, як і в попередні роки, були пересувні засоби, від яких в повітря надійшло більше 90,9 відсотків загального обсягу викидів, і при цьому понад 65% – це викиди автотранспорту громадян.

Від роботи двигунів пересувних джерел забруднення в повітря надійшло 41,8 тис. тонн шкідливих речовин, що на 1,3 тис. тонн менше, ніж у 2012 році, переважна частина з яких 38,1 тис. тонн (або 90,9%) – це викиди автомобільного, 2,2 тис. тонн (або 5%) – виробничої техніки та 1,6 тис. тонн (або 4,1%) - залізничного транспорту.

Якщо в середньому в розрахунку на одного жителя області припадає по 40,2 кг викидів від пересувних джерел, то у місті Луцьку та Ковелі відповідно по 56,3 і 61,5 кг. Щільність викидів на 1 км² території області від транспорту та виробничої техніки становив 2,1 тонни, а у містах Луцьку і Нововолинську – 267,8 та 86,8 тонни.

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря за 2009-2013 р.р. наведені в таблиці.2.1

Динаміка викидів в атмосферне повітря, тис. т.

Роки	Викиди в атмосферне повітря, тис.т.			Щільність викидів у розрахунку на 1 кв.км, кг	Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг
	Всього	у тому числі			
		стаціонарними джерелами	пересувними джерелами		
2009	57,1	7,6	49,5	2800	55,1
2010	57,2	8,2	49,0	2800	55,2
2011	52,8	7,6	45,2	2600	50,9
2012	50,4	7,3	43,1	2500	48,5
2013	48,5	6,6	41,8	2400	46,6

Основними токсичними інгредієнтами, якими забруднювалося повітря під час експлуатації транспортних засобів, були оксид вуглецю (69,8% загального обсягу) і сполуки азоту (15,9%).

У загальному обсязі викидів від стаціонарних джерел забруднення переважають метан, речовини у вигляді твердих суспендованих частинок та оксид вуглецю.

У сумарній кількості шкідливих речовин викиди метану та оксиду азоту, які належать до парникових газів, становили відповідно 3 та 0,2 тис.т або майже 50 відсотків загального обсягу. Крім того, від стаціонарних джерел в атмосферу потрапило 565,9 тис.т діоксиду вуглецю, який також впливає на зміну клімату.

Динаміку викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в містах обласного підпорядкування, подано нижче

від стаціонарних джерел забруднення у регіоні по окремим населеним пунктам, тис.т

	2000	2009	2010	2011	2012	2013
Всього,	10,3	7,6	8,2	7,6	7,3	6,6
м.Луцьк	2,1	0,8	1,03	0,9	0,9	0,9
м.Нововолинськ	2,8	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
м.Ковель	1,7	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2
м.Володимир-Волинський	0,5	0,2	0,34	0,4	0,2	0,2

Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря

Спостереження за радіаційним забрудненням атмосфери є важливою та найоперативнішою ланкою в системі моніторингу радіоактивного забруднення навколишнього природного середовища. Система спостережень за радіоактивним забрудненням атмосфери є невід'ємною частиною національної радіаційної безпеки.

На території Волинської області контроль за рівнем радіаційного забруднення атмосферного повітря здійснює Волинський обласний центр з гідрометеорології на шести метеостанціях, які знаходяться в містах Володимир-Волинський, Ковель, Луцьк, смт Любешів, Маневичі та с. Світязь.

За рівнем природної радіоактивності проводяться спостереження приладами ДБГ-06Т та ДРГ-01Т та планшетні спостереження (крім м Ковель).

Протягом 2013 року перевищення радіаційного забруднення атмосферного повітря не виявлено, рівень природного фону за рік становив 9-19 мкР/год. Найбільший рівень потужності експозиційної дози гама-випромінювання було зафіксовано на М Володимир-Волинський (18 мкР/год), мінімальний - на М Світязь (9 мкР/год).

У порівнянні з 2012 роком, середньорічні та максимальноразові значення гама-фону коливалися у межах 1-2 мкР/год, залишаючись значно нижче рівня природного фону.

8.2. Екологічна ситуація в галузі водокористування

Водокористувачами області щорічно на різні потреби забирається 80-90 млн.м³ води, в тому числі: з підземних водоносних горизонтів 50-60 млн.м³.

Галузями економіки щорічно використовується близько 20-25 млн.м³ поверхневих вод або 0,2-0,4 % від загального об'єму річкового стоку, та 40-45 млн.м³ підземних вод, що складає приблизно 35-40 % від їх розвіданих запасів.

Стан водних ресурсів у кількісному відношенні дозволяє їх використання в економіці в необхідних обсягах. Однак, якісні характеристики, як поверхневих так і підземних вод в умовах постійного антропогенного навантаження, бажають бути кращими. Причини – застарілі технології на очисних спорудах більшості міст та селищ області.

Для покращення якості води в річках та недопущення подальшого забруднення водних екосистем, необхідно впроваджувати нові технології очистки зворотних вод, здійснювати посилений контроль за господарською діяльністю на водних об'єктах та на землях водного фонду в прибережних захисних смугах, не допускати несанкціонованих скидів стічних вод у водоприймачі.

В області повільно здійснюється модернізація очисних споруд на підприємствах комунального господарства, особливо в малих містах і селищах міського типу. Причина – недостатнє фінансування. Один із шляхів вирішення – реформи в місцевому самоврядуванні.

Висновок

Область має достатню кількість водних ресурсів для потреби життєдіяльності населення та господарського комплексу.

Потребують поліпшення якісні характеристики води шляхом:

недопущення подальшого забруднення водних екосистем;

впровадження нових технологій очистки зворотних вод;

здійснення посиленого контролю за господарською діяльністю на водних об'єктах та на землях водного фонду в прибережних захисних смугах, не допускати несанкціонованих скидів стічних вод у водоприймачі.

Підтоплення

Область розташована на території з близьким природним заляганням ґрунтових вод, має розвинену річкову мережу протяжністю 3,6 тис. кілометрів. Більшість річок протікають з півдня на північ, мають повільну течію, що пов'язано з незначним зниженням поверхні області на північ. Інтенсивне сніготанення та тривала дощова погода в окремі роки призводять до того, що річки Волинської області виходять з берегів на заплави, затоплюючи і підтоплюючи сільськогосподарські угіддя, присадибні ділянки, будинки та господарські будівлі.

Затоплення і підтоплення територій, руйнування берегів річок при проходженні паводкових вод в умовах неефективної роботи внутрішньогосподарських меліоративних каналів спричиняє деградацію ґрунтів, загибель існуючого рослинного і тваринного біорізноманіття, заболочення заплавлених земель, постійно стає причиною виникнення надзвичайних ситуацій природного характеру, наслідком яких є підтоплення сільськогосподарських угідь товаровиробників та особистих селянських господарств.

На відшкодування завданих збитків спрямовувався значний фінансовий ресурс. Так, у 2009 році відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 липня 2009 р. № 793 “Про виділення коштів для проведення невідкладних заходів з ліквідації наслідків стихійного лиха, що сталося у Ратнівському, Старовижівському та Турійському районах Волинської області”, виділено для проведення невідкладних заходів з ліквідації наслідків стихійного лиха 9 млн. гривень з резервного фонду державного бюджету. У зоні постійного підтоплення перебувають чотири райони із 16, зокрема: Любешівський, Камінь-Каширський, Маневицький, Ратнівський, а також періодично підтоплюються окремі території у всіх інших районах.

У 2010 році розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.02.2010 № 311-р на фінансування заходів, спрямованих на запобігання можливому затопленню територій внаслідок льодоходу, повені та паводків за рахунок коштів резервного фонду державного бюджету області було виділено 434 тис. гривень. У 2011 році сума виділених коштів з резервного фонду державного бюджету становила 22487,8 тис. грн. (розпорядження Уряду від 11.05.2011 №

384-р), у 2012 році – 12,021 млн. грн. (розпорядження Уряду від 25.07.2012 № 533-р), у 2013 році – 20 млн. грн. (розпорядження Уряду від 03.07.2013 № 472-р).

Негативні наслідки повеней і паводків в поліських районах області завдають значних збитків економіці області, що сягають щороку до 70 млн. гривень.

На формування частих високих паводків та їх масштабності впливають різкі коливання температури повітря в зимовий період (від -32°C до $+10^{\circ}\text{C}$) та значна кількість опадів в окремі періоди року, незначні ухили території, зменшення пропускної здатності русел річок і їх заплав внаслідок заростання та їх замулення, незадовільний технічний стан внутрішньогосподарських меліоративних каналів та ін. В сукупності усі ці фактори значно уповільнюють або взагалі унеможливають на окремих ділянках поверхневий стік.

На протязі останніх 50-ти років в поліських районах спостерігались 13 великих паводків, під час яких річковими водами затоплювались більше сотні населених пунктів і значні площі сільськогосподарських угідь.

Якщо раніше проблема підтоплення і затоплення житлових та господарських будівель, присадибних ділянок і територій стосувалася, в основному, сіл поліських районів, то тепер, через відсутність організації стоку дощових і талих вод, високі рівні ґрунтових вод, замулення внутрішньогосподарських каналів підтоплюються також території населених пунктів південних районів області. Лише в 2013 році, у пік проходження весняної повені, річковими і тало-дощовими водами було підтоплені 1247 присадибних ділянок у 85 населених пунктах та більше 70 тис. га територій.

Протягом 2010 – 2013 років в області виконаний комплекс робіт із запобігання затоплень (підтоплень) населених пунктів та територій.

Однак, частина території області ще й досі потребує захисту від затоплення (підтоплення) повеневими, паводковими і тало-дощовими водами, а значна кількість каналів – капітального ремонту.

З метою захисту від шкідливої дії вод населених пунктів, господарських об'єктів, цінних сільськогосподарських угідь побудовано комплекс захисних споруд, до складу якого входять 360 кілометрів дамб, 46 насосних станцій, 18,5 тис. кілометрів меліоративних каналів, якими забезпечується осушення 346 тис. гектарів осушених сільгоспугідь, що складає понад 30 відсотків від загальної кількості сільськогосподарських угідь області. Ці землі періодично зазнають підтоплення, що не дає можливості своєчасно виконувати сільськогосподарські роботи. Рівень використання осушених земель в області залишається низьким, близько 43 тис. гектарів осушених земель не використовуються або використовуються неефективно.

Неефективне використання осушених земель, в основному, було спричинено невизначеністю протягом вісімнадцяти років форми власності внутрішньогосподарської меліоративної мережі. На даний час вона передана у спільну власність територіальних громад сіл, селищ, міст, районів області і перебуває на балансі сільських і селищних рад. Але через обмеженість коштів місцевих бюджетів та відсутність комунальних експлуатаційних служб необхідні ремонтно-експлуатаційні заходи на внутрішньогосподарській

меліоративній мережі не виконуються і вона перебуває переважно у незадовільному технічному стані.

В області у 2014 році розпочато реалізацію проекту «Відновлення меліоративної мережі для сприяння економічного зростання сільських територій Волинської області» у рамках Програми ЄС «Підтримка регіонального розвитку України». Для упровадження заходів проекту Європейський Союз надає фінансову підтримку у розмірі 1 171 859 євро.

Партнерами проекту виступають обласна державна адміністрація, Волинське обласне управління водних ресурсів, Поліська дослідна станція ННЦ «Інститут ґрунтознавства і агрохімії імені О.Н.Соколовського», Волинська філія державної установи «Інститут охорони ґрунтів України» та секретаріат Транскордонного об'єднання «Євро регіон «Буг».

Основні заходи проекту включають відновлення 240 км меліоративної мережі у 8 сільських радах Ковельського і Ратнівського районів; придбання обладнання, призначеного для аналізу ґрунтів, вод та сільськогосподарської продукції; проведення агрохімічних обстежень ґрунтів; розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо методів ведення сільського господарства на осушених землях; підготовка заходів щодо запобігання деградації ґрунтів на меліорованих площах.

Висновок

Аналіз гідрологічної обстановки на річках області за останні роки та дані моніторингу за ґрунтовими водами показують, що рівні води та терміни проходження повеней і паводків постійно зростають, спостерігається підвищення рівнів ґрунтових вод, що призводить до погіршення водного режиму на значних територіях та підтоплення в окремі періоди як сільськогосподарських угідь так і населених пунктів. Тому ця проблема є однією з найгостріших для Волині.

Аналіз перебігу весняних повеней останніх років показує, що якщо раніше проблема підтоплення і затоплення житлових та господарських будівель, присадибних ділянок і територій стосувалася, в основному, сіл поліських районів, то тепер, через відсутність організації стоку дощових і талих вод, високі рівні ґрунтових вод, замулення внутрішньогосподарських каналів підтоплюються також території населених пунктів південних районів області.

Частина території області потребує захисту від затоплення (підтоплення) повеневими, паводковими і тало- дощовими водами, а значна кількість каналів – капітального ремонту.

Пропозиції

Вирішення питань підтоплення територій можливо здійснювати:

в рамках Комплексної програми захисту сільських населених пунктів і сільськогосподарських угідь від шкідливої дії вод на період до 2010 року та прогноз до 2020 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 3 липня 2006 р. № 901.

шляхом залучення коштів міжнародної технічної допомоги;

у рамках бюджетної програми «Експлуатація загальнодержавних і міжгосподарських державних меліоративних систем» для належного утримання загальнодержавних і міжгосподарських державних меліоративних систем;

у рамках бюджетної програми “Захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів і сільськогосподарських угідь” для здійснення природоохоронних заходів з будівництва захисних дамб, берегоукріплення річок, розчищення русел річок, будівництва гідротехнічних споруд.

8.3. Стан ґрунтів

Кислотність

За результатами агрохімічного обстеження 2009-2013 років, кислі ґрунти в області займають 129,77 тис. га, або 30,07 відсотка від обстежених площ. Серед них дуже сильно кислі та сильнокислі – 4,91 відсотка, середньокислі – 12,24 відсотка, слабокислі – 12,92 відсотка.

За останні 5 років площі кислих ґрунтів, в цілому по області, зросли на 0,51 відсотка. Середньозважений показник $pH_{КС}$ становить 6,17 одиниць.

Найбільші площі кислих ґрунтів знаходяться в Любешівському районі – 81,53 відсотка, Камінь-Каширському – 76,38, Ратнівському – 70,11, Шацькому – 64,78, Маневиському – 62,14 відсотка.

Уміст фосфору

Середньозважений показник умісту в ґрунтах області рухомого фосфору зменшився на 8,3 мг/кг ґрунту, що становить 6,7 відсотка від значень попереднього туру. Середньозважений вміст рухомих фосфатів по районах становить 87 – 160 мг/кг ґрунту, що відповідає середній, підвищеній та високій забезпеченості.

Із загальної кількості обстежених земель 10,57 відсотка мають дуже низький і низький вміст рухомого фосфору. Майже третина (31,27 %) земель області характеризуються середнім його вмістом і 58,16 відсотка площ мають підвищену і високу забезпеченість, що відповідає оптимальному рівню забезпеченості для більшості сільськогосподарських культур.

Уміст калію

Середньозважений вміст обмінного калію в області знаходиться в межах 57 – 117 мг/кг ґрунту, що відповідає низькій та середній забезпеченості. В середньому його вміст складає 85,6 мг/кг.

Порівняльний аналіз за результатами попередніх турів обстеження вказує на тенденцію до призупинення зниження вмісту обмінного калію в ґрунтах.

Із загальної кількості обстежених земель в 2009-2013 роках половина (50,5 %) мають дуже низький і низький вміст обмінного калію. Третина (34,04 %) земель області характеризуються середнім вмістом калію, і лише 15,47 відсотка площ ґрунтів відповідають оптимальній забезпеченості.

Уміст гумусу

Середньозважений вміст гумусу в ґрунтах сільськогосподарських угідь області становить 1,56 відсотка та коливається в межах 1,4 – 1,76 відсотка. За останніх 5 років відзначається тенденція зниження кількості гумусу в ґрунтах більшості районів області.

За результатами обстеження 2009-2013 років 88,27 відсотка площ мають дуже низький і низький вміст гумусу і лише 11,73 відсотка – середній та підвищений.

Проведені розрахунки балансу гумусу за 2009-2013 роки показали, що в землеробстві області склався його від’ємний баланс у 0,33 т/га.

За рахунок внесених органічних добрив (статистичні дані: 2,2 т/га ріллі) утворилось лише 0,08 т/га гумусу, рослинні і кореневі залишки забезпечили надходження 0,46 т/га, або всього утворилося 0,52 т/га гумусу, а втрати внаслідок мінералізації в середньому по області склали 0,93 т/га.

Пов'язано це, в першу чергу, з різким зменшенням внесення органічних добрив, порушенням оптимальної структури посівних площ, нехтуванням науково-обґрунтованими системами сівозмін.

Забруднення

За вмістом залишкових кількостей пестицидів та важких металів ґрунти області переважно відносяться до благополучних (нижче ГДР). Стосовно активності Cs-137 та Sr-90, слід відмітити, що залишаються осередки забруднення радіоактивним цезієм-137 у Маневицькому, Любешівському та Камінь-Каширському районах. Точні сучасні дані про ці території відсутні, оскільки системного детального обстеження в останні роки не проводилось.

Внесення добрив

Рівень заходів з охорони та відтворення родючості ґрунтів є недостатнім. В середньому внесено в 2013 році лише 117 кг поживних речовин на гектар посівної площі. У тому числі: азотних – 77 кг, фосфорних – 18 кг, калійних – 22 кг. Хоча, відмічено певний ріст їх внесення у порівнянні з 2012 роком.

Внесення органічних добрив становить всього 1,5 т/га, що менше минулого року на 0,4 т/га. При цьому, баланс гумусу у 2013 році склав – «-0,19» т/га; баланс поживних речовин склав – «-23,2» кг/га. Суттєвих позитивних змін у 2014 році за даними показниками не прогнозується.

Впровадження практики агрохімічних паспортів.

Агрохімічний паспорт - це документ державного зразка, у який внесено показники за результатами лабораторних досліджень ґрунтів. Це єдиний документ, який дозволяє на сьогодні оцінити реальний агрономічний та екологічний стан ґрунтового покриву на момент відбору ґрунтових зразків. Порівняння таких показників за різні періоди дозволяють встановити зміни, які відбулись під час їх використання. Лише при впровадженні практики агрохімічних паспортів на усі землі сільськогосподарського призначення, які надаються, передаються, орендуються, або повертаються власнику, можливо застосувати механізми відповідальності за погіршення стану ґрунту, або стимулювання - у випадках покращення.

На сьогодні в області передано землевласникам, або користувачам агрохімічних паспортів на площу – 88 тис. га. В той же час, орендовані землі сільськогосподарських підприємств перевищують 200 тис. га. Відносно загальної площі сільськогосподарських підприємств не паспортизованими є біля 60 відсотків сільськогосподарських угідь.

Висновки:

Дослідження сільськогосподарських угідь області показують, що на сьогодні продовжуються процеси деградації ґрунтів, погіршуються їх агрофізичні та агрохімічні властивості.

В багатьох господарствах не проводиться агрохімічне обстеження ґрунтів та агрохімічна паспортизація земель (в тому числі відсутні агрохімічні паспорти). Внаслідок цього господарники, землевласники та землекористувачі

не володіють достовірною інформацією про стан родючості їх ґрунтів, що сприяє порушенню правил користування ґрунтами і провокує їх виснаження. Ведення сільськогосподарського виробництва здійснюється без врахування наукових рекомендацій, не застосовуються оптимальні норми добрив, а тому не забезпечується відтворення родючості ґрунтів.

Пропозиції:

Пріоритетним напрямком з відтворення родючості ґрунтів залишається забезпечення повернення у ґрунт органічної речовини (*органічні добрива, сидерати, поживні рештки, побічна продукція, органічні відходи, відновлення та оптимізація сівозмін*) з розрахунку не менше 8 т/га.

З метою підвищення ефективної родючості сільськогосподарських угідь, першочергова увага повинна бути зосереджена на калійних добривах. При цьому, слід забезпечити науково-обґрунтований баланс та співвідношення видів мінеральних добрив, які застосовуються в агровиробництві.

Необхідною умовою сталого розвитку аграрного сектору області та підвищення ефективності галузі рослинництва є відновлення діяльності місцевих кар'єрів вапнякових матеріалів з метою використання їх для вапнування ґрунтів.

Обов'язковою умовою усіх цивільно-правових угод, що передбачають використання ґрунтів будь-якої земельної ділянки, має бути наявність агрохімічного паспорта, який на сьогодні є єдиним інструментом та юридичним документом держаного зразка, що засвідчує реальний якісний стан ґрунтового покриву. Лише на його основі можливо створити механізми відповідальності за погіршення та стимулювання - за покращення використовуваного ґрунту. Це забезпечить контроль, а відповідно і збереження ґрунтового покриву області.

8.4. Природні об'єкти та збереження різноманіття

На території області існує 388 заповідних об'єктів загальною площею більше 239,4 тис. га, з них загальнодержавного значення - 26 об'єктів площею понад 132,6 тис. га, місцевого значення - 362 об'єктів площею 106,8 тис.га.

У складі природно-заповідного фонду області (далі - ПЗФ) є всі категорії заповідності: природний заповідник, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, ботанічні сади, дендропарки, парки - пам'ятки садово-паркового мистецтва. Найбільшу площу в структурі природно-заповідного фонду області займають національні природні парки - Цуманська пуща, Припять-Стохід, Шацький.

Область входить в 7 лідируючих областей по заповіданню в Україні. Відсоток заповідності в області становить близько 10,9 відсотка, при середньому по Україні 5,5 відсотка.

Волинь є одним із найбільш заліснених регіонів України. Загальна площа земель лісового фонду області становить 697,7 тис.га, в тому числі земель, вкритих лісовою рослинністю – 646,4 тис.га. Це становить третину території області і 6 відсотків площі лісів України.

Незважаючи на в цілому позитивні тенденції у галузі збереження біорізноманіття та формування національної екомережі, у Волинській області також спостерігається часткове збіднення біорізноманіття, основними причинами якого є антропогенні чинники:

забруднення природного середовища;
денатуралізація природних ресурсів;
монокультурні способи ведення лісового та сільського господарства.

Також важливим чинником, що впливає на стан біорізноманіття, є інтенсивне ведення мисливського та рибного господарства в області. І хоча на сьогодні динаміка чисельності основних видів мисливських тварин (голів) має позитивний характер, це може призвести до негативних наслідків у майбутньому, адже заходи, спрямовані на відтворення диких тварин користувачами мисливських угідь, зводяться переважно до заготівлі кормів та викладки їх для підгодівлі у зимовий період в лісових угіддях.

Висновок

Актуальним залишається збереження біо- та ландшафтного різноманіття, формування екомережі та розвиток природно-заповідного фонду області передбачається здійснити:

збільшення площ та виділення меж в натуру територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

розроблення і затвердження обласної схеми екомережі;

створення Ківерцівського національного природного парку "Цуманська пуца" на площі 33475,34 гектара та забезпечення його функціонування;

збереження тварин, занесених до Червоної книги України, — волинської популяції зубрів, поліпшення середовища їх перебування, створення належних умов для розмноження у природних умовах, розведення та розселення.

8.5. Утворення та накопичення відходів

Основним джерелом утворення відходів у Волинській області є підприємства гірничо-добувного, машинобудівного, будівельного, деревообробного комплексів.

Протягом 2013 року в області утворювалися відходи I - III класу небезпеки (відпрацьовані люмінесцентні лампи, акумулятори, нафтопродукти, шлами гальванічного виробництва), IV класу небезпеки (відходи деревообробної промисловості), а також побутові відходи та відходи вуглевидобувної промисловості.

За рік утворилося 1276,2 т небезпечних відходів I-III класу небезпеки, що на 560,9 т більше, ніж в 2012 році.

Основними утворювачами небезпечних відходів були ПАТ «СКФ Україна», ТЗОВ «Кромберг енд Шуберт», ПАТ «Електротермометрія», ПАТ «Нововолинський ливарний завод», «ТЗОВ «Промлит».

Накопичення відходів в області в основному здійснюються на териконах, полігонах та сміттєзвалищах ТПВ. На території шахтних відвалів м.Нововолинська, загальна площа яких становить більше 100 га, за даними статистичного управління накопичено більше 13,7 млн. т відходів вуглевидобутку. Кількість розміщених твердих побутових відходів становить 443,48 тис. м³. Накопичення відходів станом на початок року та показники утворення відходів у динаміці подано в таблицях.

Накопичення відходів (станом на початок 2014 року)

Показник	Одиниця виміру	Кількість
----------	----------------	-----------

Суб'єкти підприємницької діяльності, виробнича діяльність яких пов'язана з утворенням небезпечних відходів	од.	206
Накопичено небезпечних відходів (І-ІІІ кл.), усього	т	1766,4
у тому числі:		
відходи 1 класу небезпеки	т	10,8
відходи 2 класу небезпеки	т	26,2
відходи 3 класу небезпеки	т	1729,4

Показники утворення відходів у динаміці за 2010 -2012 роки

Показник	2010 рік	2011 рік	2012 рік
Обсяги утворення відходів:			
Промислові (у т.ч. гірничопромислові) відходи, т *	176753,0	1698801,3	151984,2
Відходи за формою 14-МТП (номенклатура з 17 видів), т **	329558,0	424227,3	581094,7
Небезпечні (токсичні) відходи(за формою звітності № 1 – небезпечні відходи), т	712,6	728,7	746,6
Відходи житлово-комунального господарства, тис. м³	630,0	698,0	443,48
Загальна кількість відходів, т	633000,0	608719,5	733825,5
Інтенсивність утворення відходів:			
Утворення твердих побутових відходів на особу, м³/на 1 чол.	0,61	0,69	0,43

*- відходи (пуста порода від днопоглиблювальних робіт);

**- дані обласного статистичного управління, куди входять усі відходи, крім відходів І-ІІІ класу небезпеки, гірничодобувних відходів та твердих побутових.

9. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ

З початку 2014 року з'явилися додаткові ризики, пов'язані як із зовнішнім впливом дій Російської Федерації стосовно Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та східних регіонів України, так і з внутрішніми чинниками, що породжені недосконалістю державної регіональної політики.

Розпорядженням голови облдержадміністрації від 03 липня 2014 року був створений обласний штаб з питань, пов'язаних із соціальним забезпеченням громадян України, які переміщуються із тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції, та затверджений план заходів, пов'язаних із соціальним забезпеченням таких громадян. Станом на 13.02.2015 року в Єдиній інформаційній базі даних про переселенців обліковано 3377 внутрішньо переміщених осіб (1764 родини).

Роботодавці області протягом січня – вересня 2014 року заявили про заплановане вивільнення понад 6 тис. осіб.

На ринку праці у 2014 році спостерігалось зниження чисельності зайнятого населення та зростання рівня безробіття. За статистичними даними чисельність зайнятого населення у віці 15 – 70 років у січні – вересні 2014 року становила 417 тис. осіб, тоді як у січні – червні цього ж року – 417,9 тис. осіб. Рівень зайнятості населення становив 55,8 відсотка, у працездатному віці – 61,3 відсотка, проти – відповідно 60 і 64,8 відсотка у відповідному періоді 2013 року (в Україні – 57,4% і 65,3%). Рівень безробіття (за методологією МОП) серед

економічно активного населення віком 15–70 років становив 9,7 відсотка, а працездатного віку – 10,2 відсотка, що дещо нижче, ніж у сусідніх Тернопільській та Рівненській областях, але вище середньодержавних показників (8,9% і 9,3%) та показників Львівської області.

У центрах зайнятості області впродовж 2014 року на обліку перебувало понад 36 тис. зареєстрованих безробітних. Кількість зареєстрованих безробітних за рік як у міських поселеннях, так і в сільській місцевості збільшилась відповідно на 0,8 і на 1,1 відсотка та на 1 січня 2015 року становила 11,2 тис. безробітних.

На одне вільне робоче місце (*вакантну посаду*) претендувало 22 зареєстрованих безробітних проти 12 – у листопаді 2014 року та 21 – у 2013 році. Найбільша диспропорція між пропозицією робочої сили та потребою в ній спостерігалась у Любомльському та Шацькому районах, де заявлено лише по одній вакансії при наявності відповідно 407 та 331 безробітного, а в Маневицькому, Ратнівському та Камінь-Каширському районах потреба роботодавців в працівниках для заміщення вільних робочих місць була відсутня, у той час як потребували працевлаштування 501, 346 та 300 безробітних відповідно. Найменше навантаження – у містах Луцьку та Нововолинську (по 9 осіб). За сприяння служби зайнятості у 2014 році працевлаштовано 13,1 тис. безробітних, що на 1,3 відсотка більше ніж у 2013 році. Рівень працевлаштування зареєстрованих безробітних у 2014 році становив 36 відсотків проти 34,1 відсотка у 2013 році.

Поряд з працевлаштуванням на постійній основі безробітні залучались до громадських та інших робіт тимчасового характеру. У 2014 р. на такі роботи було направлено 6801 особу, у 2013 році – 6028 безробітних.

В центрі уваги перебувало питання скорочення споживання природного газу, на використання якого було встановлено обмеження у розрізі основних споживачів, заміна його альтернативними видами палива місцевого виробництва.

За попередніми даними підприємствами, організаціями та населенням області за 2014 рік. використано 527,8 млн.м³ природного газу, 45,3 тис.т вугілля, 55,5 тис.т бензину моторного, 159,2 тис.т газойлів (палива дизельного). В порівнянні з 2013 роком використання природного газу скоротилось на 13,3 відсотка, вугілля – на 12,7 відсотка, бензину – на 6,7 відсотка, газойлів (*палива дизельного*) – зросло на 0,8 відсотка (з урахуванням продажів населенню через АЗС).

Основними споживачами природного газу є підприємства теплоенергетики та населення, якими спожито 441,1 млн.м³ (83,6% загального споживання), що на 13 відсотків менше, ніж у 2013 році. Здійснювалися заходи щодо встановлення твердопаливних котлів у закладах бюджетної сфери.

У зв'язку із обмеженістю коштів у Державному бюджеті України на 2014 рік не були передбачені кошти державного фонду регіонального розвитку, у зв'язку з чим не фінансувалося будівництво важливих для регіону соціальних об'єктів.

Підприємства області виконали у 2014 році будівельні роботи на суму 628,1 млн.гривень, що становить 85,1 відсотка до 2013 року. На зниження індексу будівельної продукції вплинуло зменшення обсягів будівництва

будівель (на 19,1%), зокрема, нежитлових – на 31,6 відсотка. Водночас будівництво житлових будівель збільшилось на 3,1 відсотка.

За характером робіт переважали нове будівництво, реконструкція та технічне переозброєння (78,1%), решта – капітальний і поточний ремонт (17,0% і 4,9% відповідно).

Значний фінансовий ресурс обласного бюджету був спрямований на реалізацію заходів Програми матеріально-технічного забезпечення військових частин та правоохоронних підрозділів області, виплату допомоги сім'ям загиблих учасників антитерористичної операції.

Попри складну ситуацію в державі, пов'язану із подіями на сході країни, упродовж 2014 році в області продовжено позитивну динаміку приросту населення, нарощування виробництва в основних галузях – промисловості та сільському господарстві.

За одинадцять місяців 2014 року внаслідок природного та міграційного приростів чисельність наявного населення збільшилась на 1,7 тис. осіб і становила 1043 тисячі.

Індекс промислової продукції за 2014 рік у порівнянні з 2013 роком становив 103 відсотки за рахунок збільшення обсягів у переробній промисловості. Вищі темпи зростання забезпечено у машинобудуванні (112,6%), виробництві хімічних речовин і хімічної продукції (110,4%), харчових продуктів, напоїв (110%), гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (105,4%).

У добувній промисловості і розробленні кар'єрів обсяги скоротились на 25,7 відсотка за рахунок зменшення запасів вугілля на діючих шахтах.

У січні–листопаді 2014р. реалізовано промислової продукції (*товарів, послуг*) на 11,5 млрд.грн. (*з неї 3,5 млрд.грн.(30,4%) – за межі України*), у т.ч. продукції переробної промисловості на 10 млрд.гривень. У загальному обсязі реалізації найбільша питома вага припадала на харчові продукти, напої, продукцію машинобудування, вироби з деревини, продукцію виробництва паперу та поліграфічної діяльності.

У розрахунку на одного жителя області реалізовано промислової продукції на суму 11,1 тис.грн. (*в Україні – 23,5 тис.грн., Рівненській області – 13,7 тис.грн., Львівській – 12,3 тис.грн., Тернопільській – 7,6 тис.грн.*). За цим показником область посіла 20 місце в державі.

У 2014 році вироблено продукції сільського господарства на суму 6,7 млрд. гривень. З них 4,3 млрд. грн. (64,4% загального обсягу) – вироблено господарствами населення, 2,4 млрд. грн. (35,6%) – агроформуваннями. Приріст виробництва становив 6,1 відсотка. Забезпечили його, в першу чергу, аграрні підприємства, у яких виробництво сільськогосподарської продукції зросло на 18,3 відсотка.

Виробництва продукції рослинництва завдяки хорошим погодним умовам порівняно з 2013 роком зросло на 8,3 відсотка, у т.ч. в аграрних підприємствах – на 24,9 відсотка, господарствах населення, на які припадає 66,1 відсотка всього виробництва, - на 1,4 відсотка.

У галузі тваринництва вироблено на 3,5 відсотка продукції більше, ніж у 2013 році. Сільськогосподарські підприємства збільшили обсяги виробництва

на 11,5 відсотка, господарства населення, на які припадало 62,3 відсотка загального обсягу – зменшили на 0,8 відсотка.

Обсяг експорту товарів у січні – листопаді 2014 року. порівняно з відповідним періодом 2013 роком збільшився на 8,4 відсотка і становив 631,9 млн. дол. США, імпорту – зменшився на 30,7 відсотка і складав 700,3 млн. дол. Від'ємне сальдо склало 68,4 млн. дол. проти від'ємного 427,8 млн. дол. у 2013 році. На формування від'ємного сальдо вплинули торгівельні операції з засобами наземного транспорту та з пластмасами, полімерними матеріалами (відповідно – 177,8 млн. та 71,4 млн. дол.). Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,90 (у 2013 році – 0,58).

У країни Євросоюзу експортовано товарів на 433,7 млн. дол. (68,6% загального обсягу), що на 28,1 відсотка більше, ніж у січні т– листопаді 2013 року. Вагомі експортні поставки товарів серед країн-членів ЄС здійснювалися до Німеччини (215,3 млн. дол.), Польщі (131,5 млн. дол.).

З країн Євросоюзу надійшло товарів на 570,9 млн. дол., що на 27,8 відсотка менше, ніж у відповідному періоді 2013 року і склало 81,5 відсотка загального обсягу. З інших країн світу обсяг імпорту товарів становив 129,4 млн. дол., що на 41,2 відсотка менше.

Автотранспортом суб'єктів підприємництва-фізичних осіб перевезено 58 млн. пасажирів, з них 17,1 млн. осіб – підприємцями обласного центру. Кількість перевезених пасажирів проти 2013 року зменшилась на 4,1 відсотка.

Міським електричним транспортом здійснено 100,9 млн.пас.км, ним користувалось 22,4 млн. громадян, з них 17,3 млн. осіб (77,2%) мали право на безкоштовний проїзд. У порівнянні з 2013 роком кількість перевезених пасажирів та пасажирооборот зросли майже на третину.

Крім того, залізничними станціями області (за попередніми даними) відправлено 1,0 млн.т вантажів та 4,3 млн. пасажирів, що відповідно на 4,8 та на 2,9 відсотка менше, ніж рік тому.

Середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника господарського комплексу області за 2014 року становила 2721 грн. (по Україні - 3476 гривень) і зросла порівняно з 2013 роком у номінальному вимірі на 5,5 відсотка (по Україні - на 6,5 %). Реальна заробітна плата у 2014 році зменшилася проти 2013 року на 6,5 відсотка, як і по Україні. За рівнем зарплати Волинь випередила Тернопільську, Чернівецьку, Херсонську та Чернігівську області.

Найбільш оплачуваною у 2014 році була робота працівників, зайнятих добуванням вугілля (5594 грн.), виробництвом меблів (4596 грн.), фінансовою та страховою діяльністю (4724 грн.), у машинобудуванні (3871 грн.). Значно менше отримували у сферах тимчасового розміщування і організації харчування, поштової та кур'єрської діяльності, адміністративного та допоміжного обслуговування (1523 – 1914 грн.).

В промисловості середньомісячна зарплата становила 3426 грн., у транспортних і будівельних організаціях – відповідно 3071 грн. і 2740 грн., закладах освіти – 2526 грн., установах охорони здоров'я – 2224 грн., сільськогосподарських підприємствах – 2060 гривень.

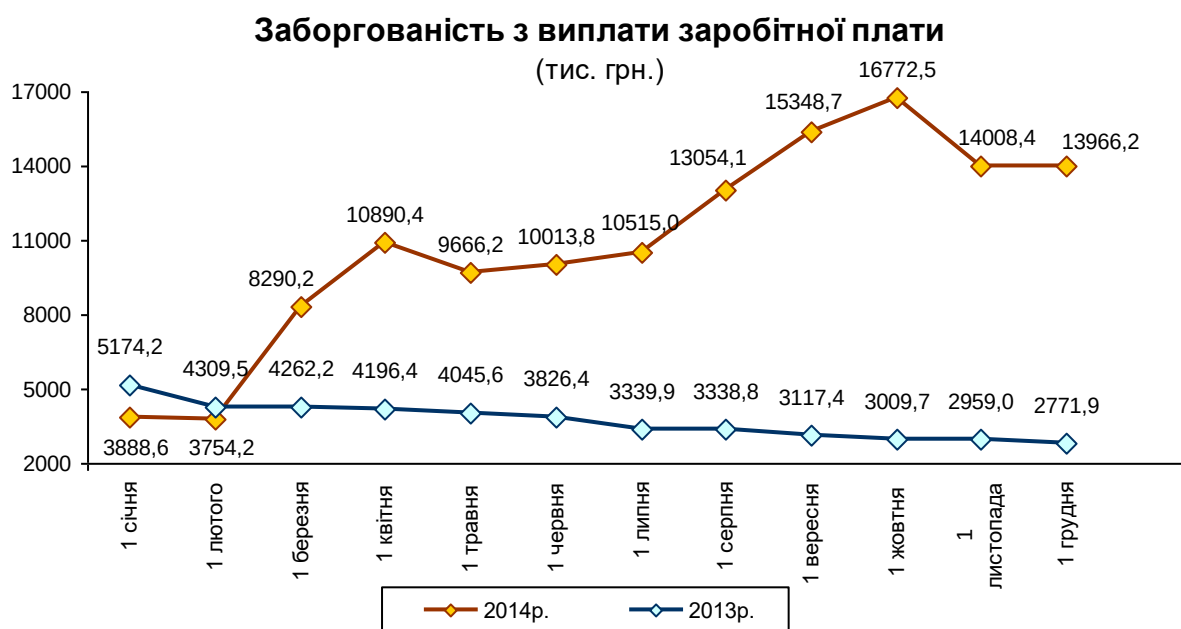
Зменшення реальних доходів населення внаслідок інфляційних процесів зумовили зниження його купівельної спроможності, що відобразилося на споживчому ринку товарів.

Оборот роздрібної торгівлі становив 21,2 млрд. грн. і зменшився проти 2013 року на 3,6 відсотка. У задоволенні потреб населення товарами значне місце належить ринкам. За рахунок організованих ринків у 2014 року сформувалося 38,9 відсотка загального обсягу продажу товарів. В обороті цих ринків 4,7 відсотка становив продаж сільськогосподарської продукції.

Серед негативних тенденцій розвитку – наявність заборгованості з виплати заробітної плати, за спожиті житлово-комунальні послуги.

Сума заборгованості з виплати заробітної плати в цілому з початку 2014 року збільшилась в 3,1 раза і на 01 січня 2015 року становила 12,2 млн. гривень.

В економічно активних підприємствах сума заборгованості збільшилась

протягом 2014 року у 5 разів і на 01 січня 2015 року становила 10,9 млн. гривень.

Рівень оплати населенням житлово-комунальних послуг за 2014 рік становив 97,5 відсотка (2013 рік – 99,4%). Заборгованість населення з оплати житлово-комунальних послуг збільшилась протягом 2014 року на 14,8 відсотка і становила на 01 січня 2015 року 113 млн. гривень. Збільшення заборгованості до показників на початок року відбулося в усіх районах крім Камінь-Каширського, Ковельського, Любомльського, Маневицького, Ратнівського а також міста Ковеля.

Середній термін заборгованості населення за житлово-комунальні послуги склав 2,1 місяця.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ СИЛЬНИХ СТОРІН, МОЖЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ, СЛАБКИХ СТОРІН ТА ЗАГРОЗ РОЗВИТКУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ (SWOT-АНАЛІЗ)

Порівняльні переваги, виклики та можливі ризики для Волинської області

SWOT-аналіз Волинської області проведено з урахуванням стану та тенденцій розвитку регіону, актуальних проблемних питань галузей господарського комплексу та соціальної сфери, висновків до розділів аналітичної частини Стратегії (соціально-економічного аналізу розвитку області за 2005-2013 роки), сучасного стану розвитку регіону, а також пропозицій, наданих членами обласної робочої групи з розроблення проекту Стратегії.

<u>СИЛЬНІ СТОРОНИ</u>	<u>СЛАБКІ СТОРОНИ</u>
1. Унікальність рекреаційних та природних ресурсів, їх просторова дислокація по території області. <i>Область входить в 7 лідируючих областей по заповідності в Україні. Відсоток заповідності в області становить близько 10,9 відсотка, при середньому по Україні 5,5 відсотка.</i> <i>Ліси становить третину території області і 6 відсотків площі лісів України. Серед західних областей України вона має найбільше озер.</i> 2. Вигідне економіко-географічне розташування. <i>Волинь – єдиний регіон України, що має кордон з країнами Європейського та Митного союзів.</i> 3. Значний туристичний потенціал. <i>На території області під охороною держави перебуває 1534 об'єкти культурної спадщини, налічується 20 історичних населених місць, діють два історико-культурні заповідники.</i> 4. Виробництво основної с/г продукції більше потреби на 50-80 відсотків. <i>Дає можливість реалізації продукції за межі області та переробки (створення переробних потужностей).</i> 5. Наявність значної кількості належним чином документально оформлених	1.Незадовільний стан автомобільних доріг місцевого значення. <i>Лише 45,5 відсотка доріг та вулиць комунальної власності з твердим покриттям.</i> <i>Несвоєчасне проведення ремонтних робіт через недофінансування, як доріг загального користування, так і комунальних доріг призводить до руйнації їх покриття.</i> 2. Незначне використання природного та культурного потенціалу для розвитку туризму, відсутність комплексного туристичного продукту. 3. Низька ефективність та конкурентоздатність сільськогосподарсько-го виробництва. 4. Недостатні потужності наявних підприємств по видобутку та переробці корисних копалин. 5. Волинь є одним з найбільш енергозалежних регіонів України. <i>В загальноукраїнському рейтингу Волині поступаються лише Закарпатська та Житомирська області.</i> 6. Високий рівень безробіття. Значна тіньова зайнятість. <i>Відтік висококваліфікованих спеціалістів та творчої молоді через неможливість вирішити низку соціально-економічних</i>

земельних ділянок для реалізації інвестиційних проектів. 6. Великі площі природних пасовищ та сінокосів, наявність достатньої кількості с/г угідь. <i>Сільськогосподарські угіддя становлять 52 відсотки, в тому числі рілля – 33 відсотки.</i> 7. Достатня забезпеченість трудовими ресурсами робітничих та інженерних професій і науковими кадрами, фахівцями ІТ-сфери, а також відповідними освітніми закладами. <i>Спеціалістів з вищою освітою готують 26 вищих навчальних закладів, у тому числі: I-II рівня акредитації – 20 та III-IV рівня акредитації – 6. Мережа професійно-технічної освіти становить 22 навчальні заклади, навчання проводиться більш як зі 102 робітничих професій та 8 спеціальностей за освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший спеціаліст».</i> 8. Позитивна демографічна динаміка (щодо народжуваності та серед економічно працездатного населення). <i>Починаючи з 2006 року чисельність населення зростає, в основному, за рахунок природного приросту. Область є найбільш перспективною в Західному регіоні України на середньострокову та довгострокову перспективу щодо наявності трудових ресурсів за рахунок дітей, що дозволить пом'якшити демографічне навантаження на працездатне населення громадянами похилого віку.</i> 9. Розвинена магістральна транспортна інфраструктура із значним транзитним потенціалом. <i>Щільність автодоріг з твердим покриттям (в км на 1000 кв. км території) в області перевищує середній показник по Україні (відповідно 277 і 269 км).</i> <i>Територією області проходять найкоротші транспортні шляхи, які ведуть до держав Східної та Західної Європи.</i> 10. Достатнє інфраструктурне забезпечення населених пунктів області (належне функціонування мереж електро- та газопостачання, можливість доступу до	<i>питань.</i> 7. Незначна частка високотехнологічної інноваційної продукції у структурі виробництва регіону. <i>Питома вага реалізації інноваційної продукції області у загальнодержавному обсязі серед областей Західного регіону за 2013 рік склала 0,8 відсотка (менше у Тернопільській – 0,4%, Рівненській та Чернівецькій областях – 0,3 %.).</i> 8. Відсутність консалтингового центру із залучення інвестицій та допомоги інвесторам. 9. Незадовільний технічний стан і зношеність значної частини основних фондів систем водопостачання та водовідведення, інженерних мереж у жилому фонді. <i>Фактична зношеність основних фондів підприємств, що надають послуги з централізованого водопостачання та водовідведення становить 61 відсоток. Практично всі очисні споруди каналізації збудовані до 1990 року на технологіях, розроблених у 60-70 роках минулого століття, і на даний час вимагають реконструкції, а в окремих населених пунктах – будівництва нових.</i> 10. Неналежна якість каналів зв'язку з доступу до мережі Інтернет в окремих сільських територіях. 11. Значні диспропорції у розвитку сільських та міських територіальних громад (інженерно-технічні комунікації та організація побуту мешканців). <i>У цілому в області централізованим водопостачанням охоплено 11 міст (100 %), 18 селищ міського типу (82 %) та 214 сіл (20 %).</i> <i>Централізованим водовідведенням забезпечено 9 міст (81,8 %), 18 селищ міського типу (81,8 %) та 48 сільських населених пунктів (4,6 %).</i>
---	---

якісної питної води тощо)

11. Вагомий виробничо-інвестиційний потенціал провідних галузей промисловості (харчова промисловість, деревообробна, машинобудування).

Частка цих галузей у загальному обсязі реалізованої промислової продукції становить понад 60 відсотків. 62% іноземних інвестицій спрямовано у промисловість.

12. Впроваджені інформаційно-телекомунікаційні системи регіонального рівня в місцевих органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування:

система відеоконференцзв'язку; корпоративна електронна пошта; електронний документообіг між облдержадміністрацією, усіма райдержадміністраціями, органами місцевого самоврядування області, територіальними підрозділами міністерств, інших центральних органів виконавчої влади в області; застосування електронних цифрових підписів в електронному документообізі; електронні системи організації роботи ЦНАП із застосуванням електронних цифрових підписів; системи електронних черг у ЦНАПах м.Луцька, м.Нововолинська; веб-сайт «Адміністративні послуги органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування Волинської області», підключення до Інтернету 97% місцевих рад базового рівня області, 100 % органів виконавчої влади та місцевого самоврядування обласного і районного рівнів.

13. В галузі охорони здоров'я області здійснено комплекс заходів щодо формування оптимальної мережі закладів первинного рівня надання медичної допомоги, удосконалення вторинної (спеціалізованої) та модернізації третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги. Створено центри первинної медико-санітарної допомоги; розроблено проекти планів-схем шести госпітальних округів.

Рівень загальної захворюваності населення області за останні п'ять років знизився на 4,6 відсотка - до 180100 в 2013 році на 100 тис. населення.

14. Область володіє власними

12. Низька диверсифікація прикордонних пропускних пунктів (відсутність прикордонних пунктів пропуску для пішоходів і туристів), низька пропускна спроможність діючих пунктів пропуску, недостатній рівень їх технічного забезпечення посилює дисбаланс між пропускними можливостями України і сусідніх країн.

Щільність ПП на українсько-польському кордоні – 1 ПП на 72 км, тоді як за європейськими нормами - 1 ПП на 20-30 км кордону.

Рівень технічного обслуговування пунктів пропуску, зокрема технічними та спеціальними засобами контролю, становить біля 39 відсотків від потреби

13. Відсутні автоматизовані системи (АС) рівня центр-регіон:

- АС обміну електронними документами із застосуванням електронних цифрових підписів між облдержадміністрацією, органами місцевого самоврядування області та центральними органами виконавчої влади.

- АС електронної взаємодії загальнодержавних реєстрів, у т.ч. доступ до них адміністраторів ЦНАПів.

- загальнодержавний портал адміністративних послуг з відповідною регіональною складовою.

14. Диспропорції на ринку праці: надлишок фахівців гуманітарної сфери та нестача технічних і с/г профільних фахівців.

енергетичними ресурсами, серед яких вугілля, газ, торф, біомаса, у т.ч. з відходів с/г виробництва. 15. Висока духовність населення, мононаціональний склад населення.	
---	--

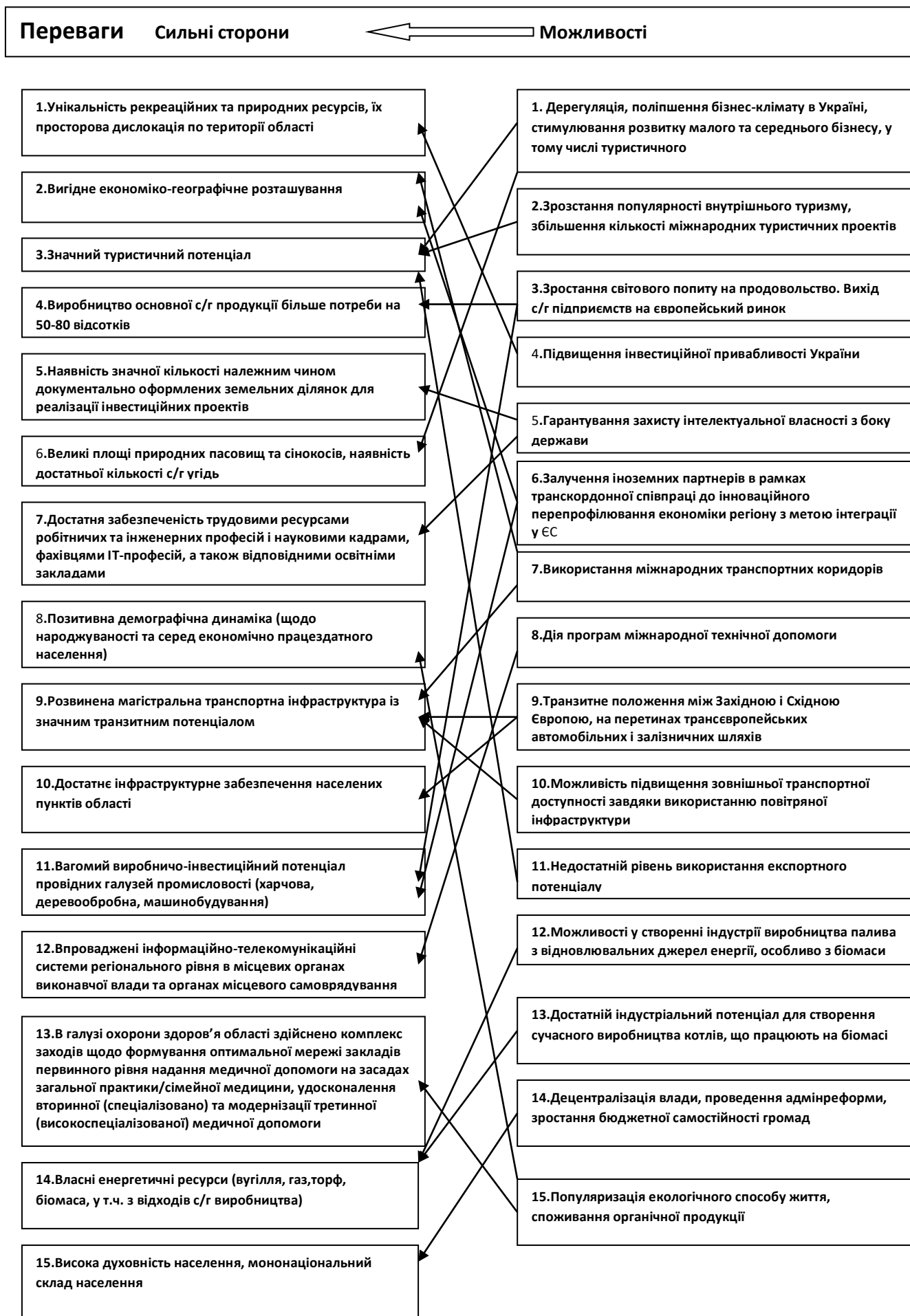
<u>МОЖЛИВОСТІ</u>	<u>ЗАГРОЗИ</u>
1. Дерегуляція, поліпшення бізнес-клімату в Україні, стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу, у тому числі туристичного. 2. Зростання популярності внутрішнього туризму, збільшення кількості міжнародних туристичних проєктів. 3. Зростання світового попиту на продовольство. Вихід с/г підприємств на європейський ринок. 4. Підвищення інвестиційної привабливості України зумовить: - <i>прихід українських та закордонних інвесторів, зацікавлених у розміщенні своїх виробництв на території області;</i> - <i>збільшить можливості підприємств у залученні інвестицій.</i> 5. Гарантування захисту інтелектуальної власності з боку держави. 6. Залучення іноземних партнерів в рамках транскордонної співпраці до інноваційного перепрофілювання економіки регіону з метою інтеграції у ЄС. 7. Використання міжнародних транспортних коридорів. 8. Дія програм міжнародної технічної допомоги. Волинська область увійшла до переліку 4 країн регіонів України, у яких у 2015-2018 роках реалізовуватиметься проєкт з електронного урядування за фінансової підтримки Швейцарського бюро міжнародного співробітництва в Україні. 9. Транзитне положення між Західною і Східною Європою, на перетинах трансєвропейських автомобільних і залізничних шляхів.	1. Посилення неврегульованості нормативно-правових питань надання туристичних послуг. 2. Нестабільна економічна та політична ситуація, несприятливий інвестиційний клімат, погіршення міжрегіональних та міждержавних відносин з діловими партнерами. 3. Відсутність можливості отримання кредитів і позик на прийнятних для виробників умовах. 4. Обмеження фінансування заходів розвитку галузі АПК. 5. Зниження рівня державного фінансування інновацій та науки. 6. Корумпованість силових та судових структур, контролюючих органів, складність дозвільно-погоджувальних процедур. 7. Дотаційність бюджету Волинської області, значне соціальне навантаження бюджетів області при вкрай недостатніх обсягах бюджетів розвитку. 8. Відтік трудових ресурсів. 9. Неефективна державна політика з упровадження електронного урядування, зокрема: - <i>ненадання адміністраторам ЦНАПів доступу до державних реєстрів;</i> - <i>не встановлення вимог щодо крос-сумісності електронних цифрових підписів;</i> - <i>не впровадження систем електронного обміну документами між центральними та регіональними органами виконавчої</i>

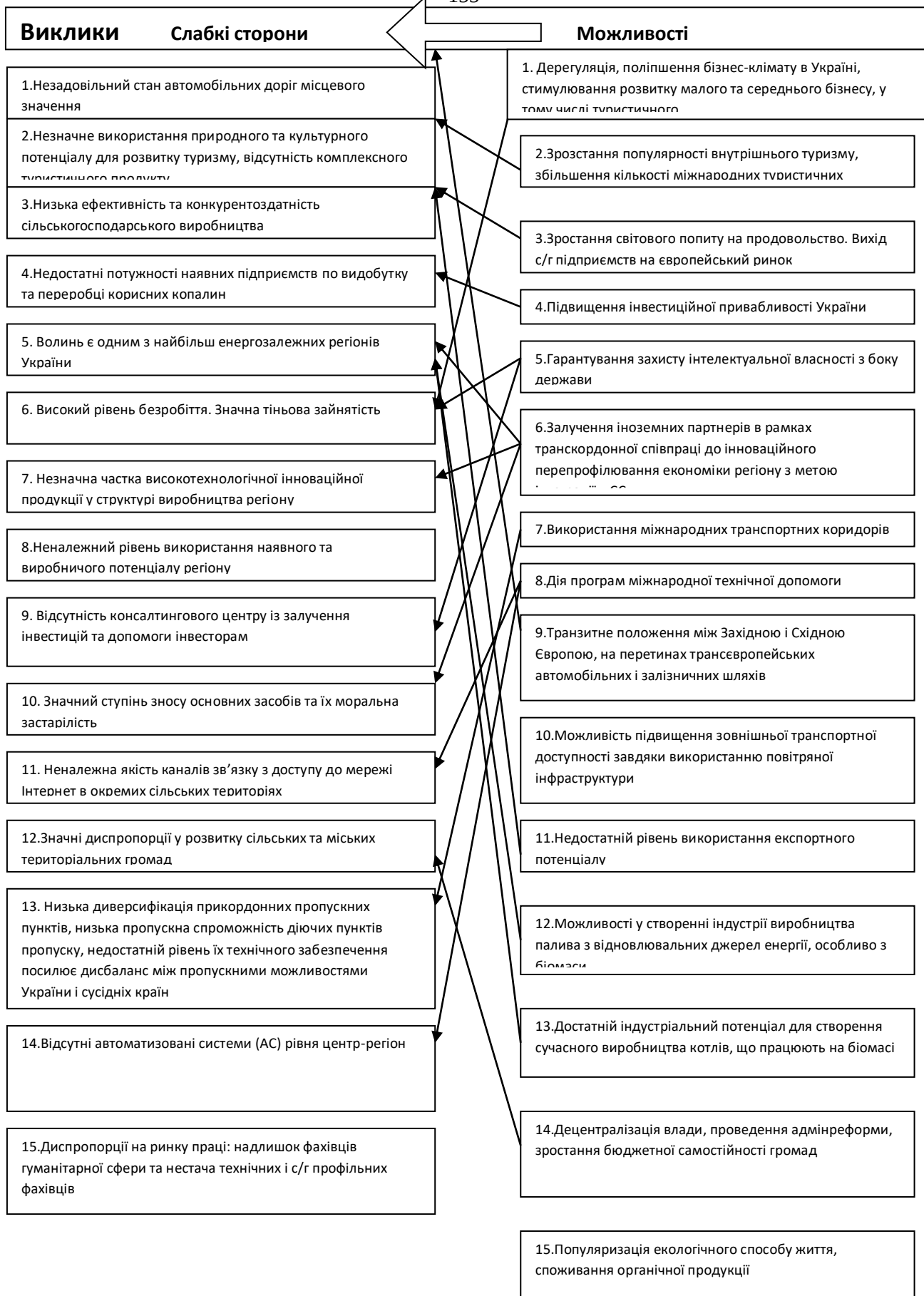
10. Можливість підвищення зовнішньої транспортної доступності завдяки використанню повітряної інфраструктури. 11. Недостатній рівень використання експортного потенціалу. <i>Нарощування обсягів експорту послуг, передусім у туристичній та рекреаційних сферах.</i> 12. Можливості у створенні індустрії виробництва палива з відновлювальних джерел енергії, особливо з біомаси. <i>При потребі в усіх видах енергії в 1,8 – 2,0 млн. тонн у.п., потенціал біомаси в області, за оцінками спеціалістів, становить 0,6 млн. тонн у.п. або 36 % до потреби.</i> <i>На облогуєчих землях та землях запасу можна вирощувати енергетичну лозу, що може подвоїти енергетичну цінність біомаси.</i> 13. Достатній індустріальний потенціал для створення сучасного виробництва котлів, що працюють на біомасі. 14. Зростання бюджетної самостійності громад. у зв'язку із децентралізацією влади, проведення адмінреформи, 15. Популяризація екологічного способу життя, споживання органічної продукції.	<i>влади та місцевого самоврядування.</i> 10. Підвищення транзитного значення конкурентоспроможних транспортних шляхів, зокрема, на півдні Польщі (А 4) і Європи. 11. Зростання вартості імпортованих енергоносіїв. 12. Поширення терористичної загрози в Україні на територію області. 13. Посилення природних катаклізмів за рахунок зменшення лісистості області, деградації ґрунтів, забруднення водних об'єктів, підтоплення. 14. Високі показники захворюваності, смертності та інвалідності, особливо від таких неінфекційних захворювань, як серцево-судинні та цереброваскулярні захворювання, хвороби обміну речовин, онкологія.
--	---

SWOT-матриця Волинської області

SWOT-матриця дозволяє виявити взаємозв'язки між «внутрішніми» (сильні та слабкі сторони) та «зовнішніми» (можливості та загрози) факторами, які мають стратегічне значення для Волинської області. Суцільна лінія символізує сильний взаємозв'язок. Саме ці взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики і ризики, які є основою для стратегічного вибору – формулювання стратегічних та операційних цілей розвитку області на довгострокову перспективу.

Порівняльні переваги

Порівняльні переваги, виклики та можливі ризики для Волинської області

Порівняльні переваги

(визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей)

Прогнозоване зростання інвестиційної привабливості України, покращення її бізнес-клімату та стимулювання розвитку малого і середнього бізнесу зможуть стати порівняльними перевагами Волинської області, враховуючи цілий ряд сильних сторін регіону, зокрема, таких як: вигідне економіко-географічне розташування, Волинь – єдиний регіон України, який має кордон з країнами Європейського союзу та Республікою Білорусь, розвинена магістральна транспортна інфраструктура із значним транзитним потенціалом, територією області проходять найкоротші транспортні шляхи, які ведуть до держав Східної та Західної Європи; достатня забезпеченість трудовими ресурсами і науковими кадрами (у т.ч. робітничих та інженерних професій, фахівцями ІТ-сфери), а також відповідними освітніми закладами; значні запаси власних енергетичних ресурсів, серед яких вугілля, газ, торф, біомаса; унікальність рекреаційних та природних ресурсів, їх просторова дислокація по території області; наявність значної кількості належним чином документально оформлених земельних ділянок для реалізації інвестиційних проектів.

Можливості

Зростання світового попиту на продовольство, вихід сільськогосподарських підприємств на європейський ринок прогнозовано підтримуватиме потенціал багатогалузевого сільського господарства Волинської області.

Упровадження інформаційно-телекомунікаційних систем регіонального рівня в місцевих органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування шляхом реалізації у 2015 -2 018 роках проекту з електронного урядування за фінансової підтримки Швейцарського бюро міжнародного співробітництва в Україні.

Область володіє значним туристичним потенціалом, на території області під охороною держави перебуває 1534 об'єкти культурної спадщини, налічується 20 історичних населених місць, діють 2 історико-культурні заповідники та має хорошу транспортну доступність. Останніми роками спостерігається тенденція до зростання популярності внутрішнього туризму, яка може бути використана областю для створення додаткових доходів і робочих місць у сфері туризму.

Виклики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей)

Активізація процесів залучення інвестицій можуть сприяти зростанню обсягів виробництва в області та використання у повній мірі потенціалу харчової та деревообробної промисловості, машинобудування. У сукупності прогнозованим наслідком таких процесів стане створення нових робочих місць і зменшення рівня безробіття.

Зростання світового та вітчизняного попиту на ІТ-послуги стимулюватиме створення нових і розвиток існуючих ІТ-компаній регіону, збільшуючи таким чином частку високотехнологічної продукції у структурі виробництва. Попри те, що ІТ-сектор поки що не є достатньо помітним ні у загальному обсязі ВРП, ані у структурі зайнятості, цей вид економічної діяльності демонструє динаміку росту.

Зростання світового попиту на продовольство сприятиме інтенсифікації та підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва області.

Впровадження політики підвищення енергоефективності у виробництві, житлово-комунальній та соціальній сферах сприятиме технічному переоснащенню комунальної інфраструктури населених пунктів області.

Децентралізація влади, проведення адмінреформи та зростання бюджетної самостійності громад можуть стати вагомими інструментами впливу на подолання цілої низки слабких сторін області, серед яких: незадовільний стан автомобільних доріг місцевого значення; високий ступінь зносу комунальної інфраструктури більшості населених пунктів області; значні міжрайонні дисбаланси у розвитку економіки, освіти, культури, охорони здоров'я, сфері зайнятості населення; неналежна якість каналів зв'язку з доступу до мережі Інтернет в окремих сільських територіях.

Ризики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз)

Обсяги виробництва продукції харчової, деревообробної промисловості та машинобудування не відповідають потенційним можливостям регіону. Подальше посилення такого стану справ можливе завдяки існуванню деяких загроз, серед яких – корумпованість силових та судових структур, контролюючих органів, складність дозвільно-погоджувальних процедур, відтік трудових ресурсів, зростання вартості імпортних енергоносіїв, посилення природних катаклізмів за рахунок зменшення лісистості області, деградації ґрунтів, забруднення водних об'єктів, підтоплення.

Сільськогосподарське виробництво області характеризується низькою ефективністю. У структурі виробництва частка високотехнологічної продукції є відносно невеликою. Ці слабкі сторони у процесі прогнозованого економічного зближення України з ЄС можуть мати загрозливі наслідки для малих та середніх виробників регіону.

Затримка процесів децентралізації та висока дотаційність бюджету області можуть продовжувати негативний вплив на існування таких слабких сторін регіону, як: низька якість автомобільних доріг місцевого значення, значний ступінь зносу комунальної інфраструктури більшості населених пунктів області та великі міжрайонні дисбаланси у розвитку економіки, сфері зайнятості.

Відсутність прикордонних пунктів пропуску для пішоходів і туристів, низька пропускна спроможність діючих пунктів пропуску, недостатній рівень їх технічного забезпечення посилює дисбаланс між пропусковими можливостями України і сусідніх країн.

РОЗДІЛ III. КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ

Сценарій розвитку Волинської області на період до 2020 року

На основі проведеного SWOT-аналізу можна визначити ключові проблеми розвитку області, які перешкоджають гармонійному розвитку регіону, а саме:

- високий ступінь зношеності основних фондів;
- обмеженість власних інвестиційних ресурсів підприємств для модернізації виробництва;
- висока питома вага зайнятих в неофіційному секторі економіки;
- слабо-диверсифікована економіка регіону;
- недостатня пропозиція робочих місць у сільській місцевості;
- значний рівень відтоку активних і кваліфікованих працівників за межі регіону в пошуках більш високих заробітних плат;
- нераціональне використання земельних ресурсів;
- низький рівень професіоналізму представників інститутів громадянського суспільства (ІГС);

Припущення прогнозу області базується на сценаріях розвитку країни із врахуванням основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2015 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2016 і 2017 роки, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2014 року № 404 зі змінами.

Сценарії розвитку країни	
Сценарій 1	Сценарій 2
Зовнішні припущення	
Реалізація положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, включаючи положення про поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі.	
Підготовка та укладення економічно обґрунтованих угод про вільну торгівлю з перспективними торговельними партнерами України.	
Переважання сировинної складової у структурі експорту вітчизняної продукції.	Поступове збільшення в структурі експорту частки високотехнологічної продукції.
Запровадження заходів щодо диверсифікації географічної структури енергетичного імпорту з метою підвищення рівня безпеки внутрішнього ринку.	
Внутрішні припущення:	

Сценарій 1	Сценарій 2
податково-бюджетна політика	
Покращення адміністрування податків.	
Подальша оптимізація структури державного боргу України як за валютою з метою зменшення валютних ризиків, зокрема шляхом зниження частки ОВДП, номінованих в іноземній валюті, так і за строком погашення з метою уникнення пікових навантажень платежів з погашення державного боргу та зменшення ризику рефінансування.	
Активна підготовка та продаж об'єктів державного майна за умови передачі органами управління об'єктів на приватизацію та у разі підвищення зацікавленості інвесторів.	
Реалізація механізму податкового компромісу та легалізація майна (на платній основі), визнання державою законним володіння майном та відмова в подальшому від будь-яких спроб позбавити власників цього майна за порушення, що відбулися до моменту проведення легалізації.	
Стимулювання економіки шляхом запровадження фіскальних стимулів у науковій, науково-технічній та інноваційній сферах.	
грошово-кредитна та валютна політика	
Подальша реалізація програми співробітництва з МВФ.	
Збереження високої вартості кредитного ресурсу.	Здешевлення кредитного ресурсу для реалізації державних цільових проектів за рахунок надходжень зовнішньої фінансової допомоги.
соціальна політика	
Поступове наближення величини затвердженого прожиткового мінімуму до його фактичного розміру шляхом поетапного підвищення величини прожиткового мінімуму для основних соціальних та демографічних груп населення не нижче індексу інфляції.	
Подальше реформування системи пенсійного забезпечення,	Подальше реформування системи пенсійного забезпечення, стабілізація

Сценарій 1	Сценарій 2
стабілізація солідарної системи.	солідарної системи, створення умов для запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
інвестиційно-інноваційна політика	
Стимулювання та підтримка розвитку пріоритетних сфер економіки, інвестиційних та інноваційних проектів за рахунок діяльності Державного банку розвитку шляхом запровадження фінансових механізмів/інструментів по його наповненню ресурсами, що спрямовуватимуться на кредитування реального сектору економіки.	
Створення та функціонування спеціальних, визначених законодавством, організаційних форм господарювання, що стимулюють інвестиційно-інноваційну діяльність (наукові парки, технопарки, індустріальні парки, вільні митні зони промислового типу).	Посилення ролі організаційних форм господарювання, що стимулюють інвестиційно-інноваційну діяльність (наукові парки, технопарки, індустріальні парки, вільні митні зони промислового типу), у інвестиційному потенціалі економіки.
Нарощування на понад 1 млрд. доларів США обсягів залучених коштів Міжнародних фінансових організацій для фінансування пріоритетних проектів в Україні: упровадження 5-6 нових проектів. Збереження на високому рівні вибірки коштів по діючим проектам.	
політика розвитку реального сектору економіки	
Нарощування освоєння вітчизняних ресурсів вуглеводнів, зокрема запасів сланцевого газу; модернізація нафто- і газотранспортної мережі.	
Продовження приватизації енергопостачальних і теплових енергогенеруючих потужностей; лібералізація ринку вугілля шляхом поетапного переходу до біржової форми торгівлі.	
Поступове впровадження енергоефективних технологій ощадливого споживання	Щорічне зниження рівня енергоемності ВВП на 5 відсотків за рахунок стимулювання та

Сценарій 1	Сценарій 2
енергетичних ресурсів.	впровадження енергоефективних технологій ощадливого споживання енергетичних ресурсів, а також збільшення частки відновлювальних та альтернативних джерел енергії в енергетичному балансі держави.
Помірні темпи реформування сфери зовнішньої торгівлі, корпоративного права (в частині захисту прав інвесторів, удосконалення процедури банкрутства), умов доступу до системи електрозабезпечення.	Суттєве підвищення позиції у рейтингу Doing Business-2015 за рахунок кардинального реформування сфери зовнішньої торгівлі у напрямі зменшення вартості оформлення документів при експортних /імпортних операціях, удосконалення засад корпоративного права та процедури банкрутства, посилення захисту прав інвесторів.
Удосконалення тарифної політики шляхом поступового приведення цін (тарифів) до економічно обґрунтованого рівня, поетапна ліквідація практики перехресного субсидування між групами споживачів, збільшення у структурі цін (тарифів) інвестиційної складової.	
Активізація державно-приватного партнерства у сфері модернізації та будівництва об'єктів транспортної інфраструктури, що сприятиме інтенсифікації розвитку автомобільних доріг України та поступовому приведенню їх у відповідність із міжнародними стандартами.	
Вступ в дію Угоди між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами про Спільний авіаційний простір, що відкриє національний ринок авіаційних перевезень для зарубіжних компаній.	
Повільна реалізація державних програм, які спрямовані на забезпечення населення доступним житлом.	Запровадження нових ефективних фінансово-інвестиційних механізмів державної підтримки будівництва (придбання) доступного житла.
Здійснення державою фінансової підтримки об'єднанням територіальних громад шляхом надання субвенції новоствореним об'єднаним територіальним громадам на формування відповідної інфраструктури.	

Згідно із інформацією, викладеної в періодичному виданні Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, підготовленого департаментом макроекономічного прогнозування за сприяння Програми Розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) у рамках Проекту «Прискорення прогресу в досягненні Цілей Розвитку Тисячоліття в Україні», при оцінці перспектив розвитку України зазначено, що на фоні досить складних умов та загроз функціонування вітчизняної економіки за оцінками експертів високе місце посіли такі ризики та явища: посилення девальваційних тенденцій на валютному ринку; погіршення ситуації на ринку праці: скорочення кількості зайнятих та збільшення чисельності безробітних; низькі підприємницькі очікування; невідновлення коопераційних та виробничих зв'язків між суміжними регіонами на сході країни, поширення неплатоспроможності реального сектору економіки; ризик «нової» дестабілізації у банківському секторі». Також високу оцінку мають такі ризики та явища: майже повна відсутність легальної економічної діяльності на території непідконтрольній центральному Уряду; зростання заборгованості по заробітній платі, суттєве підвищення цін на природний газ для підприємств комунальної теплоенергетики, зростання заборгованості по сплаті за житлово-комунальні послуги, накопичення заборгованості з відшкодування ПДВ, суттєве підвищення тарифів на природний газ для населення та для промисловості.

Разом з цим, регіональна політика в області у галузі промисловості полягатиме у стимулюванні залучення інвестицій, впровадженні новітніх технологій, у тому числі енерго- і ресурсозберігаючих, активізації транскордонного співробітництва, зокрема, з Республікою Білорусь та Республікою Польща.

У аграрному секторі економіки вживатимуться заходи, спрямовані на активізацію процесів технічного та технологічного оновлення агропромислового комплексу, поліпшення селекційної роботи в тваринництві, підвищення конкурентоспроможності та якості сільськогосподарської сировини і харчових продуктів, забезпечення рівноправного доступу всіх сільськогосподарських виробників, незалежно від форм господарювання та власності, до державних та регіональних програм підтримки розвитку агропромислового комплексу, розвитку соціальної сфери на селі, формування інфраструктури сільської місцевості, адаптованої до сучасних реалій, збільшення доходів сільських жителів шляхом сприяння перетворенню особистих селянських господарств у господарства товарного типу та розвитку підприємництва на селі.

Прогнозується нарощування виробництва м'яса за рахунок збільшення поголів'я великої рогатої худоби та свиней. Збільшення виробництва молока - за рахунок нарощування поголів'я корів, будівництва молочних комплексів, обладнаних сучасними доїльними залами.

Очікується зростання обсягів виробництва основних видів продукції рослинництва за рахунок підвищення врожайності сільськогосподарських культур, застосуванню передових технологій у рільництві. Зростатиме роль

овочівництва. Планується розбудова інфраструктури та будівництво сховищ сільськогосподарської продукції.

У 2016 - 2017 роках значна увага приділятиметься питанням створення умов для виробників сільськогосподарської продукції для входження на світовий ринок органічної продукції рослинництва і тваринництва, продуктів харчування, вироблених за біологічними технологіями без використання засобів хімізації; створенню міні-переробних потужностей, в першу чергу овочевої та плодово-ягідної груп, адаптації якості сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки до європейських стандартів.

У 2018 - 2019 роках забезпечуватиметься регіональна потреба в основних видах сільськогосподарської продукції, що дасть можливість всім жителям області харчуватися на рівні раціональних норм.

Розвиток сільського господарства в значній мірі буде визначатися розвитком великотоварного виробництва; започаткування інноваційної моделі розвитку галузі та відновлення на цій основі матеріально-технічної бази виробництва; фінансово-кредитної інфраструктури та поліпшення інвестиційного клімату; покращення соціальних умов на селі.

Стабілізація ситуація в державі, нарощення обсягів виробництва в основних галузях економіки області, дотримання вимог законодавства про оплату праці, виведення коштів з «тіні» дає підставу сподіватися на ріст індексу реальної заробітної плати у прогнозованому періоді.

Нарощування експорту товарів здійснюватиметься за рахунок створення в області спільних підприємства з іноземними інвестиціями, (насамперед, галузей переробної промисловості, галузей альтернативного енергозабезпечення), поліпшення якості та конкурентоспроможності товарів.

Основні показники розвитку області зазначені у додатку 1.

Стратегічне бачення Волинської області

Стратегічна мета

Стратегічною метою регіонального розвитку області на період до 2020 року є створення умов для збалансованого, спрямованого на підвищення якості життя та добробуту населення, розвитку, зростання конкурентоспроможності економіки області, впровадження інноваційно-інвестиційної моделі сталого розвитку, упровадження сучасних технологій, комплексного економічного і соціального розвитку міст, районів, селищ і сіл області та розвитку громадянського суспільства.

Стратегічне бачення

Волинь - регіон для комфортного проживання людей: край, де створено умови для розвитку економіки, заснованої на знаннях та інноваціях, ефективного використання ресурсів, розвитку екологічної та конкурентоспроможної економіки з високим рівнем зайнятості економічно активного населення; край, де дивовижна краса природи гармонійно поєднується із самобутньою духовною та культурною спадщиною.

Місія

Велика Волинь – європейський регіон сталого розвитку та національних парків.

З урахуванням стратегічної мети, бачення та місії Стратегії сформовані стратегічні цілі та завдання на період до 2020 року, а також очікувані результати від їх досягнення.

Узгодженість Стратегії з Державною стратегією регіонального розвитку

Стратегія розроблена відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року № 385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку та період до 2020 року».

Стратегія містить пріоритети розвитку державної регіональної політики, ураховує стратегічну мету реалізації державної регіональної політики та стратегічне бачення розвитку країни, а також пріоритетні напрями розвитку області згідно з додатком 2.

Стратегія передбачає формування плану заходів щодо реалізації Плану заходів з її реалізації та реалізації Державної стратегії, питання моніторингу та оцінки результативності реалізації Державної та регіональної стратегій (розділ У та УІ).

Важливим фактором, визначеним у Державній стратегії, є необхідність розгляду питання ефективності здійснення заходів спільно з питанням проведення реформи адміністративно-територіального устрою, фіскальної децентралізації, розвитку і стимулювання конкурентних засад економіки, посилення ролі місцевого самоврядування тощо.

Крім того, розвиток області вимагає координації цілей та заходів з пріоритетами галузевих політик, визначених на центральному (регіональному) рівні. Зокрема, це стосується таких сфер, як:

- транспорт та інфраструктура;
- економічний розвиток та інвестиції;
- підприємництво і регуляторне середовище;
- конкурентна політика;
- ринок праці;
- освіта і наука;
- інноваційна діяльність.

Стратегія має відображати процеси стратегічного планування на державному рівні та координувати їх на регіональному та місцевому рівнях, зокрема:

відповідність довгострокових цільових програм, спрямованих на розв'язання проблем розвитку окремих галузей економіки і суспільства, виконання яких суттєво впливає на розвиток територій;

узгодження схем планування адміністративно-територіальних одиниць різного рівня та населених пунктів;

середньострокове і короткострокове програмування регіонального розвитку області та програмування розвитку територіальних громад на основі прийнятих стратегічних документів.

ЗМІНИ ДО РОЗДІЛУ IV СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ, ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ, ЗАВДАННЯ ТА ЗАХОДИ ЩОДО РОЗВИТКУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ

За результатами аналізу основних тенденцій соціально-економічного розвитку області та проблем, що існують у сфері регіональної політики, визначаються цілі Стратегії із врахуванням цілей Державної стратегії.

Пріоритети регіональної політики

Цілі державної регіональної політики відповідно до Державної Стратегії	Цілі розвитку області, визначені Стратегією
підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів	розвиток людського потенціалу
територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток	Волинь - туристична
ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку	економіка сталого розвитку
	місцева енергетика
	Волинське село

Операційні цілі, завдання та заходи визначені відповідно до головних завдань державної політики в області на 2018-2020 роки, а також Цілями сталого розвитку України, розробленими Міністерством економічного розвитку і торгівлі України.

Стратегічні цілі розвитку області, визначені Стратегією

Ціль 1. Розвиток людського потенціалу

Підвищення рівня розвитку людського потенціалу області передбачає такі операційні заходи та завдання:

1. Підтримка проектів культурного спрямування «Велика Волинь – колицка української культури», що буде реалізовано через виконання таких заходів:

1) сприяння розвитку культури як найважливішого чинника у розв’язанні економічних і політичних проблем у виборі варіантів майбутнього європейського розвитку;

2) пошук сприятливих для всіх національних культур форм співпраці, що передбачає єдиний інтегративний підхід;

3) сприяння розвитку самобутності української культури у контексті європейських цінностей;

4) ідентифікація національних особливостей у європейській канві мистецького і політичного простору;

5) удосконалення роботи клубного закладу як центру активності сільських громад.

II. Модернізація системи освіти, що буде реалізовано через виконання таких заходів:

1) розвиток мережі закладів дошкільної освіти та оптимізація мережі закладів загальної середньої та позашкільної освіти;

2) оптимізація мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти шляхом приєднання малокомплектних закладів до центрів професійно-технічної освіти; створення навчально-практичних центрів за галузевим спрямуванням на базі закладів професійної освіти з відповідною модернізацією матеріально-технічних, кадрових, навчально-методичних та інформаційних ресурсів;

3) створення системи навчання для директорів ОСББ та ЖКП на базі ВНЗ III-IV рівнів акредитації;

4) розвиток інтелектуального капіталу та створення центрів кар'єри у вищих та професійно-технічних навчальних закладах;

5) підтримка обдарованої молоді;

6) створення Волинського університету третього віку (ВУТВ) в кожному районі та сприяння підвищенню якості життя людей поважного віку;

7) запровадження спільно з роботодавцями в навчально-виробничий процес дуальної форми навчання при підготовці кваліфікованих робітничих кадрів;

8) відкриття інклюзивно-ресурсних центрів для організації в закладах освіти інклюзивного навчання.

III. Сприяння доступу до якісних медичних послуг та формування здорового населення, що буде реалізовано через виконання таких заходів:

1) розвиток первинної медико-санітарної допомоги та підвищення рівня якості надання медичної допомоги на первинному рівні;

2) підвищення рівня якості та доступності медичної допомоги на вторинному та третинному рівнях;

3) забезпечення прав пацієнтів в доступі до якісного та ефективного лікування;

4) зниження передчасної смертності населення, у тому числі за рахунок упровадження інноваційних підходів до діагностики захворювань;

5) інформатизація системи охорони здоров'я;

6) зупинення епідемії ВІЛ/СНІДу та туберкульозу, в тому числі за рахунок використання інноваційних практик та засобів лікування.

IV. Забезпечення доступності до якісних житлово-комунальних послуг. Забезпечення житлом, що буде реалізовано через виконання таких заходів:

- 1) підвищення якості житлово-комунальних послуг для всіх верств населення, створення конкурентного середовища на ринку послуг;
- 2) упровадження сучасних методів та технологій у сфері поводження з побутовими відходами;
- 3) виконання програм будівництва (придбання) доступного житла та забезпечення молоді житлом; здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов; пільгове кредитування індивідуальних сільських забудовників для будівництва (реконструкції) та придбання житла;
- 4) реконструкція і капітальний ремонт житлових будинків (через ОСББ) із застосуванням енергозберігаючих технологій і обладнання, капітального ремонту, модернізації та заміни ліфтів;
- 5) проведення благоустрою території населених пунктів;
- 6) зменшення обсягу утворення відходів і збільшення обсягу їх переробки та повторного використання на основі інноваційних технологій та виробництв.

Ціль 2. Волинь туристична передбачає такі операційні заходи та завдання:

I. Підтримка розвитку в'їзного та внутрішнього туризму, що буде реалізовано через виконання таких заходів:

- 1) залучення незайнятого сільського населення (власників особистих селянських господарств) до заняття сільським туризмом;
- 2) створення бізнес-інкубатору для розвитку туризму на базі Луцького національного технічного університету;
- 3) знакування об'єктів туристичного показу, пам'яток історико-культурної спадщини, закладів туристичної інфраструктури; встановлення інформаційних таблиць (формат А3) із короткими довідками про об'єкт та QR кодами;
- 4) створення внутрішніх та транскордонних туристичних маршрутів.

II. Формування позитивного іміджу краю на зовнішньому та внутрішньому туристичному ринках, що буде реалізовано через виконання таких заходів:

- 1) запровадження в області (м. Луцьк) проведення щорічної міжнародної виставки «Волинський туристичний ярмарок»;
- 2) проведення щороку прес-турів для представників засобів масової інформації, друкованих, теле-, радіокомпаній та інтернет-ресурсів, туристичних компаній;
- 3) створення віртуальних 3D-турів об'єктами туристичного показу;
- 4) випуск якісної друкованої та мультимедійної рекламної-інформаційної продукції, сувенірної продукції із волинською символікою;

5) створення мережі туристично-інформаційних центрів (пунктів) на базі музейних закладів та на територіях об'єктів природно-заповідного фонду;

6) розробка та поширення календаря культурних та туристичних подій.

III. Стимулювання розвитку санаторно-курортного туризму та рекреаційної діяльності на природоохоронних територіях, що буде реалізовано через виконання таких заходів:

1) оголошення до 2020 року рекреаційної зони Шацьких озер курортом державного значення;

2) залучення інвестицій у розвиток санаторно-курортного туризму;

3) облаштування мережі екологічних туристичних маршрутів в національних природних парках, інших об'єктах природно-заповідного фонду, шляхом їх знакування та маркування;

4) популяризація та збереження культурної спадщини і найцінніших природних територій.

IV. Залучення коштів міжнародної технічної допомоги на реалізацію туристичних проектів, що буде реалізовано через виконання таких заходів:

1) підготовка проектів ремонтно-реставраційних робіт, використання об'єктів культурної спадщини для провадження туристичної діяльності;

2) створення умов для відвідування об'єктів туристичного показу та закладів туристичної інфраструктури людьми з обмеженими фізичними можливостями.

Ціль 3. Економіка сталого розвитку передбачає такі операційні заходи та завдання:

I. Підвищення рівня інноваційної та інвестиційної спроможності підприємств та територій, що буде реалізовано через виконання таких заходів:

1) забезпечення максимально сприятливого клімату для інвесторів, стимулювання залучення інвестицій, розроблення й упровадження інвестиційних проектів; спрямування не менше 5 % коштів ДФРР області на інвестиційні проекти розвитку зі створенням робочих місць.

2) стимулювання розробки та реалізації інноваційних, екологічно спрямованих інвестиційних проектів розвитку;

3) забезпечення розвитку дорожньої інфраструктури, запровадження екологічно чистих видів транспорту;

4) упровадження елементів «зеленої економіки», енерго- та ресурсозберігаючих технологій у промисловому комплексі області;

5) створення індустріальних парків;

6) забезпечення доступності інтернету, особливо у сільській місцевості;

7) підвищення ефективності діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

II. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу, що буде реалізовано через виконання таких заходів:

- 1) розвиток партнерських відносин влади і бізнесу;
- 2) сприяння підвищенню рівня підприємницької активності населення, зокрема у сфері виробництва, стимулювання розвитку високотехнологічних секторів;
- 3) спрямування коштів місцевих бюджетів, у тому числі обласного бюджету (на основі співфінансування) на здешевлення кредитних ставок під реалізацію інвестиційних проектів у сфері виробництва;
- 4) створення фінансових можливостей для самореалізації потенціалу економічно активної частини населення та розвитку креативної економіки.

III. Розвиток внутрішнього виробництва та підвищення експортного потенціалу, що буде реалізовано через виконання таких заходів:

- 1) забезпечення стійкого економічного зростання на основі модернізації виробництва, розвитку інновацій, підвищення експортного потенціалу;
- 2) розвиток внутрішнього ринку шляхом скорочення використання давальницьких схем у легкій промисловості та розширення асортименту високоякісної конкурентоспроможної продукції;
- 3) поліпшення структури експорту за рахунок збільшення обсягу продукції із значною питомою вагою доданої вартості;
- 4) забезпечення інформаційної підтримки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;
- 5) розробка, впровадження та сертифікація систем управління якістю у виробництві, систем управління безпечністю харчових продуктів, систем управління навколишнім середовищем та інших систем управління.

Ціль 4. Місцева енергетика передбачає такі операційні заходи та завдання:

I. Оптимізація структури регіонального паливного балансу шляхом заміщення природного газу енергоресурсами, отриманими з відновлюваних джерел енергії (в т.ч. біомаси) та альтернативних видів палива на об'єктах соціальної сфери на 75 відсотків до базового 2013 року, що буде реалізовано через виконання таких заходів:

- 1) створення системи енергомоніторингу використання енергоресурсів в установах та організаціях, що фінансуються з місцевих бюджетів;
- 2) переведення 50 відсотків котелень, що знаходяться на балансі установ та організацій, що фінансуються з місцевих бюджетів, з природного газу на біопаливо; 20 відсотків котелень – на торфобрикети і кам'яне вугілля; 5 відсотків котелень – на електроопалення;
- 3) проведення термореновації будівель установ та організацій, що фінансуються з місцевих бюджетів (не менше 10 відсотків фактичного будівельного об'єму);

4) проведення реконструкції зовнішніх теплових мереж, які знаходяться на балансі установ та організацій, що фінансуються з місцевих бюджетів, із заміною труб на попередньо ізольовані (не менше 10 відсотків загальної кількості);

5) проведення реконструкції внутрішніх теплових мереж в будівлях, що знаходяться на балансі установ та організацій і фінансуються з місцевих бюджетів (не менше 10 відсотків загальної потужності тепловіддачі);

6) проведення реконструкції систем освітлення в будівлях, які знаходяться на балансі комунальних установ, організацій та підприємств, що фінансуються з місцевих бюджетів або госпрозрахункових, шляхом заміни на енергоощадні світлодіодні системи освітлення (не менше 50 відсотків загального світлового потоку).

Перелік котелень, зовнішніх та внутрішніх теплових мереж, систем освітлення в будівлях, що знаходяться на балансі комунальних установ, організацій та підприємств і фінансуються з місцевих бюджетів та плануються до переведення (реконструкції), їх якісні показники визначаються при підготовці облдержадміністрацією плану заходів щодо виконання Стратегії.

II. Оптимізація структури регіонального паливного балансу шляхом заміщення природного газу енергоресурсами, отриманими з відновлюваних джерел енергії (в т.ч. біомаси) та альтернативних видів палива для населення на 25 відсотків до базового 2013 року, що буде реалізовано через виконання таких заходів:

1) створення економічних умов для спонукання населення, в т.ч. через ОСББ та інші форми ОСН в житлових будинках, до заміщення природного газу для опалення на інші види енергоносіїв, в т.ч. ВДЕ та НДЕ;

2) створення економічних умов для спонукання населення, в т.ч. через ОСББ та інші форми ОСН в житлових будинках, до проведення заходів з термореновації будинків;

3) створення народного інформаційного порталу та забезпечення широкої інформаційної кампанії із формування у населення енергоощадного та природозберігаючого світогляду;

4) забезпечення побудинкового обліку споживання тепла, води та електроенергії в багатоквартирних будинках.

III. Оптимізація структури регіонального паливного балансу шляхом заміщення природного газу енергоресурсами, отриманими з відновлюваних джерел енергії (в т.ч. біомаси) та альтернативних видів палива на підприємствах теплокомуненергетики на 50 відсотків до базового 2013 року, що буде реалізовано через виконання таких заходів:

1) забезпечення переведення комунальних котелень на ВДЕ, в т.ч. біомасу не менше як на 30 відсотків номінальної потужності підприємств теплокомуненерго;

2) заборонення відпуску теплової енергії юридичним і фізичним (колективним) споживачам без приладів обліку теплової енергії;

3) забезпечення всіх котелень проектною потужністю понад 10,0 МВт теплової енергії конденсаційними економайзерами.

Ціль 5. Волинське село передбачає такі операційні заходи та завдання:

I. Розвиток сільських територій, що буде реалізовано через виконання таких заходів:

1) підвищення рівня облаштування сільської місцевості як сфери життя, діяльності та побуту селян;

2) диверсифікація сільськогосподарського виробництва, розвиток альтернативних видів економічної діяльності у сільській місцевості для отримання додаткових джерел доходу, створення нових робочих місць;

3) формування позитивного іміджу територій у сфері туризму, в тому числі зеленого, аграрного, екотуризму на внутрішньому та зовнішньому туристичному ринках; пропаганда народних промислів.

II. Підвищення рівня інноваційної та інвестиційної спроможності сільських територій, що буде реалізовано через виконання таких заходів:

1) запровадження новітніх технологій та інновацій у розвиток агробізнесу;

2) підвищення рівня обізнаності аграріїв основним аспектам ведення аграрного бізнесу;

III. Розвиток підприємницького середовища та конкуренції на регіональних товарних ринках, що буде реалізовано через виконання таких заходів:

1) збільшення прибутковості сільськогосподарського сектора, отримання продуктів кращої якості відповідно до вимог ЄС та виготовлення якісних органічних продуктів харчування, налагодження їх зберігання та збуту;

2) організаційне сприяння процесам об'єднання дрібних виробників сільськогосподарської продукції у профільні групи виробників, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи;

3) створення міні-виробництв з переробки сільськогосподарської продукції, заготівлі та переробки природної продукції.

IV. Раціональне використання природно-ресурсного потенціалу, що буде реалізовано через виконання таких завдань та заходів:

1) еколого-невиснажливе використання природних угідь та раціональне використання природно-ресурсного потенціалу;

2) підвищення родючості ґрунтів, залуження малопродуктивних земель;

3) відновлення роботи внутрішньогосподарської меліоративної мережі з метою недопущення підтоплення сільськогосподарських угідь та населених пунктів;

4) збереження екосистем, поступове покращення якості земель та ґрунтів, насамперед за рахунок використання інноваційних технологій.

РОЗДІЛ V МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Інструменти реалізації Стратегії

Інструментами реалізації Стратегії є:

плани заходів щодо реалізації Стратегії, структуровані відповідно до двох періодів її реалізації з використанням установлених Державною стратегією індикаторів, що дозволить провести оцінку досягнення цілей Стратегії шляхом проведення моніторингу та визначення ефективності впливу заходів;

угоди щодо регіонального розвитку, які відповідно до Закону України “Про стимулювання розвитку регіонів” укладаються між Кабінетом Міністрів України та обласною радою з метою розв’язання регіональних та міжрегіональних проблем розвитку, що сприятиме посиленню вертикальної та горизонтальної координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування під час здійснення заходів щодо динамічного зростання центрів економічної активності та інтеграції до них територій, що мають менший потенціал розвитку, насамперед сільських районів та невеликих населених пунктів;

регіональні цільові програми;

державні програми, визначені у Державній стратегії.

План заходів щодо реалізації Стратегії розробляють обласна рада та обласна державна адміністрація. Найважливішим етапом його розробки є пропозиція з боку представників області (юридичних та фізичних осіб) щодо ідей проектів. Ідеї проектів відбираються, аналізуються та пріоритезуються Керівним комітетом з розробки Стратегії. За результатами цієї роботи формується Каталог проектів регіонального розвитку. Ідеї проектів мають відповідати таким критеріям:

1. Проектні ідеї повинні бути спрямовані на досягнення суспільної вигоди.
2. Отримувачем вигод від реалізації проекту не може бути окрема фізична або юридична особа.
3. Термін реалізації проекту – не більше як 3 роки.
4. Проектні ідеї повинні відповідати одному з п’яти ключових завдань регіонального розвитку:

1) Скорочувати внутрішньо-регіональні дисбаланси розвитку завдяки підтримці менш розвинутих територій та територій з проблемами розвитку (через використання економічних стимулів та інструментів, інструментів розвитку сільських територій);

2) Стимулювати розвиток міст (полісів економічного зростання) та їх взаємодію з прилеглими територіями (реалізуючи заходи з розбудови та зміцнення економічної інфраструктури міст);

3) Підтримувати функціональну взаємодію мереж малих міст та примножувати їх роль у розвитку регіону (заходи із вирішення спільних проблем ЖКГ, зайнятості, інженерної інфраструктури);

4) Забезпечувати регіональну доступність (право громадян мати можливість зайнятості, отримання публічних послуг, культурного розвитку і соціальних пільг незалежно від місця проживання), що передбачає заходи із

розвитку фізичної інфраструктури, телекомунікації, запобігання міграції населення з регіону тощо;

5) Забезпечувати міжрегіональну співпрацю Волинської області.

5. Існує людська та технічна спроможність для реалізації проекту.

6. Проектна ідея стосується одного завдання із Стратегії розвитку Волинської області на період до 2020 р.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюється за рахунок:

державного фонду регіонального розвитку (*обсяг фонду, напрями його використання визначаються в установленому законодавством порядку*);

коштів державних цільових програм та бюджетних програм центральних органів виконавчої влади, що спрямовуються на розвиток відповідної сфери в області;

коштів регіональних та місцевих цільових програм, що спрямовуються на розвиток відповідної сфери в області (*обсяг щороку визначається, виходячи з реальних можливостей обласного бюджету*);

коштів місцевих бюджетів на умовах співфінансування виконання регіональних програм (проектів), спрямованих на регіональний розвиток;

коштів обласного бюджету, що спрямовуються відповідно до законодавства місцевим бюджетам;

коштів технічної допомоги ЄС, інших міжнародних донорів, міжнародних фінансових організацій;

коштів інвесторів, власних коштів підприємств, у тому числі із застосуванням механізму державно-приватного партнерства.

Кошти державного фонду регіонального розвитку спрямовуються на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що мають на меті розвиток області, створення інфраструктури індустріальних та інноваційних парків і відповідають пріоритетам, визначених у Державній стратегії та Стратегії.

Перелік інвестиційних програм та проектів, обсяг їх фінансування формуються у порядку, визначеному відповідно до Бюджетного кодексу.

РОЗДІЛ VI **МОНІТОРИНГ І ОЦІНКА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ**

Система моніторингу та оцінки результативності реалізації Стратегії

У рамках реалізації Стратегії запроваджується моніторинг досягнення цілей шляхом порівняння фактично отриманих значень індикаторів з їх прогнозними значеннями, який проводиться кожні півроку облдержадміністрацією.

Оцінка досягнення цілей Стратегії проводиться за результатами виконання першого та другого етапів її реалізації через один рік після завершення відповідного етапу.

Узагальнена оцінка результативності Стратегії проводиться через півтора року після завершення строку її дії та подається на затвердження обласній раді.

Порядок проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації Стратегії визначається Кабінетом Міністрів України.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Відповідно до дод 5 Державної стратегії

ПЕРЕЛІК

індикаторів, на досягнення прогнозних значень яких спрямована Державна стратегія
регіонального розвитку
на період до 2020 року

Назва регіону	2012 рік	2016 рік	2020 рік
Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) у розрахунку на одну особу, гривень			
Україна	32002	43395	57238
Волинська область	19249	26471	35488
Наявний дохід у розрахунку на одну особу, гривень			
Україна	25206	28129	39381
Волинська область	18807	21603	28127
Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу (дол. США)			
Україна	1284	1350	1750
Волинська область	327	351	438
Експорт товарів у розрахунку на одну особу (дол. США)			
Україна	1392	1711	2173
Волинська область	604	618	670
Кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного населення (одиниць)			
Україна	76	85	93
Волинська область	46	55	65
Кількість середніх підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного населення (одиниць)			
Україна	4	5	8
Волинська область	4	4	6
Обсяг реалізованої інноваційної продукції (відсотків загального обсягу реалізованої промислової продукції)			
Україна	3,3	5,4	7
Волинська область	1,7	7,0	9,8
Щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям державного та місцевого значення вищої категорії (I та II категорії) (км доріг на 1 тис. кв. км території)			
Україна	26,2	27,5	29
Волинська область	27	28,1	29,5
Середньомісячна заробітна плата (номінальна)			
Україна	3265	4121	5514
Волинська область	2580	3423	4578
Загальний коефіцієнт вибуття сільського населення (на 1 тис. наявного сільського населення) (проміле)			
Україна	13,6	12,5	9
Волинська область	14,1	13	11
Забезпеченість населення лікарями всіх спеціальностей (на 10 тис. наявного населення на кінець року) (лікарів)			

Україна	47,9	51,2	53,4
Волинська область	37,3	40,5	41,6
Рівень обладнання загальної площі житлового фонду водопроводом у міській місцевості (%)			
Україна	78,5	79,4	81,5
Волинська область	76,1	76,1	77
Рівень обладнання загальної площі житлового фонду водопроводом у сільській місцевості (%)			
Україна	30,3	30,4	31,7
Волинська область	36,1	35,7	36,9
Рівень смертності на 1 тис. населення (промиле)			
Україна	14,6	14,2	13,4
Волинська область	13,1	12,9	12
Демографічне навантаження на 1 тис. осіб постійного населення віком 16-59 років (промиле)			
Україна	546	515,7	503,4
Волинська область	529	501,3	489,6
Демографічне навантаження на 1 тис. осіб постійного населення віком 16-59 років (сільська місцевість), (промиле)			
Україна	679	626,7	586,7
Волинська область	710	666,7	629,7
Охоплення дітей дошкільними навчальними закладами (міська місцевість), (%)			
Україна	69	71	74
Волинська область	67	70	73
Охоплення дітей дошкільними навчальними закладами (сільська місцевість), (%)			
Україна	38	43	49
Волинська область	32	42	46
Питома вага утилізованих відходів (% загальної кількості утворених відходів)			
Україна	31,8	43,3	50,8
Волинська область	7,7	10,3	13,5
Рівень безробіття за методологією Міжнародної організації праці (%)			
Україна	7,2	7,1	6,8
Волинська область	7,8	7,7	7,5
Площа земель природно-заповідного фонду (тис. гектарів)			
Україна	2655,5	6733	9095,1
Волинська область	219,7	343,5	468,4
Питома вага площі природно-заповідного фонду до площі адміністративно-територіальної одиниці (%)			
Україна	6,1	11	15
Волинська область	10,9	17,1	23,3

Стратегічні та операційні цілі, завдання та заходи Стратегії розвитку
Волинської області на період до 2020 року

Пріоритети	Операційні цілі	Завдання та заходи
1. РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ	1.1. Підтримка проектів культурного спрямування «Велика Волинь – колыска української культури»	1.1.1 Сприяння розвитку культури як найважливішого чинника у розв’язанні економічних і політичних проблем у виборі варіантів майбутнього європейського розвитку.
		1.1.2 Пошук сприятливих для всіх національних культур форм співпраці, що передбачає єдиний інтегративний підхід.
		1.1.3 Сприяння розвитку самобутності української культури у контексті європейських цінностей
		1.1.4. Ідентифікація національних особливостей у європейській канві мистецького і політичного простору
		1.1.5. Удосконалення роботи клубного закладу як центру активності сільських громад
	1.2. Модернізація системи освіти	1.2.1. Удосконалення системи позашкільної освіти та створення умов для діяльності позашкільних навчальних закладів
		1.2.2. Відновлення роботи Міжшкільних навчально-виробничих комбінатів; організація навчання учнів через регіональні або новостворені МНВК. Організація обов’язкового профільного навчання за робітничою професією у школах-інтернатах.
		1.2.3 Створення системи навчання для директорів ОСББ та ЖКП.
		1.2.4. Розвиток інтелектуального капіталу та створення центрів кар’єри у вищих та професійно-технічних навчальних закладах
		1.2.5. Підтримка обдарованої молоді, запобігання виїзду учнівської молоді на навчання за кордон.
		1.2.6. Створення центру освіти третього віку та сприяти підвищенню якості життя людей зрілого віку
	1.3. Сприяння доступу до якісних медичних послуг та формування здорового населення	1.3.1.. Розвиток первинної медико-санітарної допомоги та підвищення рівня якості надання медичної допомоги на первинному рівні.
		1.3.2. Підвищення рівня якості та доступності медичної допомоги на вторинному та третинному рівнях.

		1.3.3. Забезпечення прав пацієнтів в доступі до якісного та ефективного лікування.
		1.3.4. Популяризація громадського здоров'я
		1.3.5. Інформатизація системи охорони здоров'я
	1.4. Забезпечення доступності до якісних житлово-комунальних послуг, забезпечення житлом	1.4.1. Підвищення якості житлово-комунальних послуг для всіх верств населення, створення конкурентного середовища на ринку послуг
		1.4.2. Упровадження сучасних методів та технологій у сфері поводження з побутовими відходами
		1.4.3. Виконання програм будівництва (придбання) доступного житла та забезпечення молоді житлом; здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов; пільгового кредитування індивідуальних сільських забудовників для будівництва (реконструкції) та придбання житла
		1.4.4. Реконструкція і капітальний ремонт житлових будинків (через ОСББ) із застосуванням енергозберігаючих технологій і обладнання, капітальний ремонт, модернізація та заміна ліфтів
		1.4.5. Проведення благоустрою територій населених пунктів.
2. ВОЛИНЬ - ТУРИСТИЧНА	2.1. Підтримка розвитку в'їзного та внутрішнього туризму	2.1.1. залучення незайнятого сільського населення (власників особистих селянських господарств) до заняття сільським туризмом
		2.1.2. Створення бізнес-інкубатору для розвитку туризму на базі Луцького національного технічного університету
		2.1.3. Знакування об'єктів туристичного показу, пам'яток історико-культурної спадщини, закладів туристичної інфраструктури. Встановлення інформаційних таблиць (формат А3) із короткими довідками про об'єкт та QR кодами
	2.2. Формування позитивного іміджу краю на зовнішньому та	2.1.4. Створення внутрішніх та транскордонних туристичних маршрутів
		2.2.1. Запровадження в області (м. Луцьк), перед початком літнього туристичного сезону, проведення щорічної міжнародної виставки «Волинський туристичний ярмарок»

	внутрішньому туристичному ринку	2.2.2. Щорічне проведення прес-турів для представників засобів масової інформації друкованих, теле, радіокомпаній та інтернет ресурсів, туристичних компаній
		2.2.3. Створення віртуальних 3D-турів об'єктами туристичного показу
		2.2.4. Випуск якісної друкованої та мультимедійної рекламно-інформаційної продукції, сувенірної продукції із волинською символікою
		2.2.5. Створення мережі туристично-інформаційних центрів (пунктів) на базі музейних закладів та на територіях об'єктів природно-заповідного фонду
		2.2.6. Розробка та поширення календаря культурних та туристичних подій
	2.3. Стимулювання розвитку санаторно-курортного туризму та рекреаційної діяльності на природоохоронних територіях	2.3.1. Оголошення до 2020 року рекреаційної зони Шацьких озер курортом державного значення
		2.3.2. Залучення інвестицій у розвиток санаторно-курортного туризму
		2.3.3. Облаштування мережі екологічних туристичних маршрутів в Національних природних парках, інших об'єктах природно-заповідного фонду, шляхом їх знакування та маркування
		2.3.4. Популяризація та збереження культурної спадщини і найцінніших природних територій
	2.4. Залучення коштів міжнародної технічної допомоги на реалізацію туристичних проектів	2.4.1. Підготовка проектів ремонтно-реставраційних робіт, використання об'єктів культурної спадщини для провадження туристичної діяльності
		2.4.2. Створення умов для відвідування об'єктів туристичного показу та закладів туристичної інфраструктури людьми з обмеженими фізичними можливостями
3. НОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ	3.1. Підвищення рівня інноваційної та інвестиційної спроможності підприємств та територій	3.1.1. Забезпечення максимально сприятливого клімату для інвесторів, стимулювання залучення інвестицій, розроблення й упровадження інвестиційних проектів.
		3.1.2. Реалізація в області запроваджених на державному рівні механізмів спеціального режиму інвестиційної діяльності
		3.1.3. Модернізація виробництв з упровадженням технологій поглибленої переробки та випуску продукції кінцевого споживання.
		3.1.4. Упровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій у промисловому комплексі області.
		3.1.5. Створення індустріальних парків.

	3.2. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу.	3.2.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва.
		3.2.2. Сприяння підвищенню рівня підприємницької активності населення, зокрема у сфері виробництва, стимулювання розвитку високотехнологічних секторів.
		3.2.3. Спрямування коштів місцевих бюджетів, у тому числі обласного бюджету (на основі співфінансування) на здешевлення кредитних ставок під реалізацію інвестиційних проектів у сфері виробництва
		3.2.4. Створення ІТ кластеру.
	3.3. Розвиток внутрішнього виробництва та підвищення експортного потенціалу	3.3.1. Освоєння випуску принципово нової конкурентоспроможної інноваційної продукції, спроможної конкурувати як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках.
		3.3.2. Розвиток внутрішнього ринку шляхом скорочення використання давальницьких схем у легкій промисловості та розширення асортименту високоякісної конкурентоспроможної продукції.
		3.3.3. Поліпшення структури експорту за рахунок збільшення обсягу продукції із значною питомою вагою доданої вартості.
		3.3.4. Забезпечення інформаційної підтримки суб'єктів зовнішньоекономічної
		3.3.5. Розробка, впровадження та сертифікація систем управління якістю у виробництві, систем управління безпечністю харчових продуктів, систем управління навколишнім середовищем та інших систем управління.
	4.1. Оптимізація структури регіонального паливного балансу шляхом заміщення природного газу енергоресурсами, отриманими з відновлюваних джерел енергії (в т.ч. біомаси) та альтернативних видів палива на об'єктах соціальної сфери на 75 відсотків до базового 2013 року	4.1.1. Створення системи енергомоніторингу використання енергоресурсів в установах та організаціях, що фінансуються з місцевих бюджетів.
		4.1.2. Переведення 50 відсотків котелень, що знаходяться на балансі установ та організацій, що фінансуються з місцевих бюджетів, з природного газу на біопаливо; 20 відсотків котелень – на торфобрикети і кам'яне вугілля; та 5 відсотків котелень – на електроопалення.
		4.1.3. Проведення термореновації будівель установ та організацій, що фінансуються з місцевих бюджетів (не менше 10 відсотків фактичного будівельного об'єму)
		4.1.4. Проведення реконструкції зовнішніх теплових мереж, що знаходяться на балансі установ та організацій, що фінансуються з місцевих бюджетів, із заміною труб на попередньо ізольовані (не менше 10 відсотків

		загальної кількості)
		4.1.5. Проведення реконструкції внутрішніх теплових мереж в будівлях, що знаходяться на балансі установ та організацій, що фінансуються з місцевих бюджетів (не менше 10 відсотків загальної потужності тепловіддачі)
		4.1.6. Проведення реконструкції систем освітлення в будівлях, що знаходяться на балансі комунальних установ, організацій та підприємств, що фінансуються з місцевих бюджетів або госпрозрахункових, шляхом заміни на енергоощадні світлодіодні системи освітлення (не менше 50 відсотків загального світлового потоку).
	4.2. Оптимізація структури регіонального паливного балансу шляхом заміщення природного газу енергоресурсами, отриманими з відновлюваних джерел енергії (в т.ч. біомаси) та альтернативних видів палива <u>для населення на 25 відсотків до базового 2013 року</u>	4.2.1 Створити економічні умови для спонукання населення, в т.ч. через ОСББ та інші форми ОСН в житлових будинках, до заміщення природного газу для опалення на інші види енергоносіїв, в т.ч. ВДЕ та НДЕ.
		4.2.2. Створити економічні умови для спонукання населення, в т.ч. через ОСББ та інші форми ОСН в житлових будинках, до проведення заходів з термореновації будинків.
		4.2.3. Створити народний інформаційний портал та забезпечити широку інформаційну кампанію із формування у населення енергоощадного та природозберігаючого світогляду.
		4.2.4 Забезпечити побудинковий облік споживання тепла, води та електроенергії в багатоквартирних будинках.
	4.3. Оптимізація структури регіонального паливного балансу шляхом заміщення природного газу енергоресурсами, отриманими з відновлюваних джерел енергії (в т.ч. біомаси) та альтернативних видів палива <u>на підприємствах теплокомуненергетики 50 відсотків до базового 2013 року</u>	4.3.1. Забезпечити переведення комунальних котельень на ВДЕ, в т.ч. біомасу не менше як на 50 відсотків номінальної потужності підприємств теплокомуненерго.
		4.3.2. Заборонити відпуск теплової енергії юридичним і фізичним (колективним) споживачам без приладів обліку теплової енергії.
		4.3.3. Забезпечити всі котельні, проектною потужністю понад 10,0 МВт теплової енергії конденсаційними економайзерами.
5. ВОЛИНСЬКЕ СЕЛО	5.1. Розвиток сільських територій	5.1.1. Підвищення рівня облаштування сільської місцевості як сфери життя, діяльності та побуту селян
		5.1.2. Диверсифікація сільськогосподарського виробництва, розвиток альтернативних видів економічної діяльності у сільській місцевості для отримання додаткових джерел доходу, створення нових робочих місць.

		5.1.3. Формування позитивного іміджу регіонів у сфері туризму, в тому числі зеленого, аграрного, екотуризму. Пропаганда народних промислів.
	5.2. Підвищення рівня інноваційної та інвестиційної спроможності сільських територій	5.2.1. Запровадження новітніх технологій та інновацій у розвиток агробізнесу
		5.2.2 Підвищення рівня обізнаності аграріїв основним аспектам ведення аграрного бізнесу
	5.3. Розвиток підприємницького середовища та конкуренції на регіональних товарних ринках	5.3.1. Збільшення прибутковості сільськогосподарського сектора, отримання продуктів кращої якості відповідно до вимог ЄС та виготовлення якісних органічних продуктів харчування, налагодження їх зберігання та збуту
		5.3.2. Організаційне сприяння процесам об'єднання дрібних виробників сільськогосподарської продукції у профільні групи виробників, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи.
		5.3.3. Створення міні-виробництв з переробки сільськогосподарської продукції.
	5.4. Раціональне використання природно-ресурсного потенціалу	5.4.1. Еколого-невиснажливе використання природних угідь та раціональне використання природно-ресурсного потенціалу
		5.4.2. Підвищення родючості ґрунтів. Залуження малопродуктивних земель.
		5.4.3. Відновлення роботи внутрішньогосподарської меліоративної мережі з метою недопущення підтоплення сільськогосподарських угідь та населених пунктів.